

การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา
THE PROMOTION OF CIVIC POLITICS STRENGTH IN NAKORN
RATCHASIMA PROVINCE

พ.ต.ท.ชุมพล เฟ็งศิริ

ดุष्ฎินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุष्ฎิปบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

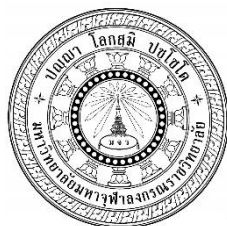
การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๓

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Promotion of Civic Politics Strength in Nakorn Ratchasima Province

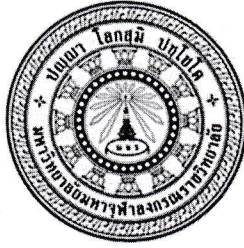
Police Lieutenant Colonel Chumpol Pengsiri

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2020

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

.....กรรมการ

(ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์

ประธานกรรมการ

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....

(พ.ต.ท.ชุมพล เพ็งศิริ)

ชื่อคุณิพนธ์ : การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย : พ.ต.ท.ชุมพล เฟ็งศิริ

ปริญญา : ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

: ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, พธ.บ., M.A. (English), M.A. (Social Sciences), Ph.D. (Social Sciences)

: รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), ประ.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ๓) เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา วิจัยเป็นแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๓ รูปหรือคน จากแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ๒) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง ๓) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐจัดเลือกตั้งใหม่ ๔) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน

๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ๒) ด้านการร่วมมรรรงค์เลือกตั้งกลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการ

สนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย

๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมือง ที่แสดงถึงความมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน

๓. การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้ ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม ๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเล็กประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเล็กประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ๓) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุม ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรม ๕) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ลุแก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ๖) ด้านรักสันติภาพ จัดเวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง ๗) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดีให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง

Dissertation Title : The Promotion of Civic Politics Strength in Nakorn Ratchasima Province

Researcher : Police Lieutenant Colonel Chumpol pengsiri

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Prof. Dr. Jamnong Adiwattanasit, M.A. (English), M.A. (Social Sciences), Ph.D. (Social Sciences)

: Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation : May 27, 2001

Abstract

Objectives of this research were: 1. To study the condition of civic politics in Nakhon Ratchasima Province. 2) Study the process of promot the civic politics strength in Nakhon Ratchasima Province and 3) To propose the promotion of civic politics strength in Nakhon Ratchasima Province. Methodology was the mixed methods: The quantitative research data were collected from 400 samples with questionnaires and analyzed with frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research, data were collected from 17 key informants by in- depth-interviewing and from 13 participants in focus group discussion. Data were analyzed by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Civic politics conditions in Nakhon Ratchasima Province were as follows:

- 1) Movement of complaints for the state to resolve the people's problems,
- 2) movement to investigate the process of exercising state power. Examination of the state power exercise to protect and invoke self-right, liberty, and justice. 3) The people called for the transfer of state power and re-election 4) Critical cooperation and constructive engagement with the state In the process of exercising the power of civil society that did not hinder public expression.

2. The process of civic politics strength promotion in Nakhon Ratchasima Province consisted of: 1) Election process; people participated in political activities, got involved in local political activities, created local conversions by electing politicians who had commitment to local development. 2) Participation in election campaigns for civic political groups by playing an important role in supporting people to participate in election activities, which is democratic expression. 3) Political decisions decision to elect political representatives based on the policy principles of political groups that showed virtues that can create justice for the community.

3. Promotion of civic politics strength in Nakhon Ratchasima Province that led to the following actions: 1) Holding meeting regularly; people participated in political activities by expressing their opinions by means of meetings. 2) Holding meeting in harmony, dispersing meeting in harmony; meeting together to the end and dispersing the meeting in harmony, 3) Compliance with regulations, promoting political group members to comply with the resolution of the meeting. 4) Respecting elders; paying respect to the chairman of the meeting or activities conductors, 5) Non-abuse of one's authority; exchanging opinions with open mind, listening to the others' opinions. 6) Peace-loving; organizing political forum to make peace, considering everyone's opinions with neutrality. 7) Intention to support good people; building civic politics networks to protect and retain good people and promote good people to play political roles.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานและกรรมการผู้ควบคุมดุขุณินพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้กราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาโดย รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดี จิรัฐติกาล ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสอบป้องกัน โดยมี รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์ ที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช รศ.ดร.เอกรัตน์ เอกศาสตร์ รศ.เนตรชนก บัวนาค ผศ.ดร.พิมพ์จี บรรจงปรุ และ ผศ.ดร.สกุล วงษ์กาฬสินธุ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ที่ช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาจนจบการศึกษา ขอขอบคุณ คุณพัชรี หารกลาง คุณพลวัฒน์ สีทา ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดรูปแบบการทำดุขุณินพนธ์ ผศ.ดร. พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ผศ.ดร.พิชิต ปริมาตร ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์ และ ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ ช่วยจัดเรียงข้อมูลการวิจัยซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์ผู้บริหารและสมาชิกสภา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่สละเวลาตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ที่สำคัญขอกราบขอบคุณบิดา มารดาผู้ให้ชีวิต ให้ปัญญา และครอบครัวที่คอยให้กำลังใจและให้ทุนการศึกษา หากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกิดข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว ดุขุณินพนธ์เล่มนี้ หากจะมีคุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ผู้วิจัยขอน้อมถวายบูชาคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ และมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำดุขุณินพนธ์เล่มนี้ จนเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นเล่มดุขุณินพนธ์

พ.ต.ท.ชุมพล เฟ็งศิริ

๙ เมษายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๗)
สารบัญแผนภาพ	(๑๑)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๒)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๗
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๗
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๙
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน	๑๑
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	๒๕
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๔๓
๒.๔ หลักการบริหารนิยธรรม ๗	๕๔
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๖๐
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๔
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘๕

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๘๗
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๗
	๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๘๘
	๓.๒.๑ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	๘๘
	๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๙
	๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๐
	๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๐
	๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๙๒
	๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๒
	๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๔
	๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๔
	๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๖
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๗
	๔.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๙๘
	๔.๒ สภาพและปัญหาอุปสรรคการเมืองประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	๑๑๒
	๔.๓ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	๑๒๖
	๔.๔ รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา	๑๓๘
	๔.๕ องค์ความรู้	๑๖๕
	๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๖๖
	๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๗๐
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๗๖
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๗๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๘๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๘๕
บรรณานุกรม	๑๘๖
ภาคผนวก	๑๘๗
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๘๘
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย	๒๐๐
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ค่า IOC	๒๐๓
ภาคผนวก ง การหาค่าความเชื่อมั่น	๒๐๘
ภาคผนวก จ เครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม)	๒๑๒
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)	๒๒๓
ภาคผนวก ช รายงานผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๒๓๐
ภาคผนวก ซ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๒๓๓
ภาคผนวก ฌ รายงานผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๒๓๙
ภาคผนวก ฎ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๒๔๑
ภาคผนวก กฎ ภาพการสัมภาษณ์	๒๔๖
ภาคผนวก ฏ ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๕๐
ประวัติผู้วิจัย	๒๕๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายการเมืองภาคประชาชน	๑๓
๒.๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะการเมืองภาคประชาชน	๑๕
๒.๓	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง	๑๘
๒.๔	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง	๒๐
๒.๕	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบการเมืองภาคประชาชน	๒๒
๒.๖	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของวัฒนธรรมการเมือง	๒๖
๒.๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง	๓๑
๒.๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญขององค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง	๓๔
๒.๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญวัฒนธรรมทางการเมืองไทย	๓๙
๒.๑๐	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๔๒
๒.๑๑	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๔๖
๒.๑๒	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๕๐
๒.๑๓	หลักอุปถัมภ์นิยธรรม	๕๔
๒.๑๔	เขตการเลือกตั้ง	๕๗
๒.๑๕	รายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต	๕๘
๒.๑๖	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคประชาชน	๖๑
๒.๑๗	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	๖๕
๒.๑๘	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง	๗๐
๒.๑๙	แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอุปถัมภ์นิยธรรม ๗	๗๕
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๘๑
๔.๑	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๙๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน ในภาพรวม	๙๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน	๙๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง ในภาพรวม	๙๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง	๙๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ในภาพรวม	๙๙
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗	๑๐๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๙
๔.๑	การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไข	๑๐๖
๔.๒	การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ	๑๐๙
๔.๓	การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ	๑๑๑
๔.๔	ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของ ประชาสังคม	๑๑๔
๔.๕	การดำเนินการเลือกตั้ง	๑๒๐
๔.๖	การดำเนินการเลือกตั้ง	๑๒๓
๔.๗	การตัดสินใจในทางการเมือง	๑๒๖
๔.๘	หมั่นประชุมกันเป็นประจำ	๑๓๐
๔.๙	พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม	๑๓๒
๔.๑๐	ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๑๓๔
๔.๑๑	การเคารพนับถือผู้ใหญ่	๑๓๖
๔.๑๒	การไม่ลุแก่อำนาจ	๑๓๘
๔.๑๓	รักสันติภาพ	๑๔๐
๔.๑๔	ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี	๑๔๒
๔.๑๕	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๕๒
๔.๑๖	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์การวิจัย	๑๕๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจาก พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๗, หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคคปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐ ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิลาสีนึ สีลขันธวรรคคอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	ภาษาไทย
อง.สตฺตค.(ไทย)	= สุตตันตปิฎก อังคตฺตริณิกาย สัตตกนิบาต	ภาษาไทย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้มากขึ้น ตามที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ได้ถูกบรรจุไว้ในมาตรา ๒๔๗ ถึง ๒๕๔ ในหมวด ๑๔ ของรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง ไปสู่ท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ และการเรียนรู้การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันคิดร่วมกันทำพัฒนาท้องถิ่นของตนเองการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยขึ้นกับการพัฒนาชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างน้อยจะต้องมี ๔ มิติ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันโดยการมีการเมืองเป็นฝ่ายบริหารจัดการประเทศตั้งแต่ชุมชนท้องถิ่น ถึงระดับชาติ^๑

การเมืองเป็นเรื่องอำนาจจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมเป็นตัวกำหนดกิจกรรมของสังคมนั้น ๆ ในทุกแห่งทุกมุม โดยอำนาจจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมนั้น ๆ จะต้องเป็นธรรม และยั่งยืนการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย ได้เลือกรูปแบบการควบอำนาจ (Fusion of Power) โดยทั่วไปเรียกว่าระบบรัฐสภา (Parliamentary System) เป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาจากประเทศอังกฤษ โดยที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม และเป็นสัตว์การเมือง “ไม่ว่าคุณจะทำอะไรก็เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ แต่การเมืองจะเกี่ยวข้องกับการเมืองของคุณแน่นอน” นั่นก็คือการเมืองจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิต และการดำรงชีวิตทุกด้านทุกมิติ เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การเมืองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนา

^๑วิศาล ศรีมหาโร, สังคมวิทยาการเมืองการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โอเอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

ประเทศในภาพรวม^๒ ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งประเทศที่มีรูปแบบการปกครองตาม “ระบอบประชาธิปไตย” โดยหนึ่งในหลักการสำคัญของ “ระบอบประชาธิปไตย” คือการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ อันประกอบด้วย “การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทางอ้อม” ผ่านการเลือกตั้ง เลือกผู้แทนในการทำหน้าที่ทางด้านการเมืองและอีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยทางตรง” ผ่านการเข้ามามีบทบาทด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดและติดตามนโยบายของภาครัฐ นอกจากนี้แล้วในบางรัฐที่เกิดความล้มเหลวในการบริหารภาครัฐหรือเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมส่งผลให้ภาคประชาชนมักมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง และถ่วงดุลอำนาจของรัฐด้วยตัวของประชาชนเอง^๓

การเมืองภาคประชาชน (Civil Politics) เป็นการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ใช้อำนาจด้วยตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการเรียกร้องสิทธิ การปกป้องสิทธิ การพิทักษ์สิทธิของตนเองหรือของชุมชนที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้ใช้อำนาจในการกระทำดังกล่าวผ่านระบบของตัวแทนหรือผู้แทน (Indirect Democracy) ในขณะที่ยังมีระบบตัวแทนหรือผู้แทนเป็นกลไกหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจการปกครองของตนเองให้บุคคลเหล่านั้นไปใช้อำนาจแทนตนในสภา “เป็นรูปแบบการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยของปวงชนถูกใช้โดยตัวแทนประชาชน ตัวแทน/ผู้แทน คือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของประชาชนผู้เลือกตั้ง ซึ่งอำนาจอธิปไตยถูกใช้โดยตัวแทนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนผ่านวาระการเลือกตั้งหนึ่งๆ”^๔ การเมืองภาคประชาชนจะปรากฏขึ้นในพื้นที่ที่ตัวแทนของประชาชนในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือผู้แทนได้ละเลยหรือเข้าไม่ถึง (Non-Access) ปัญหาของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ รวมถึง “การเมืองภาคประชาชนเริ่มต้นเมื่อประชาชนแสดงความรับผิดชอบต่อชะตากรรมของพวกเขา เมื่อพวกเขา “เป็น

^๒สถาบันพระปกเกล้า, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๖๐), หน้า ๖๙.

^๓เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ ปริ้นติ้ง, ๒๕๔๗), หน้า ๕๖.

^๔ประภาส ปิ่นตบแต่ง, ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ในบริบทปัญหาประชาธิปไตยแบบตัวแทน. ในก้าว (ไม่) พันประชานิยมแสวงหาประชาธิปไตย. (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๑), หน้า ๖๖.

เจ้าของ” ปัญหาของพวกเขาเอง”^๕ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีของตนเองในชุมชนในสังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้การเมืองภาคประชาชนหรือการเมืองภาคพลเมืองเริ่มเคลื่อนไหวในประเทศตะวันตกมาตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ โดยนักสังคมศาสตร์ คือ ชาร์ล ทิลลี่ (Charles Tilly) ที่ได้ศึกษาขบวนการการเมืองเกือบทั่วโลกและได้ตีกรอบความคิดเรื่องขบวนการทางสังคมให้แคบลงโดยให้เหตุผลว่า ขบวนการทางสังคมมีสาระบางประการร่วมกับรูปแบบของความเห็นโต้แย้งทางการเมือง เช่น เรื่อง รัฐประหาร การหาเสียงเลือกตั้ง การหยุดงานประท้วง การปฏิวัติ และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง สำหรับประเทศไทยก็ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน ดังจะพบในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๗ (๔) ระบุว่าส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และ (๕) ระบุว่าส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๖

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๖๐ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่าให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน นั่นหมายความว่ากำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนการที่ประชาชนมีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงประชามติและทำประชาพิจารณ์ได้และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิลงนามเพื่อถอดถอนบุคลากรระดับสูงรวมถึงเน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน^๗

^๕Mathews, David, *Politics for People: Finding a Responsible Public Voice*, (University of Illinois Press, 2007), p. 137.

^๖ณรงค์ บุญสวยขวัญ, *การเมืองภาคพลเมือง บทวิเคราะห์แนวคิดและปฏิบัติการทนายอำนาจการเมืองในระบบตัวแทน*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอ็ดมันเพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๕๔.

^๗จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, *การเมืองการปกครองไทย "จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ"*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : พันซ์ กรุ๊ป, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕๙-๓๖๐.

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดบทบาทของประชาชนเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่ว่า มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ^๔ มาตรา ๑๖๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้มาตรา ๑๖๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติรวมถึงยังมีการกระจายอำนาจ การปกครองไปสู่ส่วนท้องถิ่นโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งท้องถิ่นมากขึ้นดัง มาตรา ๒๘๗ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีวิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ซึ่งพลเมืองมารวมกันช่วยขับเคลื่อนงานด้วยความเป็นพลเมืองผ่านเวทีนี้ไม่ใช่แค่มาแต่เพียงประชุมเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะทางสภาพลเมืองอาจมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามบริบทและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่โดยอาจแบ่งเบื้องต้นได้ ๓ รูปแบบ ๑. สภาพลเมืองรูปแบบธรรมชาติเป็นสภาพลเมืองที่มีการขับเคลื่อนเป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อมีประเด็นปัญหาหรือความต้องการที่เป็นประโยชน์สาธารณะในพื้นที่คนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ก็มารวมประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาพื้นที่โดยองค์ประกอบและโครงสร้างของสภาพลเมืองเป็นไปตามธรรมชาติขึ้นอยู่กับประเด็นที่ปรึกษาหารือกันในแต่ละครั้ง ซึ่งประธานในที่ประชุมแต่ละครั้งอาจถูกเลือกมาจากบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับที่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ และผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งก็ขึ้นอยู่กับประเด็นต่าง ๆ ไม่มีการกำหนดแน่นอนตายตัว ๒. สภาพลเมืองรูปแบบมีโครงสร้างชัดเจน สภาพลเมืองที่มีการขับเคลื่อนโดยมีการกำหนดองค์ประกอบและโครงสร้างที่แน่นอนและชัดเจน มีการกำหนดที่มาและจำนวนของผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่จะมาร่วมเป็นองค์ประกอบของสภาพลเมือง และมีการเลือกประธานสภาพลเมืองและตำแหน่งอื่นๆ ให้ดำรงตำแหน่งโดยมีระยะเวลาของวาระที่แน่นอน รวมทั้งมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่แน่นอนและชัดเจน ๓. สภาพลเมืองรูปแบบกึ่งโครงสร้าง สภาพลเมืองที่มีการขับเคลื่อนในลักษณะผสมผสาน ๒ รูปแบบแรกตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่พัฒนาการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อเป็นพลเมืองของแต่ละที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของประชาชนในรูปแบบขององค์กรชุมชนสู่การเป็นสมัชชาและขับเคลื่อนมาสู่การจัดตั้งเป็นสภาพลเมืองในแต่ละพื้นที่ซึ่งในปัจจุบันได้มี

^๔รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ ๒๕๖๐. ราชกิจจานุเบกษาฉบับฤษฎีกา มาตรา ๔๔,๔๕

การขับเคลื่อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว ๓ จังหวัด ที่เห็นเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องแต่เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมของสภาพลเมืองที่เคยดำเนินการอยู่ได้หยุดชะงักลงตามตัวบทกฎหมายแต่การขับเคลื่อนในพื้นที่ที่ยังคงมีอยู่เพื่อประกาศตนเองเป็นสภาพลเมืองตลอดจนการพยายามรวมกลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนภาคประชาชนในการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในการรักษาทรัพยากรในแต่ละพื้นที่รวมหาทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่ยังคงมีความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนต่อไป^๙

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนกิจกรรมการเมืองภาคประชาชนยังรวมถึงที่ว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปีเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๐} เป็นต้น ถึงแม้ในปัจจุบันนี้กฎหมายจะกำหนดบทบาทของประชาชนไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตามหาใช่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ในบทบาทของตนเองที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นๆ การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจะมากหรือน้อยนั้น ย่อมสะท้อนถึงผู้นำประเทศผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนรวมถึงสถานศึกษาด้วยว่ายังรวมถึงสถานศึกษาด้วยว่ายังขาดการให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องให้กับประชาชน ส่วนผู้ที่เข้าไปเป็นตัวแทนประชาชนยังดำเนินแนวคิดในการผูกการเมืองติดกับทุนนิยมเอาวัตถุสิ่งของเพียงเล็กน้อยเพื่อแลกผลประโยชน์ของประชาชนทั้งชาติอยู่เช่นเดิมจะเห็นได้อย่างชัดเจนก่อนการเลือกตั้งแทบทุกครั้ง นั่นก็คือการซื้อเสียง จนกลายเป็นค่านิยมที่ผิดๆ ของประชาชนไปโดยปริยาย ซึ่งก่อนการเลือกตั้งมักจะได้ยินคำพูดที่ว่า “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ซึ่งโดยทั่วไปไม่ว่าในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัด สิ่งเหล่านี้จะเป็นบทสรุปของประชาธิปไตยแบบไทยๆ หรือไม่มีใครคาดการณ์ได้ถึงอย่างไรทั้งปัจจัยด้านการศึกษา ด้านบทบาทของผู้นำ^{๑๑} ทั้งปัจจัยด้านเงิน ย่อมไม่ใช่สิ่งชี้ขาดถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยหรือมากได้แต่ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรยังมีประเด็นด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของผู้สมัคร ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการ

^๙ศรัณยู หมั่นทรัพย์, การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : รากฐานของการ เมืองภาคพลเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๕-๖.

^{๑๐}รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ ๒๕๕๐. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา มาตรา ๑๖๔, ๑๖๕, ๒๘๗ หน้า ๖๑, ๑๕๕.

^{๑๑}บรรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘). หน้า ๖๖

เลือกตั้งซึ่งการเลือกตั้งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยมีปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้งและด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร

จังหวัดนครราชสีมามีปัญหาที่สำคัญคือ “พรรคการเมือง” ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่อ่อนแอและยังขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ เป็นองค์กรที่ซับซ้อนและต้องเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้น พรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าเล็กหรือใหญ่มีสาขาพรรคน้อย สาขาพรรคบางแห่งมีแต่รูปแบบเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไร^{๑๒} นอกจากสาเหตุดังกล่าวแล้วยังมีปัญหาอีกประการ คือ ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยมีงานวิจัยหลายเรื่องสรุปและแสดงถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะประชาชนโดยทั่วไปเชื่อว่าการเมืองหรือการบริหารประเทศเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเท่านั้น อีกประการหนึ่งคนไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนเกินไปความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาหรือความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ถ้าเข้ามาก็มักจะมีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินทองหรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องของจิตสำนึกทางการเมือง ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การยอมรับในอำนาจนิยมของความเป็นข้าราชการ นั่นคือประชาชนโดยทั่วไปมองว่าข้าราชการเป็นชนชั้นผู้นำเมื่อข้าราชการแนะนำหรือชักจูงไปในทางใดประชาชนจึงมักปฏิบัติตามโดยไม่ได้แย้งซึ่งไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย

จากการกล่าวถึงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อเข้ามาเป็นตัวแทนร่วมกันในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาอุปสรรคการเมืองประชาชน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน และ รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยต่อไป

^{๑๒}อมร รักษาสัตย์และคณะ, การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน, ๒๕๔๔), หน้า ๔๒๗-๔๒๙.

๑.๒ คำถามการวิจัย

- ๑.๒.๑ สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๒ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๓ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา
- ๑.๓.๒ เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา
- ๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาอุปสรรคการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

การเมืองภาคประชาชน^{๑๓} ได้แก่ (๑) การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา (๒) การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจอรัฐ (๓) การประท้วงอำนาจอรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจอรัฐ (๔) ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

---

^{๑๓} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓-๑๔.

๒. แนวคิดของ สุนทรียา เหมือนพะวงศ์^{๑๔} ที่ว่าด้วยกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง การเมือง ได้แก่ (๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง (๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และ (๓) ด้านการ ตัดสินใจในทางการเมือง

๓. หลักอภิธานิธรรม ๗^{๑๕} ได้แก่ ๑. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ ๒. พร้อมเพรียงกัน ประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕. ไม่ลุแก่อำนาจ ๖. รักสันติภาพ ๗. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๒.๑ ประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ในจังหวัด นครราชสีมา ทั้ง ๑๔ เขตการเลือกตั้ง จำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๔๕๔,๕๗๖ คน^{๑๖}

๑.๔.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๗ รูป หรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๐ คน

กลุ่มที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๓ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๒ คน

กลุ่มที่ ๔ พระสงฆ์นักวิชาการ จำนวน ๓ รูป

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๓ รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากนักการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ พระสงฆ์ และภาคประชาชน

^{๑๔}สุนทรียา เหมือนพะวงศ์, สารานุกรมรัฐธรรมนูญไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

^{๑๕}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เล่ม : ๒๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^{๑๖}ผลการเลือกตั้งรายจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://election.pptvhd36.com/region/2/23>, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมามีปัญหาที่สำคัญคือ พรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่ไม่เข้มแข็ง ประชาชนขาดความเชื่อมั่น ผลการเลือกตั้งจึงมีพรรคการเมืองหลากหลายพรรคการเมือง

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือน พฤศจิกายน ๒๕๖๒ – มีนาคม ๒๕๖๔ รวมระยะเวลา ๑๗ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การเมืองภาคประชาชน หมายถึง ความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ในการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ และร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง, ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และ ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง

หลักอภิธานิยธรรม ๗ หมายถึง หลักธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะนำไปเพื่อความเจริญ โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน คือ ๑. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕. ไม่ลุแก่อำนาจ ๖. รักสันติภาพ ๗. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

๑. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ หมายถึง การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันทางการเมืองภาคประชาชนโดยการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมใจกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนเพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่รวมกันไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้

๓. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ โดยต้องคำนึงถึงความถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของภาคประชาชน

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ หมายถึง การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองต้องให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและส่งผลให้สังคมไม่เกิดความวุ่นวาย

๕. ไม่ลู่แก่อำนาจ หมายถึง ผู้นำทางการเมืองภาคประชาชนต้องมีอุดมการณ์เสียสละเพื่อชาติและสังคม ไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตัว ละอายต่อการกระทำผิดกฎหมาย ไม่ลู่แก่อำนาจ ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของส่วนต่างๆ

๖. รักสันติภาพ หมายถึง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนด้วยความร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ย่อมก่อให้เกิดความสงบสุขทางการเมือง

๗. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี หมายถึง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนด้วยการเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นกำลังในการพัฒนาการเมืองให้เกิดความเข้มแข็ง และเอื้อประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๒ ได้กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมานำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

๑.๖.๓ ได้รูปแบบการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๖.๔ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมานำไปเป็นต้นแบบในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและประเด็นในการศึกษาให้ได้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- ๒.๔ หลักการบริหารนิยธรรม ๗
- ๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน

การเมืองภาคประชาชนเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายการเมืองภาคประชาชน

“การเมืองภาคประชาชนหรือการเมืองภาคพลเมือง” หมายถึง พลเมืองมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ^๑ ยังหมายถึง การเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มประชาชนเพื่อลดฐานการครอบงำของรัฐ รวมทั้งเพื่อโอนอำนาจบางส่วนมาให้ประชาชนเพื่อใช้ดูแลชีวิตของตนเองโดยตรง การเมืองที่ภาคประชาชนส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในทุกระดับ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระบับนานาชาติ เป็นการเมืองที่ประชาชนนอกสภาฯ มีบทบาทและเข้าใจถึงอำนาจโดยตรงในการจัดสรร

^๑ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : พิษณุต พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๕๑), หน้า ๗๖.

ทรัพยากรสาธารณะต่าง ๆ และการเข้าถึงอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะโดยไม่ต้องผ่านการเมืองประชาธิปไตยแบบตัวแทน ทั้งจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง ซึ่งหมายถึงต้องสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยทางตรงให้เกิดขึ้นเพื่อกำกับและกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของประชาชน มากกว่าฝากความหวังและพึ่งพาระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเพียงอย่างเดียว^๒ ยังมีนักวิชาการกล่าวถึง การเมืองภาคประชาชน (Civil or People Politics) เป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนโดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมือง หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบไปด้วยการออกเสียงลงประชามติหรือการมีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจ และการถอดถอนโดยภาคประชาชนนอกเหนือจากการมีการเลือกตั้ง เพราะประชาธิปไตยจะไม่มีคณาธิปไตยและการเลือกตั้งจะไม่มีประโยชน์อะไรเลย หากประชาชนไม่สามารถกำหนดนโยบายหรือตรวจสอบการใช้อำนาจและไม่สามารถถอดถอนผู้ใช้อำนาจที่มีขอบได้การที่บางกลุ่มบางคนคิดว่าประชาชนคนชั้นรากหญ้าที่ดูเหมือนว่าจะ ไร้การศึกษาที่กลับเข้าใจและมีจิตสำนึกทางการเมืองมากกว่าชนชั้นกลางเสียอีก เพราะชนชั้นรากหญ้านั้นสามารถค้นคว้าสภาพปัญหาที่ตนเองเผชิญได้อย่างชัดเจนและลึกซึ้งรวมทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ผ่านทางที่ปรึกษาหรือเอ็นจีโอ) เพราะตัวเขาเป็นผู้ประสบปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเองการเคลื่อนไหวของชนชั้นรากหญ้าจะมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างสันติ ต่อเมื่อไม่มีทางเลือกเป็นอื่นแล้วเท่านั้นจึงจะใช้วิธีการชุมนุมประท้วง ก่อปรกกับการเติบโตของเอ็นจีโอ (NGO) และการเข้าไปคลุกคลีกับประชาชนทำให้เกิดความร่วมมือในการต่อต้านอิทธิพลของฝ่ายรัฐและฝ่ายทุน อาทิ สมัชชาคนจน สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ ฯลฯ เป็นต้น

การเมืองภาคพลเมืองคงไม่ได้หมายความว่าแค่การมาร่วมชุมนุม การมาเสวนา มารวมพลังกัน แต่โดยแท้จริงแล้วน่าจะเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง การเมืองภาคพลเมืองไม่มีวันเข้มแข็งอย่างแท้จริงตราบเท่าที่ชุมชนท้องถิ่นยังอ่อนแอ เป็นการเมืองแบบใหม่ที่พูดถึงการเมืองสาธารณะในลักษณะที่เป็นสิ่งเดียวกับความเป็นชุมชนดังนั้นถ้าจะทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งต้องทำให้การเมืองของสาธารณะเข้มแข็ง ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็งให้ได้^๓

ในทัศนะทั่วไปจะพบว่า พลเมืองมี ๒ มิติ คือ พลเมืองในมิติของการเป็นปัจเจกบุคคลและพลเมืองในมิติที่เป็นสมาชิกสังคม โดยมีคุณธรรมของปัจเจกบุคคลและคุณธรรมของพลเมือง (Civic Virtue) ที่เน้นส่วนรวม ในมิติแรกนั้นต้องมีศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง ส่วนในมิติที่สอง ต้องเน้นความเท่าเทียมต่อกัน เป็นมิตรต่อกันและกัน เอาใจคนอื่นใส่ใจเรา เสียสละต่อส่วนรวมและผู้อื่นมากกว่าการแก่งแย่งแข่งขัน สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งหรือหาข้อยุติได้ด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยน

^๒เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๕๘), หน้า ๒๓.

^๓นุชนาฏ จันทวิเศษ, ทำการเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่นไทย: ความท้าทายแห่งยุคสมัย, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๕๙), หน้า ๘.

ความเห็นอย่างสุภาพและเท่าเทียมกันทั้งหมดทั้งปวง ที่อธิบายมานี้เพื่อชี้ให้เห็นความหลากหลายของ ความหมาย แต่พอจะสรุปได้ว่าพลเมือง คือ บุคคลที่ต้องแสดงบทบาทในกิจกรรมสรรค์สร้างสังคม ศาสตราจารย์อเนก เหล่าธรรมทัศน์ สรุปอีกครั้งในงานเดียวกันว่า พลเมืองต้องพึ่งตนเองได้มากขึ้น หรือต้องรวมกำลังกันแก้ไขปัญหาด้วยตนเองให้มากขึ้นและหากมีปัญหาไหนที่รัฐบาลเข้ามาทำแทน หรือให้ทำก็ก็ต้องกำกับดูแลหนุนช่วยรัฐบาลอย่างเต็มกำลัง พลเมืองไม่เพียงต้องการรัฐบาล ประชาธิปไตยหากต้องการที่เป็นของพลเมืองด้วยในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม พลเมืองอาจ รวมกลุ่มเป็นเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่นอกภาครัฐ โดยเครือข่าย องค์กร สถาบันเหล่านี้อาจจะมุ่ง กระทำการเพื่อประโยชน์หรือกระทำตามหลักคิดที่เป็นลักษณะเฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มตนก็ได้^๔

โดยทั่วไปการเมืองภาคพลเมืองมีความหมายหลากหลายตามเป้าหมายที่แตกต่างกันเช่น (๑) การเมืองภาคปริณฑลสาธารณะ (Public sphere) ที่มุ่งสร้างพื้นที่ เวที กลไกส่วนกลางที่ไม่ใช่ รัฐบาลที่จะถกเถียง สร้างประเด็นต่าง ๆ ขยายสิทธิอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (๒) การเมืองภาคประชาสังคม (Civil society) หรือการเมืองภาคพลเมือง (Citizen politics) ที่เน้นการมี ส่วนร่วมที่แข็งขันของบุคคล องค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่จะถกเถียงและบรรจุข้อตกลงในประเด็นปัญหา ต่าง ๆ หรือผลักดันบางประเด็นให้เป็นนโยบายของรัฐ (๓) การเมืองภาคประชาชน (People's politics) หรือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movement) ที่มุ่ง เคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติ ได้แก่ สภาพแวดล้อมโลก สภาพ ทุนโลก การคัดค้านโลกาภิวัตน์ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเมืองภาคพลเมืองในรูปแบบใด การ เคลื่อนไหวภาคประชาสังคม หรือ ภาคพลเมืองดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญ คือ พลเมืองที่ กระตือรือร้น มุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิและมุ่งประโยชน์สาธารณะ เป็นพลังสำคัญ การอธิบายพลเมือง และการเมืองภาคพลเมืองนั้นสัมพันธ์กับบริบท กล่าวคือ พลเมืองที่อยู่ในกลุ่ม องค์กรหรือพลเมืองใน สังคมภาคการเมืองเป็นพลเมืองที่มีใช้ในมิติของความเป็นปัจเจกนิยม ตรงกันข้ามกลับให้ความสำคัญ กับการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของพลเมืองในแนวชุมชนนิยม ที่ความสำคัญในวง วิชาการสายหนึ่งในปัจจุบัน เช่น ในงานของนักคิดสายชุมชนนิยมอย่าง Etzioni ที่เขาค้นพบว่าพลัง ของกลุ่มคน องค์กรเป็นกลไกในการขับเคลื่อนชุมชนที่ดีเพราะสถาบันทางการเมืองดั้งเดิมมีวิกฤต เขา จึงเสนอให้หรือฟื้นฟูพลังชุมชนที่มีอยู่ตั้งแต่อดีต อันมีพลังอำนาจให้เป็นขบวนการใหม่งานชิ้นนี้มาจาก ความเชื่อที่ว่าปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอเมริกาจากรากฐานหรือเป็นผลพวงมาจากการตื่นสิทธิ การ เน้นสิทธิปัจเจกบุคคลที่มีหลากหลายและเกิดขึ้นอย่างสูงมาก นับว่ามีพลังมากในการเคลื่อนตัวของ สหรัฐอเมริกา ผ่านสิทธิในการพูด สิทธิของส่วนบุคคล แน่แน่นอนว่ามีโอกาสนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชน

^๔ณรงค์ บุญสวยขวัญ, “การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอก การเมืองของพลเมือง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๑๒๑-๑๓๑.

ดังนั้น Etzioni จึงได้เสนอหรือสร้างสัญญาประชาคมใหม่เพื่อคุณภาพขึ้นมาสองประการ คือ การเคารพ การคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลและการคุ้มครอง การดูแลสังคม โดยที่บุคคลต้องคิดว่าสังคมเป็นของเราและเราต้องดูแลสังคมที่จะเกิดขึ้นหรือที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย โดยเราต้องดูแลสถาบันต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ในสังคม ด้วยการเคารพกฎระเบียบทางสังคมที่ช่วยกันรังสรรค์ขึ้นมา เพราะกฎเกณฑ์เหล่านั้นมาจากฐานของระบบคุณค่าร่วมกันและความเชื่อร่วมกันซึ่งความเป็นสังคมชาติแนวคิดในสายวิชาการนี้เป็นแนวคิด “ชุมชน” อันเป็นแนวคิดที่รื้อฟื้นขึ้นมาใหม่แนวคิดหนึ่งที่เป็นกระแสสำคัญในปัจจุบัน”^๕

สรุปได้ว่า ความหมายการเมืองภาคพลเมือง/ภาคประชาชน เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นการเมืองแบบใหม่ที่พูดถึงการเมืองสาธารณะในลักษณะที่เป็นสิ่งเดียวกับความเป็นชุมชนดังนั้นถ้าจะทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งต้องทำให้การเมืองของสาธารณะเข้มแข็ง ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็งให้ได้

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายการเมืองภาคประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ประเวศ วะสี, (๒๕๕๑, หน้า ๗๖)	พลเมืองมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางแผนและขับเคลื่อนการพัฒนาและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, (๒๕๕๘, หน้า ๒๓)	การเคลื่อนไหวอย่างมีจิตสำนึกทางการเมืองของกลุ่มประชาชนเพื่อลดฐานการครอบงำของรัฐ รวมทั้งเพื่อโอนอำนาจบางส่วนมาให้ประชาชนเพื่อใช้ดูแลชีวิตของตนเองโดยตรง การเมืองที่ภาคประชาชนส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในทุกระดับ
นุชนาฏ จันทวิเศษ, (๒๕๕๙, หน้า ๘)	เป็นการเคลื่อนไหวของประชาชนโดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมือง หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบไปด้วยการออกเสียงลงประชามติหรือการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจ และการถอดถอนโดยภาคประชาชน นอกเหนือจากการมีการเลือกตั้ง

^๕กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๓๒.

ตารางที่ ๒.๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายการเมืองภาคประชาชน (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ณรงค์ บุญสวยขวัญ, (๒๕๕๖ หน้า ๑๒๑-๑๓๑)	การเมืองภาคพลเมือง เป็นการเมืองแบบใหม่ที่พูดถึงการเมืองสาธารณะในลักษณะที่เป็นสิ่งเดียวกับความเป็นชุมชนดังนั้นถ้าจะทำให้ประชาธิปไตยเข้มแข็งต้องทำให้การเมืองของสาธารณะเข้มแข็ง ต้องทำให้ชุมชนเข้มแข็งให้ได้

๒.๑.๒ ลักษณะการเมืองภาคประชาชน

การเมืองภาคประชาชนของไทยเกิดขึ้นในบริบท ทางเศรษฐกิจ-การเมืองที่มีลักษณะสภาวะหนึ่งรัฐสองสังคม หรือสภาพความเหลื่อมล้ำ ในสังคม การเข้าถึงครอบครองทรัพยากร ฯลฯ จนทำให้คนจน คนด้อยอำนาจ ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าถึง ทรัพยากรได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอาศัยพื้นที่กลไก และช่องทางภายในระบบการเมืองปกติออก เคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ การเมืองภาคประชาชนจึงเกิดขึ้นเพราะปัญหาและข้อจำกัดของประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือการเมืองแบบปกติ ปัญหาการใช้อำนาจรัฐโดยขาดฉันทานุมัติจาก ประชาชน ปัญหาประชาธิปไตยที่ไร้ประชาธิปไตย^๖

ลักษณะการเมืองภาคประชาชน มี ๔ ลักษณะ ได้แก่^๗

๑) เพิ่มตัวละครทางการเมือง (Political Actors) โดยตัวละครใหม่นี้ คือ ประชาชนเข้าไปในกระบวนการทางการเมือง

๒) เปลี่ยนบทบาทของการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Decision-making in Political Participation) จากเดิมที่เป็นบทบาทของตัวแทนหรือของสมาชิกรัฐสภา มาเป็นประชาชนหรือกลุ่มทางสังคมมากขึ้น หรือเป็นการคลี่คลายของการเมืองในระบบตัวแทนของประชาชน หรือเป็นดังที่สร้างภาษาที่สละสลวยว่า “ตัวเราเป็นตัวแทนให้กับตัวเรา”

๓) ภายใต้กระบวนการทางการเมืองใหม่นี้ บทบาทของประชาชนหรือประชาสังคมมีมากขึ้น แต่ก็ยังมีสถาบันทางการเมือง (Political Institution) ที่มีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองด้วยเช่นเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้คือการให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมืองที่เคยสถาปนาความเป็นตัวแทน ซึ่งมีบทบาท ตลอดมา แต่ก็ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางสังคมในการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองและอำนาจรัฐด้วย

^๖เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, ๒๕๕๒), หน้า ๔๓.

^๗สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓-๑๔.

๔) ทิศทางการเคลื่อนไหวของการเมืองภาคประชาชนตาม มี ๔ รูปแบบ คือ (๑) การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาที่ไม่ได้รับการเหลียวแล (๒) การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ (๓) การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐที่เคยมีไปเป็นของประชาชน (๔) ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์เพื่อเบียดแย่งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

การเมืองภาคประชาชน คือ การเมืองไม่เป็นทางการที่ไม่เป็นทางการ ต้องไม่สัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ราชการหรือสัมพันธ์เพียงแต่เบาบาง เพราะการเมืองท้องถิ่น คือการเมืองแบบเป็นทางการ ห้ามสัมพันธ์กับราชการด้วย คือ ไม่สัมพันธ์เลยก็คงเป็นไปได้ เพราะว่าองค์กรต่าง ๆ นั้นมันต้องสัมพันธ์กัน แต่ไม่ใช่สัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักหรือราชการเป็นหลัก ต้องไม่สัมพันธ์กับนักการเมืองหรือ ส.ส. เป็นหลัก ต้องไม่สัมพันธ์กับภาครัฐกิจเป็นหลัก คือ เป็นองค์กรที่ประชาชนรวมตัวกันเอง เคลื่อนไหว ต่อสู้ เรียกร้อง จัดการกันเอง ในลักษณะที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะของประชาชนเป็นหลัก มิติของการเมืองภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประชาธิปไตย สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ลักษณะแรก เป็นการพูดถึงการเมืองภาคประชาชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งหรือเงื่อนไขหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่ลักษณะที่สองเป็นการมองประชาธิปไตยในฐานะสิ่งที่ต้องมีอยู่ก่อนเพื่อให้เกิดพื้นที่ของการเมืองภาคประชาชน

เมื่อกล่าวถึงการเมืองภาคประชาชน ประเด็นหนึ่งที่ต้องคิดว่าเป็นการต่อสู้ร่วมกัน นั่นคือเรื่องของการกระจายอำนาจ ไม่ให้อำนาจไปกระจุกตัวในองค์กรที่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว ฉะนั้นการกระจายอำนาจจึงอาจจะกระจายไปสู่ประชาชนโดยตรงหรือกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่หรือชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้เป็นการกระจาย อำนาจในความหมายที่กว้าง คือ การกระจายตั้งแต่อำนาจในการตัดสินใจให้กลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในภาคทางการ จนถึงการกระจายอำนาจในระดับชาติไปสู่ระดับพื้นที่ ท้องถิ่น ท้องที่ ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการกระจายอำนาจอย่างที่กล่าวมานี้มันก็มีหลายรูปแบบ เมื่อกล่าวเช่นนี้ย่อมมีความเชื่อว่าการเมืองภาคพลเมืองมันก็มี ความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการกระจายอำนาจดังกล่าว”^๔

สรุปได้ว่าการเมืองที่ประชาชนในทุกส่วนภาคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับนานาชาติ เป็นการเมืองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทและเข้าใจถึงสิทธิในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตนเพื่อนำไปสู่การผลักดันให้รัฐออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายต่างๆที่สอดคล้องกับความต้องการของตนได้ การเมืองภาคประชาชน จึงถือเอาขบวนการ

^๔ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล, “การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี”, รายงานการวิจัย, (อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๕๖), หน้า ๔๑.

เคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบต่างๆที่ปรากฏในสังคมรัฐ เช่น การชุมนุม เดินขบวน เรียกร้อง เจริญต่อรอง การพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับรัฐในเรื่องต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะการเมืองภาคประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, (๒๕๕๒, หน้า ๔๓)	การเมืองภาคประชาชนของไทยเกิดขึ้นในบริบททางเศรษฐกิจ-การเมืองที่มีลักษณะสภาวะหนึ่งรัฐสองสังคม หรือสภาพความเหลื่อมล้ำ ในสังคม การเข้าถึงครอบครองทรัพยากร ฯลฯ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (๒๕๕๔, หน้า ๑๓-๑๔)	การเคลื่อนไหวของการเมืองภาคประชาชนตาม มี ๔ รูปแบบ (๑) การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาที่ไม่ได้รับการเหลียวแล (๒) การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ (๓) การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐที่เคยมีไปเป็นของประชาชน (๔) ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ เพื่อเปียดแย้งพื้นที่ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม
ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล, (๒๕๕๖, หน้า ๔๑)	การกระจายตั้งแต่อำนาจในการตัดสินใจให้กลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในภาคทางการ จนถึงการกระจายอำนาจในระดับชาติไปสู่ระดับพื้นที่ ท้องถิ่น ท้องที่ ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

๒.๑.๓ ลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง

สติปัญญาความรู้ธรรมดาทั่ว ๆ ไปจะไม่ตระหนักถึงการเมืองภาคพลเมืองเพราะว่าจะไม่สามารถพบได้ในที่ ๆ เรามักจะมองหาการเมืองเหล่านี้ หรือไม่ก็มันไม่มีลักษณะของสิ่งที่เป็ความเข้าใจธรรมดาทั่ว ๆ ไปว่านี่คือการเมือง คำมั่นสัญญาของพลเมืองที่ได้กระทำในกิจกรรมสาธารณะของพวกเขาไม่สามารถจะวัดได้ โดยวิธีการที่เราใช้วัดคำมั่นสัญญาทางการเมืองในวันเลือกตั้ง เช่นเดียวกันเราก็ไม่อาจจะพบการเมืองภาคพลเมืองมากนักในเวทีของศาลาประชาคม เช่นที่เรากระทำในห้องใต้ดินของโบสถ์ ในห้องนั่งเล่นและตามภัตตาคารท้องถิ่น มันเกิดขึ้นในสิ่งที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็น “พื้นที่สาธารณะ” เพราะว่ามันเกิดขึ้นมาโดยพลเมืองที่เป็น สาธารชนประชาชนจะแยก

ความแตกต่างได้อย่างชัดเจนของกิจกรรมสาธารณะเหล่านี้จากการเมืองเพราะว่าพวกเขาไม่มีความรู้สึกว่าเป็นการเมือง การเมืองดังเช่นที่พลเมืองจะพูดว่าสกปรก มั่ว เป็นราชการและเหมือนเป็นวิชาชีพ เราพบสิ่งที่ตรงข้ามกันในกิจกรรมภาคประชาสังคมของพวกเขา “การเมืองเป็นกติกากฎหมายนโยบาย”^๙ ยังอธิบายอีกว่า “สิ่งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับว่าทำไมฉันจึงมามีส่วนร่วมในชุมชนของฉัน” การเมืองถูกมองว่ามีชีวิตและชี้นำโดยใครบางคน ประชาชนพบเรื่องส่วนตัวน้อยมากหรือไม่มีเลยในเรื่องนี้ ไม่มีพื้นที่สำหรับการคิดริเริ่มและการปฏิบัติ กิจกรรมสาธารณะอีกนัยหนึ่งยอมให้มีความริเริ่มส่วนบุคคลและการปฏิบัติ และพวกเขาได้ให้ความสนใจในสิ่งที่ประชาชนอธิบายถึง “สิ่งที่เป็นเรื่องสำคัญ” พลเมืองเชื่อว่าปัญหาสาธารณะอาจได้รับการแก้ไขโดยประชาชนกันเอง ทำงานด้วยกัน แต่โดยทางการเมือง ปัญหามองเห็นได้ชัดเจนว่าไม่สามารถแก้ไขได้^{๑๐}

การมีส่วนร่วมในชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนการเมืองไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้บางคนปรารถนาให้การเมืองแบบเดิม ๆ เมื่อเปรียบเทียบการเมืองภาคพลเมืองกับการเมืองแบบเดิม ๆ มีบางคนที่ยึดกับไปไกล ความรู้แบบเก่า ไม่ได้ตระหนักถึงการเมืองภาคพลเมือง เนื่องจากเราไม่สามารถพบเห็นการเมืองภาคพลเมืองได้ในสถานที่ที่เรามองหา "การเมือง" แบบเดิม อีกทั้งการเมืองภาคพลเมืองก็ไม่ได้มีลักษณะที่ทำความเข้าใจในการเมืองแบบเดิมจะเข้าใจได้ พลเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมนั้น ไม่สามารถประเมินได้ในแบบเดียวกับที่เราใช้ในการประเมินค่ามันสัญญาณทางการเมืองในวันเลือกตั้ง ดังนั้นพวกเขาจึงไม่สามารถพบการเมืองภาคพลเมืองที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในหอประชุมเมือง เท่ากับที่เราพบในโบสถ์ห้องนั่งเล่นและร้านอาหารท้องถิ่น บางทีสถานที่เหล่านี้เราอาจเรียกได้ว่าเป็น "พื้นที่สาธารณะ" (Public Space) เพราะว่ามันถูกสร้างขึ้นมาจากพลเมืองประชาชนได้แยกชัดเจนระหว่าง "กิจกรรมเพื่อส่วนรวม" จาก "การเมือง" เพราะว่า เขาไม่ได้มีความรู้สึกถึงเรื่องการเมือง การเมืองสำหรับพวกเรานั้น เป็นสิ่งสกปรก ยุ่งเหยิง เป็นราชการ และเป็นเรื่องของมืออาชีพ สิ่งเหล่านี้ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เขาหาในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม "การเมืองเป็นเรื่องของหลักการระเบียบกฎหมายและนโยบาย" ผู้หญิงคนหนึ่งอธิบายว่า "มันไม่มีอะไรที่ให้อันทา นี้เป็นเหตุผลที่ว่าทำไมฉันจึงต้องเข้าร่วมทำงานในชุมชนของฉัน" การเมืองถูกมองอย่างแคบๆ และถูกกำหนดทิศทางโดยบางคนเท่านั้น ประชาชนจะพบเพียงบางอย่างหรือไม่พบอะไรเลยในสถานที่เช่นนี้ ไม่มีสถานที่ที่เขาจะริเริ่มและลงมือทำงานในอีกด้านหนึ่ง กิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์หนุนให้ปัจเจกชนสามารถริเริ่มและปฏิบัติได้ และพวกเขายังระบุถึงบางอย่างที่มีความสำคัญอย่างมาก ซึ่ง

^๙เอนก เหล่าธรรมทัศน์, **ส่วนรวมที่มีใช้รัฐ : ความหมายของประชาสังคม**, (นครปฐม : โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๖๑), หน้า ๖๗.

^{๑๐}ธีรยุทธ บุญมี, **ประชาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๕๗), หน้า ๓๒.

เชื่อว่าปัญหาของสาธารณชนนั้น สามารถแก้ได้โดยการทำงานร่วมกันของประชาชน ในขณะที่ ปัญหาทางการเมืองไม่สามารถทำได้^{๑๑}

พลเมืองต้องมี ๖ ประการ คือ (๑) ความรับผิดชอบตนเองและพึงได้ (๒) เคารพสิทธิผู้อื่น (๓) เคารพความแตกต่าง (๔) เคารพหลักความเสมอภาค (๕) เคารพกติกา (๖) รับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม จากนั้นปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้สรุปเหลือเพียง ๓ คุณลักษณะคือ (๑) เคารพผู้อื่น เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพความเสมอภาค (๒) เคารพกติกา (๓) มีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสังคมและตนเอง^{๑๒} คุณลักษณะเหล่านี้แม้ว่าจะเป็นความหมายซ่อนเร้นต่อการเป็น พลเมืองของระบอบการเมืองประชาธิปไตยแบบตัวแทนก็ตาม แต่ก็เห็นได้ว่างานนี้ยังอธิบายถึง ภาพลักษณ์ของปัจเจกบุคคลอย่างชัดเจน งานของณรงค์ บุญสวยขวัญ เรื่อง การจัดการทางสังคม การจัดการความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรประชาชน กลุ่มองค์กรทางสังคม ซึ่งว่าคุณลักษณะของ พลเมืองนั้นสมควรเน้นที่การตระหนักรู้จักภายในของตนเองก่อน นั่นคือ ตระหนักในคุณค่าของความมี เกียรติภูมิ ความมีศักดิ์ศรี ความมีคุณค่าในตัวของตัวเอง^{๑๓} สัมพันธ์กับงานของ Engin F. Isin และงาน อมตะของการอธิบายการเมืองประชาธิปไตยหลังทศวรรษ ๑๙๘๐ เฉกเช่นงานที่เขียนโดย Robert D. Putnam ที่กล่าวถึงลักษณะของประชาธิปไตยสมัยใหม่ที่จะต้องประกอบด้วยพลเมืองในภาค ประชาสังคม งานนี้ให้คุณค่าของพลเมืองในประชาสังคมที่ต้องมีบทบาทในการจรรโลงประชาธิปไตย ด้วย (การจรรโลงประชาธิปไตยเป็นแนวคิดอธิบายการเมืองของความเป็นประชาธิปไตยหลัง ๑๙๘๙ คำแปลเป็นภาษาไทยนี้ถูกนำเสนอขึ้นในการสัมมนาทางวิชาการโดยคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อต้นศตวรรษที่แล้ว) เช่นเดียวกับคุณลักษณะของพลเมืองที่มีกระบวนการตอบโต้กับ อำนาจการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ^{๑๔}

สรุปได้ว่า ลักษณะการเมืองภาคพลเมืองพลเมืองเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นนำมาซึ่ง การเปลี่ยนแปลง แต่การเมืองนั้นไม่สามารถทำได้ บางคนก็หวังว่าการเมืองที่เราคุ้นเคยจะสามารถทำ ให้มีลักษณะเหมือนงานสาธารณะได้ เป็นการจัดการทางสังคม การจัดการความเคลื่อนไหวของกลุ่ม องค์กรประชาชน กลุ่มองค์กรทางสังคม ซึ่งว่าคุณลักษณะของพลเมืองนั้นสมควรเน้นที่การตระหนัก

^{๑๑}วีรบุรุษ วิสารทสกุล, การเมืองภาคพลเมือง การเมืองเรื่องของชุมชน That is not call politics: การเมืองในชื่อเรียกอื่น, (กรุงเทพมหานคร : รวมพล, ๒๕๕๗), หน้า ๙๘.

^{๑๒}ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, การมีส่วนร่วมในทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สารศึกษา, ๒๕๖๑), หน้า ๑๒๖.

^{๑๓}ณรงค์ บุญสวยขวัญ, “การเมืองภาคพลเมือง: ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอก การเมืองของพลเมือง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน, ๒๕๕๖) : ๑๒๑-๑๓๑.

^{๑๔}เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, เมื่อโลกไม่มีประวัติศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: เทียนวรรณ, ๒๕๕๗), หน้า ๔๑.

รู้จักภายในของตนเองก่อน นั่นคือ ตระหนักในคุณค่าของความเป็นเกียรติภูมิ ความเป็นศักดิ์ศรี ความเป็นคุณค่าในตัวของตัวเอง

ตารางที่ ๒.๓ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เอนก เหล่าธรรมทัศน์, (๒๕๖๑, หน้า ๖๗) ธีรยุทธ บุญมี, (๒๕๕๗, หน้า ๓๒)	การเมืองเป็นกติกากฎหมาย นโยบาย การเมืองถูกมองว่ามีการชิงไหวและขี้หน้าโดยใครบางคน ประชาชนพบเรื่องส่วนตัวน้อยมากหรือไม่มีเลย ในเรื่องนี้ ไม่มีพื้นที่สำหรับการคิดริเริ่มและการปฏิบัติ กิจกรรมสาธารณะอีกนัยหนึ่งยอมให้มีความริเริ่มส่วนบุคคลและการปฏิบัติ
วีรบูรณ์ วิสารทสกุล, (๒๕๕๗, หน้า ๙๘)	การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง แต่การเมืองนั้นไม่สามารถทำได้
ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, (๒๕๖๑, หน้า ๑๒๖)	๓ คุณลักษณะคือ (๑) เคารพผู้อื่น เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพความเสมอภาค (๒) เคารพกติกา (๓) มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและตนเอง
ณรงค์ บุญสวยขวัญ, (๒๕๕๖ หน้า ๑๒๑-๑๓๑)	กลุ่มองค์กรทางสังคม ชี้ว่าคุณลักษณะของพลเมืองนั้นสมควรเน้นที่การตระหนักรู้จักภายในของตนเองก่อน นั่นคือตระหนักในคุณค่าของความเป็นเกียรติภูมิ ความเป็นศักดิ์ศรี ความเป็นคุณค่าในตัว
เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, (๒๕๔๗, หน้า ๔๑)	คุณลักษณะของพลเมืองที่มีกระบวนการตอบโต้กับอำนาจการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

๒.๑.๔ ประชาธิปไตยกับการเมืองภาคประชาชน

ประชาธิปไตยพลเมือง หมายถึง สมาชิกที่เคลื่อนไหวทางสังคม มีจิตใจที่แท้จริงในการดำเนินการและจิตสำนึกประชาธิปไตยที่สมาชิกเหล่านี้มีอยู่ ที่เชื่อมต่อและแปลเปลี่ยนไปสู่การทำกิจกรรมทางการเมือง ที่ไปเชื่อมต่อในระดับท้องถิ่นระดับชาติและระดับโลก^{๑๕}

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องมีการเลือกตั้ง แต่ก็ได้หมายความว่าประเทศใดที่มีการเลือกตั้งแล้วประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยเสมอไป เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประกอบไปด้วย^{๑๖}

๑) การเลือกตั้ง (Election) คือการคัดสรรบุคคลเข้าไปทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อใช้อำนาจรัฐโดยการผ่านการออกเสียงของประชาชน ซึ่งในประเทศเผด็จการบางประเทศก็อาจมีการเลือกตั้งเช่นกัน แต่เป็นการบังคับเลือก เพราะเป็นการเลือกตั้งที่เป็นแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นการทั่วไป (In general) เป็นอิสระ (Free Voting) มีระยะเวลาที่แน่นอน(Periodic Election) การลงคะแนนลับ (Secret Voting) หนึ่งคนหนึ่งเสียง (One Man One Vote) และมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม (Fair Election)

๒) การออกเสียงลงประชามติ (Referendum) คือ การที่ประชาชนมีสิทธิ์ออกเสียงรับรองหรือไม่รับรองในกฎหมายหรือมีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

๓) การตรวจสอบ(Monitor) คือ การที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ อาทิ การใช้สิทธิ์ผ่าน พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ หรือการติดตามการทำงานของนักการเมืองหรือหน่วยงานราชการ ฯลฯ

๔) การถอดถอน(Recall) คือ การที่ประชาชนสามารถใช้สิทธิถอดถอนนักการเมืองหรือข้าราชการได้ อาทิ การเข้าชื่อถอดถอนตามรัฐธรรมนูญ หรือการใช้สิทธิทางศาลฟ้องร้องต่อผู้ใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงเท่านั้น ฯลฯ

จึงจะเห็นได้ว่าความเป็น “ประชาธิปไตยมิได้มีเฉพาะแต่การเลือกตั้ง” ที่เป็นรูปแบบของประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ซึ่งก็คือการเมืองภาคประชาชนนั่นเองการเมืองภาคพลเมืองไม่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าไปแย่งอำนาจหรือแทนที่อำนาจของนักการเมือง การเมืองภาคพลเมืองไม่ใช่พรรคการเมืองที่หวังชนะ

^{๑๕}Pattana Kitiarsa, *Missionary Intent and Monastic Networks : Thai Buddhism as a Transnational Religion*, (Illinois: Commerce One, 2010), p.127.

^{๑๖}ชำนาญ จันทรเรือง, *ประชาธิปไตยกับการเมืองภาคประชาชน*, [ออนไลน์] แล่งที่มา <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1324> [๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒].

เลือกตั้งและเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง แต่เป็นกระบวนการสาธารณะเพื่อประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองรวมตัวกันอย่างมีอิสระ มีศักดิ์ศรีไม่ได้รับจ้างผู้ใด เพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางนโยบายในการพัฒนาและในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การเมืองภาคพลเมืองที่เข้มแข็งจะช่วยปกป้องสถาบันประชาธิปไตยต่าง ๆ จากการถูกแทรกแซงด้วยอำนาจ เช่น เสรีภาพของสื่อมวลชน ระบบตุลาการองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ^{๑๗}

สรุปได้ว่า ลักษณะของการเมืองภาคพลเมืองเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องมีการเลือกตั้ง แต่ก็ได้หมายความว่าประเทศใดที่มีการเลือกตั้งแล้วประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยเสมอไป เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประกอบไปด้วยการเลือกตั้ง การออกเสียงลงประชามติ การตรวจสอบและการถอดถอน

ตารางที่ ๒.๔ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญลักษณะของการเมืองภาคพลเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Pattana Kitiarsa, (2010, p.127)	สมาชิกที่เคลื่อนไหวทางสังคม มีจิตใจที่แท้จริงในการดำเนินการและจิตสำนึกประชาธิปไตยที่สมาชิกเหล่านี้มีอยู่ ที่เชื่อมต่อและแปลเปลี่ยนไปสู่การทำกิจกรรมทางการเมืองที่ไปเชื่อมต่อในระดับท้องถิ่นระดับชาติและระดับโลก
ชำนาญ จันทร์เรือง, (๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒)	เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องมีการเลือกตั้ง แต่ก็ได้หมายความว่าประเทศใดที่มีการเลือกตั้งแล้วประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยเสมอไป เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นประกอบไปด้วย
ประเวศ วะสี, (๒๕๕๑, หน้า ๗)	การเมืองภาคพลเมืองไม่ใช่พรรคการเมืองที่หวังชนะเลือกตั้งและเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง แต่เป็นกระบวนการสาธารณะเพื่อประโยชน์สาธารณะที่พลเมืองรวมตัวกันอย่างมีอิสระ มีศักดิ์ศรีไม่ได้รับจ้างผู้ใด เพื่อมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางนโยบาย

^{๑๗}ประเวศ วะสี, การเมืองภาคพลเมือง การพัฒนาการเมืองไปสู่ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

๒.๑.๕ รูปแบบการเมืองภาคประชาชน

รูปแบบการเมืองภาคประชาชน แบ่งออกเป็น ๕ รูปแบบ ดังนี้^{๑๘}

๑) การออกเสียงประชามติ (Referendum)

การออกเสียงประชามติเป็นรูปแบบหนึ่งของการเมืองภาคประชาชนที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนลงคะแนนออกเสียงในกิจกรรมหรือประเด็นต่าง ๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของรัฐในกิจกรรมหรือประเด็นนั้น การออกเสียงประชามติได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นครั้งแรก และรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา ก็มีการบัญญัติไว้เช่นกัน ส่วนการออกเสียงประชามติครั้งแรกของประเทศไทย คือการออกเสียงประชามติตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๙ อันเป็นผลของการรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดยกำหนดให้รัฐ โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐

๒) ประชาพิจารณ์ (Public Hearing)

เป็นรูปแบบการดำเนินการโดยราชการหรือรัฐที่ให้ประชาชนมาร่วม อาจจะมาจากความประสงค์ของราชการ หรือการที่ประชาชนเคลื่อนไหวเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการได้โอกาสเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ในประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้ง ดังนั้น ประชาพิจารณ์จึงเป็นรูปแบบที่รัฐนำมาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และ/หรือรับประโยชน์ต่างกันจากโครงการพัฒนาของรัฐและเป็นกระบวนการที่บริหารจัดการโดยราชการหรือรัฐ

๓) การอภิปรายสาธารณะ (Public Dialogue)

การอภิปรายสาธารณะหรือการถกแถลงของประชาชน (People Dialogue) เป็นกลไกของการเมืองภาคประชาชน แต่ในสังคมไทยยังมีค่าอื่น ๆ ที่มีนัยเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การสานเสวนาสาธารณะ เป็นคำที่ถูกใช้โดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์นักวิชาการประจำศูนย์สันติศึกษา สถาบันพระปกเกล้า เพื่อใช้เป็นกลไกแก้ไขปัญหาการเมืองที่แบ่งเป็นฝักฝ่าย ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ๒๕๕๑ หรือประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือหรือพิจารณาอย่างใคร่ครวญ (Deliberative Democracy) เป็นคำที่มีการใช้กันหลากหลาย ทั้งที่เหมือนและแตกต่างกันบ้าง

๔) การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน (People Initiation)

การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน เป็นมาตรการที่สำคัญในการที่จะให้ระบบการเมืองรับผิดชอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามจำนวนที่กำหนด สามารถเสนอร่าง

^{๑๘}สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙-๒๓.

กฎหมายที่เห็นสมควรเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสาธารณะและโดยทั่วไปแล้วการริเริ่มร่างกฎหมายจะตามมาด้วยการลงประชามติ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจในขั้นสุดท้าย

การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน สามารถจำแนกประเภทได้เป็น ๒ ประเภท คือ (๑) การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชนโดยตรง อันเป็นกระบวนการที่ใช้การลงประชามติเมื่อมีการลงชื่อเสนอกฎหมาย และ (๒) การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชนโดยอ้อม เป็นกระบวนการลงประชามติหลังจากกฎหมายไม่ผ่านการพิจารณาของฝ่ายนิติบัญญัติ

๕) รูปแบบอื่น ๆ

การนัดหยุดงาน การชุมนุมประท้วง ฯลฯ พบว่า การนัดหยุดงาน มักจะเป็นวิธีการที่สัมพันธ์กับเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ จึงทำการกดดันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การครอบครองหรือการยึดโรงงาน การเดินขบวน ทำลายโรงงาน อุทธรณ์ต่อการกระทำจากกฎหมาย ฯลฯ ส่วนการชุมนุมประท้วงนั้น เป็นการกระทำร่วมกันที่จะสัมพันธ์กับสิทธิทางการเมืองและสิทธิทางสังคม เริ่มจากฝูงชนมาร่วมประชุมกันอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะโดยอาจจะมีกิจกรรมการเล่นดนตรีเพื่อชีวิตหรือดนตรีร็อค มีการอภิปรายโจมตีวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงกันข้าม เช่น ข้าราชการหรือฝ่ายการเมือง มีการจัดตั้งองค์กรปฏิบัติการด้วย จากนั้นก็จะมีการเสนอข้อเรียกร้องหรือคำอุทธรณ์ต่าง ๆ หรืออาจจะมีการเคลื่อนย้ายสถานที่มากกว่าหนึ่งสถานที่ก็ได้การเมืองภาคประชาชนในประเทศไทย ปัจจุบันได้รับการยอมรับและมีฐานะชอบธรรมทางการเมือง สามารถถ่วงดุล ตีรอนกับการเมืองในระบบรัฐสภาได้มากขึ้น เพราะลักษณะของการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนมิใช่แค่เพียงที่เกี่ยวข้อกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ยังรวมถึงการมีจุดมุ่งหมายในการเข้าถึงอำนาจรัฐ^{๑๙}

สรุปได้ว่า การริเริ่มหรือการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการเมืองจะถูกกำหนดโดยประชาชน เช่น การร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ การปฏิรูปการเมือง ทั้งนี้ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นการชี้ให้ภาครัฐเห็นถึงความต้องการของประชาชน รวมทั้งข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาตามแนวทางที่ภาครัฐกำหนด

^{๑๙} กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง, (นครปฐม : โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๔๒,

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญรูปแบบการเมืองภาคประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (๒๕๕๔, หน้า ๑๙-๒๓)	รูปแบบการเมืองภาคประชาชน แบ่งออกเป็น ๕ รูปแบบ ดังนี้ ๑) การออกเสียงประชามติ ๒) ประชาพิจารณ์ ๓) การอภิปรายสาธารณะ ๔) การริเริ่มกฎหมายโดยประชาชน ๕) รูปแบบอื่น ๆ
กฤตยา อาชวนิจกุล และคณะ, (๒๕๔๒, หน้า ๔๒)	ลักษณะของการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนมิใช่แค่เพียงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแต่ยังรวมถึงการมีจุดมุ่งหมายในการเข้าถึงอำนาจรัฐ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตจนปฏิบัติตามกันไป ร่วมกันปฏิบัติตามแบบอย่างทางด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่รวมกันเป็นแบบแผนของเป็นเวลายาวนาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของวัฒนธรรมการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) เป็นส่วนหนึ่งวัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งมาจากความเชื่อ (Beliefs) ค่านิยม (Values) และ ทัศนคติทางการเมือง (Attitude) ของบุคคลซึ่งได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังสืบต่อกันมา จนกระทั่งบุคคล ยอมรับและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติการเมืองของสังคมวัฒนธรรมทางการเมืองเกิดจากกระบวนการ ปลูกฝังอบรมหล่อหลอมเกลาทางการเมือง (Political Socialization Process) ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่สืบต่อกัน มาเป็นระยะเวลายาวนาน จนทำให้บุคคลในสังคมมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) ของบุคคลในสังคมและเมื่อบุคคลในสังคมมี พฤติกรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (Pattern) พฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นแบบแผนก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมนั้น จากกระบวนการเกิดวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าว การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิวัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองที่ผ่านมาในอดีต โดยเฉพาะกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” เป็นคำศัพท์เฉพาะทางรัฐศาสตร์ มาจาก ภาษาอังกฤษว่า “Political Culture” โดยคำว่า “วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Culture” ซึ่งมีรากศัพท์

จากภาษาลาติน คือ Cultura อันหมายถึง การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง^{๒๐} ส่วนภาษาไทยนั้น คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากคำสองคำ คือ คำว่า “วัฒน” มาจาก “วฒน” ในภาษาบาลี^{๒๑}

เป็นสิ่งที่ต้องเน้นและเป็นข้อสังเกตที่สำคัญก็คือ การที่นักวิชาการไทยและผู้ที่สนใจ แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองมีการสับสนจากภาษาของคำว่าวัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกแปล เป็นภาษาไทย กับแนวความคิด ที่เป็น Concept ที่แท้จริงของแนวความคิดวิชาการคำนี้ ทั้งนี้เพราะ ผู้สนใจหลายท่านไปทำความเข้าใจแนวคิดที่คิดจากความเข้าใจแยกส่วนตามภาษาของคำว่า วัฒนธรรมกับการเมือง ดังนั้น ความเข้าใจของนักวิชาการไทยบางท่าน จะมองวัฒนธรรมการเมืองไป ในส่วนของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาทิเช่น วัฒนธรรมการเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง ความ เชื่อในการเลือกตั้ง หรือ อีกตัวอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม กับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วม เป็นต้น^{๒๒}

จริงอยู่ว่า แนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองจะพัฒนาหยิบยืมมาจากแนวความคิดทาง สังคมวิทยาที่นำมาใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่แนวความคิดวัฒนธรรมการเมืองที่ Grabrel A. Almond เป็นคนริเริ่มในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นแนวความคิดที่ชัดเจนที่สุด ที่เอาแนวความคิดนี้มาเป็นแก่นกลางหรือใช้เป็นแนวคิดที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ ซึ่งที่จริงแล้วนัก รัฐศาสตร์ในหลังสงครามโลกครั้งที่สองอีกจำนวนไม่น้อยก็ได้ใช้แนวความคิดทางวัฒนธรรมมาในการ วิเคราะห์การเมืองอยู่แล้ว

การนำเอาแนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมมาช่วยอธิบายทางการเมืองแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ เป็น ประโยชน์ แต่การเข้าใจความแตกต่างของความหมาย วัฒนธรรมที่นักสังคมวิทยา เข้าใจกับวัฒนา ธรรมการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ประยุกต์ในการใช้ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เข้าใจบริบทและขอบข่าย ของการศึกษาที่แตกต่างกัน

^{๒๐}จางงศ์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^{๒๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๐๓.

^{๒๒}พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, วัฒนธรรมการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๑.

คำว่าวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลป ศีลธรรม กฎหมาย จารีตประเพณี นิสัย และ สมรรถนะอื่นๆ ของคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม^{๒๓} ส่วน Clyde Kluckhohn^{๒๔} นักมนุษยวิทยาที่ให้ความหมายของวัฒนธรรม ซึ่งพอสรุปได้ เป็น ๑๐ ประเด็นคือ

๑. วิธีชีวิตของประชาชน
๒. มรดกทางสังคม
๓. แนวความนึกคิด ความรู้สึก และความเชื่อ
๔. ลักษณะนามธรรมของพฤติกรรม
๕. แนวทางที่กลุ่มบุคคลประพฤติจริง
๖. การเรียนรู้ร่วมกัน
๗. แนวทางมาตรฐานที่ใช้แก้ปัญหาร่วมกัน
๘. พฤติกรรมการเรียนรู้
๙. แบบแผนการปรับตัวต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม
๑๐. ทายะสมบัติทางประวัติศาสตร์

นักวิชาการไทย ให้ความหมายของวัฒนธรรมการเมืองว่า เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตของชนหมู่ใดหมู่หนึ่ง และก่อนที่จะเป็นแบบอย่างขึ้นมาได้จะต้องมีการปฏิบัติ คล้อยตามกันในหมู่คนจำนวนมาก จนปฏิบัติตามกันไปทั้งกลุ่ม และมีการปฏิบัติสืบทอดกันไปเป็นเวลานาน จนปรากฏเป็นแบบอย่างให้เห็นได้ชัดเจนแน่นอน หากหมู่ชนที่เป็นเจ้าของร่วมกันปฏิบัติตามแบบอย่างความประพฤติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่รวมกันเป็นแบบแผนของชีวิตของหมู่คนนั้นติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน แบบแผนของความประพฤตินั้นจะกลายเป็นวัฒนธรรม^{๒๕}

แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่านักรัฐศาสตร์ จะนำปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นตัวแปรในการศึกษา แต่นักรัฐศาสตร์ที่นิยม Political culture กลับมีการใช้เป็นความหมายในส่วนที่แคบลงที่เกี่ยวข้องเฉพาะ เรื่องของความเห็น อุดมการณ์ ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ทางการเมือง โดย Almond ได้เปิดใจว่า แนวความคิดทางวัฒนธรรมที่เขาใช้เป็นคนแรกในทางรัฐศาสตร์ที่ชัดเจนนี้ เกิดจาก อิทธิพล ๓ กระแส คือ กระแสที่ ๑ คือ ความคิดของ Max Weber ที่เกี่ยวกับจารีตประเพณี (tradition) กระแสที่ ๒ คือ แนวทางการวิเคราะห์แบบโครงสร้างนิยม ของ Talcott Parsons และ ๓ กระแสการทำวิจัยตามหลักพฤติกรรมนิยมที่เน้นการวิจัยแบบสุ่มตัวอย่าง

^{๒๓} Edward B. Tyler, *Primitive Culture Researches into the Development of Mythology, Religions, languages, Art and Customs*, (New York: Henry Holt, 2005), p.36.

^{๒๔}Clyde Kluckhohn, *Mirror for Man*, (New York: Whittlesey, 2011), p.12.

^{๒๕}พิทยา สายหู, *กลไกของสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๘.

สำหรับความหมายของวัฒนธรรมการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ให้ความหมายก็มีหลากหลาย Almond ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวกำหนดและกำกับระบบการเมือง ซึ่งความหมายดังกล่าวเห็นว่า เป็นมองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแง่โครงสร้างนิยม ซึ่งดูจะไม่เน้นหน่วยการศึกษาแบบปัจเจกนิยม^{๒๖} ส่วน Verba เห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความเชื่อ สัญญาลักษณ์ และค่านิยมซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของการเมืองที่กำลังเป็นอยู่^{๒๗} ต่อมา Lucian Pye ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมทางการเมืองได้กระชับขึ้น และเป็นความหมายที่ได้รับค่านิยมในการวิจัยแนวคิดดังกล่าวในสังคมว่า “ วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ” ^{๒๘} กล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง จึงมีลักษณะ ๒ กระบวนการคือ กระบวนการที่หนึ่ง คือ ความคิด ทัศนคติ ที่สอดคล้องกับการแสดงออก (พฤติกรรม) ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอง ควบคู่กันไป

จากนิยามข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า วัฒนธรรมทางการเมือง เกี่ยวข้องกับเรื่องทางจิตวิทยาของพฤติกรรม เรื่องของการเมืองนั้นแตกต่างหรือแยกมาจากวัฒนธรรมของสังคม ลักษณะเช่นนี้ เป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากการศึกษาลักษณะประจำชาติ หรือ ลักษณะประจำภูมิภาค ในการคิดถึงแบบแผนของทัศนคติ นักรัฐศาสตร์ยังได้ลงลึกถึงมิติทางจิตวิทยา ที่อธิบายความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ด้าน กล่าวคือ

๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกที่มีต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองและองค์กรทางการเมือง

๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation Orientation) เป็นการตัดสินใจและการให้ความเห็นต่างๆ ต่อกิจกรรมการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมืองซึ่งตรงจุดนี้ เป็นการต่อยอดของการใช้แนวความคิดของวัฒนธรรมทางการเมืองไปในทิศทางของจิตวิทยามากกว่าการเป็นไปตามความหมายของวัฒนธรรมทั่ว ๆ ไป^{๒๙}

^{๒๖} Almond, Gabriel and Verba, Sidney, **The Civic Culture**, (Princeton University Press: Princeton, 2013), pp.34-42.

^{๒๗} Gabriel A, Almond & Sidney Verba, **The Civic Culture**, (Princeton: Princeton University Press, 2003), p. 513.

^{๒๘} Lucian W, Pye, **Political Culture**, *International Encyclopedia of the Social Sciences*, (New York: Macmillan, 2008), p.218.

^{๒๙} พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, **วัฒนธรรมการเมืองไทย**, หน้า ๗.

สรุปได้ว่า ความหมายของ “วัฒนธรรมทางการเมือง” ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วสามารถอธิบายได้ว่า เป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม ในลักษณะของความเชื่อ ทศนคติชนบประเพณีที่หล่อหลอมให้แต่บุคคลที่มีต่อระบบการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในระบบการเมืองซึ่งเกิดจากการอบรมกล่อมเกลากองการเมืองซึ่งนำไปสู่การแสดงออกทางการเมือง

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของวัฒนธรรมการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, (๒๕๔๙, หน้า ๑๕)	“วัฒนธรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Culture” ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษาลาติน คือ Cultura อันหมายถึง การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๖, หน้า ๑๑๐๓)	ส่วนภาษาไทยนั้น คำว่า “วัฒนธรรม” มาจากคำสองคำ คือ คำว่า “วัฒน” มาจาก “วฒฺณ” ในภาษาบาลี
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, (๒๕๕๔, หน้า ๒๑)	แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ ๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ ๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก ๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า
Edward B. Tyler, (2005, p.36)	คำว่าวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลป ศีลธรรม กฎหมาย จารีตประเพณี นิสัย และ สมรรถนะอื่นๆ ของคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม
Cyde Kluckhohn, (2011, p.12)	นักมนุษยวิทยาที่ให้ความหมายของวัฒนธรรม สรุปได้ ๑๐ ประเด็นคือ ๑. วิถีชีวิตของประชาชน ๒. มรดกทางสังคม ๓. แนวความนึกคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ๔. ลักษณะนามธรรมของพฤติกรรม ๕. แนวทางที่กลุ่มบุคคลประพฤติจริง ๖. การเรียนรู้ร่วมกัน ๗. แนวทางมาตรฐานที่ใช้แก้ปัญหาร่วมกัน ๘. พฤติกรรมการเรียนรู้ ๙. แบบแผนการปรับตัวต่อบุคคล และสิ่งแวดล้อม ๑๐. ทายะสมบัติทางประวัติศาสตร์
พัทยา สายหู, (๒๕๔๐, หน้า ๘)	เป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตของชนหมู่ใดหมู่หนึ่ง และก่อนที่จะเป็นแบบอย่างขึ้นมาได้จะต้องมีการปฏิบัติ คล้อยตามกันในกลุ่มคนจำนวนมาก จนปฏิบัติตามกันไปทั้งกลุ่ม และมีการปฏิบัติสืบต่อกันไปเป็นเวลานาน จนปรากฏเป็นแบบอย่างให้เห็นได้ชัดเจนแน่นอน หากหมู่ชนที่เป็นเจ้าของ

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของวัฒนธรรมการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
	ร่วมกันปฏิบัติตามแบบอย่างความประพฤติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่รวมกันเป็นแบบแผนของชีวิตของหมู่คณะนั้นติดต่อกันเป็นเวลาช้านาน แบบแผนของความประพฤติ นั้นจะกลายเป็นวัฒนธรรม
Almond, Gabriel and Verba, Sidney, (2013, pp.34-42)	วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะที่เป็นตัวกำหนดและกำกับระบบการเมือง ซึ่งความหมายดังกล่าวเห็นว่าเป็นมอง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในแง่โครงสร้างนิยม ซึ่งดูจะไม่เน้นหน่วยการศึกษาแบบปัจเจกนิยม
Gabriel A. Almond & Sidney Verba (2003, p.513)	วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความเชื่อ สัญญาลักษณะ และค่านิยมซึ่งบ่งบอกถึงสถานะของการเมืองที่กำลังเป็นอยู่
Lucian W. Pye, (2008, p.218)	วัฒนธรรมทางการเมือง คือ แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ
พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, (๒๕๕๔, หน้า ๗)	นักรัฐศาสตร์ยังได้ลงลึกถึงมิติทางจิตวิทยา ที่อธิบายความโน้มเอียงทางการเมือง ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ด้าน กล่าวคือ ๑) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ ๒) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก ๓) ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า

๒.๒.๒ ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

ในทางรัฐศาสตร์มีการจำแนกวัฒนธรรมการเมืองออกเป็น ๓ ประเภท คือ^{๓๐}

๑. วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture)
๒. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture)
๓. วัฒนธรรมการเมืองแบบการมีส่วนร่วม (Participation Political Culture) อย่างไรก็ตามดี ระบบการเมืองทุกระบบมีส่วนผสมของ ๓ วัฒนธรรมพื้นฐานของความล้าหลังและทันสมัยรวมอยู่

^{๓๐}ชัยอนันต์ สมุทวณิช, วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔-๓๕.

ด้วยกันเสมอ ไม่มีระบบการเมืองที่ทันสมัยสมบูรณ์ หรือล้าหลังที่สุด ดังนั้น Almond & Verba จึงได้แบ่งการผสมของวัฒนธรรมการเมือง ออกเป็นอีก ๓ แบบ ได้แก่

๓.๑ วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (Parochial –Subject Political culture) หมายถึงสภาพทางการเมืองของระบบไม่ได้ยอมรับผู้นำชุมชน ผู้นำเผ่า ในกรณีไทยอาจหมายถึงการไม่ยอมรับผู้มีอำนาจท้องถิ่น เช่น นักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลาง ผู้นำการเมืองระดับรัฐ อย่างไรก็ตาม ผู้คนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรืออาจได้รับสิทธิทางการเมืองแต่ก็ไม่สนใจที่จะใช้สิทธิทางการเมือง ระบบคิด และทัศนคติ ก็จะไม่ได้อึดถือว่ามีบทบาทหรืออิทธิพลทางการเมืองต่อระบบ

๓.๒ วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (Subject- Participant Political Culture) หมายถึงระบบการเมืองที่มีพลเมืองบางส่วนเริ่มสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทราบและตระหนักถึงบทบาทของตนที่จะเปลี่ยนแปลงและมีอิทธิพลทางการเมือง โดยแสดงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นการไปเลือกตั้ง การไปชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ประชาชนอีกกลุ่มยังเมินเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือว่าการเมืองไม่เกี่ยวกับพวกเขา หรือไม่ตระหนักในอิทธิพลทางการเมืองของตน ระบบการเมืองที่มีส่วนผสมของคนที่ไม่สนใจการเมือง และคนที่ไม่ตระหนักในความสำเร็จของการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อเขาอย่างสำคัญ ทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง ประชาธิปไตยไม่มีเสถียรภาพ และเป็นระบบการเมืองที่เอื้อให้ทหาร กลุ่มการเมืองบางกลุ่ม พรรคการเมือง แทรกแซงทางการเมือง หรือชักจูงทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งเอื้อต่อการเกิดปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นอย่างระบบการเมืองในประเทศไทยด้วย เพราะประชาชนไม่ตระหนักในคุณค่าของสิทธิทางการเมืองของตน

๓.๓ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมการมีส่วนร่วม (Parochial Participant Political Culture) หมายถึงสภาพระบบการเมืองที่สังคมประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ กลุ่มคนในแต่ละภาคหรือพื้นที่ แต่ละเชื้อชาติ และคนแต่ละพื้นที่ที่มีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อกลุ่มของตนเป็นลำดับแรก และทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะเน้นการแสวงหาประโยชน์เฉพาะกลุ่มเชื้อชาติและพื้นที่ ที่ให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ ในระบบการเมือง หลายกลุ่มจะมีความสำคัญทางการเมืองสูง ที่มีความขัดแย้งทางการเมืองต่อกัน และไม่ยอมประนีประนอมทางการเมือง ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศแอฟริกาที่มีหลายเผ่าที่มีความสำคัญในผลประโยชน์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรือ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นที่น่าสังเกตว่า พัฒนาการของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเป็นกลุ่มสี มีลักษณะทางการเมืองการแสดงออกทางการเมืองในประเภทของวัฒนธรรมการเมืองนี้

เป็นที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งว่า Almond & Verba ไม่ได้ระบุว่า การที่สังคมใดมีวัฒนธรรมการเมืองที่มีส่วนร่วมจะเป็นสังคมที่เป็นประชาธิปไตยโดยอัตโนมัติอย่างที่เราอาจจินตนาการตามตรรกะทางการเมือง เพราะ Almond & Verba เห็นว่าการมีส่วนร่วมที่ให้ผลประโยชน์ที่คับแคบเกิดประโยชน์แต่บางกลุ่มก็ไม่ใช่ลักษณะการเป็นประชาธิปไตย ทั้ง Almond & Verba เลยให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย นั้น เป็นลักษณะที่เรียกว่า Civic Culture ที่เป็นสภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นในอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา^{๓๑}

ลักษณะอย่างหนึ่งของการมี Civic Culture คือการที่สมาชิกส่วนหนึ่งในระบบการเมืองมีความรู้ทางการเมืองระดับสูงที่จะมีวินิจฉัยการเมืองอย่างมีเหตุผล เช่น การมีวินิจฉัยในการไปเลือกตั้ง การไปชุมนุมประท้วงที่ไม่กระทำไปอย่างปราศจากอคติ แต่ใช้หลักการของเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ความชอบ ความเกลียด ความผูกพัน เป็นการส่วนตัวทางการเมือง ในการตัดสินใจเข้าไปสู่กระบวนการทางการเมืองและการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น การไปเลือกตั้ง คนหนึ่งที่สนใจการเมืองก่อนที่จะตัดสินใจเลือกตั้ง ต้องตรวจสอบข้อมูล ข่าวสาร ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานของพรรคของผู้สมัครอย่างรอบคอบ ด้วยความรู้และเหตุผล

ลักษณะประการถัดมาของสมาชิกที่อยู่ในระบบการเมืองที่มี Civic Culture คือ การที่สมาชิกในสังคมด้านหนึ่ง มีความสามารถในการเป็นผู้ใต้การปกครอง (Subject Competence) ที่ดี ลักษณะอีกอันหนึ่ง คือความสามารถของการเป็นสมาชิกในสังคมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี (Citizen Competence)

ประเด็นถัดมา ความชัดเจนของนักรัฐศาสตร์ที่กำหนดความสัมพันธ์ของ Civic Culture กับ ความเป็นประชาธิปไตย ก็คือตัว Civic Culture เป็นตัวแปร ที่จะกำหนดการเกิดขึ้นของประชาธิปไตย ในฐานะตัวแปรตาม แต่ก็มี การตั้งข้อสงสัยในภายหลังว่าการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงระดับประชาธิปไตยหรือคุณภาพประชาธิปไตย (Quality of Democracy) จะมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเมืองของสังคม นั้น ๆ เป็น Civic Culture ด้วยหรือไม่ นี่เป็นสิ่งที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าในการวิจัยต่อไป รวมถึงคำถามที่ว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเมืองจะมีกระบวนการอย่างไร ในสังคม และ รูป แบบใด อย่างไรที่ได้ตั้งข้อสังเกตมาแต่แรก

แต่อย่างไรก็ตาม อัลมอนด์ (Almond) กับเวอร์บา (Verba) ไม่ได้ยืนยันว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วมนั้น เป็นวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งถ้าเรามองการตามความหมายแล้ว จะพบว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ ส่งเสริมให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง อันเป็นลักษณะหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะลักษณะของการเข้ามามีส่วนร่วมอาจจะอยู่ในรูปของอารมณ์ ปราศจากเหตุผล ทาไปโดยความชอบ หรือ ความเกลียดส่วนตัว ปราศจากข้อมูลก็ได้

^{๓๑}ชโยนันต์ สมุทวณิช, วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย, หน้า ๑๐๔.

ด้วยเหตุนี้ Gabriel จึงได้เสนอวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสม ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเขาเรียกว่า Civic Culture ระบบการเมือง ที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จะเน้นที่การเข้ามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีเหตุผล นอกจากนี้ยังผสมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมและแบบไพร่ฟ้าด้วย แต่มีความสำคัญ น้อยกว่าแบบเข้ามีส่วนร่วม นั่นคือ ประชาชนในระบบการเมืองที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบ Civic จะมีลักษณะร่วม ๒ ประการ โดยสรุปคือ ประการแรก มีความสามารถในการเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองที่ดี (Subject Competence) และประการที่สอง มีความสามารถในการเป็นราษฎรที่ดี กล่าวคือ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล (Citizen Competence) ^{๓๒}

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองย่อมแตกต่างกันออกไปตามระบบการเมืองของแต่ละสังคมถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ ๔ ประการ ดังนี้^{๓๓}

๑. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมือง ทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง เช่น การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ความไว้วางใจหรือความศรัทธาต่อนักการเมืองหรือสถาบันรัฐสภา เป็นต้น

๒. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูกปกครองกับผู้นำทางการเมืองในฐานะชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับ หรือการต่อต้านการมีอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

๓. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง หรือยึดมั่นในหลักความสัมพันธ์แบบอำนาจอธิปไตยหรือความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

๔. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องต่อกัน อันนำไปสู่การสร้างสรรคความเป็นเอกภาพทางการเมืองและให้ความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองโดยรวม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความหลากหลายของกลุ่มต่างๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีความต้องการที่จะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือ มากกว่าหนึ่ง

^{๓๒}Gabriel, A, Almond, **Comparative Politics Today**, (Canada: Little Brown and Company, 2015), p.451.

^{๓๓} วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ ๔ : วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

รูปแบบ และมักจะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับใดระดับหนึ่งหรือหลายๆ ระดับ ตรงนี้ทำให้เกิด “พหุการเมือง” (Plural Politics)

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชัยอนันต์ สมุทวณิช, (๒๕๕๔, หน้า ๓๔-๓๕)	วัฒนธรรมการเมือง ออกเป็นอีก ๓ แบบ ได้แก่ ๑. วัฒนธรรมการเมืองแบบค้ำแคบผสมไพร่ฟ้า ๒. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม ๓. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมการมีส่วนร่วม
ชัยอนันต์ สมุทวณิช, (๒๕๕๔, หน้า ๑๐๔)	วัฒนธรรมการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยนั้น เป็นลักษณะที่เรียกว่า Civic Culture ที่เป็นสภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นในอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา
Gabriel, A. Almond, (2015, p.451)	วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ Civic จะมีลักษณะร่วม ๒ ประการ คือ มีความสามารถในการเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองที่ดี และมีความสามารถในการเป็นราษฎรที่ดี
วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน, (๒๕๕๑, หน้า ๑๕๑-๑๕๒)	ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ ๔ ประการ ดังนี้ ๑. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ ในระบบการเมือง ทั้งที่มีต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ในระบบการเมือง ๒. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่าของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพเชิงอำนาจระหว่างประชาชนในฐานะชนชั้นผู้ถูก ๓. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในหลักอิสรภาพและเสรีภาพทางการเมือง ๔. วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการประเมินคุณค่า ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสอดคล้องกัน อันนำไปสู่การสร้างสรรค์ความเป็นเอกภาพทาง การเมือง

๒.๒.๓ องค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

ในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันทั้งในทางคุณค่า และความรู้สึก แต่สิ่งเหล่านี้ผูกพันกันได้ โดยความภักดีและความรู้สึกผูกพันกับสังคมในการพัฒนาทางการเมือง สังคมจะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองหลักดังนี้ คือ

ประการแรก ความไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจและความสงสัย วัฒนธรรมทางการเมืองจะถูกสร้างขึ้นในสังคมโดยพื้นฐานของความเชื่อ ความไว้วางใจต่อผู้ตามคือประชาชน หรือวัฒนธรรมทางการเมืองสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความไม่ไว้วางใจในตัวประชาชน ขณะเดียวกันความไว้วางใจของประชาชนต่อผู้ปกครองและต่ออำนาจสูงสุดของประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นกัน อุปสรรคในการพัฒนาทางการเมืองที่จะมีขึ้นก็คือ ความไว้วางใจแบบไม่มีเหตุผลแบบความเชื่อของเด็กที่มีต่อผู้ปกครองประเทศ และต่ออำนาจทุกรูปในการปกครองประเทศ ดังนั้น ความไม่ไว้วางใจและความสงสัยจึงเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่จะต้องสร้างขึ้น ในสังคมที่ต้องการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจอย่างมีเหตุมีผลยิ่งขึ้น

ประการที่สอง คือ การให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม โดยทั่วไป วัฒนธรรมทางการเมืองของทุกสังคมเกี่ยวข้องกับทัศนคติเรื่องอำนาจ ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจเหนือกว่าและด้อยกว่า ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ในการพัฒนาทางการเมืองจึงจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ แต่ขณะเดียวกันผู้นำนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม และจะต้องไม่แสวงหาอำนาจเพื่อคงไว้ซึ่งตำแหน่งทางการเมือง

ประการที่สามองค์ประกอบ วัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เสรีภาพ และการให้ความสำคัญของพลังฝ่ายตรงข้าม เพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในสังคมนั้น ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในการพัฒนาทางการเมือง ประการสุดท้ายของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ ความภักดีและความผูกพันในสังคมโดยเฉพาะความผูกพันในครอบครัว กลุ่มสังคมเล็ก ๆ ขึ้นมาถึงความผูกพันของคนทั้งชาติ ประชาชนจะต้องมีแนวความคิดพ้นจากความแคบ ๆ เฉพาะกลุ่มของตน ไปสู่แนวทางที่เห็นระบบการเมือง ทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับประชาชน รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน การมีส่วนร่วมในองค์กร และการร่วมคิดแก้ปัญหา^{๓๔}

องค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระเบียบแบบแผนทางการเมืองของคนในประเทศชาติ หนึ่ง ๆ ได้ ส่วนประกอบที่เป็นแกนของแนวโน้มทัศนคติ หรือความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ใน ระบบการเมือง ได้แก่^{๓๕}

^{๓๔}ทิพาพร พิมพิสุทธิ์, **พัฒนาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๑), หน้า ๘๒-๘๓.

^{๓๕}Walter A, Rosenbaum, **Political Culture**, (London: Thomas Nelson and Sons, 2005), pp.6-7.

๑. ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ ความโน้มเอียงที่มีต่อระบบการปกครอง หมายความว่า การที่ “ปัจเจกชน” ประเมินค่าและให้การตอบสนองต่อสถาบันการปกครองหลักของสังคมอย่างไร

๑.๒ ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยนำเข้า และปัจจัยส่งออก หมายความว่า ปัจเจกชนรู้สึกและตอบสนองต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่มุ่งหวังต่อการได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะ และการตัดสินใจอย่างไร

๒. ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๑ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมือง หมายความว่า ความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานการปกครอง (ชาติ รัฐ เมือง ชุมชน) และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ต้องมีความจงรักภักดีผูกพัน หรือมีภาระหน้าที่ต่อหน่วยปกครองด้วย

๒.๒ ความไว้วางใจทางการเมือง หมายความว่า ขอบเขตทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่เปิดกว้าง ร่วมมือ และอดกลั้นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะที่ตนเป็น เมืองร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไว้วางใจในทางการเมืองที่แสดงออกต่อความเชื่อของบุคคล ว่า บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นมีความหมายต่อเขาในทางที่ดีในการมีชีวิตการเมืองร่วมกัน

๒.๓ การยึดถือกติกา หมายความว่า แนวความคิดของบุคคลที่ยอมรับและปฏิบัติ ตามระเบียบกฎหมายของสังคม

๓. ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๑ ความสามารถทางการเมือง หมายความว่า บุคคลได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองบ่อยครั้งเพียงใด กล่าวคือ บุคคลได้ใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่เขา มีอยู่เพื่อกิจกรรมทางการเมืองเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้ หมายความว่าถึงการประเมินคุณค่าความรู้ ความสามารถของเขาในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองด้วย

๓.๒ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง การมีความรู้สึกว่าการดำเนินการทางการเมืองของปัจเจกบุคคลส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองหรือไม่ ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ สามารถทำให้สำเร็จได้ โดยประชาชนซึ่งก็คือบุคคลมีสำนึกในประสิทธิภาพทางการเมืองของตนเอง

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบทางความคิด ความเชื่อ ทัศนคติและแนวคิดทางการเมืองที่สั่งสมมากับบุคคลแต่ละยุคแต่ละ สมัยจนกลายเป็นแบบแผนแนวทางการปฏิบัติทางการเมือง โดยเป้าหมายคือการบรรลุผล ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองของ ปัจเจกบุคคลอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรวัฒนธรรมทางการเมืองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แตกต่าง กันได้ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลที่ได้อบรมกลมกลืนทางการเมือง กลุ่มบุคคล เช่นกลุ่มชนชั้นรากหญ้า(ล่าง) กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มชนชั้นสูง จะมีแนวคิด

วัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน ไป ทั้งนี้รวมถึงปัจจัยความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัย ต่าง ๆ ในระบบการเมือง และความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองด้วย

ตารางที่ ๒.๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญขององค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทิพาพร พิมพิสุทธิ์, (๒๕๖๑, หน้า ๘๒-๘๓)	สังคมจะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองหลักดังนี้ คือ ประการแรก ความไว้วางใจ ประการที่สอง คือ การให้ความสำคัญต่อความเท่าเทียมของฝ่ายตรงข้าม ประการที่สามองค์ประกอบวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เสรีภาพและการให้ความสำคัญของพลังฝ่ายตรงข้าม เพื่อเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ในสังคมนั้น ๆ อันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองในการพัฒนาทางการเมือง ประการสุดท้ายของวัฒนธรรมทางการเมือง คือ ความรักดีและความผูกพันในสังคมโดยเฉพาะความผูกพันในครอบครัว
Walter A. Rosenbaum, (2005, pp.6-7)	องค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ๑. ความโน้มเอียงที่มีต่อโครงสร้างทางการปกครอง ๒. ความโน้มเอียงที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในระบบการเมือง

๒.๒.๔ วัฒนธรรมทางการเมืองไทย

สังคมไทยระดับครอบครัวเน้นความเป็นอิสระมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทยมีลักษณะตามสบายไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่ตายตัว พฤติกรรมของบุคคลมีลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากหรือมี “ปัจเจกชนนิยม” (Individualism) ค่านิยมนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบการอบรมกล่อมเกลาของเด็กไทย ในขณะที่ระบบครอบครัวไทย และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น ศาสนาพุทธทำให้คนมีความเป็นอิสระหรือนิยมความเป็นอิสระมากนัก เมื่อเด็กเริ่มออกจากครอบครัวเติบโตขึ้น เด็กไทยจะเริ่มสำเนียงถึงอิทธิพลของอำนาจของราชการหรืออำนาจของรัฐบาลซึ่งมีข้าราชการเป็นตัวแทนผู้ใช้อำนาจนั้น “ยิ่งบุคคลนั้นเจริญเติบโตขึ้นมากเท่าไร มีบทบาทและความรู้ในสังคมมากเท่าใด ความสำเนียงในอำนาจของราชการจะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว” อำนาจนิยมของข้าราชการนี้ได้มีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงระบบการเมืองด้วย และมีอิทธิพลอย่างมาก แม้แต่ผู้ที่รับการศึกษาสูง เช่น นักศึกษามหาวิทยาลัย

“ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นลูกตุ้มที่แกว่งจากปลายสุดด้านหนึ่งคือ “อิสรนิยม” ในระดับครอบครัวมายังปลายสุดอีกด้านหนึ่งคือ “อำนาจนิยม” ในระดับสังคมและการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะพูดได้ว่าในระบบความคิดและสติสัมปชัญญะของคนไทยจะมีพลัง ๒ ประเภทที่ขัดกันและต่อสู้กันอยู่เสมอ นั่นก็คือความปรารถนาที่จะมีวิถีชีวิตอันไม่มีสิ่งเหนี่ยวรั้งจำกัดกับความจำเป็นที่จะต้องอยู่ใต้อำนาจของบุคคลที่เหนือกว่า สิ่งที่กมลได้ย้ำไว้ว่าเป็นลักษณะของคนไทยก็คือความปรารถนาสองประการนี้ มีอยู่ในทางที่ค่อนข้างปลายสุด (Extremes) คือความเป็นอิสระก็เป็นอิสระอย่างเต็มที่ คล้าย ๆ กับการชอบทำอะไรตามอำเภอใจเป็นเสรีภาพที่ปราศจากความรับผิดชอบ ส่วนการนิยามอำนาจนั้นก็นิยามยกย่องผู้ที่มีอำนาจ เชื่อฟัง เกรงกลัวผู้มีอำนาจอย่างไม่จำกัดขอบเขต โดยไม่มีการคำนึงว่าอำนาจนั้นมีความชอบธรรมหรือไม่ คำสั่งที่เชื่อฟังยอมรับนั้นมีเหตุผลหรือไม่ อำนาจนิยมในทัศนะของคนไทยนั้นเป็นเรื่องของ “การให้คุณให้โทษ” โดยแท้ไม่ใช่อำนาจทางปัญญาหรืออำนาจ แห่งความสัตย์ซื่อ คุณสมบัติของผู้นำบารมีหรือบุคคลที่สังคมไทยยกย่องว่ามีลักษณะเป็นผู้นำนั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับความสัตย์ซื่อ อุทิศการณ์ หรือสติปัญญาแต่ประการใด^{๓๖}

จากลักษณะของสังคมไทยที่กล่าวไว้ข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ความรักอิสรภาพ ที่มากเกินไปไม่ก่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบ ดังนั้น การก่อตัวเป็นองค์การทางสังคม ละการเมืองโดยที่แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในองค์การนั้นจึงเป็นไปได้ จะเห็นได้ว่าในประเทศไทยการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองก็ดี เป็นสมาคมองค์การก็ดี มักจะมีลักษณะชั่วคราวและไม่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การรวมเป็นองค์การหรือสมาคมแบบจีนมักจะเป็นในระดับญาติมิตร ซึ่งจะมั่นคงและมีพลัง ปัญหาเรื่องความไม่สามารถรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อน เป็นองค์การสถาบันของคนไทย ซึ่งให้เห็นว่าเป็นผลของการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบสุดโต่ง และด้วยเหตุที่ว่า อิสรนิยมเป็นเหตุให้คนไม่มารวมกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างถาวรโดยใจสมัคร แต่ความจำเป็นที่จะต้องตั้งกลุ่มหรือองค์การมีอยู่เสมอ ผู้นำที่เข้มแข็งจึงหันมาใช้วิธีการอำนาจนิยม เช่น ออกกฎหมาย หรือคำสั่ง แต่การรวมกลุ่มแบบหลังนี้ ก็ทำได้ชั่วคราวเท่านั้น เพราะกลุ่มผู้นำก็รวมกันเป็นปึกแผ่น ไม่ค่อยได้เช่นกัน หรือมีฉันทน์เมื่อสิ้นผู้นำที่เข้มแข็งแล้ว กลุ่มหรือพรรค หรือองค์การก็สลายตัวไป เพราะไม่มีความผูกพันของสมาชิกเป็นพลังทดแทนอำนาจนิยมของผู้นำ จะเห็นได้จากตัวอย่าง หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เช่น การสลายตัวของ “คณะผู้ก่อการ” “คณะรัฐประหาร” และพรรคเสรีมนังคศิลา เป็นต้น ปัญหาการรวมกลุ่มกันไม่ติดของผู้นำได้นำไปสู่การขาดความรับผิดชอบร่วมกันในระดับคณะรัฐมนตรีซึ่งมีมาทุกยุคทุกสมัย บางทีรัฐมนตรีกลับขัดแย้งโจมตีกันเองต่อหน้าสาธารณชน แม้ว่าความพยายามที่แล้วมาต้องการให้มีความ “สามัคคี” โดยต้องประชุมคณะรัฐมนตรีเต็มคณะทุกครั้ง ทั้ง ๆ ที่ไม่เกิดผลดี

^{๓๖}กมล สมิทธิ์, วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า, ๔๘-๕๕,

ทางการบริหาร การขาดความสำนึก ในเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันนี้ ไม่ใช่มีแต่เพียงระดับ คณะรัฐมนตรีเท่านั้น แต่จะปรากฏมีในพรรคการเมืองทั้งของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านแทบทุกพรรค^{๓๗}

ในส่วนของที่เกี่ยวกับค่านิยมในเชิงอำนาจนั้น กมลไม่ได้แยกแยะระหว่างการที่ผู้มีอำนาจ ได้รับการยอมรับจากคนไทยว่าเกิดจากเพราะการยอมรับแบบยกย่อง หรือเกิดจากการยอมรับ โดยความเกรงกลัวซึ่งต่างกัน ในข้อเขียนของกมลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อว่าคนไทยนิยม ผู้มีอำนาจเพราะความมีอำนาจในตัวเองโดยไม่จำเป็นว่าอำนาจนั้นจะเกิดจากคุณความดีหรือไม่

นอกจากนี้วัฒนธรรมการเมืองไทย มีลักษณะดังนี้ วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย เป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมและกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม ภายใต้ระบบการปกครองแบบดั้งเดิม อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยประกอบด้วย สิ่งต่อไปนี้คือ

๑. นิยมการใช้อำนาจ

คนไทยส่วนใหญ่ชอบการใช้อำนาจเด็ดขาด เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รวมทั้งมอบอำนาจและความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการปกครองในทุกระดับนับแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับชาติ จะนิยมการใช้อำนาจบังคับให้มีการปฏิบัติตามมากกว่าการใช้เหตุผล หลักการ หรือการรับฟังความเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะนิยมการรวบอำนาจไว้ในตัว ผู้นำการทำงานจึงมีลักษณะสั่งการจากเบื้องบนลงมามากกว่าจะมีการริเริ่มจากเบื้องล่าง ยิ่งกว่านั้นคนไทยยังนิยมการใช้อำนาจอย่างเด็ดขาดด้วย ส่วนผู้น้อยก็จะต้องเกรงกลัว เคารพเชื่อฟังและอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ มีหน้าที่รับคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้นไม่นิยมการโต้แย้ง ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะชอบธรรมหรือไม่ สังคมไทยชอบผู้นำที่มีความเก่งกล้าสามารถ เป็นผู้นำประเภทอัศวินม้าขาวที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

๒. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง

ในสังคมไทยคนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มพวกพ้องกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเสมอผู้นำผู้เป็นเจ้านาย ผู้มีอำนาจวาสนา ผู้มีบารมีต้องสามารถให้ความคุ้มครองและให้ผลประโยชน์แก่ลูกน้องได้ ส่วนลูกน้องจะต้องตอบแทนด้วยการสนับสนุนและให้บริการแก่เจ้านาย ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีในทุกหนทุกแห่ง เช่นในความสัมพันธ์ทางการเมือง ในระบบพรรคการเมือง หรือในระบบราชการ คนไทยจึงนิยมนับถือผู้มีอำนาจเพื่ออาศัยบารมีปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว ข้าราชการจำนวนมากจึงมีแนวโน้มที่จะสนใจรับใช้ผู้ใหญ่มากกว่าการให้บริการประชาชน ประชาชนส่วนมากก็ยังถือว่าข้าราชการเป็นเจ้านายของตน ตำแหน่งหน้าที่การงานมักถือเสมือน เป็นสมบัติส่วนตัว อีกทั้งมีการยึดถือระบบพวกพ้อง เมื่อผู้เป็นหัวหน้าพ้นตำแหน่งไปบรรดาลูกน้องทั้งหลายก็พากันแสวงหาเจ้านายคนใหม่ต่อไป ในสังคมไทย

^{๓๗}จรรยา สุภาพ, **หลักรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

การเป็นเจ้านายคนจึงได้รับการยกย่องนับถือมาก การอวยพรของผู้ใหญ่ในสมัยก่อน ๆ ที่มีต่อเด็ก ๆ จึงมักเน้นว่าเมื่อโตขึ้นขอให้ได้เป็นเจ้าคนนายคน

๓. มั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ^{๓๔}

นอกจากจะนิยมระบบเจ้านายกับลูกน้องแล้ว ความสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันเป็นส่วนตัวยังมีความสำคัญมากในการประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่าง การรวมกลุ่มในทางการเมืองหรือสังคมจึงต้องอาศัยบุคลิกภาพของผู้นำเป็นหลัก ยิ่งกว่านั้น คนไทยยังเป็นผู้เล็งผลเลิศในทางปฏิบัติมากกว่าจะยึดมั่นในอุดมการณ์ กล่าวคือจะสนใจกับสิ่งที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริงได้โดยไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเรื่องที่ทำได้หรือให้ผลประโยชน์แก่ตนอย่างชัดเจน เช่น การนิยมเข้าข้างผู้ชนะ ใครยึดอำนาจได้ก็จะถือเป็นฝ่ายถูก เป็นต้น จึงมีการยึดมั่นในความสำเร็จของตัวบุคคลมากกว่าระบบอุดมการณ์ หลักการหรือเหตุผล เช่น ในการเลือกตั้ง คนทั่วไปมักจะคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครมากกว่านโยบายหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมือง

๔. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ระบบเจ้าขุนมูลนาย ทำให้มีการแบ่งชั้นวรรณะกันระหว่างคนไทย ทำให้คนไทยมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน ถือว่าทุกคนต้องรู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีเสมอผู้ใหญ่ คนไทยยึดถือสิ่งที่ติดตัวคนมา เช่น คุณสมบัตินี้มีอยู่ตามชาติวุฒิ วยวุฒิ และคุณวุฒิมากกว่าความสำเร็จของบุคคล บุคคลผู้มียุทธศาสตร์เหล่านี้ถือเป็นผู้ใหญ่ที่ผู้น้อยจะต้องเคารพ เชื่อฟัง ยกย่องและนับถือ คนไทยจะยกย่องนับถือผู้ที่เกิดมาในตระกูลสูง เช่น เป็นเชื้อพระวงศ์ ตระกูลขุนนางหรือพวกผู้ดี ตระกูล ที่มั่งมี คนไทย ยกย่องนับถือความเป็นผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีฐานะตำแหน่งทางสังคมสูง มีอายุมาก ทำงานหรือเป็นสมาชิกขององค์การมานาน เพราะถือว่ามีประสบการณ์ในชีวิตมามาก ย่อมฉลาด สุขุม และเข้าใจโลก การพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนตำแหน่งในวงราชการ รวมทั้ง การดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมักถืออาวุโสมากกว่าผลงานและความสามารถ ยิ่งกว่านั้น คนไทยยังนิยมยกย่องผู้ที่ผ่านการศึกษาระดับสูง ๆ มากกว่าจะสนใจในความรู้ที่แท้จริงของบุคคล ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรจึงเป็นใบเบิกทางที่ดีในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคล การยึดมั่นในค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยยอมรับในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลได้ยาก ทั้งในหลักการและในทางปฏิบัติ

๕. ความเป็นอิสระนิยม

คนไทยรักความเป็นอิสระ ชอบทำอะไรโดยลาพึ่งตนเอง ไม่อยากให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น คนไทย ส่วนใหญ่ส่วนมากขาดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต ไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ หรือกฎหมายของสังคม ไม่

^{๓๔}อนุสรณ์ ลิมมณี และทิพาพร พิมพ์สุทธิ, **พฤติกรรมทางการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๐), หน้า ๒๐-๓๖.

ค่อยจะมีระเบียบวินัย ความพยายามในการดึงคนมาอยู่ในวินัยเสียบ้าง สะท้อนให้เห็นความจริงในเรื่องนี้ เช่น การบังคับให้สวมเครื่องแบบตั้งแต่นักเรียนไปจนถึงข้าราชการ การบังคับให้นักเรียนตัดผมสั้น การบังคับให้คนอยู่ในวินัยจะได้ผลก็เฉพาะต่อหน้า หากลับหลังคนก็จะละเมียดกัน การละเลิก หรือฝ่าฝืนกฎหมายจึงมีอยู่ทั่วไป เพราะชอบอยู่อย่างสบาย เข้าทำนอง “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในท้องที่ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ การดำเนินชีวิตของชาวบ้านมักเป็นไปอย่างผิดกฎหมาย ยิ่งกว่านั้น คนไทยยังไม่ชอบการรวมกลุ่ม โดยถือหลักต่างคนต่างอยู่ การรวมกลุ่มในทางการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด จึงเป็นไปได้ยากความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมจึงมีน้อย

๖. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม

คนไทยจำนวนไม่น้อยยังยึดมั่นในความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีแบบเก่า ๆ อยู่ กล่าวคือยังเชื่อถือในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ฤกษ์ปีศาจ ไสยศาสตร์ ของขลัง และโชคกลางอยู่ จึงมัก ผากอนาคตไว้กับดวงชะตา สิ่งเหล่านี้เป็นที่พึงทางใจ หรือความหวังชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประสบปัญหาหรือความเดือดร้อน จึงเป็นการยากที่คนไทยโดยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ หรือมองโลกตามความเป็นจริง จึงเป็นการยากที่คนไทยโดยทั่วไปจะยึดหลักเหตุผล รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ หรือมองโลกตามความเป็นจริง โดยทั่วไปแล้ว คนไทยส่วนใหญ่ มักมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะอนุรักษนิยม จะสนใจในพิธีกรรมมากกว่าการทำงานให้บรรลุผล อย่างจริงจังในขณะเดียวกันก็ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงและการเสี่ยง ตัวอย่างของพฤติกรรมเหล่านั้น เช่น จะมีการปรึกษาหมอดูเพื่อหาฤกษ์ในการทำรัฐประหารหรือสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการถือว่า การเมืองเป็นเรื่องของหลวง ประชาชนทั่วไปไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้อง ยิ่งกว่านั้น คนเหล่านี้ยังมีความคิดค่อนข้างแคบ คือยังผูกพันต่อกัน เดิม ๆ ของตน เช่น ท้องถิ่น สถาบัน หรือพวกพ้องของตนมากกว่าต่อสังคมคนส่วนรวม

๗. ความเฉื่อยชา

ไม่กระตือรือร้นหรือสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง คนไทยโดยทั่วไปจะพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนเอง จะยอมรับสภาพที่เสียเปรียบของตนเอง โดยถือว่าตนมีบุญวาสนาหรือโชคชะตาอยู่เพียงแค่นั้น เป็นกรรมเก่าของตน จึงไม่ชอบกระตือรือร้นชวนชวนทำงานเท่าที่จะเป็นในการครองชีพเท่านั้น ส่วนใหญ่จะชอบความสะดวกสบายและสนใจกับอบายมุขต่าง ๆ เช่น เล่นการพนัน และเสพของมีเงินมา แต่จะไม่ชอบจริงจังกับชีวิตและงาน ขาดการมุ่งในเรื่องความสำเร็จของงาน ชอบความรื่นเริงสนุกสนาน ซึ่งอาจมีแฝงอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ในพิธีกรรมทางศาสนาหรือแม้แต่ในกิจกรรมทางการเมือง แม้แต่การประท้วงหรือนัดหยุดงาน ก็มักจะมีการละเล่นลิเก รำวง สลับกันไป เกี่ยวกับการเมืองก็ถือว่า เป็นสิ่งสกปรก ไม่ก่อให้เกิดผลดีกับตัวเอง ยิ่งกว่านั้น คนส่วนใหญ่ถือว่า การแก้ปัญหาสังคมเป็นเรื่องของชนชั้นปกครอง จึงสนใจเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองน้อย

๘. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้าย และขาดความไว้วางใจผู้อื่น

คนไทยจำนวนมากมักขาดความเชื่อมั่นตนเอง ในการแก้ไขปัญหา หรือเอาชนะ สิ่งแวดล้อมหากต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ และหากถูกเอาเปรียบจาก กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลหรือใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงต้องแสวงหา คำแนะนำ ไม่คิดว่าความทุกข์ยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองจะมีทางแก้ไขได้แทนที่จะขอให้ผู้มีอำนาจ ศักดิ์สิทธิ์มาช่วย มักหวาดระแวงไม่วางใจคนอื่น ที่เป็นคนนอกจะไว้วางใจคนในกลุ่มของตนและช่วย ปกปิดหรือมองข้ามความไม่ดีงามของบุคคลเหล่านั้น แต่ในทางการเมืองแล้วมักจะมอบความไว้วางใจ ให้ตัวผู้นำ ในขณะที่บรรดาผู้นำกลับขาดความศรัทธาและความไว้วางใจในตัวประชาชน โดยคิดว่า หากสิ้นตนเสียแล้วสังคมจะอยู่ไม่ได้ทีเดียว สิ่งดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากทัศนคติแบบอำนาจนิยมนั่นเอง

๙. การรักความสงบและการประนีประนอม

คนไทยส่วนใหญ่รักความสงบ ไม่นิยมความรุนแรง การเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองส่วนใหญ่จึงเป็นไปอย่างสงบค่อยเป็นค่อยไป โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อมากนัก คนไทยมักหลีกเลี่ยงความ ขัดแย้ง มีความอดทนต่อการเอารัดเอาเปรียบ นิสัยถ่อมตัว เกรงใจผู้อื่น รวมทั้งความสุภาพ ทำให้คน ไทยไม่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คัดค้านผู้อื่นต่อหน้าต่อตา ยิ่งกว่านั้น การยึดหลักทางสายกลาง แม้จะมี ส่วนดีที่ช่วยทำให้คนไทยรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ชอบการประนีประนอมมากกว่าการหักหาญน้ำใจกัน แต่ก็มิได้อยู่เสมอที่นำหลักการนี้มาใช้ในทางที่ผิด เป็นผลให้ไม่มีการตัดสินใจให้เด็ดขาด อย่างใดอย่าง หนึ่งลงไป ทำให้การแก้ไขปัญหาทำได้ยาก^{๓๙}

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองไทยสังคมไทยระดับครอบครัวเน้นความเป็นอิสระมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทยมีลักษณะตามสบายไม่มีกฎเกณฑ์อะไร ที่ตายตัว พฤติกรรมของบุคคลมีลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเองมาก

^{๓๙} ทินพันธุ์ นาคะตะ, การเมืองการประนีประนอมไทย : ภาวะของชาติ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๓๓-๔๑.

ตารางที่ ๒.๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญวัฒนธรรมทางการเมืองไทย

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กมล สมวิเชียร, (๒๕๑๔, หน้า ๔๘-๕๕)	“อำนาจนิยม” ในระดับสังคมและการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งอาจจะพูดได้ว่าในระบบความคิดและสติสัมปชัญญะของคนไทยจะมีพลัง ๒ ประเภทที่ขัดกันและต่อสู้กันอยู่เสมอ นั่นก็คือความปรารถนาที่จะมีวิถีชีวิตอันไม่มีสิ่งเหนี่ยวรั้งจำกัดกับความจำเป็นที่จะต้องอยู่ใต้อำนาจของบุคคลที่เหนือกว่า สิ่งที่กมลได้ย้ำไว้ว่าเป็นลักษณะของคนไทยก็คือความปรารถนาสองประการนี้ มีอยู่ในทางที่ค่อนข้างขั้วปลายสุด คือความเป็นอิสระก็เป็นอิสระอย่างเต็มที่ คล้าย ๆ กับการชอบทำอะไรตามอำเภอใจเป็นเสรีภาพที่ปราศจากความรับผิดชอบ ส่วนการนิยามอำนาจนั้นก็นิยามยกย่องผู้ที่มีอำนาจ เชื้อฟุ้ง เกรงกลัวผู้มีอำนาจอย่างไม่จำกัดขอบเขต โดยไม่มีการคำนึงว่าอำนาจนั้นมีความชอบธรรมหรือไม่ คำสั่งที่เชื้อฟุ้งยอมรับนั้นมีเหตุผลหรือไม่ อำนาจนิยมในทัศนะของคนไทยนั้นเป็นเรื่องของ “การให้คุณให้โทษ” โดยแท้ไม่ใช่อำนาจทางปัญญาหรืออำนาจ แห่งความสัตย์ซื่อ คุณสมบัติของผู้นำบารมีหรือบุคคลที่สังคมไทยยกย่องว่ามีลักษณะเป็นผู้นำ
ทิน พันธ์ นาคะตะ, (๒๕๓๓, หน้า ๓๓-๔๑)	วัฒนธรรมการเมืองไทย มีลักษณะดังนี้ ๑. นิยมการใช้อำนาจ ๒. นิยมระบบเจ้านายกับลูกน้อง ๓. มั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ๔. มีการจัดลำดับฐานะในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๕. ความเป็นอิสระนิยม ๖. การยึดมั่นในประเพณีดั้งเดิม ๗. ความเฉื่อยชา ๘. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ร้าย และขาดความไว้วางใจผู้อื่น ๙. การรักความสงบและการประนีประนอม

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดจากความเต็มใจ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ดังนี้

๒.๓.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวพันกับส่วนได้เสียในการบริหาร เกิด

ความรับผิดชอบและวางแผนสิทธิประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับ”^{๔๐} จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนต้องการที่จะร่วม ในการตัดสินใจกับรัฐ และได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ดังนี้เป้าหมายของการมีส่วนร่วมทางการ เมืองของประชาชนจึงเป็นการให้ ข้อมูลต่อสาธารณชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในนโยบาย ของรัฐ และการมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาาร่วมกัน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ๖ ประเด็น ได้แก่ ที่มาของการมีส่วนร่วมของประชาชน ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ระดับการ มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน โดยจะได้พิจารณา เป็นลำดับไปดังนี้

เพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในลำดับ แรกจะขอกล่าวถึงระบอบประชาธิปไตยเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจต่อไป กล่าวคือ ระบอบ ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ ไม่ยอมให้บุคคลใดมีอำนาจเหนือ ประชาชน ส่วนใหญ่ของประเทศ ประชาชนแต่ละคนต่างเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยคนละส่วน เมื่อ ประชาชน แต่ละคนยินยอมมอบอำนาจส่วนหนึ่งของตนโดยการทำสัญญาประชาคมให้แก่ผู้แทนแล้ว อำนาจที่มา รวมกันนี้จึงเป็นอำนาจของปวงชนโดยมีผู้แทนทำหน้าที่เป็นเพียงตัวแทนของประชาชน เท่านั้น จึงต้องอยู่ ในอาณัติของประชาชน หากผู้แทนไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่ประชาชนวางไว้ ประชาชนย่อมมีสิทธิถอด ถอนได้และสำหรับกฎหมายก็เช่นกันจะยังไม่มียผลจนกว่าจะได้รับการ ยอมรับจากประชาชนก่อน^{๔๑} ทั้งนี้ หลักการประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับเสียงข้างมาก แต่ใน ขณะเดียวกันยังคงคุ้มครองเสียงข้างน้อย โดยไม่กีดกันเสียงข้างน้อยอย่างไรเหตุผล จึงเห็นได้ว่า ประชาชนมีบทบาทสำคัญในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองโดย ประชาชนอย่างแท้จริง รวมไปถึงการที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของการเมือง ในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง, ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และ ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง^{๔๒}

^{๔๐}วันชัย วัฒนศัพท์, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^{๔๑}คะเนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม, แนวทางการเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ, ๒๕๔๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐.

^{๔๒}สุนทรียา เหมือนพะวงศ์, สารานุกรมรัฐธรรมนูญไทย (พ.ศ, ๒๕๕๐) การมีส่วนร่วมทางการ เมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

สำหรับที่มาของหลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นสามารถพิจารณาได้ ๒ กรณี ได้แก่ รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

๑. รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากพิจารณาจากใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการจำแนกรูปแบบ ของระบอบประชาธิปไตยนั้นอาจแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้^{๔๓}

๑) ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ประชาชนในฐานะเจ้าของ อำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจโดยตนเองหรือร่วมใช้อำนาจอธิปไตย เกิดจากการประชุมพลเมืองทั้งหมด ในสังคมและร่วมกันใช้สิทธิทางการเมืองโดยตรง ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ สำหรับองค์ประกอบสำคัญของประชาธิปไตยทางตรงนั้น ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่มเป็นหลักและประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในขั้นสุดท้าย โดยถือว่าการตัดสินใจขั้นสุดท้ายโดยประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของประชาธิปไตยทางตรง ปัจจุบันประชาธิปไตยทางตรงมักถูกใช้ควบคู่กับประชาธิปไตยโดยตัวแทนเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การถอดถอน การออกเสียงประชามติ เป็นต้น^{๔๔}

๒) ประชาธิปไตยโดยตัวแทน (Representative Democracy) ประชาชนมี สิทธิเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเอง ถ้าเป็นระบบรัฐสภาประชาชนจะเลือกตั้งฝ่าย นิติบัญญัติ และฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้เลือกฝ่ายบริหารเอง ส่วนถ้าเป็นระบบประธานาธิบดีประชาชน จะเลือกตั้งทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารด้วยตนเอง^{๔๕} ซึ่งประชาธิปไตยโดยตัวแทนนี้เป็นรูปแบบที่ใช้ กันอยู่ทั่วไป เนื่องจากประชากรมีจำนวนมากขึ้น สังคมมีขนาดใหญ่และซับซ้อนขึ้น ประชาชนจึงไม่ สะดวกต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศด้วยตนเองจึงจำเป็นต้องเลือกตัวแทนขึ้นมา ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการปกครองแทนตน

๓) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participation Democracy) ประชาชนมี สิทธิในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหาร มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ การจัดสรร ในทางการเมืองและการบริหารให้แก่ประชาชน รวมทั้งมีโครงสร้างการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ คำนึงถึงความต้องการทรัพยากรและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขณะเดียวกันระหว่างประชาชนด้วยกันเองมีการกระจายอำนาจอย่างเท่าเทียมกันในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากร

^{๔๓}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖-๑๘.

^{๔๔}ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความ เป็นประชาธิปไตยทางตรง”, วารสารกฎหมายปกครอง, (๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๑): ๖๘.

^{๔๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน^{๔๖} จึงเห็นได้ว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการปกครองที่นำเอาแนวความคิดของประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ควบคู่กับประชาธิปไตยแบบตัวแทน ผสมผสานข้อดีและข้อด้อยของทั้งสองรูปแบบ เพื่อให้เกิดการเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แม้รูปแบบการปกครองนี้จะมีตัวแทนของประชาชนมาใช้อำนาจอธิปไตยก็ตามแต่ประชาชนยังคงมีสิทธิใช้อำนาจดังกล่าวได้ด้วยตนเอง^{๔๗}

สรุปได้ว่า จากระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ ข้างต้น จะเห็นได้ถึงพัฒนาการของประชาธิปไตยได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมถือเป็นที่ยอมรับการปกครองโดยตัวแทน แต่ในขณะเดียวกันก็มีช่องทางให้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองควบคู่กันไป ทั้งในฐานะของปัจเจกชนหรือชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการกำหนดตัวตนร่วมกับรัฐได้ทั้งสิ้น

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วันชัย วัฒนศัพท์, (๒๕๔๔, หน้า ๑)	กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเกิดความหวงแหนสิทธิประโยชน์ที่ตนเองพึงได้รับ
คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม, (๒๕๔๕, หน้า ๔๐)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ที่มาของการมีส่วนร่วมของประชาชน ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชน
สุนทรียา เหมือนพะวงศ์, (๒๕๕๒, หน้า ๑๓)	หลักการประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับเสียงข้างมาก แต่ในขณะเดียวกันยังคงคุ้มครองเสียงข้างน้อย โดยไม่กีดกันเสียงข้างน้อยอย่างไร้เหตุผล รวมไปถึงการที่ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของการเมืองในด้านการดำเนินการเลือกตั้ง, การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และการตัดสินใจในทางการเมือง

^{๔๖}ถวิลวดี บุรีกุล, การให้บริการสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๘-๒๑.

^{๔๗}ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความเป็นประชาธิปไตยทางตรง,” วารสารกฎหมายปกครอง, (๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๑): ๖๘.

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุนทรียา เหมือนพะวงศ์, (๒๕๕๒, หน้า ๑๖-๑๘)	สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนี้ ๑. รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากพิจารณาจากการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการจำแนกรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย นั้นอาจแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้ ๑) ประชาธิปไตยทางตรง ๒) ประชาธิปไตยโดยตัวแทน ๓) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, (๒๕๕๑, หน้า ๖๙)	ประชาชนจะเป็นผู้ริเริ่มเป็นหลักและประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในขั้นสุดท้าย โดยถือว่าการตัดสินใจขั้นสุดท้ายโดยประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ อย่างยิ่งของประชาธิปไตยทางตรง ปัจจุบันประชาธิปไตยทางตรงมักถูกใช้ควบคู่กับประชาธิปไตยโดย ตัวแทนเพื่อเป็นการอุดช่องว่างของประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การถอดถอน การออกเสียงประชามติ เป็นต้น
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๒, หน้า ๑๘-๒๑)	คำนึงถึงความต้องการทรัพยากรและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขณะเดียวกันระหว่างประชาชนด้วยกันเองมีการกระจายอำนาจอย่างเท่าเทียมกันในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, (๒๕๕๑, หน้า ๖๐)	ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการปกครองที่นำเอาแนวความคิดของประชาธิปไตยทางตรงมาใช้ควบคู่กับประชาธิปไตยแบบตัวแทน ผสมผสานข้อดีและข้อด้อยของทั้งสองรูปแบบเพื่อให้เกิดการเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แม้รูปแบบการปกครองนี้จะมีตัวแทนของประชาชนมาใช้อำนาจอธิปไตยก็ตามแต่ประชาชนยังคงมีสิทธิใช้อำนาจดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

๒.๓.๒ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นวิธีการที่มีความสำคัญที่สุดในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีวัตถุประสงค์ในการผลักดันการ ตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของตนเอง เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้มีอำนาจรับฟังปัญหาหรือข้อเสนอ ตามความต้องการของประชาชน หรืออาจเป็นการกระทำเพื่อประท้วงและแสดงความไม่พอใจหรือต่อต้านนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้น^{๔๘} เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อไปจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ ถึงความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีผู้รู้ได้ให้ความหมายไปในทางเดียวกัน ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความ เต็มใจ อาจเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม เป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องก็ตาม และไม่ว่าจะ ประสบความสำเร็จหรือไม่ แต่เป็นการกระทำเพื่อโน้มน้าวต่อการกำหนดนโยบายหรือการบริหารงาน ของรัฐ รวมทั้งการเลือกผู้นำของรัฐบาลทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น^{๔๙}

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึงกิจกรรมทางกฎหมายของประชาชน ซึ่งอาจมีระดับมากหรือน้อยตามวัตถุประสงค์ที่จะมี อิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหารหรือการกระทำของรัฐบาล โดยมุ่งที่การตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการเลือกตัวบุคคลในรัฐบาลเป็นสำคัญ^{๕๐}

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ของทุกฝ่าย เป็นการวางพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนานำไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ใน อนาคต โดยเริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่องๆ ไป และในประการสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมจึงเป็นการจัดการเพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและระเบียบในองค์กรหรือ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมยังสามารถอธิบายได้ในหลายมิติ ดังนี้^{๕๑}

^{๔๘}นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ประชาธิปไตย : องค์การบริหารส่วนตำบล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๔๙}Myron Weiner, *Political Participation : Crisis of The Political Process*, (Princeton: Princeton University Press, 2007), pp.160-163.

^{๕๐}Norman H, Nie and Sidney verba, *Political Participation*, (Readings, Mass: Addison Wesley, 2003), p. 29.

^{๕๑}ถวิลวดี บุรีกุล, “การมีส่วนร่วม : แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ,” ใน เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนวุฒิสภา, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑), หน้า ๕-๖.

๑. การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างแคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดย สมครใจ สำหรับโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ แต่ไม่ถึงขนาดที่ ประชาชนจะเปลี่ยนแปลงหรือวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การที่ประชาชนรู้สึกตื่นตัวต่อการรับ ความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากการ คิตรีเริ่ม ของประชาชนในท้องถิ่น และในขณะเดียวกันรัฐก็สนับสนุนความคิดริเริ่มดังกล่าวนี้

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนร่วมในกระบวนการ ตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และร่วมประเมินผลของ โครงการของรัฐ

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อ ประชาชนเอง

๕. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมใน การ แก้ปัญหาของตนเอง มีความรับผิดชอบในการสำรวจปัญหาต่างๆ ตลอดจนการระดมทรัพยากร ท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ นำไปสู่การเกิดขึ้น ขององค์กร ใหม่ที่เรียกว่า “ชุมชน”

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความหมายที่แตกต่างกัน ตาม รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ^{๕๒}

๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายอย่างแคบ ถือเป็นเครื่องมือในการผลักดัน การ กำหนดนโยบายของรัฐอย่างหนึ่ง โดยถือว่าการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการ แสดง เจตจำนงของประชาชนในการเลือกตัวแทนของตน และการเลือกตั้งยังเป็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชน จำนวนมากที่สุด ดังนี้ประชาชนจึงมีส่วนร่วมทางการเมืองที่จำกัดเพียงแค่การเลือกตั้ง เท่านั้น เนื่องจาก ได้มอบอำนาจและบทบาทให้แก่ตัวแทนของตนเองไปแล้ว ซึ่งแนวคิดนี้เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบ ตัวแทน” นั่นเอง

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายอย่างกว้าง โดยประชาชนสามารถกำหนด คุณภาพ ชีวิตของตนเอง ตลอดจนสังคมในปัจจุบันและทิศทางของสังคมในอนาคตได้ มิใช่เป็นเพียง เครื่องมือใน การปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนเท่านั้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนจึงมี ลักษณะเป็นรูปธรรม รอบด้าน และต่อเนื่อง อีกทั้งไม่ถูกจำกัดอยู่แค่การมีส่วนร่วมโดย การเลือกตั้ง เท่านั้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างกว้างนี้จึงถือเป็นประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วม สุนทรียา เหมือนพะวงศ์ เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ของประชาชนในการใช้อำนาจตัดสินใจ การจัดทำนโยบาย การเสนอกฎหมาย การตัดสินใจใน

^{๕๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕-๒๗๗,

โครงการ ต่างๆ การแสดงความคิดเห็นให้ทุกฝ่ายทราบถึงความต้องการเพื่อให้นโยบายของรัฐตอบสนอง ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งการคัดเลือกบุคคลไปดำเนินกิจการของส่วนรวม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในเชิงตรวจสอบด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นการกระจายโอกาสในการใช้อำนาจให้แก่ประชาชน เพื่อกำหนดการปกครองด้วยตนเองตามระบอบประชาธิปไตย จึงมีสิทธิกำหนดคุณภาพชีวิตของตนเอง ตลอดจนสังคมในปัจจุบันและทิศทางของสังคมในอนาคต โดยการมีส่วนร่วมทางตรงหรือผ่านทาง ผู้แทนที่ได้รับการเลือกมาจากประชาชน และการมีผู้แทนดังกล่าวก็ได้จำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแต่อย่างใด เนื่องจากประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ, (๒๕๔๑, หน้า ๓)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นวิธีการที่มีความสำคัญที่สุดในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีวัตถุประสงค์ในการผลักดัน การตัดสินใจของผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของตนเอง เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้มีอำนาจรับฟังปัญหาหรือข้อเสนอ ตามความต้องการของประชาชน หรืออาจเป็นการกระทำเพื่อประท้วงและแสดงความไม่พอใจหรือต่อต้านนโยบายที่รัฐกำหนดขึ้น
Myron Weiner, (2207, pp. 160-163)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความ เต็มใจ อาจเป็นวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม เป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องก็ตาม และไม่ว่าจะ ประสบความสำเร็จหรือไม่ แต่เป็นการกระทำเพื่อโน้มน้าวต่อการกำหนดนโยบายหรือการบริหารงานของรัฐ รวมทั้งการเลือกผู้นำของรัฐบาลทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น
Norman H. Nie and Sidney verba, (2003, p. 29)	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึงกิจกรรมทางกฎหมายของประชาชน ซึ่งอาจมีระดับมากหรือน้อยตามวัตถุประสงค์ที่จะมี อิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาล หรือการกระทำของรัฐบาล โดยมุ่งที่การตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการเลือกตัวบุคคลในรัฐบาลเป็นสำคัญ

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๑, หน้า ๕-๖)	การมีส่วนร่วมยังสามารถอธิบายได้ในหลายมิติ ดังนี้ ๑. การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างแคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนโดย สมัครใจ ๒. การมีส่วนร่วมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การที่ประชาชนรู้สึกตื่นตัวต่อการรับความ ช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนาต่างๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากการคิดริเริ่ม ของประชาชนในท้องถิ่น ๓. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนร่วมในกระบวนการ ตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และร่วมประเมินผลของโครงการของรัฐ ๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนเอง ๕. การมีส่วนร่วมในชุมชน
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๑, หน้า ๒๗๕-๒๗๗)	นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความหมายที่แตกต่างกัน ตามรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ๑. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายอย่างแคบ ถือเป็นเครื่องมือในการผลักดันการ กำหนดนโยบายของรัฐอย่างหนึ่ง โดยถือว่าการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายอย่างกว้าง โดยประชาชนสามารถกำหนดคุณภาพ ชีวิตของตนเอง ตลอดจนสังคมในปัจจุบันและทิศทางของสังคมในอนาคตได้ มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนเท่านั้น

๒.๓.๓ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นวิธีการที่มีความสำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐยอมรับฟังปัญหาตามความต้องการ

และข้อเสนอของประชาชน ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐต่อไป ทั้งนี้อาจจำแนกประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ดังนี้^{๕๓}

๑. การสร้างฉันทามติ เมื่อการดำเนินการใดผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือของประชาชน และทำให้ประชาชนเข้าใจถึงเหตุและผลในการตัดสินใจนั้นๆ แล้วจะทำให้เกิดข้อตกลงที่ยุติได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย เป็นการลดความขัดแย้งทางการเมืองการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า และสร้างความชอบธรรมในการดำเนินการของรัฐ

๒. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน เนื่องจากประชาชนมีทั้งความรู้ในเนื้อหาของการบริหารจัดการ อีกทั้งยังได้ลงมือดำเนินการด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเวทีฝึกอบรมเสริมสร้างประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นในอนาคตอีกด้วย

๓. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เนื่องจากการดำเนินการใดๆ ที่ข้อสรุปผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้นำไปปฏิบัติจะลดปัญหาความขัดแย้ง จึงสามารถลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณได้

๔. การตัดสินใจของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชน จะสร้างโอกาสให้ทุกฝ่ายมีโอกาสพูดคุยเสนอปัญหาความต้องการและเหตุผลของตนเองมีกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ จึงทำให้วัตถุประสงค์และความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนองอย่างชัดเจน การแบ่งปันความต้องการของแต่ละฝ่ายทำให้การตัดสินใจของรัฐตอบสนองประชาชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกิจการงานของรัฐ ดำเนินการอย่างระมัดระวังและเต็มกำลังความสามารถ เพราะอาจถูกตรวจสอบจากประชาชนในฐานะเจ้าของ อำนาจได้

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งผลต่อภาคประชาชนดังนี้^{๕๔}

๑. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความ

^{๕๓}เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

^{๕๔}วันชัย วัฒนศัพท์ ถวิลวดี บุรีกุลและเมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี, คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑-๒๕.

ต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

๓. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

๔. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขา ก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยิ่งอาจเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย

๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

๖. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

๗. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

สรุปได้ว่า หลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการช่วยกระจายอำนาจให้แก่ทุกภาคส่วนในสังคม ทำให้เกิดเสถียรภาพในการปกครอง จึงเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นหลักการที่ถูกต้องทำให้การปกครองเป็นไปเพื่อประชาชนโดยแท้จริง เพราะเป็นการเปิดช่องให้ประชาชนทำการแทนรัฐ อีกทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองนั้นยังเป็นการยอมรับในสิทธิของประชาชน โดยการสร้างฉันทามติร่วมกัน อันส่งผลให้รัฐสามารถดำเนินการบริหารการปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย อีกทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นเครื่องป้องกันการสูญเสียอำนาจของประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมเป็นช่องทางที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทกำหนดความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการมี

ส่วนร่วมของประชาชนกับการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และยั่งยืนในพื้นที่

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, (๒๕๕๐, หน้า ๑)	จำแนกประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ดังนี้ ๑. การสร้างฉันทามติ ๒. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชน ๓. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ๔. การตัดสินใจของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล, เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี, (๒๕๕๑, หน้า ๒๑ - ๒๕)	ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งผลต่อภาคประชาชนดังนี้ ๑. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น ๒. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง ๓. การสร้างฉันทามติ ๔. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น ๕. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด ๖. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม ๗. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน ๘. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๔ หลักการบริหารนิยธรรม ๗

หลักการบริหารนิยธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

หลักการบริหารนิยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ใน สारันทสูตรและมหาปริณิพพานสูตร แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ราชขอพรนิยธรรม หรือ วัชชขอพรนิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับ กษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรม และภิกขุขอพรนิยธรรม ซึ่งตรัสไว้สำหรับ ภิกษุ ธรรมสำคัญ ๒ หมวดนี้ พระพุทธเจ้าตรัสกับเจ้าลิจฉวีที่สารันทเจดีย์ ใกล้พระนครเวสาลี และตรัสเนื่องจากทรงปรารถนาพระดาบของพระเจ้าอชาตศัตรู กษัตริย์ผู้ครองแคว้นมคธจะทาสงครามกับแคว้นวัชชี ได้ทรงส่งวัสสการพราหมณ์มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ขณะประทับอยู่ที่ ภูเขาอิชฌณภู เขตกรุงราชคฤห์ เพื่อขอทราบความเห็นของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการทาสงคราม กับแคว้นวัชชี ซึ่งขอพรนิยธรรม ๒ ส่วนนี้ สามารถแยกออกได้ดังนี้

๑. ราชอธิปไตยธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวี แคว้นวัชชี เพื่อป้องกันความเสื่อมจากความสามัคคีที่มีมานาน จนทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองไม่มีแคว้นใด กล้าที่จะเข้ามารุกรานได้ ซึ่งอธิปไตยธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย ในพระไตรปิฎก เรียกว่า “ราชอธิปไตยธรรม” หมายถึง อธิปไตยธรรมสำหรับพระราชอาผู้ปกครองบ้านเมือง หรือ “วัชชีอธิปไตยธรรม” หมายถึง อธิปไตยธรรมสำหรับชาววัชชีที่ปกครองด้วยหลักสามัคคีธรรม

๒) อธิปไตยธรรม พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในสารันทสูตรแก่เจ้าลิจฉวีทั้งหลายแห่งแคว้นวัชชีซึ่งปกครองกันแบบสามัคคีธรรมและวัสสการสูตรทรงตรัสแก่วัสสการ พราหมณ์อำมาตย์ผู้ใหญ่ในมคธรัฐ ดังมีรายละเอียดที่กล่าวถึงธรรม ๗ ประการในสารันทสูตร ว่า “เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย เราจักแสดงอธิปไตยธรรม ๗ ประการแก่ท่านทั้งหลายท่านทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดีเราจักกล่าว” เจ้าลิจฉวีเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้วพระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า “เจ้าลิจฉวีทั้งหลาย อธิปไตยธรรม ๗ ประการ อะไรบ้าง คือ^{๕๕}

๒.๑) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันมาครั้ง

๒.๒) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทากิจที่ พวกเจ้าวัชชีพึงทำ

๒.๓) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในวัชชี ธรรมที่วางไว้เดิม

๒.๔) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมากของชาววัชชี และ สำคัญถ้อยคำของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง

๒.๕) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่ฉุดคร่าขึ้นใจกุลสตรีหรือกุลกุมารีให้อยู่ร่วมด้วย

๒.๖) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจดีย์ในแคว้นวัชชีของชาววัชชีทั้งในเมืองและนอกเมืองและไม่ละเลยการบูชา อัญชลบธรรมที่เคยให้ เคยกระทำต่อเจดีย์เหล่านั้นให้เสื่อมสูญไป

๒.๗) พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังจัดการรักษา คุ่มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่า ‘ทำอย่างไร พระอรหันต์ที่ยังไม่มา พึงมาสู่แคว้นของเรา และท่านที่มาแล้วพึงอยู่อย่างผาสุก’

^{๕๕} อัง.สตตก. (ไทย) ๒๓/๒๑/๓๑-๓๒.

พวกเจ้าวัชชีพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังมีอธิทานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ และใส่ใจอธิทานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่” นอกจากนี้ยังมีหลักอธิทานิยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในปฐมสัตตกสูตรมีรายละเอียดที่กล่าวถึงอธิทานิยธรรม ๗ ประการ ว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ ณ ที่นั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดง อธิทานิยธรรม ๗ ประการ แก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อธิทานิยธรรม ๗ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยัง หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ประชุมกันมากครั้ง

๒) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทากิจที่สงฆ์พึงทา

๓) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังไม่บัญญัติสิ่งที่เรามิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่เราบัญญัติไว้แล้ว ถือปฏิบัติมั่นในสิกขาบทที่ บัญญัติไว้

๔) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาภิกษุผู้เป็นเถระ เป็นรัตตัญญู บวชมานาน เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายก และสำคัญถ้อยคาของท่านเหล่านั้นว่าเป็นสิ่งควรรับฟัง

๕) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังไม่ตกอยู่ในอำนาจแห่งตณฺหาก่อให้เกิดภพใหม่ ที่เกิดขึ้นแล้ว

๖) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุยังเป็นผู้มุ่งหวังเสนาสนะป่า

๗) ภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อมเลย ตราบเท่าที่ภิกษุตั้งสติมั่นไว้ในภายในว่า ‘ทออย่างไร เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีลงามที่ยังไม่มา ขอให้มา และท่านที่มาแล้ว พึงอยู่อย่างผาสุก’

ภิกษุทั้งหลายภิกษุพึงหวังได้แต่ความเจริญอย่างเดียวไม่มีความเสื่อมเลยตราบเท่าที่ภิกษุยังมีอธิทานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่ และใส่ใจอธิทานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนี้อยู่”^{๕๖}กกกกก

อธิทานิยธรรม ๗ หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเป็นไปเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์คือ^{๕๗}

^{๕๖}อ.ส.ต.ต.ก. (ไทย) ๒๓/๒๓/๓๗-๓๘.

^{๕๗}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๒๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิจ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี เช่น ในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดกันปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ปัญหาลูกไปติดยาเสพติด ก็จะไม่เกิดขึ้น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงาน ทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่ร่วมกัน ไม่กินแหนงแคลงใจกัน จะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษาหารือกันก็ต้องอยู่พร้อม ๆ กัน เพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไป ด้วยความเต็มใจ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟัง พ่อ แม่ ก็จะเป็นคนดีได้เพราะไม่มีพ่อแม่คนไหน อยากรู้อายุตัวเองให้ชั่ว

๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติให้การยกย่อง ปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกขูดคร่าข่มขืนมาก ๆ ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

๖. สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึงการให้ความเคารพและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนา เพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันและระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

๗. ให้การอารักขา คຸ້ມครอง อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือ การคຸ້ມครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การทำบุญด้วยปัจจัย ๔ เป็นต้น

อปทานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วิชัย หรือ วัชชีอปทานิยธรรม ๗^{๕๘} คือ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมูชนหรือผู้บริหารบ้านเมืองประกอบด้วย

^{๕๘}ที.ม. (ไทย) ๑๐/๖๘/ ๘๖.

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
  ๒. พรอมเพรียงกันประชุม พรอมเพรียงกันเลิกประชุม พรอมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พรอมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พรอมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
  ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม(หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
  ๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
  ๕. บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออดคร่ำขื่นใจ
  ๖. เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ)ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
  ๗. จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ปองกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีเดมา พึงมาสู่แคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก
- หากจะวิเคราะห์ “อุปทานิยธรรม ๗” ซึ่งกษัตริย์แห่งแคว้นวัชชีซึ่งรวมกันเรียกว่ากษัตริย์ลิจฉวีใช้เป็น “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารองค์กรแล้วพบว่าธรรมะทั้ง ๗ ชั้นนั้นเป็นข้อปฏิบัติซึ่งจะสร้างความสามัคคีกลมเกลียวกันอย่างมั่นคงในองค์กรใดๆ ก็ตามที่ประพบัติได้อย่างสม่ำเสมอและมั่นคง^{๕๙} นอกจากนี้ความหมายอุปทานิยธรรม ๗ (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม, เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง) พระพุทธองค์ได้ตรัสกับกษัตริย์วัชชีอยู่ในวัชชีอุปทานิยธรรม ซึ่งจะนำมากล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้^{๖๐}

- ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมพร้อมเพรียงกันกระทำกิจอันพึงกระทำ
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
- ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ชนชาววัชชีเคารพนับถือท่านเหล่านั้นเห็นถ้อยคำของท่านเป็นสิ่งอันรับฟัง

^{๕๙}วคิน อินทสระ, **หลักธรรมอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒ - ๓๕.

^{๖๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป,อ,ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอส, อาร์, พรินต์แมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๑ - ๒๑๒.

- ๕) บรรดาภคินี กุลกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยไม่ถูกข่มเหงหรือฉุดคร่าขึ้นใจ
- ๖) เคารพสักการบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานปูชนียวัตถุตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
- ๗) จัดให้ความอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึง บรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่ได้มาพึงมาสู่แว่นแคว้นที่แล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดยผาสุก
- สรุปได้ว่าหลักอภิธานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาที่มีการกล่าวถึงการเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมูชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาลเป็นพุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่หน่วยงาน

ตารางที่ ๒.๑๓ หลักอภิธานิยธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อง.สศตท. (ไทย) ๒๓/๒๑/๓๑-๓๒.	<p>อภิธานิยธรรม ๒ ส่วนนี้ สามารถแยกออกได้ดังนี้</p> <p>๑. ราชอภิธานิยธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงแก่เจ้าลิจฉวี</p> <p>๒. อภิธานิยธรรม ๗ ประการ คือ ๒.๑) ไม่เสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังหมั่นประชุมกันเนื่องนิศย์ ๒.๒) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่ พวกเจ้าวัชชียังพร้อมเพรียงกันประชุม ๒.๓) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ๒.๔) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจ้าวัชชีผู้มีพระชนมายุมาก ๒.๕) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังไม่ฉุดคร่าขึ้นใจภคินีหรือภคินีสตรีให้อยู่ร่วมด้วย ๒.๖) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังสักการะ ๒.๗) ไม่มีความเสื่อมเลยศราบเท่าที่พวกเจ้าวัชชียังจัดการรักษา คุ้มครอง ป้องกันพระอรหันต์ทั้งหลายโดยชอบธรรมด้วยตั้งใจว่า</p>

ตารางที่ ๒.๑๓ หลักอภิธานิยธรรม (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อง.สตตท. (ไทย) ๒๓/๒๓/๓๗-๓๘.	อภิธานิยธรรม ๗ หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเข้าไปเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์
พระไตรปิฎกภาษาไทย (๒๕๕๓, หน้า ๓๑).	อภิธานิยธรรม ๗ หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเข้าไปเพื่อความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์คือ ๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิจ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติและไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว ๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ๕. ไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี ๖. สักการะเคารพเจดีย์ ๗. ให้การอารักขา ค้ำครองอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๕.๑ สภาพทางการเมืองและเขตเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา

หลังมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ ๑๖/๒๕๖๖ ได้ขยายเวลาให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แก้ปัญหาการแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เนื่องจากมีการร้องเรียนจากหลายฝ่าย

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ราชกิจจานุเบกษา ประกาศเผยแพร่พื้นที่การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ๗๗ จังหวัด ๓๕๐ เขตเลือกตั้ง ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แก้ไขแล้วเสร็จ หลังจากที่บรรดาพรรคการเมืองต่างๆ รอกันมาเป็นเวลานาน ผลการแบ่งเขตเลือกตั้ง ส.ส.ดังกล่าว กกต.กำหนดให้มีจำนวน ๓๕๐ เขตเลือกตั้งทั่วประเทศ พื้นที่ที่มีจำนวนส.ส.มากที่สุดได้แก่ กรุงเทพมหานคร (กทม.) มี ๓๐ เขตเลือกตั้ง ส.ส. ๓๐ คน รองลงมาจังหวัดนครราชสีมา มี ๑๔ เขตเลือกตั้ง ส.ส. ๑๔ คน

“เมืองย่าโม” ๑๔ เขต ๑๔ คน

ขณะที่จังหวัดนครราชสีมาหรือที่รู้จักกันในการเรียกทั่วไปว่า “เมืองย่าโม” ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้มี ส.ส. ๑๔ คน ๑๔ เขตเลือกตั้ง ประกอบด้วย

เขตเลือกตั้งที่ ๑ อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลในเมือง ตำบลหนองจะบก ตำบลโพธิ์กลาง และตำบลหนองไผ่ล้อม)

เขตเลือกตั้งที่ ๒ อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลจอหอ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลหมื่นไวย ตำบลโคกสูง ตำบลพุดซา ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลหนองกระทุ่ม ตำบลตลาด ตำบลสีมูม ตำบลหนองไข่น้ำ ตำบลบ้านเกาะ ตำบลมะเร็ง ตำบลพลกรัง ตำบลโคกกรวด ตำบลสุรนารี และตำบลปรุใหญ่)

เขตเลือกตั้งที่ ๓ ประกอบด้วย อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสีคิ้ว (เฉพาะตำบลสีคิ้ว ตำบลลาดบัวขาว ตำบลหนองน้ำใส ตำบลคลองไผ่ ตำบลมิตรภาพ และตำบลหนองหญ้าขาว)

เขตเลือกตั้งที่ ๔ อำเภอโนนสูง อำเภอโนนไทย (เฉพาะตำบลกำปัง ตำบลถนนโพธิ์ ตำบลสำโรง ตำบลด่านจาก และตำบลมะค่า) อำเภอพิมาย (เฉพาะตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลท่าหลวง ตำบลกระเบื้องใหญ่ และตำบลชีวาน)

เขตเลือกตั้งที่ ๕ อำเภอบัวใหญ่ อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอบ้านเหลื่อม

เขตเลือกตั้งที่ ๖ อำเภอประทาย อำเภอโนนแดง อำเภอเมืองยาง อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอคง (เฉพาะตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตาจั่น)

เขตเลือกตั้งที่ ๗ อำเภอชุมพวง อำเภอพิมาย (ยกเว้นตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลท่าหลวง ตำบลกระเบื้องใหญ่ และตำบลชีวาน)

เขตเลือกตั้งที่ ๘ อำเภอห้วยแถลง อำเภอจักราช และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

เขตเลือกตั้งที่ ๙ อำเภอโชคชัย อำเภอหนองบุญมาก อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหัวทะเล ตำบลหนองระเวียง และตำบลพะเนา)

เขตเลือกตั้งที่ ๑๐ อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอวังน้ำเขียว (เฉพาะตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี)

เขตเลือกตั้งที่ ๑๑ อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว (ยกเว้นตำบลวังน้ำเขียว และตำบลไทยสามัคคี) อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหนองบัวศาลาและตำบลไชยมงคล) อำเภอปากช่อง (เฉพาะตำบลวังกะทะ)

เขตเลือกตั้งที่ ๑๒ อำเภอปากช่อง (ยกเว้นตำบลวังกะทะ)

เขตเลือกตั้งที่ ๑๓ อำเภอด่านขุนทด อำเภอเทพารักษ์อำเภอสีคิ้ว (ยกเว้นตำบลสีคิ้ว ตำบลลาดบัวขาว ตำบลหนองน้ำใส ตำบลคลองไผ่ ตำบลมิตรภาพ และตำบลหนองหญ้าขาว)

เขตเลือกตั้งที่ ๑๔ อำเภอขามสะแกแสง อำเภอพระทองคำ อำเภอคง (ยกเว้นตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตาจั่น) อำเภอโนนไทย (ยกเว้นตำบลกำปัง ตำบลถนนโพธิ์ ตำบลสำโรง ตำบลด่านจาก และตำบลมะค่า)

๒.๕.๒ การมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๔ เขต (สำหรับการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๒)^{๖๑} และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้ ๑๔ คน จากทั้งหมด ๓๕๐ คนทั่วประเทศในสภาผู้แทนราษฎรไทย

เขตการเลือกตั้ง

ตารางที่ ๒.๑๔ เขตการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
พ.ศ. ๒๕๖๒	<ul style="list-style-type: none"> • เขตเลือกตั้งที่ ๑ : อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลในเมือง ตำบลหนองไผ่ล้อม ตำบลโพธิ์กลาง และตำบลหนองจะบก) • เขตเลือกตั้งที่ ๒ : อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหนองกระทุ่ม ตำบลหมื่นไวย ตำบลบ้านเกาะ ตำบลตลาด ตำบลมะเร็ง ตำบลบ้านโพธิ์ ตำบลหนองไข่น้ำ ตำบลโคกสูง ตำบลจอหอ ตำบลพุดซา ตำบลพลกรัง ตำบลสีมม ตำบลปรุใหญ่ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลสุรนารี และตำบลโคกกรวด) • เขตเลือกตั้งที่ ๓ : อำเภอขามทะเลสอ, อำเภอสูงเนิน และอำเภอสีคิ้ว (เฉพาะตำบลสีคิ้ว ตำบลมิตรภาพ ตำบลลาดบัวขาว ตำบลคลองไผ่ ตำบลหนองน้ำใส และตำบลหนองหญ้าขาว) • เขตเลือกตั้งที่ ๔ : อำเภอโนนสูง, อำเภอโนนไทย (เฉพาะตำบลถนนโพธิ์ ตำบลมะค่า ตำบลด่านจาก ตำบลกำปัง และตำบลสำโรง) และอำเภอพิมาย (เฉพาะตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลกระเบื้องใหญ่ ตำบลชีวาน และตำบลท่าหลวง) • เขตเลือกตั้งที่ ๕ : อำเภอบ้านเหลื่อม, อำเภอแก้งสนามนาง, อำเภอบัวใหญ่, อำเภอบัวลาย และอำเภอสีดา 	๑๔ คน (เขตละ ๑ คน)

^{๖๑} "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด" ราชกิจจานุเบกษา, ๑๓๖ (๑๐ ก): ๒, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒,

ตารางที่ ๒.๑๔ เขตการเลือกตั้ง (ต่อ)

การเลือกตั้ง	เขตการเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.
พ.ศ. ๒๕๖๒	<ul style="list-style-type: none"> • เขตเลือกตั้งที่ ๖ : อำเภอลำทะเมนชัย, อำเภอเมืองยาง, อำเภอประทาย, อำเภอโนนแดง และอำเภอกอง (เฉพาะตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตาจั่น) • เขตเลือกตั้งที่ ๗ : อำเภอชุมพวงและอำเภอพิมาย (ยกเว้นตำบลสัมฤทธิ์ ตำบลกระเบื้องใหญ่ ตำบลชีวาน และตำบลท่าหลวง) • เขตเลือกตั้งที่ ๘ : อำเภอห้วยแถลง, อำเภอจักราช และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ • เขตเลือกตั้งที่ ๙ : อำเภอหนองบุญมาก, อำเภอโชคชัย และอำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลหนองระเวียง ตำบลพะเนา และตำบลหัวทะเล) • เขตเลือกตั้งที่ ๑๐ : อำเภอเสิงสาง, อำเภอครบุรี และอำเภอวังน้ำเขียว (เฉพาะตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียว) • เขตเลือกตั้งที่ ๑๑ : อำเภอปักธงชัย, อำเภอวังน้ำเขียว (ยกเว้นตำบลไทยสามัคคีและตำบลวังน้ำเขียว), อำเภอเมืองนครราชสีมา (เฉพาะตำบลไชยมงคลและตำบลหนองบัวศาลา) และอำเภอปากช่อง (เฉพาะตำบลวังกะทะ) • เขตเลือกตั้งที่ ๑๒ : อำเภอปากช่อง (ยกเว้นตำบลวังกะทะ) • เขตเลือกตั้งที่ ๑๓ : อำเภอด่านขุนทด, อำเภอเทพารักษ์ และอำเภอสีคิ้ว (เฉพาะตำบลดอนเมือง ตำบลกฤษณา ตำบลวังโรงใหญ่ ตำบลหนองบัวน้อย ตำบลบ้านหัน และตำบลกุดน้อย) • เขตเลือกตั้งที่ ๑๔ : อำเภอขามสะแกแสง, อำเภอพระทองคำ, อำเภอกอง (ยกเว้นตำบลเทพาลัย ตำบลขามสมบูรณ์ และตำบลตาจั่น) และอำเภอโนนไทย (เฉพาะตำบลสายออ ตำบลโนนไทย ตำบลค่างพลู ตำบลบ้านวัง และตำบลปลั๊ก) 	๑๔ คน (เขตละ ๑ คน)

รายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต^{๖๒}

ตารางที่ ๒.๑๕ รายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต

เขต	ชื่อ-สกุล	สังกัดพรรค
๑	นายเกษม ศุภรานนท์	พลังประชาชน
๒	นายวัชรพล โตมรศักดิ์	ชาติพัฒนา
๓	นายประเสริฐ จันทรรวงทอง	เพื่อไทย
๔	นายทวีรัฐ รัตนเศรษฐ	พลังประชาชน
๕	นายโกศล ปัทมะ	เพื่อไทย
๖	นายอธิรัฐ รัตนเศรษฐ	พลังประชาชน
๗	นางทัศนียา รัตนเศรษฐ	พลังประชาชน
๘	นางทัศนาวพร เกษเมธีการุณ	พลังประชาชน
๙	นายอภิชา เลิศพัชรกมล	ภูมิใจไทย

ตารางที่ ๒.๑๕ รายนามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต (ต่อ)

เขต	ชื่อ-สกุล	สังกัดพรรค
๑๐	นายพรชัย อำนวยทรัพย์	ภูมิใจไทย
๑๑	นายสมศักดิ์ พันธุ์เกษม	พลังประชาชน
๑๒	นายศิริสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ	เพื่อไทย
๑๓	นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	ภูมิใจไทย
๑๔	นายสุชาติ ภิญโญ	เพื่อไทย

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคประชาชน

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคประชาชนเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

^{๖๒} “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (ครั้งที่ ๔)”, *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๑๐ ก, ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๒๔

วิทยา ชินบุตร ได้วิจัยเรื่อง “การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง” ผลการวิจัยพบว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นการเรียกร้องทางการเมือง เช่น การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ พ้นจากตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเป็นการรวมกลุ่มกันของประชาชนและกลุ่มคนที่มีเป้าหมาย ร่วมกันมาชุมนุมทางการเมือง จนเกิดกระบวนการขจัดเกลตาทางการเมืองจนมีอุดมการณ์เดียวกัน เมื่อประชาชนและกลุ่มคนมี อุดมการณ์หรือเป้าหมายร่วมกันแล้วจะนำไปสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง^{๖๓}

คันธรส แสนวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “ความรู้สึกล้มเหลวทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า ความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับ ความรู้สึก ล้มเหลวทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และความรู้สึกล้มเหลวทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับความสนใจทาง การเมืองของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ^{๖๔}

ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล ได้วิจัยเรื่อง “การกระจายอำนาจกับการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักการหรือฐานคิด การกระจายอำนาจได้ทำให้ความเข้าใจต่อการเมืองภาคประชาชนของชาวบ้านดีขึ้น แต่เมื่อพิจารณาที่มุมมองของกระบวนการกระจายอำนาจ ผู้วิจัยกลับพบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่างๆ ดังกล่าว ไม่ได้ นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมให้เกิดการกำกับ ดูแล ควบคุม นักการเมืองระดับชาติ / ท้องถิ่น ๒) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และ ๓) การส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมของชุมชน / ท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์ของตนเองด้วยการพัฒนากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง^{๖๕}

^{๖๓}วิทยา ชินบุตร, “การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง” วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙): ๓๔-๔๕.

^{๖๔}คันธรส แสนวงศ์, “ความรู้สึกล้มเหลวทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๙).

^{๖๕}ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล, การกระจายอำนาจกับการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี, รายงานวิจัย, (มกราคม ๒๕๕๖).

ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ ได้วิจัยเรื่อง “รัฐไทยกับการกล่อมเกลாதงเมืองแบบ ประชาธิปไตย ผ่านหนังสือเรียนหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตามหลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑” ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการ กล่อมเกลாதงเมืองแบบประชาธิปไตยในหนังสือเรียนดังกล่าว พบว่า หนังสือเรียนมีลักษณะ เนื้อหาสาระที่ ต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่ ๓ นัยด้วยกัน คือ นัยที่หนึ่ง ประชาธิปไตยในเชิงอุดมการณ์ ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจ และความ ตระหนักในเรื่อง เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นของปวงชนหรือมาจากปวงชน สิทธิ เสรีภาพ ความ เสมอภาคศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และหลักแห่งกฎหมาย ส่วนที่สอง ประชาธิปไตยใน เชิงระบบการ ปกครอง ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองการปกครองตาม ระบอบ ประชาธิปไตย และรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และนัยที่สาม ประชาธิปไตยในเชิง วิธีชีวิต ได้แก่ การเคารพกฎกติกาของสังคม และการมีระเบียบวินัย การมีเหตุผล ประนีประนอมยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและเสียสละส่วนใหญ่ การมีความรับผิดชอบต่อนอง สังคม และการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองของรัฐ และการมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นหลักในการ ดำเนินการดำเนินชีวิต จากการศึกษาวิเคราะห์ว่า รัฐไทยมีแนวทางในการใช้หนังสือ เรียนเพื่อกล่อม เกลาทงเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างไร โดยจากการศึกษาวิเคราะห์แล้ว พบว่า รัฐไทยได้ใช้ ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ หลักสูตรการศึกษา มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยสู่ ประชาสังคม โดยประยุกต์กระทำผ่านหนังสือเรียน ในฐานะเครื่องมือที่ทรงพลังทางความคิดอัน นำไปสู่การประพฤติ ปฏิบัติต่อนองและสังคม จากผลวิจัยชี้และสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลไทยได้มุ่ง สร้างความรู้ ความเข้าใจและความ ตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับอุดมการณ์ ระบบการปกครอง และ แนวทางการดำเนินวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตยผ่านหนังสือเรียนเพื่อสร้างคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ทางพลเมืองที่พึงประสงค์ต่อสภาวะ แวดล้อมด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยใช้ ยุทธศาสตร์ด้านนโยบายแห่งรัฐมา รองรับและเป็นกลไกในการขับเคลื่อนพัฒนา ดังนั้น ผลการวิจัยใน ครั้งนี้จึงมีลักษณะนวัตกรรมทาง ประชาธิปไตยขึ้นเอกจัดเป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกลาทง เมืองเพื่อพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ของรัฐประชาธิปไตยให้มีคุณลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการ ใช้ ชีวิตรวมกันนในสังคมสืบไป^{๖๖}

สรุปได้ว่า การเมืองภาคประชาชนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชนนในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นการเรียกร้องทาง

^{๖๖}ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ, “รัฐไทยกับการกล่อมเกลาทงเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านหนังสือเรียนหน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑”, วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ ๗.

การเมืองการกระจายอำนาจได้ทำให้ความเข้าใจต่อการเมือง ภาคประชาชนของชาวบ้านดีขึ้น แต่เมื่อพิจารณาที่มุมมองของกระบวนการกระจายอำนาจ

ตารางที่ ๒.๑๖ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาคประชาชน

นักวิจัย	ผลการวิจัย
วิทยา ชินบุตร, (๒๕๕๙)	การเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมของภาค ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นการเรียกร้องทางการเมือง เช่น การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ พ้นจากตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนเป็นการรวมกลุ่มกันของประชาชนและกลุ่มคนที่มีเป้าหมาย ร่วมกันมาชุมนุมทางการเมือง
คันธรส แสนวงศ์, (๒๕๓๙)	ความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับ ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง
ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล, (๒๕๕๖).	ในภาพรวมการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่างๆ ดังกล่าว ไม่ได้ นำไปสู่การสร้างความสำเร็จของการเมืองภาคประชาชนตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ ได้แก่ ๑) การส่งเสริมให้ เกิดการกำกับ ดูแล ควบคุม นักการเมืองระดับชาติ/ท้องถิ่น ๒) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และ ๓) การส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนร่วมของชุมชน/ท้องถิ่น
ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ, (๒๕๕๑)	ในฐานะเครื่องมือที่ทรงพลังทางความคิดอันนำไปสู่การประพฤติ ปฏิบัติต่อตนเองและสังคม จากผลวิจัยชี้และสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลไทยได้มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจและความ ตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับอุดมการณ์ ระบบการปกครอง และแนวทางการดำเนินวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยผ่านหนังสือเรียนเพื่อสร้างคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมทางพลเมือง

๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : สันเคราะห์จากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย โดยทำการศึกษาความคิดเห็นประชาชนในช่วงหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อให้ทราบว่าคนไทยมีแนวคิดต่อคุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์แบบใด เป็นออกเป็นกี่กลุ่ม ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) แบบของการเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์หรือที่ควรจะเป็น (Normative Citizenship) สามารถจำแนกเป็น ๒ กลุ่มคือ ๑) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (Traditionalist/ Minimalist) และ ๒) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย (Liberal/ Modern) ^{๖๗}

พรสวรรค์ สุตะคาน ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลாதองการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทองการเมืองอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๕ (S.D., ๐.๒๗) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เฉลี่ย ๔.๔๕ (S.D., ๐.๒๗) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๖๓ (S.D., ๐.๒๘) ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การกล่อมเกลาทองการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่า r ระหว่าง ๐.๖๕ ถึง ๐.๘๔ โดยมีคู่ความสัมพันธ์ระหว่าง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันสูงที่สุด มีค่า $r = ๐.๘๗$ และมีสมการสำหรับไปใช้ในแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย การถ่ายทอดพฤติกรรมทางการเมือง การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักการสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน หลักการเคารพสิทธิมนุษยชน

^{๖๗}ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, “แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : สันเคราะห์จากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๗).

ชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงหลักการเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย^{๖๘}

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ ได้วิจัยเรื่อง “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน” ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านเพียงร้อยละ ๕๕.๐ มีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบหัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรู้ดีกว่า เช่นเดียวกับพฤติกรรมเชิงประชาธิปไตย กล่าวคือ พฤติกรรมเชิงประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีมากในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เรื่องการไปฟังการหาเสียงเลือกตั้งและการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่ก็ยังมีสัดส่วนมากกว่าผู้ไม่ได้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านส่วนการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลางโดยมีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระดับ ๓ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านควรปรับปรุงหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาธิปไตยมากที่สุด สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบางประการพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยของคณะกรรมการหมู่บ้านบางเรื่อง^{๖๙}

กิตติ์ม บัญชูวิทย์และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของประชากรในเขตจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตจังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของ เพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อย จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย ส่วนในเรื่องอายุพบว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี และ ๓๖-๖๐ ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง สูงกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘-๒๕ ปี และผู้ที่มีอายุมากกว่า ๖๐ ปี ในเรื่องของการระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีและในเรื่องของอาชีพก็พบว่า

^{๖๘}พรสวรรค์ สุตะคาน, “การกล่อมเกลางานทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒, (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๖๙-๗๙.

^{๖๙}ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ, “ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๑).

ประชาชนที่ประกอบอาชีพการเกษตร มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองสูงกว่ากรรมกร ข้าราชการ ผู้ที่ทำงานบริษัท ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัว ตลอดจนผู้ที่ว่างงาน^{๗๐}

ถวิลวดี บุรีกุล^{๗๑} ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : สันเคราะห์จากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของพื้นที่มีความแตกต่างกัน องค์กรมีความแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย รูปแบบวิธีการ ขั้นตอนกระบวนการและเทคนิคกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งความแตกต่างเหล่านั้นเกิดจากความต้องการและแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้เกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาการ จนเกิดความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชน การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน ทักษะการศึกษาในสองส่วนคือ การประเมินประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า ได้วิจัยเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไกขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า บทสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง เช่น ตำบลท่านางแนวและตำบลโคกสง่า จังหวัดขอนแก่น หรือตำบลน้ำปลี จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ชุมชนได้ทำงานร่วมกับท้องที่และท้องถิ่น จนสามารถผลักดัน

^{๗๐}กิตติม บัญญัติวิทย์และคณะ, การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในเขตจังหวัดขอนแก่น, **รายงานวิจัย**, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

^{๗๑}ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, “แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น: สันเคราะห์จากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗).

แผนชุมชนที่สะท้อนถึงความต้องการของชุมชนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี ได้อย่างเป็นรูปธรรม^{๗๒}

ณรงค์ บุญสวยขวัญ ได้วิจัยเรื่อง “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือบ่งบอกการเมืองของพลเมือง” ผลการวิจัยพบว่า เมื่อก้าวถึงพลเมืองและการเมืองพลเมืองจะมีงานที่อธิบายให้เข้าใจถึงลักษณะของความเป็นพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคลและการกระทำร่วมกันของกลุ่มคนที่เหมือน ๆ กันว่า คือ คุณลักษณะประการแรก การเมืองภาคพลเมืองที่พินิจพิจารณาไปที่ความเป็นสมาชิกของกลุ่มคน องค์กร ขบวนการทางสังคม คุณลักษณะประการที่สอง การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ความเป็นปัจเจกบุคคล คุณลักษณะที่สาม การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ผู้นำ แกนนำคุณลักษณะประการที่สี่ ของการเมืองภาคพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม^{๗๓}

เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้ง นักการเมืองที่อยากเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีการเข้าหาประชาชนเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อประชาชน หาโอกาสได้เปรียบทางการเมือง มีการใช้วิธีการที่แยบยล และมีทั้งการใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงออกโดยการยอมรับหรือปฏิเสธ นักการเมืองที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรได้ ทั้งนี้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นได้^{๗๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานใน

^{๗๒}สถาบันพระปกเกล้า, “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒).

^{๗๓}ณรงค์ บุญสวยขวัญ, “การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือบ่งบอกการเมืองของพลเมือง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-กันยายน, ๒๕๕๖): ๑๒๑-๑๓๑.

^{๗๔}เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา”, วารสารมหาจุฬานาครธรรม, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๕๙-๑๗๒.

ลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน

ตารางที่ ๒.๑๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, (๒๕๔๗).	จำแนกเป็น ๒ กลุ่มคือ ๑) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และ ๒) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย
พรสวรรค์ สุตะคาน, (๒๕๕๘).	ประกอบด้วย การถ่ายทอด พฤติกรรมทางการเมือง การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การถ่ายทอดบรรทัดฐานทางสังคม หลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักการสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน หลักการเคารพสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงหลักการเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียง ข้างน้อย
ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ, (๒๕๔๑)	คณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยมาก แต่เมื่อเทียบหัวหน้าครัวเรือนทั่วไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านจะมีความรู้ดีกว่า
กิตติม์ บุญชูวิทย์และคณะ, (๒๕๔๖).	การมีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องของ เพศ พบว่าเพศหญิงและชาย มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองแตกต่างกันน้อย จนแทบจะไม่พบความแตกต่างเลย
ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, (๒๕๔๗).	กลุ่มผู้นำที่เข้มแข็ง มีการเรียนรู้ การพัฒนา การปรับตัวและมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้นทั้งสององค์กรมีการติดต่อประสานงานและ มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีของการมีส่วนร่วมของ ทั้งสององค์กรและการพัฒนาตำบลหนองโก องค์กร ผู้นำ แกนนำและสมาชิกมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเห็นประโยชน์เป็นรูปธรรมสำหรับการประสานงานและการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในขั้นของการดำเนินการเพื่อหาเครือข่ายพันธมิตร ซึ่งมีแนวโน้มที่ดี

ตารางที่ ๒.๑๗ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
สถาบันพระปกเกล้า, (๒๕๕๒).	ทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้ “แผนชุมชน” ซึ่งท้องถิ่นต้องใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓ ปี เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น
ณรงค์ บุญสวยขวัญ, (๒๕๕๖).	เมื่อกล่าวถึงพลเมืองและการเมืองพลเมืองจะมีงานที่อธิบายให้เข้าใจถึงลักษณะของความเป็นพลเมืองในฐานะปัจเจกบุคคล และการกระทำร่วมกันของกลุ่มคนที่เหมือน ๆ กันว่า คือ คุณลักษณะประการแรก การเมืองภาคพลเมืองที่พินิจพิจารณาไปที่ความเป็นสมาชิกของกลุ่มคน องค์กร ขบวนการทางสังคม คุณลักษณะประการที่สอง การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ความเป็นปัจเจกบุคคล คุณลักษณะที่สาม การเมืองภาคพลเมืองเน้นที่ผู้นำ แกนนำคุณลักษณะประการที่สี่ ของการเมืองภาคพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม
เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, (๒๕๖๐).	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นทั้งก่อนการเลือกตั้ง ระหว่างการเลือกตั้ง และภายหลังการเลือกตั้ง นักการเมืองที่อยากเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีการเข้าหาประชาชนเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อประชาชน หาโอกาสได้เปรียบทางการเมือง มีการใช้วิธีการที่แยบยล และมีทั้งการใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงออกโดยการยอมรับหรือปฏิเสธนักการเมืองที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารองค์กรได้ ทั้งนี้สามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาความรุนแรงในการเมืองท้องถิ่นได้

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

ศิริพร ปิ่นลม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ การเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองและประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี อยู่ในระดับสูง (๒) แบบจำลองสมการโครงสร้างพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี^{๗๕}

ธนาภรณ์ ไ้ว์เจริญ และวัชรินทร์ ชาญศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรีอยู่ในระดับสูงโดยกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลัก แต่ก็ต้องคำนึงถึงเสียงข้างน้อยด้วย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดกับประเด็นท่านคิดว่าท่านมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นสำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รายได้ของครอบครัวที่ต่างกัน มีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศระดับชั้นการศึกษาสายวิชาการศึกษาและภูมิลำเนาของครอบครัวที่ต่างกัน มีผลต่อระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๗๖}

พิระพงศ์ สุจริตพันธ์ พิศดาว หมัดอำตัม ปารีชาติ ชุมพงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๔ อายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๑ ระดับการศึกษาต่ำปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘ รายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็น ร้อยละ ๕๐.๑ ๒) วัฒนธรรมทางการเมืองด้านความรู้ความเข้าใจหรือจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากและด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ๓) ระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน

^{๗๕}ศิริพร ปิ่นลม, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี”, วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑-๑๒.

^{๗๖}ธนาภรณ์ ไ้ว์เจริญ และวัชรินทร์ ชาญศิลป์, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี” วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐): ๑๓๓-๑๔๗.

ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจหรือจิตสำนึกประชาธิปไตยและพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศและอายุที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อแบบประชาธิปไตยของประชาชนจากการศึกษาประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Political Culture) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดีเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง^{๗๗}

เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร ได้วิจัยเรื่อง “ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นรายด้าน มีดังนี้ ๑) ด้านการเลือกตั้ง คือ บ้านอยู่ต่างจังหวัด บัญชีรายชื่อตกหล่นมีหน่วยเลือกตั้งไม่เพียงพอต่อจำนวนประชาชน มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ระยะเวลาการเลือกตั้งนอกเขตมีน้อย อยู่ในช่วงเรียนหรือสอบไม่สามารถไปเลือกตั้งได้ ไม่รู้จักผู้ลงสมัคร ๒) ด้านการเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้ณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง บางครั้งให้ข้อมูลไม่ชัดเจนทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ๓) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชนคือไม่วางตัวเป็นกลาง ๔) ด้านการติดต่อ กับ ทางราชการมีความล่าช้า ไม่ยิ้มแย้ม ๕) ด้านการเป็นผู้ประท้วง คือ มีการรับจ้างประท้วง ๖) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง คือ สื่อสารความคิดเห็นไม่ตรงกัน ผลการสรุป ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นรายด้าน มีดังนี้ ๑) ด้านการเลือกตั้ง คือ ควรเพิ่มหน่วย การเลือกตั้งให้เพียงพอในทุกๆ เขต รณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ควรจัดให้มี การเลือกตั้งแบบอัตโนมัติ ๒) ด้านการเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้ณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง คือ ควรให้ข้อมูลอย่างชัดเจน ๓) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน คือควรเป็นกลาง สร้างความน่าเชื่อถือ ๔) ด้านการติดต่อกับทางราชการ คือยิ้มแย้มและให้การต้อนรับ ที่เป็นมิตร มีการประเมินความพึงพอใจเพื่อแก้ปัญหา ๕) ด้านการเป็นผู้ประท้วง คือ ควรวางตัวเป็นกลาง ๖) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง คือ ควรรับฟังข่าวสาร ให้ถูกต้องก่อนมีนำไปประชาสัมพันธ์^{๗๘}

นิติธร กล้าคุ้มและเชียวชาญ อาศุวัฒนกุล ได้วิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ใน

^{๗๗}พีระพงษ์ สุจริตพันธ์ พีรดาว หมัดอำตัม ปารีชาติ ชุมพงษ์, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑): ๒๑๑-๒๒๒.

^{๗๘}เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร, “ทัศนคติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐): ๓๗-๕๗.

ระดับสูง และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การอบรมกลุ่มเถาทางการเมือง และสาขาวิชาที่ศึกษา^{๗๙}

ปรีชา พร้อมสุภา ได้วิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยรวมทั้ง ๒ ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง โดยรวมทั้ง ๒ ด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ในแต่ละอำนาจหน้าที่และการดำเนินการมักไม่ใช้กระบวนการประชาพิจารณ์ หรือใช้เทคนิควิธีการต่างๆ แต่ใช้อำนาจที่ตนมีในการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและทำให้โครงการนั้นผ่านประชาพิจารณ์ โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่างๆ เป็นการเฉพาะด้าน เช่น การทำประชาพิจารณ์ในโครงการต่างๆ ทุกโครงการจะต้องผ่านการยอมรับ และต้องเผยแพร่^{๘๐}

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดีเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ด้วยการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง

^{๗๙} นิตินทร กล้าคุ้มและเชียวชาญ อาศุวัฒนกุล, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐): ๑๒๕-๑๓๐.

^{๘๐} ปรีชา พร้อมสุภา, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”, วารสารปัญญา, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐): ๑-๗.

ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง

นักวิจัย	ผลการวิจัย
ศิริพร ปิ่นลม, (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๑๒.	การมีส่วนร่วมทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง ส่งผลต่อประสิทธิผลของการเข้าสู่เส้นทางการเมืองของสตรี
ธนาภรณ์ ไ้วเจริญ และวัชรินทร์ ชาญศิลป์, (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๓๓-๑๔๗.	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การอบรมกลุ่มেলাทางการเมือง และสาขาวิชาที่ศึกษา
พีระพงศ์ สุจริตพันธ์ พีรดาว หมัดอ่ำตัม ปารีชาติ ชุมพงศ์, (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๑๑-๒๒๒.	ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี
เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวารภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร, (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๓๗-๕๗	๑) ด้านการเลือกตั้ง คือ ควรเพิ่มหน่วย การเลือกตั้งให้เพียงพอในทุกๆ เขต รณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ควรจัดให้มี การเลือกตั้งแบบอัตโนมัติ ๒) ด้านการเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง คือ ควรให้ข้อมูลอย่างชัดเจน ๓) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน คือควรเป็นกลาง สร้างความน่าเชื่อถือ ๔) ด้านการติดต่อกับทางราชการ คือ ยิ้มแย้มและให้การต้อนรับ ที่เป็นมิตร มีการประเมินความพึงพอใจเพื่อแก้ปัญหา ๕) ด้านการเป็นผู้ประห้วง คือ ควรวางตัวเป็นกลาง ๖) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง คือ ควรรับฟังข่าวสาร ให้ถูกต้องก่อนมีนำไปประชาสัมพันธ์

ตารางที่ ๒.๑๘ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
นิตินทร กล้าคุ้มและเชียวชาญ อาศุวัฒนกุล, (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๒๕-๑๓๐	พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูงและไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองและพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การอบรมกลุ่มเอกลาทางการเมือง และสาขาวิชาที่ศึกษา
ปรีชา พร้อมสุภา, (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.	กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่างๆ เป็นการเฉพาะด้าน

๒.๖.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอธิปไตย ๗

การศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอธิปไตย ๗ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

พระมหาชัยทัต ชันธสิกรรม ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของหลักกติกุอธิปไตย ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักกติกุอธิปไตย ๗ กับการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีการนำมาใช้อยู่ในระดับมาก และการบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ๒) ปัจจัยด้านตั้งใจว่าเพื่อนภิกษุสามเณรซึ่งเป็นผู้มีศีลยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข ด้านการไม่ล่ออำนาจ ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) และด้านหมั่นประชุมกัน เนื่องนิตยมีความสัมพันธ์การบริหารวัดในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๓) ปัญหาและอุปสรรคพบว่า

พระสงฆ์บางรูปไม่เห็นความสำคัญในการประชุมพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายด้านมีความเคารพตามลำดับอาวุโส แต่จะให้ความสำคัญกับคำสอนน้อย วัดในเขตบางพลัด มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมาก สำหรับรับพระอาคันตุกะเข้าสังกัด อันเนื่องมาจากมีพระปลอมมากขึ้นจึงวางใจได้ยาก^{๘๑}

พระมหาอุททพิชัย สิริชโย ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอภินิหารธรรม” ผลการวิจัยพบว่า อภินิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชนองค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสังคมทั้งฝ่ายผู้บริหารบ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย อภินิหารธรรมแปลว่า ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว หมายถึง ธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม นำความสุขความเจริญมาสู่หมู่คณะฝ่ายเดียว เพราะเป็นหลักธรรมที่เน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อเกิดเป็นความสามัคคีของหมู่คณะ และการเคารพนับถือซึ่งกันและกันสรุปก็คือ เป็นหลักธรรมที่สอนให้เรารู้จัก หลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบัน ให้เข้มแข็งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมู่ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์^{๘๒}

พระสมหมาย อตถลัทธิโธ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักอภินิหารธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลักอภินิหารธรรมเป็นหลักธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว มี ๒ ประเภท คือ ราชอภินิหารธรรม (อภินิหารธรรมสำหรับคฤหัสถ์ผู้มีหน้าที่ในการปกครอง) และภิกษุอภินิหารธรรม (อภินิหารธรรมสำหรับบรรพชิตผู้ไฝ่ธรรม) อภินิหารธรรมปรากฏมีในพระสูตรต่างๆ เช่น มหาปริพพานสูตร เป็นต้น โดยแต่ละสูตรมีหลักธรรม ๔ ประการบ้าง ๖ ประการบ้าง และ ๗ ประการบ้าง ๒) รูปแบบการนำหลักอภินิหารธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด นำหลักอภินิหารธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีม

^{๘๑}พระมหาชัยทัตตขันธสิริกรรม, “ความสัมพันธ์ของหลักภิกษุอภินิหารธรรม ๗ กับการบริหารวัด ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร” วารสารเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัย, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๕ (พฤษภาคม ๒๕๕๖): ๕๓-๖๓.

^{๘๒}พระมหาอุททพิชัย สิริชโย, “การบริหารงานตามหลักอภินิหารธรรม”, วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑): ๑๓๙-๑๕๒.

(Teamwork) และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร (Staffing) การประสานงาน (Coordinating) และการจัดองค์กร (Organizing) โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง (Synergy) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อปปรธานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ๓) รูปแบบหลักกอปรธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่าหลักกอปรธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม คือ ร่วมกันประชุมสามัญประจำปีเมื่อมีปัญหาเร่งด่วนทุกภาคส่วนก็พร้อมเพรียงกันประชุมโดยยกประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือกัน จนมีแนวทางแก้ไขในที่สุด ด้วยพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงกระทำร่วมกันเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับองค์กร ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนการธรรมเนียมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม ถือเป็นเป้าหมายที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ๓) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพในเปิดโอกาสให้ผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนในการวางหลักสูตรการศึกษาบางส่วนในระดับท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายสร้างความเข้มแข็งในตัวผู้หญิงเพื่อปรับเปลี่ยนชีวิตของผู้หญิงให้เข้าไปในทางที่ดีขึ้นโดยสังคมมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมในชุมชน ๕) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่อาศัยแยกแยะและคนที่เข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาด ความเป็นระเบียบ และถูกสุขลักษณะของที่อยู่อาศัยเคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๘๓}

พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก ได้วิจัยเรื่อง “อปปรธานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลักอปปรธานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็น

^{๘๓}พระสมุหมาส อตถสิทโธ, “รูปแบบการนำหลักอปปรธานิยธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหารสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙): ๑๐๑-๑๑๒.

วิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนามาใช้เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี^{๘๔}

กัญญา ขำดวง ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านคำวินิจฉัยสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง ด้านให้การอารักขาคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่และรับฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับระดับความคิดเห็นของการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคำวินิจฉัยสิทธิ หน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๘๕}

ไพบุลย์ สุขเจตนิ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง ๒) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ ๓) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอปริหานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลู่

^{๘๔} พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก, “อปริหานิยธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗): ๗๘-๘๘.

^{๘๕} กัญญา ขำดวง, “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (๒๕๕๘) : ๕๖.

แก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม^{๘๖}

เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และให้ออกาสสตรีเพศ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน^{๘๗}

สรุปได้ว่า อภิธานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชน เป็นไปเพื่อความเจริญ สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอภิธานิยธรรม ๗

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระมหาชัย ทัดขันธสิกรม, (๒๕๕๖)	หลักอภิธานิยธรรม ๗ กับการบริหารวัดพบว่าพระสงฆ์บางรูปไม่เห็นความสำคัญในการประชุมพระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลายด้านมีความเคารพตามลำดับอาวุโส แต่จะให้ความสำคัญกับคำสอนน้อย วัดในเขตบางพลัด มีกฎระเบียบที่ค่อนข้างมาก สำหรับรับพระอาคันตุกะเข้าสังกัด อันเนื่องมาจากมีพระปลอมมากขึ้นจึงวางใจได้ยาก

^{๘๖} ไพบูลย์ สุขเจตน์ ยุทธนา ปราณีต และสุรพล สุขะพรหม, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๖๓) : ๒๓๔-๒๔๗.

^{๘๗} เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งามสนิท, “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมเพื่อการจัดการสภาองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ในจังหวัดระยอง”, วารสาร มจร, สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๑๒๔-๑๓๕.

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอภิธานิยธรรม ๗

นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย, (๒๕๖๑)	อภิธานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อม ทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังสอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสังคมทั้งฝ่ายผู้บริหารบ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย ชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์
พระสมหมาย อตถสิทฺโธ, (๒๕๕๙)	หลักอภิธานิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมความสามัคคีเป็นทีมและสามารถนามาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร การประสานงาน และการจัดองค์กร โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อภิธานิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญขององค์การฝ่ายเดียว
พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก, (๒๕๕๗)	การแปลกแยกเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้จะมีความเห็นต่างกันของแต่ละฝ่าย ซึ่งต่างก็มีเหตุผลทางความคิดที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเหตุผลที่ต่างกันของอีกฝ่ายไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็พยายามหาเหตุผลที่ดีของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนคำพูดให้ดูมีน้ำหนัก เพื่อให้อีกฝ่ายยอมรับในความคิดของตน และสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดข้อขัดแย้งที่รุนแรงการนำหลัก อภิธานิยธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางการร่วมยุคสมัย

ตารางที่ ๒.๑๙ แสดงการสังเคราะห์สาระสำคัญงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักอภิธานิยธรรม ๗ (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
กัญญา ขำดวง, (๒๕๕๘)	ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านค่านึงถึงสิทธิหน้าที่ และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ด้านให้เกียรติสตรีและผู้ที่มีอายุอ่อนกว่า ด้านประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกันด้านหมั่นประชุมกันประจำ ด้านปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลง ด้านให้การอารักขาคุ่มครองป้องกันอันชอบธรรม และด้านเคารพผู้ใหญ่ และรับฟังความคิดเห็นผู้อาวุโสกว่า
ไพบุลย์ สุขเจตณี ยุทธนา ปราณีต และสุรพล สุยะ พรหม, (๒๕๖๓).	การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่น ตามหลักอภิธานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี นักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม
เสาวนีย์ วิยะบุญ รัฐพล เย็นใจมา และสมาน งาม สนิท, (๒๕๖๒).	การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรมในการสนับสนุนการจัดการสภาองค์กรชุมชน เข้มแข็งในจังหวัดระยอง ๑) ด้านการวางแผน หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง กำหนดกฎระเบียบอย่างมีเหตุผล และเคารพผู้รู้ ๒) ด้านการจัดการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล และเคารพในบทบาทของสตรี ๓) ด้านการบริหารบุคลากร เคารพผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และให้โอกาสสตรีเพศ ๔) ด้านการสั่งการ กำหนดกฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมที่ดี ตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนา ๕) ด้านความร่วมมือ หมั่นประชุมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเพรียง ตลอดจน ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดี ๖) ด้านการรายงาน รายงานอย่างซื่อสัตย์ตามกฎหมายระเบียบ ที่กำหนดไว้ ๗) ด้านงบประมาณ คุ่มค่า เหมาะสม เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มา ประยุกต์ใช้ภายใต้ประเพณีดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นผู้วิจัยสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสรุปดังนี้

๑. แนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ว่าด้วยการเมืองภาคประชาชน^{๘๘} ได้แก่ (๑) การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา (๒) การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ (๓) การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ (๔) ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

๒. แนวคิดของ สุนทรียา เหมือนพะวงศ์^{๘๙} ที่ว่าด้วยกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมือง ได้แก่ (๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง (๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และ (๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง

๓. หลักอภิธานิยธรรม ๗^{๙๐} ได้แก่ ๑. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕. ไม่ลุแก่อำนาจ ๖. รักสันติภาพ ๗. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

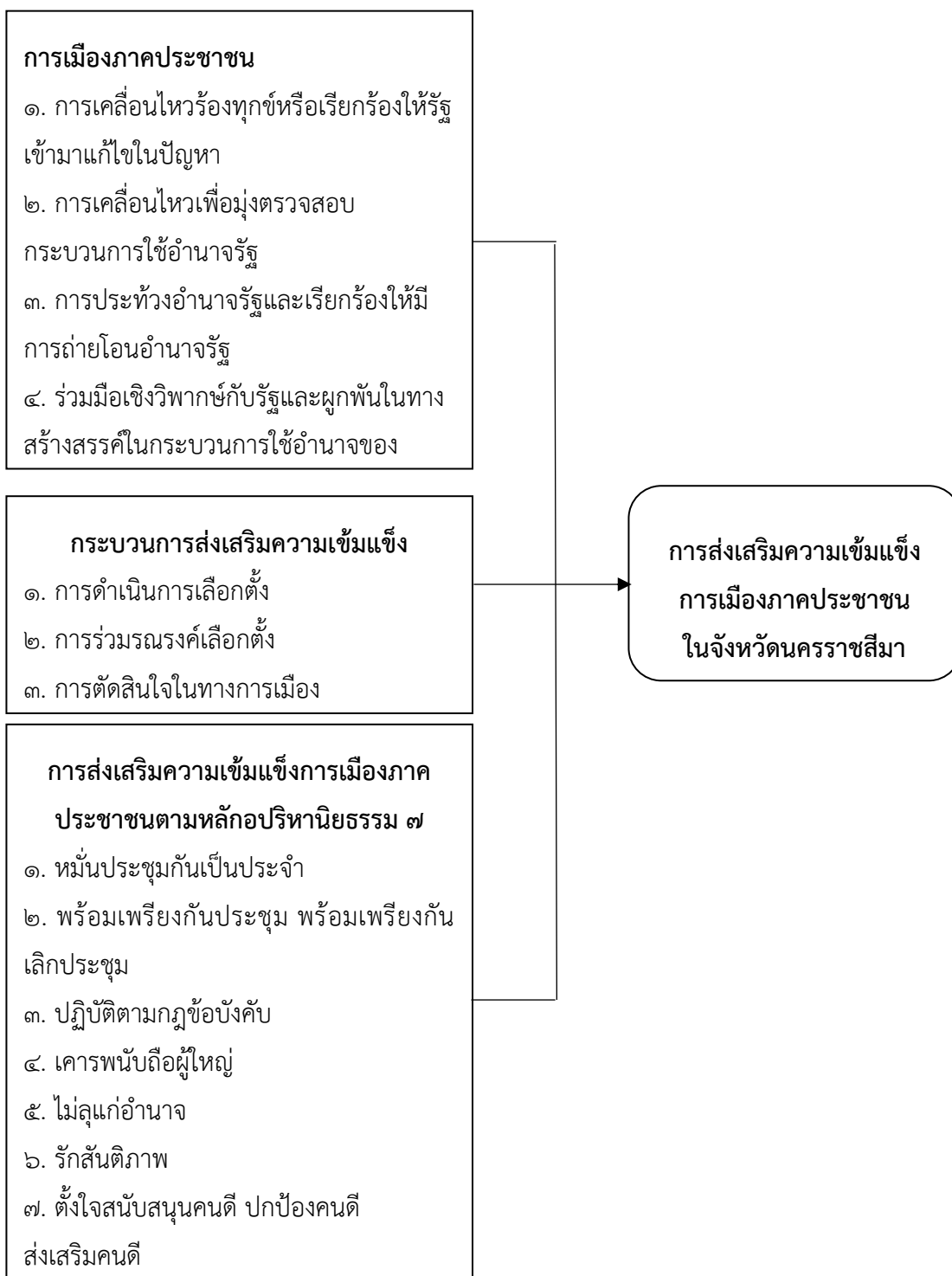
การวิจัยเรื่องการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

---

^{๘๘}สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๘๙}สุนทรียา เหมือนพะวงศ์, สารานุกรมรัฐธรรมนูญไทย (พ.ศ. ๒๕๕๐) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

^{๙๐}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๒๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ในจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง ๑๔ เขตการเลือกตั้ง จำนวนประชากรทั้งหมด ๑,๔๕๔,๕๗๖ คน^๑

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔๐๐ คน ได้มาโดยการเปิดตารางของ Taro Yamane^๒ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เขต	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	๑๐๖,๕๔๕	๒๙
๒	๑๑๑,๗๕๕	๓๑
๓	๑๑๙,๙๓๗	๓๓
๔	๑๐๔,๖๐๙	๒๙
๕	๙๔,๔๗๗	๒๖
๖	๘๖,๗๒๘	๒๔
๗	๙๘,๓๖๓	๒๗
๘	๑๑๐,๑๕๙	๓๐
๙	๑๐๙,๑๘๖	๓๐
๑๐	๑๐๔,๘๗๔	๒๙
๑๑	๑๐๕,๖๓๑	๒๙
๑๒	๙๘,๒๐๐	๒๗
๑๓	๑๐๘,๕๖๑	๓๐
๑๔	๙๕,๕๕๑	๒๖
รวม	๑,๔๕๔,๕๗๖	๔๐๐

^๑ผลการเลือกตั้งรายจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://election.pptvhd36.com/region/2/23>, [๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๒]

^๒ยูทธ ไกยวรรณ์, วิจัยการตลาด, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๕๕), หน้า ๖๒.

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบอาชีพ ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ๒ ส่วน คือ ความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

๑. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) ในการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นปรึกษาทั้งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์^๓ ดังนี้

- +๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง
- ๑ หมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐-๑.๐๐

๒. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, Alpha Coefficiency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ .๘๙๐ จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

^๓ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากร แล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random sampling) ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายด้วยตนเองในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

๓) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) และดำเนินการแจกและรับกลับคืนด้วยตนเอง

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

๒. ข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ^๔ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการดำเนินการมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการดำเนินการมาก
๓ หมายถึง	มีการดำเนินการปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการดำเนินการน้อย
๑ หมายถึง	มีการดำเนินการน้อยที่สุด

การแปลคะแนน โดยการนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนของการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย^๕

^๔ ฉานินทร์ ศิลป์จารุ, วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสเซอร์แอนด์ดี, ๒๕๕๕), หน้า ๘๖-๘๗.

^๕ ไพศาล หวังพานิช, การวัดและประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๒.

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีดังนี้
 ๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีการดำเนินการมากที่สุด
 ๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินการมาก
 ๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินการปานกลาง
 ๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินการน้อย
 ๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีการดำเนินการน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๖ คือ

$$P = \frac{x \times 100}{N}$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนข้อมูล

๒. การหา “ค่าเฉลี่ย”^๗ (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนข้อมูล

๓. การหา “ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน”^๘ (Standard Deviation)

^๖นิภา เมธาวิชัย, *วิทยาการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓๘.

^๗สงศรี ชมภูวงศ์, *การวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๘ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนน

N = จำนวนข้อมูล

$(\sum x)^2$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

(๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา จำนวน ๓ รูป ๒) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๒ คน ๓) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๒ คน และ ๔) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน จำนวน ๑๐ คน รวมจำนวนทั้งสิ้นจำนวน ๑๗ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระศรีสังฆญาณมณี, ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๒	พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
๓	พระภัทรชาพงษ์ สิริภทโท	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

กลุ่มที่ ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๔	นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
๕	นายพีระบุลย์ เฉลิมวงศ์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๓ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๖	นางประยงค์ ศรีตะคุ	ผู้อำนวยการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

๗ นางวันเพ็ญ มาจ้งหรีด กรรมการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก
อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มที่ ๔ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำชุมชน

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	สถานะ
๘	พ.ท.เจริญพงษ์ วรรณจิตติ	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๙	นายมานพ ประพิน	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๐	นายสมหมาย สังข์จะโปะ	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๑	ร.ต.ต.เดชา จันทร์วิจิตร	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๒	จ.ส.อ.ประยงค์ ฉัตรเมืองปัก	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๓	นายสมยศ พินิจพงศ์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๔	นายพนัส ไผ่กิ่ง	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๕	นายประเสริฐ วิริยะจิตต์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๖	นางมะลิวัลย์ เจริญทัฬห	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
๑๗	นางวิไลวรรณ ภาวะรัตน์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

(๒) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับ การวิจัย ณ เรือนธรรมวิจิตร วัดด่านใน ตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา วัน จันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ เป็นต้นไป จำนวน ๑๓ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้คือ

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์
๓	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะสังคมศาสตร์
๔	พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๖	ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๗	ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์	นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๘	นายรัชตะ ต่านกุล	อดีตสมาชิกสภาจังหวัดอำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๙	นายยศพล นนทขุนทด	อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลใน อำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายสิริภพ นิติภัทร	นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลใน อำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๑	ดร.ภัทรพล ปัญญาจารย์รัตน์	นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
๑๒	น.ส.พิรุชญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบล บ้านหัน ต.บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา
๑๓	นายชาญชัย เต๋นจักวาท	ธรรมาภิบาลจังหวัดนครราชสีมา

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะการสังเกต และเครื่องมือการบันทึก เพื่อค้นหาการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้

๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสารบทความงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Guide)

(๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะเข้าสัมภาษณ์

(๓) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๓.๑ การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นเป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๑) ขึ้นเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับขอเอกสารต่างๆ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒) ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาร่างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายภาพเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

๓.๒ การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชน

๑) ติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งสิ้น ๑๓ รูป/คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๓ รูป/คน พร้อมชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม

๒) ขอนหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ จากหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอให้กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๔) ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

๕) จัดเตรียมสถานที่ ทีมงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

๖) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถามตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การแจกแจงแบบสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มุ่งเน้นการวิเคราะห์ด้วยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ด้วยการตั้งคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ การตอบคำถามวิจัย และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำมาสังเคราะห์การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

๔.๒ สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๓ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๔ นำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จากการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา แจกแบบสอบถาม จำนวน ๔๐๐ ฉบับ ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๔๐๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๑๔	๕๓.๕๐
หญิง	๑๘๖	๔๖.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
อายุ		
๑๘-๓๐ ปี	๘๓	๒๐.๗๕
๓๑-๔๐ ปี	๙๗	๒๔.๒๕
๔๑-๕๐ ปี	๑๐๖	๒๖.๕๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๑๔	๒๘.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
สถานภาพ		
โสด	๑๓๘	๓๔.๕๐
สมรส	๒๒๐	๕๕.๐๐
หม้าย/หย่าร้าง	๔๒	๑๐.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
การศึกษา		
มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า	๙๖	๒๔.๐๐
ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญา	๔๔	๑๑.๐๐
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	๒๐๒	๕๐.๕๐
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	๕๘	๑๔.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

(n = ๔๐๐)

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ	๑๐๘	๒๗.๐๐
เจ้าของกิจการ/ร้านค้า/ค้าขาย	๗๘	๑๙.๕๐
พนักงานบริษัท/พนักงานร้านค้า	๓๔	๘.๕๐
อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้าง	๔๒	๑๐.๕๐
เกษตรกร/ปศุสัตว์/ประมง	๖๖	๑๖.๕๐
นักเรียน/นักศึกษา/ว่างงาน	๗๒	๑๘.๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า ๙,๐๐๐ บาท	๒๔	๖.๐๐
๙,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๔๖	๓๖.๕๐
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๐๓	๒๕.๗๕
๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๘๙	๒๒.๒๕
๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๓๘	๙.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ เพศชาย จำนวน ๒๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕๐ และเพศหญิง จำนวน ๑๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๐

อายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๐ รองลงมาคือ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๐ และน้อยที่สุดคือ ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๘๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕

สถานภาพ พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ สมรส จำนวน ๒๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๐ รองลงมาคือ โสด จำนวน ๑๓๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๐ และน้อยที่สุดคือ หม้าย/หย่าร้าง จำนวน ๔๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕๐

การศึกษา พบว่า การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน ๒๐๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ รองลงมาคือ มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน

๙๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ และน้อยที่สุดคือ ปริญาโทหรือสูงกว่า จำนวน ๕๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๐

อาชีพ พบว่า อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน ๑๐๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐ รองลงมาคือ เจ้าของกิจการ/ร้านค้า/ค้าขาย จำนวน ๗๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๐ และน้อยที่สุดคือ พนักงานบริษัท/พนักงานร้านค้า จำนวน ๓๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๐

รายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๙,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๐ รองลงมาคือ ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๕ และน้อยที่สุดคือ ๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป จำนวน ๓๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๐

๔.๑.๒ การวิเคราะห์การเมืองภาคประชาชน

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน ในภาพรวม

การเมืองภาคประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา	๓.๔๘	๐.๗๑	ปานกลาง
๒. ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ	๓.๔๕	๐.๖๗	ปานกลาง
๓. ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ	๓.๓๒	๐.๗๘	ปานกลาง
๔. ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม	๓.๕๕	๐.๗๓	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๔๕	๐.๗๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๕$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๕๕$) รองลงมาคือ ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา ($\bar{X} = ๓.๔๘$) และต่ำที่สุดคือ ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ($\bar{X} = ๓.๓๒$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน (n = ๔๐๐)

การเมืองภาคประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา			
๑. เรียกร้องสิทธิทางการเมืองจากคำแนะนำ	๓.๓๕	๐.๕๓	ปานกลาง
๒. ติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง	๓.๕๔	๐.๖๙	มาก
๓. เข้าร่วมกิจกรรมการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐเข้ามา แก้ไขปัญหา	๓.๔๗	๐.๗๒	ปานกลาง
๔. ชักชวนเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทาง การเมือง	๓.๔๕	๐.๗๖	ปานกลาง
๕. นำเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนต่อนักการเมือง	๓.๔๒	๐.๗๖	ปานกลาง
๖. แลกเปลี่ยนข่าวสารปัญหาทางการเมืองกับ นักการเมืองและสมาชิกชุมชน	๓.๕๓	๐.๗๑	มาก
๗. ฟังข่าวการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ทางการเมือง	๓.๖๒	๐.๗๙	มาก
๘. รับรู้ข่าวกิจกรรมทางเมืองผ่านเครือข่ายการเมืองภาค ประชาชน	๓.๔๙	๐.๖๙	ปานกลาง
รวม	๓.๔๘	๐.๗๑	ปานกลาง
ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ			
๑. สามารถส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน	๓.๔๓	๐.๗๔	ปานกลาง
๒. สามารถจัดกิจกรรมการเมืองแก้ปัญหาคือความต้องการ	๓.๕๒	๐.๘๒	มาก
๓. เข้าใจกระบวนการการเมืองภาคประชาชน	๓.๖๔	๐.๖๗	มาก
๔. มีอิทธิพลทางการเมืองสามารถแก้ปัญหาประชาชนได้	๓.๒๓	๐.๗๐	ปานกลาง
๕. ท่านเครือข่ายกระตุ้นการทำกิจกรรมทางการเมืองภาค ประชาชน	๓.๓๗	๐.๕๓	ปานกลาง
๖. เชื่อว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้รัฐแก้ปัญหา ให้ประชาชนได้	๓.๖๙	๐.๕๓	มาก
๗. รู้สึกว่าแกนนำชุมชนกระตุ้นหรือแก้ปัญหาชุมชนผ่าน กิจกรรมทางการเมือง	๓.๒๖	๐.๖๙	ปานกลาง
รวม	๓.๔๕	๐.๖๗	ปานกลาง

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน (ต่อ) (n = ๔๐๐)

	การเมืองภาคประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ				
๑.	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ	๓.๑๒	๐.๘๒	ปานกลาง
๒.	ร่วมกิจกรรมการเมืองเพราะสถานการณ์การเมืองไทย	๓.๒๒	๐.๗๑	ปานกลาง
๓.	ส่งเสริมกิจกรรมการเมืองเพราะนักการเมืองช่วยเรียกร้องสิทธิได้	๓.๒๘	๐.๗๒	ปานกลาง
๔.	แสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการเห็นความยุติธรรม	๓.๔๖	๐.๘๑	ปานกลาง
๕.	ตัดสินใจทางการเมืองเป็นปัจจัยเริ่มต้นของการเรียกร้องอำนาจจากรัฐ	๓.๓๓	๐.๗๓	ปานกลาง
๖.	เลือกตัวแทนทางการเมืองดูจากผู้มีประสบการณ์	๓.๓๙	๐.๗๙	ปานกลาง
๗.	ทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับส่วนรวม	๓.๔๑	๐.๙๑	ปานกลาง
๘.	เลือกเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเมื่อประเมินโอกาสและจังหวะที่เหมาะสม	๓.๓๗	๐.๗๖	ปานกลาง
๙.	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพราะมีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ	๓.๒๘	๐.๗๓	ปานกลาง
	รวม	๓.๓๒	๐.๗๘	ปานกลาง
ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม				
๑.	ร่วมแนะนำรัฐไม่ควรขัดขวางการแสดงออกแม้อาจก่อให้เกิดความรุนแรง	๓.๔๐	๐.๘๓	ปานกลาง
๒.	แนะนำนักการเมืองส่วนใหญ่มองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก	๓.๖๙	๐.๖๔	มาก
๓.	แนะนำผู้มีความรู้ความสามารถร่วมกิจทางการเมืองผ่านการเลือกจากสมาชิกชุมชน	๓.๔๗	๐.๖๒	ปานกลาง
๔.	จัดเวทีแสดงผล เหตุผล ผลกระทบ “รัฐบาลทำประโยชน์	๓.๕๘	๐.๗๒	มาก

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน (ต่อ) ($n = ๔๐๐$)

การเมืองภาคประชาชน	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๕. จัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้นักการเมืองทำประโยชน์เพื่อสังคม	๓.๖๓	๐.๘๑	มาก
๖. จัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้รัฐรับผิดชอบต่อสาธารณชน	๓.๕๐	๐.๗๓	ปานกลาง
รวม	๓.๕๕	๐.๗๓	มาก
รวมทั้งหมด	๓.๔๕	๐.๗๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเมืองภาคประชาชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ฟังข่าวการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๖๒$) รองลงมาคือ ติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๔$) และต่ำที่สุดคือ เรียกร้องสิทธิทางการเมืองจากคำแนะนำ ($\bar{X} = ๓.๓๕$)

ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เชื่อว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้รัฐแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๖๙$) รองลงมาคือ เข้าใจกระบวนการการเมืองภาคประชาชน ($\bar{X} = ๓.๖๔$) และต่ำที่สุดคือ มีอิทธิพลทางการเมืองสามารถแก้ปัญหาประชาชนได้ ($\bar{X} = ๓.๒๓$)

ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการเห็นความยุติธรรม มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๔๖$) รองลงมาคือ ทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับส่วนรวม ($\bar{X} = ๓.๔๑$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ($\bar{X} = ๓.๑๒$)

ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แนะนำนักการเมืองส่วนใหญ่มองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้นักการเมืองทำประโยชน์เพื่อสังคม ($\bar{X} = 3.63$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมแนะนำรัฐไม่ควรขีดขวางการแสดงออกแม้อาจก่อให้เกิดความรุนแรง ($\bar{X} = 3.40$)

๔.๑.๓ การวิเคราะห์กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง ในภาพรวม

(n = ๔๐๐)

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง	๓.๘๒	๐.๘๑	มาก
๒. ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง	๓.๗๗	๐.๗๘	มาก
๓. ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง	๓.๗๔	๐.๗๔	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๗๘	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.77$) และต่ำที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ($\bar{X} = 3.74$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง

(n = ๔๐๐)

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง			
๑. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และ(ส.ว.)	๔.๑๖	๐.๗๒	มาก
๒. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	๓.๘๒	๐.๙๑	มาก
๓. ได้ชักชวนเพื่อนบ้านไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๓.๗๓	๐.๘๔	มาก
๔. เคยเข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๓.๗๑	๐.๗๐	มาก
๕. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	๓.๖๙	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๘๒	๐.๘๑	มาก
ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง			
๑. เข้าร่วมรณรงค์เลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับของหน่วยงาน องค์กรที่จัดเลือกตั้ง	๓.๕๔	๐.๘๐	มาก
๒. ร่วมกิจกรรมเลือกตั้งโดยรถแห่ ประชาสัมพันธ์ในชุมชน	๓.๗๐	๐.๘๑	มาก
๓. ร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ชักชวนให้ประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิลงคะแนนเสียง	๓.๖๕	๐.๗๘	มาก
๔. ร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อเพื่อน	๓.๙๗	๐.๘๙	มาก
๕. ช่วยรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อให้แก่สมาชิกในครอบครัว	๔.๐๐	๐.๖๓	มาก
รวม	๓.๗๗	๐.๗๘	มาก
ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง			
๑. ตัดสินใจทางการเมืองโดย การเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมืองภาคประชาชน	๓.๗๖	๐.๘๒	มาก
๒. ตัดสินใจทางการเมืองโดย การสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง	๓.๘๗	๐.๗๑	มาก

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง (ต่อ)

	กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๓.	ตัดสินใจทางการเมืองโดย สนับสนุนโดยการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือกิจกรรมการเมืองภาคประชาชน	๓.๖๒	๐.๖๙	มาก
๔.	ตัดสินใจทางการเมืองโดย การปฏิเสธการยอมรับกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม	๓.๖๐	๐.๗๔	มาก
๕.	ตัดสินใจทางการเมือง เปิดเผยต่อสาธารณะชนต่อต้านการเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง	๓.๘๕	๐.๗๒	มาก
	รวม	๓.๗๔	๐.๗๔	มาก
	รวมทั้งหมด	๓.๗๘	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๘$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และ(ส.ว.) มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๖$) รองลงมาคือ ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = ๓.๘๒$) และต่ำที่สุดคือ ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ($\bar{X} = ๓.๖๙$)

ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ช่วยรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อให้แก่สมาชิกในครอบครัว มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๐$) รองลงมาคือ ร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อเพื่อน ($\bar{X} = ๓.๙๗$) และต่ำที่สุดคือ เข้าร่วมรณรงค์เลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับของหน่วยงาน องค์การที่จัดเลือกตั้ง ($\bar{X} = ๓.๕๔$)

ด้านการตัดสินใจทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัดสินใจทางการเมืองโดย การสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๗$) รองลงมาคือ ตัดสินใจทางการเมือง เปิดเผยต่อสาธารณะชนต่อต้าน

การเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง ($\bar{X} = ๓.๘๕$) และต่ำที่สุดคือ ตัดสินใจทางการเมืองโดยการ ปฏิเสธการยอมรับกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม ($\bar{X} = ๓.๖๐$)

๔.๑.๓ การวิเคราะห์การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลัก อภิธานียธรรม ๗

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตาม หลักอภิธานียธรรม ๗ ในภาพรวม

(n = ๔๐๐)

การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักอภิธานียธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ	๓.๖๐	๐.๗๓	มาก
๒. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเล็ก ประชุม	๓.๗๕	๐.๗๑	มาก
๓. ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๓.๗๑	๐.๗๐	มาก
๔. ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่	๓.๘๑	๐.๘๖	มาก
๕. ด้านไม่ลุแก่อำนาจ	๓.๘๗	๐.๖๗	มาก
๖. ด้านรักสันติภาพ	๓.๘๐	๐.๗๔	มาก
๗. ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี	๓.๗๐	๐.๘๐	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๗๕	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมือง ภาคประชาชนตามหลักอภิธานียธรรม ๗ ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านไม่ลุแก่อำนาจ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๘๗$) รองลงมาคือ ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ($\bar{X} = ๓.๘๑$) และต่ำที่สุดคือ ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ($\bar{X} = ๓.๖๐$)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตาม
 หลักการบริหารนิยธรรม ๗ (n = ๔๐๐)

การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ			
๑. ร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมุ่งประโยชน์ของประชาชน	๓.๘๔	๐.๗๕	มาก
๒. ร่วมประชุมเสนอแนะหรือทักท้วงผลกระทบโครงการรัฐ	๓.๓๓	๐.๘๓	มาก
๓. ร่วมประชุมระดมความคิดพัฒนาโครงการท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	๓.๗๙	๐.๖๔	มาก
๔. ร่วมประชุมกับกลุ่มการเมืองรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ชักถามหรือให้คำปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่าง ๆ จนเกิดการวางแผนทางโครงการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน	๓.๔๕	๐.๖๖	มาก
๕. ร่วมประชุมจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวม	๓.๖๐	๐.๗๖	มาก
รวม	๓.๖๐	๐.๗๓	มาก
ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม			
๑. ร่วมประชุมตามกำหนดเวลาที่แจ้งในระเบียบวาระที่ประชุม	๓.๙๙	๐.๖๐	มาก
๒. ร่วมประชุมมีคณะกรรมการควบคุมการประชุม	๓.๗๔	๐.๗๖	มาก
๓. ร่วมประชุมกับคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงการ กิจกรรมทางการเมือง	๓.๕๕	๐.๗๑	มาก
๔. ร่วมประชุมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนงาน โครงการ ร่วมประชุมและลงมติ	๓.๗๐	๐.๘๐	มาก
๕. ร่วมประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงองค์ประชุม	๓.๗๙	๐.๖๘	มาก
รวม	๓.๗๕	๐.๗๑	มาก
ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ			
๑. ร่วมประชุมตามระเบียบ ข้อกำหนดที่สมาชิกตกลงร่วมกัน	๓.๘๑	๐.๗๕	มาก
๒. ร่วมประชุมและปฏิบัติตามนโยบายทางการเมืองของกลุ่มอย่างเคร่งครัด	๓.๕๔	๐.๗๐	มาก
๓. ร่วมประชุมและรักษาระเบียบปฏิบัติ ประเพณี	๓.๘๐	๐.๗๓	มาก

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตาม
 หลักการบริหารนิยธรรม ๗ (ต่อ)

(n = ๔๐๐)

การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
๔. ร่วมประชุมไม่ใช้อำนาจละเมิดกฎเกณฑ์ของกลุ่มตาม อำเภอใจ	๓.๖๕	๐.๖๓	มาก
๕. ร่วมประชุมแนะนำสมาชิกปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติที่เคยตกลงร่วมกัน	๓.๗๔	๐.๖๙	มาก
รวม	๓.๗๑	๐.๗๐	มาก
ด้านเคารพนักถือผู้ใหญ่			
๑. ร่วมประชุมแสดงกิริยาอ่อนน้อมประธาน	๓.๖๙	๐.๕๖	มาก
๒. ร่วมประชุมแสดงข้อมูลโต้แย้งประธานด้วยเหตุผล	๓.๗๓	๐.๗๓	มาก
๓. ร่วมประชุมแสดงอาการยอมรับฟังผู้เชี่ยวชาญหรือ ปราชญ์ชุมชนเปรียบเหมือนยอมรับประธานที่ประชุม	๓.๙๗	๐.๗๓	มาก
๔. ร่วมประชุมแสดงยอมรับคุณธรรมประกอบการตัดสินใจ ความขัดแย้งในที่ประชุม	๓.๘๒	๑.๔๖	มาก
๕. ร่วมประชุมแสดงอาการน้อมรับการตัดสินใจของ ประธานในที่ประชุม	๓.๘๖	๐.๘๐	มาก
รวม	๓.๘๑	๐.๘๖	มาก
ด้านไม่ลู่แก่อำนาจ			
๑. ร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม	๔.๐๕	๐.๗๐	มาก
๒. ร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม	๓.๘๕	๐.๖๓	มาก
๓. ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อย ยอมรับมติในที่ประชุม	๔.๐๒	๐.๖๔	มาก
๔. ร่วมประชุมแสดงข้อมูลผลกระทบให้เกิดการใช้อำนาจและ ธรรมนำกิจกรรมทางการเมือง	๓.๘๓	๐.๖๓	มาก
๕. ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ	๓.๕๓	๐.๖๘	มาก
๖. ร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทาง การเมือง	๓.๙๒	๐.๗๕	มาก
รวม	๓.๘๗	๐.๖๗	มาก

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตาม
 หลักการบริหารนิยธรรม ๗ (ต่อ)

(n = ๔๐๐)

	การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
ด้านรักสันติภาพ				
๑.	ร่วมประชุมพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนรวมทั้งของตนเอง ด้วยความเป็นกลางทางการเมือง	๓.๙๕	๐.๗๑	มาก
๒.	ร่วมประชุมมุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง	๓.๖๕	๐.๖๘	มาก
๓.	ร่วมประชุมเป็นแบบอย่างสมาชิกรับฟังการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของทุกฝ่าย	๓.๗๓	๐.๗๓	มาก
๔.	ร่วมประชุมสนับสนุนให้ผู้ร่วมประชุมสามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง	๓.๙๘	๐.๗๘	มาก
๕.	ร่วมประชุมกำหนดแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งทาง การเมือง	๓.๖๙	๐.๗๘	มาก
	รวม	๓.๘๐	๐.๗๔	มาก
ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี				
๑.	ร่วมกำหนดแนวทางสนับสนุนคนดีที่มีความสามารถเข้า เป็นคณะกรรมการที่ประชุม	๓.๕๔	๐.๗๘	มาก
๒.	ร่วมประชุมส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแนวปฏิบัติ พัฒนาการเมืองคุณธรรม	๓.๙๐	๐.๗๒	มาก
๓.	ร่วมประชุมปกป้องแกนนำชุมชนที่ปฏิบัติงานเพื่อ ความสุขชุมชน	๓.๖๙	๐.๙๔	มาก
๔.	ร่วมประชุมนำเสนอเหตุผล ข้อมูลปกป้องประโยชน์ ชุมชน	๓.๖๓	๐.๘๓	มาก
๕.	ร่วมประชุมแกนนำจัดกิจกรรมการเพื่อปกป้อง ผลประโยชน์ประชาชน	๓.๗๒	๐.๗๕	มาก
	รวม	๓.๗๐	๐.๘๐	มาก
	รวมทั้งหมด	๓.๗๕	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมือง ภาคประชาชนตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า

ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมุ่งประโยชน์ของประชาชนมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๔$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมระดมความคิดพัฒนาโครงการท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = ๓.๗๙$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมเสนอแนะหรือทักท้วงผลกระทบโครงการรัฐ ($\bar{X} = ๓.๓๓$)

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมตามกำหนดเวลาที่แจ้งในระเบียบวาระที่ประชุม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๙$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงองค์ประชุม ($\bar{X} = ๓.๗๙$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมกับคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงการ กิจกรรมทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมตามระเบียบ ข้อกำหนดที่สมาชิกตกลงร่วมกัน มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๘๑$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมและรักษาระเบียบปฏิบัติ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = ๓.๘๐$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมและปฏิบัติตามนโยบายทางการเมืองของกลุ่มอย่างเคร่งครัด ($\bar{X} = ๓.๕๔$)

ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมแสดงอาการยอมรับฟังผู้เชี่ยวชาญหรือ ปราชญ์ชุมชนเปรียบเหมือนยอมรับประธานที่ประชุม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๗$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมแสดงอาการน้อมรับการตัดสินใจของประธานในที่ประชุม ($\bar{X} = ๓.๘๖$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมแสดงกิริยาอ่อนน้อมประธาน ($\bar{X} = ๓.๖๙$)

ด้านไม่ลุแก่อำนาจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๔.๐๕$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ($\bar{X} = ๔.๐๒$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ ($\bar{X} = ๓.๕๓$)

ด้านรักสันติภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมสนับสนุนให้ผู้ร่วมประชุมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง มีระดับความ

คิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๘$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนรวมทั้งของตนเอง ด้วยความเป็นกลางทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๙๕$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมประชุมมุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ($\bar{X} = ๓.๖๕$)

ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมประชุมส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแนวปฏิบัติพัฒนาการเมือง คุณธรรม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X} = ๓.๙๐$) รองลงมาคือ ร่วมประชุมแนะนำจัดกิจกรรมการ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ประชาชน ($\bar{X} = ๓.๗๒$) และต่ำที่สุดคือ ร่วมกำหนดแนวทางสนับสนุนคนดีที่มีความสามารถเข้าเป็นคณะกรรมการที่ประชุม ($\bar{X} = ๓.๕๔$)

๔.๒ สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่ จำนวน ๑๗ รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุน รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย

๔.๒.๑ สภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นสภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา พบว่า

การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชนการร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐทราบว่า การบริหารราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยและหน่วยงานของรัฐได้ตระหนักและให้ความสำคัญ กับการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนมาโดยตลอด มีการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมากขึ้นโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. เมื่อประเทศมีการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การแข่งขัน การเอารอดเอาเปรียบ เป็นเหตุให้ประชาชน

ที่ได้รับความสะดวกหรือ ประสบปัญหาหรือไม่ได้ ได้รับความเป็นธรรม จึงมีการร้องเรียน/ร้องทุกข์ต่อหน่วยงานต่างๆ เพิ่มขึ้น^๑

๒. การรับรู้สิทธิทางการเมืองจากคำแนะนำและสื่อ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา ผ่านศูนย์ดำรงธรรมซึ่งมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างจริงจัง มีลักษณะการทำงานที่เน้นเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ ทำให้ประชาชนรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมอย่างแพร่หลาย และสามารถแจ้งขอรับความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ได้ทุกเรื่องตลอดเวลา^๒

๓. ความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ว่่านั้น เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร กระทำการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือขัดหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย กระทำการไม่ถูกต้องตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ สำหรับการนั้นกระทำการไม่สุจริตหรือโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร^๓

๔. การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาโดยเครือข่ายการเมือง นำเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนต่อนักการเมือง แสดงความต้องการต่อรัฐบาลผ่านเครือข่าย^๔

๕. การจัดกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเชื่อมโยงกับสถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน ตัวแทนของประชาชนยังไม่ได้เข้าไปทำหน้าที่เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง สภาพปัญหาความยากจนรุนแรงมากนับแต่ประเทศไทยเคยได้รับเนื่องจากสถานการณ์ทั้งทางการเมืองภายในที่มีความเห็นต่าง จากสถานการณ์โรคโควิด-๑๙ ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ^๕

๖. การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความยากจนและรับรู้ข่าวกิจกรรมทางการเมืองผ่านเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมือง เพราะประชาชนรับรู้สิทธิทางการเมืองจากคำแนะนำและสื่อ สื่อออนไลน์ สื่อกลุ่มการเมือง และติดตามข่าวสารพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง เข้าร่วมกิจกรรมการเมือง จากเพื่อนชักชวนและชักชวนเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเมือง เพื่อนำเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนต่อนักการเมือง^๖

๗. ประชาชนในชุมชนได้รับผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะ ชาวบ้านชุมชนตำบลคูขาด อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา จึงคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่ โดยให้เหตุผลต่อ

^๑สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๒สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๓สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๔สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๕สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๖สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

หน่วยงานรัฐ เรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาเกษตรกรได้รับผลกระทบหลังสร้างโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปประชาชนไม่สามารถใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม แหล่งอาหารของชาวบ้านอยู่กับไร่นา^๗

๘. ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาต้องการจัดการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ช่วยประชาชนมีรายได้จากกิจกรรมเลือกตั้งท้องถิ่นจะเป็นการคืนอำนาจการตัดสินใจให้กับประชาชนแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกด้วย^๘

๙. การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาประชาชนส่วนใหญ่จะเข้ามาร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาหนี้สิน ที่ดิน อิทธิพล ผู้ร้องจะเข้ามาแจ้งพุดคุยกับเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งจะมีอาการเกรงกลัวกับผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่^๙

๑๐. การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาประชาชนที่เห็นเด่นชัดเลยก็คือกลุ่มสมาชิกคนจนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐ ทั้งด้านอุตสาหกรรมและคมนาคม ปัญหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัย และปัญหาแรงงาน ซึ่งรัฐบาลก็ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน^{๑๐}

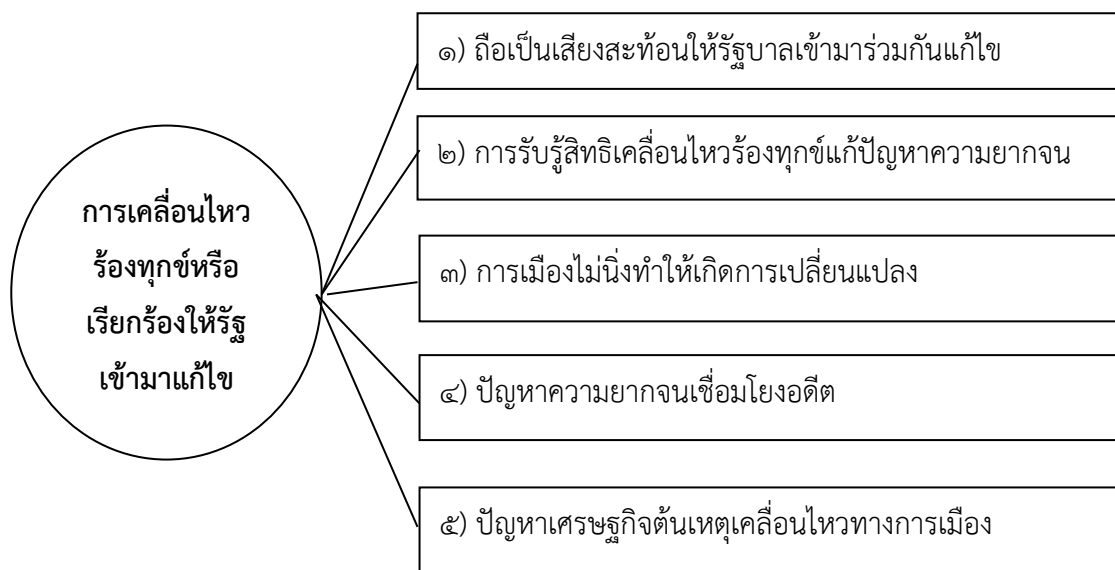
กล่าวโดยสรุป สภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชนการร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกันแก้ไข เมื่อประเทศมีการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การแข่งขัน การเอารอดเอาเปรียบ เป็นเหตุให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ว่านั้น การรับรู้สิทธิเคลื่อนไหวร้องทุกข์แก้ปัญหาคความยากจน เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร กระทำการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือขัดหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้ามาร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาหนี้สิน ที่ดิน อิทธิพล ผู้ร้องจะเข้ามาแจ้งพุดคุยกับเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งจะมีอาการเกรงกลัวกับผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ ดังแผนภาพที่ ๔.๑

^๗สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๘สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^๙สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑ การเคลื่อนไหรร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไข

๔.๒.๒ สภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการเคลื่อนไหรร้องทุกข์เพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นสภาพการเมืองภาคประชาชนการเคลื่อนไหรร้องทุกข์เพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ พบว่า

การเคลื่อนไหรร้องทุกข์เพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเมืองภาคประชาชน โดยส่งเสริมให้มีระเบียบวิธีที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขของกฎหมาย รัฐธรรมนูญ โอกาสสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองตลอดจนการจัดการในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิผลทางการเมืองได้สูงด้วยโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. ตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ^{๑๑}

๒. กลุ่มการเมืองภาคประชาชน เชื่อว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้รัฐแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ ก่อให้เกิดแกนนำชุมชนส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเคลื่อนไหรร้องทุกข์เพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ^{๑๒}

^{๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๓. การใช้สิทธิเรียกร้องให้นักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับประเทศเข้ามาแก้ไข ปัญหาความยากจน ความเดือดร้อน เกิดจากประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรม การจัดทำโครงการ ต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน รวมตัวทำกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน เรียกร้องให้รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนแบบรับฟัง ความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความยุติธรรมภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย สร้างความเท่า เทียมให้กับประชาชน^{๑๓}

๔. การเคลื่อนไหวของประชาชนเป็นการกระทำทางการเมืองเพื่อปกป้องตนเองและเรียก สิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับกลุ่มของตนเอง การดำเนินโครงการสำคัญในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนการใช้อำนาจรัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือชอบด้วยกฎหมายแต่ ขาดคุณธรรมมองข้ามความเดือดร้อนของประชาชน^{๑๔}

๕. การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้า ไปรวมกันเป็นกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมืองคล้ายกับการติดต่อในฐานะ พลเมืองแต่จะแตกต่างกันเป็นการรวบรวมกลุ่ม โดยกลุ่มอาจเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คนแต่ภายหลังก็จะมี คนอื่น ๆ ที่เห็นด้วยเข้ามาร่วมกลุ่ม ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากกิจกรรมการรวมกลุ่มถือเป็นกิจกรรมทาง การเมืองที่เห็นได้ชัดเจน จะมีพลังและมีผลมากกว่าการที่บุคคลเพียงคนเดียวที่จะเข้าไปติดต่อ ซึ่งสามารถที่จะแสดงความต้องการหรือความพึงพอใจของประชาชนที่มีอิทธิพลต่อรัฐได้มากยิ่งขึ้น^{๑๕}

๖. การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอเป็นการสนับสนุนให้ผู้นำทางการเมืองกระทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง ร่วมแก้ปัญหาทางการเมือง การให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชนเพื่อมุ่ง ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน^{๑๖}

๗. ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการทำงานของภาครัฐซึ่งต้องให้ภาครัฐ คำนิ้งถึงประโยชน์ของประชาชน ไม่ให้ภาครัฐรักษาผลประโยชน์ของตนไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว^{๑๗}

๘. การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน เข้าร่วมในการพิจารณาและตัดสินใจที่จะรับหรือไม่รับกฎหมายที่จะออกมามีผลบังคับใช้แก่ตน โดยที่ กฎหมายเหล่านั้น^{๑๘}

^{๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๙. การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐโดยประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อทำคำร้องเสนอกฎหมายและลงมติในบัตรเลือกตั้งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ผ่านกฎหมายบางอย่างโดยไม่ต้องฟังความคิดเห็นของสภา^{๑๙}

๑๐. การให้อำนาจประชาชนในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าผู้นั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือปฏิบัติตนไม่สมควร^{๒๐}

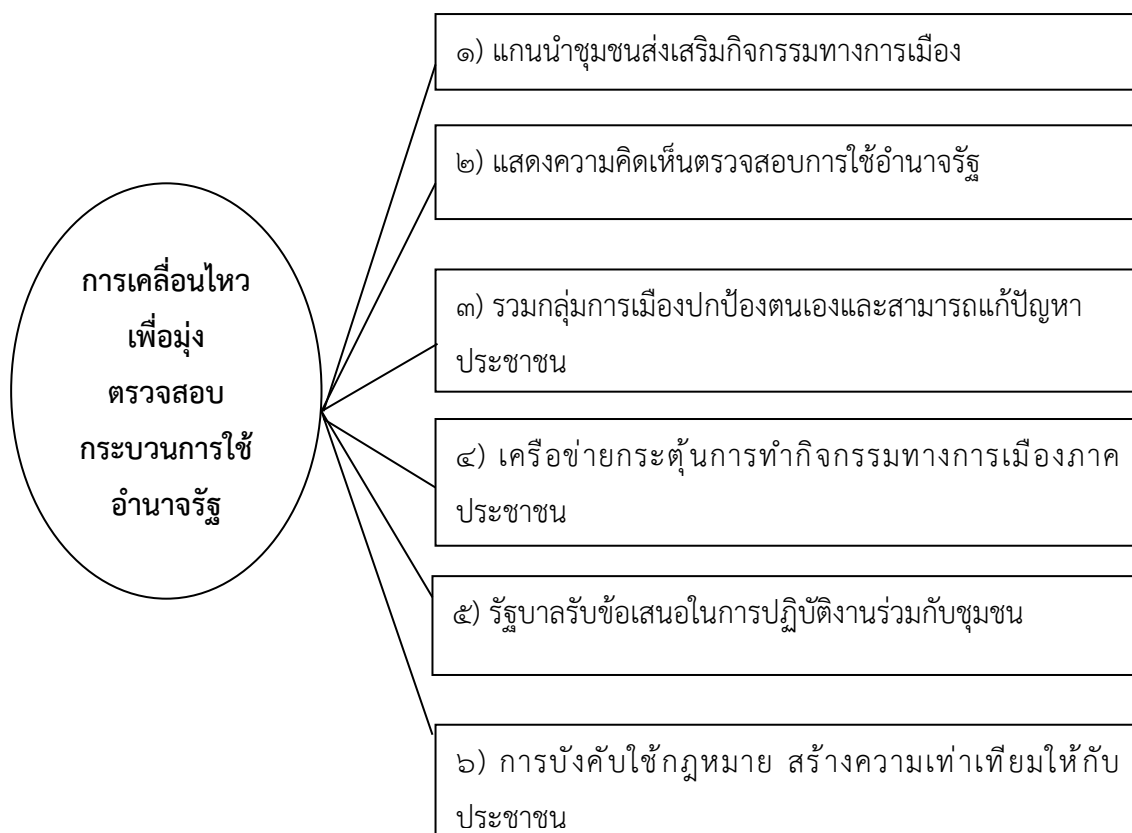
๑๑. การร่วมแสดงความคิดเห็น และร่วมตัดสินใจซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญเมื่อรัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจปัญหานั้นได้^{๒๑}

กล่าวโดยสรุป สภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ มีสภาพการดำเนินงานทำกิจกรรมทางการเมืองแสดงความคิดเห็นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเองกลุ่มของตนเองโดยเฉพาะ ร่วมกลุ่มร้องทุกข์ประเด็นเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินการปกป้องผลกระทบจากการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนการเคลื่อนไหวเพื่อใช้สิทธิทางการเมืองรวมกลุ่มจัดกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเรียกร้องให้รัฐบาลรับข้อเสนอแนะข้อเรียกร้องหรือมอบหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนแบบ รับฟังความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมต่างๆ การจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้รัฐแก้ปัญหาให้ประชาชนด้วยความยุติธรรมภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย สร้างความเท่าเทียมให้กับประชาชน ดังแผนภาพที่ ๔.๒

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๒ การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ

๔.๒.๓ สภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นสภาพการเมืองภาคประชาชนด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ อำนาจการเมืองหรืออำนาจรัฐเกิดจากการต้องมีรัฐธรรมนูญในการปกครอง ซึ่งต้องให้หลักประกันด้านสิทธิ เสรีภาพ ของแต่ละบุคคลและของคนกลุ่มน้อย ทำให้ความประสงค์ของคนส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินการไปและเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมือง และในขณะเดียวกันสิทธิของคนส่วนน้อยก็ต้องได้รับการปกป้องจากอำนาจรัฐเช่นกัน โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนในการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ความยุติธรรม ที่สะสมพอกพูนถือเป็นวิกฤติ

ปัญหาอย่างสำคัญที่รัฐต้องแก้ไข เพราะจะเป็นเหตุวิกฤติศรัทธาของรัฐบาลในที่สุด ประเด็นหลักล้วนเกิดมาจากความไม่พอใจ ไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือของกลุ่มผลประโยชน์^{๒๒}

๒. หากไม่ต้องการให้เกิดการเรียกร้องทางการเมือง รัฐต้องกระจายอำนาจ การปฏิรูปกฎหมาย การปฏิรูปกระบวนการการศึกษา การยุติธรรม ฯลฯ เป็นต้น เพราะอำนาจรวมศูนย์ยาวนานก่อให้เกิดแรงกดดันแย้งชิงอำนาจกัน หากได้มีการกระจายอำนาจ ก็จะเป็นการผ่อนคลายความเก็บบกของประชาชน^{๒๓}

๓. การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องไม่มองเพียงมิติใดมิติหนึ่งว่า สังคมวุ่นวาย เศรษฐกิจพัง ตามกรอบความคิดเชิงอำนาจนิยม เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยมีต้นทุนของตัวเองอยู่แล้ว รัฐต้องมีต้นทุนงบประมาณค่าใช้จ่าย ในทางกลับกันรัฐก็ต้องมีต้นทุนป้องกันอื่นที่ตนไม่สนองฝ่ายเรียกร้องด้วยเช่น ค่าใช้จ่ายในการบริหาร การรักษาความสงบเรียบร้อย^{๒๔}

๔. การเมืองภาคประชาชนด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐในจังหวัดนครราชสีมาแต่เดิมขบวนการทางสังคมและขบวนการทางการเมืองมักถูกแยกออกจากกัน โดยกำหนดให้ขบวนการทางการเมืองเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเรื่องการเลือกตั้งเป็นหลัก ส่วนการเคลื่อนไหวที่ไม่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เช่น ขบวนการของกลุ่มศาสนา กลุ่มผู้หญิง กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มแรงงานเป็นขบวนการทางสังคม แต่เมื่อขบวนการทางสังคมหรือขบวนการประชาธิปไตยทำหน้าที่เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิทางการเมือง เช่น กลุ่มสมัชชาคนจนที่มีเป้าประสงค์ประท้วงอำนาจรัฐ ข้อแตกต่างระหว่างขบวนการทางสังคมและขบวนการทางการเมืองจึงไม่ชัดเจน ขบวนการสมัยใหม่ที่มีเป้าหมายทางการเมืองและต้องการปรับเปลี่ยนนโยบายสาธารณะจึงแตกต่างจากขบวนการทางสังคมแบบเดิม ๆ ที่เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเพื่อเป้าหมายส่วนตัว^{๒๕}

๕. การเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาเกิดจากการที่องค์กรทั่วไปไม่มีพลังเพียงพอในการต่อรองกับอำนาจรัฐและได้รวมตัวกันในรูปเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างพลังแก่กันแล้วไม่ได้หมายความว่าเครือข่ายจะมีพลังมากพอที่จะต่อรองกับอำนาจรัฐได้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมีอำนาจเหนือประชาชนเสมอ กฎระเบียบที่ออกโดยรัฐทำให้รัฐอยู่ในฐานะได้เปรียบประชาชนอยู่แล้ว และถ้ามีผู้นำที่ไม่เป็นธรรมและเอาเปรียบประชาชน ความไม่เท่าเทียมทางอำนาจก็ยิ่งทวีคูณ ตามปกติแล้วประชาชนตัวเล็ก ๆ จึงไม่สามารถต่อสู้กับอำนาจรัฐได้^{๒๖}

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๖. ในยุคของการเคลื่อนไหวทางสังคมรัฐจะต้องยอมรับว่าบทบาทของภาคประชาชนจะต้องเพิ่มขึ้นด้วย การเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมที่เกิดขึ้นเป็นการต่อต้านอำนาจเหนือรัฐ รัฐจะต้องเข้าใจประเด็นเป้าหมาย ต้องเปลี่ยนวิธีการทำงานและพิจารณาว่าภาครัฐและภาคประชาชนจะร่วมงานกันได้อย่างไร เป้าหมายของขบวนการทางสังคมในขณะนั้นคือการแสวงหาความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อลดผลกระทบต่อการประท้วงอำนาจรัฐ^{๒๗}

๗. ภาคประชาสังคมหันมาใช้แนวคิดธรรมาภิบาลเพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐยุคโลกาภิวัตน์ที่มีองค์ประกอบของการใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง และอำนาจทางเศรษฐกิจ ผสมผสานกันอยู่ ภาคประชาสังคมต้องแสดงให้ภาครัฐยอมรับกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนกลุ่มต่างๆ สามารถยืนยันสิทธิและผลประโยชน์ของตนได้โดยตรงโดยไม่ต้องผ่านระบบผู้แทนบทบาทของภาคประชาสังคมในการแสวงหาสังคมประชาธิปไตยที่ผู้นำมีจริยธรรม^{๒๘}

๘. กระบวนการประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมการแสวงหาสังคมประชาธิปไตยจึงเป็นหน้าที่ของทุกคน การเมืองภาคประชาชนได้เกิดขึ้น พลังประชาชนในภาคประชาสังคมเท่านั้นที่จะสามารถถ่วงดุลอำนาจรัฐ ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและนำพาสังคมไทยไปสู่สังคมประชาธิปไตยที่มีความเป็นธรรมทางสังคมได้^{๒๙}

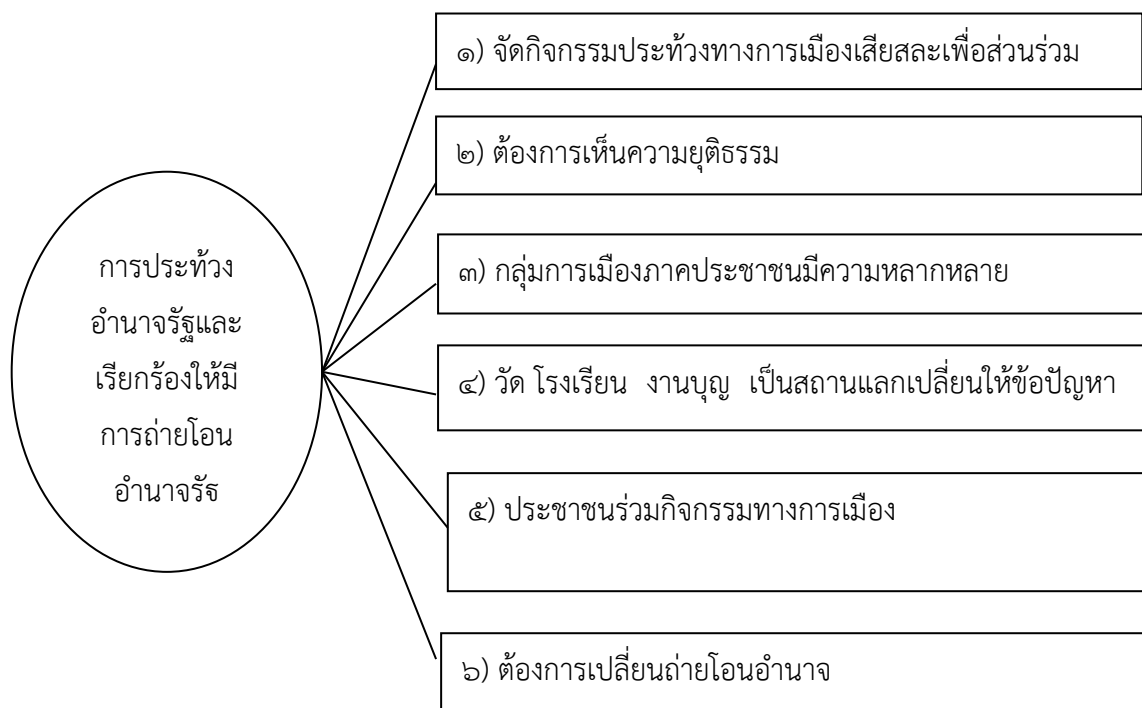
กล่าวโดยสรุป สภาพการเมืองภาคประชาชนการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนจังหวัดนครราชสีมาส่วนหนึ่งจัดกิจกรรมประท้วงทางการเมืองเสียสละเพื่อส่วนร่วม เรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ มีนักศึกษาเป็นแกนนำประท้วงแสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการเห็นความยุติธรรม และรัฐบาลเลือกใช้กฎหมายจัดการผู้ชุมนุมประท้วง ลดผลกระทบจากกิจกรรมประท้วง เรียกร้องแสดงกิจกรรมต่างๆ ในเชิงต่อต้านอำนาจรัฐและการใช้กฎหมายดำเนินคดีกับผู้ประท้วง ตัดสินใจทางการเมืองปัจจัยเริ่มต้นส่งผลต่อการแสดงพลังทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา กิจกรรมทางการเมืองเพราะมีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ ดังแผนภาพที่ ๔.๓

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๓ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ

๔.๒.๔ สภาพการเมืองภาคประชาชนร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นสภาพการเมืองภาคประชาชนร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การจัดกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนโดยวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคมเชื่อมโยงกับสถานการณ์การเมืองในอดีตโดยเฉพาะการใช้อำนาจปฏิวัติรัฐประหารทำให้สภาพการแข่งขันของการเมืองท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไป ถึงแม้ว่าการเมืองจังหวัดนครราชสีมามีความแตกต่าง มีกลุ่มการเมืองหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มการเมืองฐานเสียงพรรคการเมือง กลุ่มการเมืองภาคประชาชน กลุ่มการเมืองเฉพาะกิจ โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาประชาชนจะมีความผูกพันกับรัฐ โดยเริ่มตั้งแต่ท้องถิ่น จนถึงภาคการเมือง นักการเมืองส่วนใหญ่มองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดนโยบายโครงการสนองตอบความต้องการประชาชน ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาได้รับ

งบประมาณพัฒนาเมืองทั้งการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมของประเทศที่คืบหน้าไปอย่างมาก^{๓๐}

๒. รัฐบาลรับข้อมูลจากการทำประชาคม ทำประโยชน์เพื่อประชาชนมีการวางแผนรับมือในอนาคต บริหารจัดการรองรับผลหลังดำเนินงานโครงการ ทั้งนี้รวมถึงการประท้วงตรวจสอบการโต้แย้ง การบังคับใช้กฎหมายผ่านกลไกของรัฐสภา^{๓๑}

๓. การเลือกตั้งบ่อยไม่ใช่ว่าเป็นผลดีต่อการดำเนินโครงการใหญ่ปัจจุบันกลุ่มการเมืองตรวจสอบและรวบเรียกเรื่อง สร้างความเป็นธรรมจากการดำเนินโครงการของภาครัฐ กิจกรรมชุมนุมเพื่อให้รัฐบาลรับฟังปัญหาแนวทางใหม่เพื่อความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มา ต้องการยกระดับมาตรฐานชีวิตประชาชน แม้ว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่หากขาดความรอบคอบในทางลบ เพราะปัญหาหลักอยู่ที่ทางปฏิบัติที่มักจบลงด้วยการแจกเงิน เพื่อแลกกับความนิยม คะแนนเสียง ความพอใจ และสร้างทัศนคติให้ประชาชนเป็นผู้รอรับความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว ประชาชนมีฐานะเป็นเพียงผู้ถูกอุปถัมภ์ของผู้ปกครอง ใช้เงินภาษีแบบไร้จิตสำนึก และขาดความรับผิดชอบนั้น ส่งผลต่อความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ^{๓๒}

๔. การใช้สิทธิทางการเมืองของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา แสดงพลังทางการเมืองโดยใช้การตรวจนโยบายรัฐบาล โครงการพัฒนาจังหวัดนครราชสีมากรณีประชาชนเสนอการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงผ่านตัวเมืองนครราชสีมา โดยเฉพาะจุดผ่านสะพานหัวทะเลที่ประชาชนในพื้นที่เรียกร้องให้มีการทุบสะพานที่ก่อสร้างมากกว่า ๓๐ ปี ให้เหตุผลว่าการฟื้นฟูเศรษฐกิจในบริเวณสองข้างทาง เพราะหากไม่ทุบสะพานจะมีปัญหาเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต อาทิ ปัญหาการสัญจรไปมาไม่สะดวก หากทุบออกการจราจรจะเกิดความสะดวกสบายคล่องตัวขึ้น ส่วนเรื่องการทุบสะพานแห่งนี้ อาจต้องนำเข้าหารือกับ คณะรัฐมนตรี ต่อไป”^{๓๓}

๕. รัฐบาลรับฟังข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะการดำเนินโครงการรัฐ กลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตรวจสอบลักษณะการดำเนินโครงการผ่านพรรคการเมือง การจัดกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น เพื่อโต้แย้งและลดทอนอำนาจรัฐมีการจัดประชุมรวมกลุ่มประท้วงหรือใช้สื่อออนไลน์ขยายผลกิจกรรมทางการเมืองซึ่งบางส่วนการจัดกิจกรรมของกลุ่มนี้รัฐมีการใช้อำนาจทางกฎหมายมาดำเนินการ^{๓๔}

^{๓๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๖. การดำเนินการตรวจสอบอำนาจรัฐกระบวนการใช้อำนาจรัฐของการเมืองภาคประชาชน เป็นความเข้มแข็งทางการเมืองประชาชนกล้าตรวจสอบ วิจัยอย่างสร้างสรรค์ แต่การคัดค้านอำนาจรัฐ จะเกิดเมื่อรัฐไม่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนวิจารณ์ทางการเมือง กลุ่มต่อต้านต้องการแสดงออกทางการเมือง จะมีการรับและส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโจมตีหรือสนับสนุนการดำเนินโครงการต่างๆของรัฐ ข้อมูลนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ ไม่ใช่ความรุนแรงแก้ปัญหา^{๓๕}

๗. การสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินกิจกรรมการเมือง ทั้งรูปแบบกิจกรรมพรรคการเมือง รูปแบบการภาคประชาชน จัดเวทีทางการเมืองสร้างการมีส่วนร่วมและขยายผล ไปยังประชาชนทั่วไปทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่น ๆ มีความเชื่อมโยงกับการเมืองในระดับประเทศ และการใช้สถาบันหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมต่อความต้องการเพื่อคัดค้านการใช้อำนาจรัฐที่กลุ่มการเมืองเห็นว่าไม่ถูกต้องเช่น ยื่นเอกสารต่อรัฐสภานำเสนอข้อมูลต่อนักการเมืองในเขตพื้นที่ของตนเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ ไปดำเนินการต่างๆตามข้อเรียกร้องของกลุ่มการเมือง และร่วมรับผิดชอบผลจากการแสดงบทบาททางการเมือง เพราะนักการเมืองส่วนใหญ่มองประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก^{๓๖}

๘. ผลจากการเคลื่อนไหวตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐช่วยเสริมการเมืองภาคประชาชน พบว่าในจังหวัดนครราชสีมามีกลุ่มการเมืองภาคประชาชนได้รับชัยชนะ มีหลายกลุ่มเช่นกลุ่มโรงงานไฟฟ้าชีวมวลจังหวัดสีคิ้วซึ่งผลจากการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนดำเนินการตามขั้นตอนนำไปสู่การร้องศาลปกครองและได้รับชัยชนะ แสดงถึงการรวมกลุ่มทางการเมืองทำให้เกิดความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของกลุ่มการเมืองเจ้าหน้าที่รัฐผู้ประกอบการเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆไม่ถูกต้องส่งผลกระทบต่อประชาชนทำให้เกิดการคัดค้านในการดำเนินโครงการ แสดงถึงการเมืองภาคประชาชนจังหวัดนครราชสีมาที่มีความเข้มแข็ง^{๓๗}

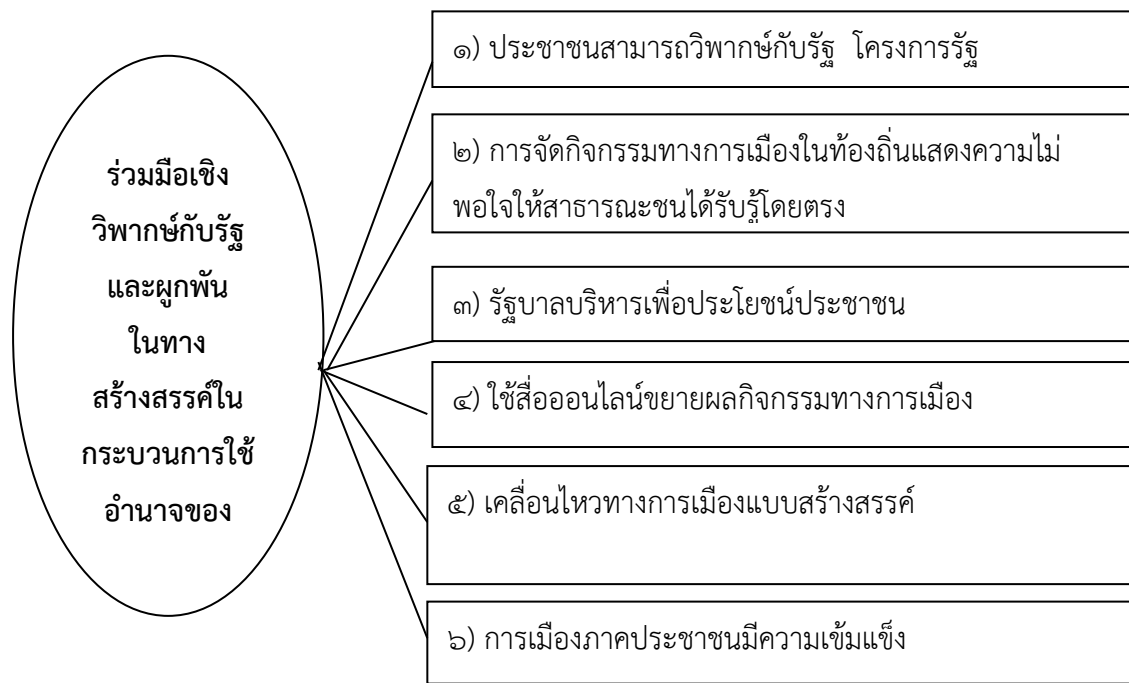
กล่าวโดยสรุป สภาพการเมืองภาคประชาชนร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชนเพราะอาจก่อให้เกิดความรุนแรง ประชาชนจังหวัดนครราชสีมาส่วนหนึ่งประท้วงการดำเนินโครงการรัฐวิพากษ์กับรัฐ แสดงความไม่พอใจให้สาธารณะชนได้รับรู้โดยตรง จัดกิจกรรมเรียกร้องให้มีการปรับโครงการ ยื่นข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล รัฐบาลรับฟังข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะการดำเนินโครงการรัฐการจัดกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น จัดประชุมรวมกลุ่มประท้วง ใช้สื่อออนไลน์ขยายผลกิจกรรม

^{๓๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

ทางการเมือง การรับและส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เคลื่อนเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ ไม่ใช่ความรุนแรงแก้ปัญหา แสดงถึงการเมืองภาคประชาชนจังหวัดนครราชสีมาเข้มแข็ง ดังแผนภาพที่ ๔.๔

แผนภาพที่ ๔.๔ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑.	การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลเข้ามาร่วมกันแก้ไขการรับรู้สิทธิเคลื่อนไหวร้องทุกข์แก้ปัญหาความยากจน การเมืองไม่นิ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	๑๐	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๖, ๑๗

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐแกนนำชุมชนส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองภาคแสดงความคิดเห็นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐร่วมกลุ่มการเมืองปกป้องตนเองและสามารถแก้ปัญหาประชาชนเครือข่ายกระตุ้นการทำกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนรัฐบาลรับข้อเสนอในการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การบังคับใช้กฎหมาย สร้างความเท่าเทียมให้กับประชาชน	๑๑	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๒, ๑๖, ๑๗
๓.	การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดกิจกรรมประท้วงทางการเมืองเสียสละเพื่อส่วนร่วมแสดงออกต้องการเห็นความยุติธรรม กลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีความหลากหลาย วัด โรงเรียน งานบุญ เป็นสถานแลกเปลี่ยนให้ข้อปัญหาประชาชนร่วมกิจกรรมทางการเมืองส่วนมากเป็นนักศึกษา	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๑, ๑๒

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๔.	ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ประชาชนสามารถวิพากษ์กับรัฐ โครงการรัฐการจัดกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น แสดงความไม่พอใจให้สาธารณชนได้รับรู้โดยตรงรัฐบาลบริหารเพื่อประโยชน์ประชาชน ใช้สื่อออนไลน์ขยายผลกิจกรรมทางการเมืองเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ การเมืองภาคประชาชนเข้มแข็ง	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐

๔.๓ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

การนำเสนอกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากประชาชนที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์นักวิชาการรวมจำนวน ๑๗ รูปหรือคน การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ได้แก่ ๑. การดำเนินการเลือกตั้ง ๒. การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ๓. การตัดสินใจในทางการเมือง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

๔.๓.๑ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการดำเนินการเลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศแต่ในสภาพสังคมปัจจุบันยอมเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อม ๆ กัน จึงมีความจำเป็นต้องเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน และประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกผู้แทนเห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. ประชาชนและกลุ่มการเมืองควรเคลื่อนไหวเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองหลังมีการประชาสัมพันธ์และประกาศตามกำหนดระยะเวลาเหมาะสมในการเลือกตั้ง โดยเข้าร่วมตรวจสอบรายชื่อและศึกษาและรับรู้ ถึงกลุ่มการเมืองที่ลงรับเลือกตั้ง เพื่อให้ใช้สิทธิมอบอำนาจให้นักการเมืองไปเป็นตัวแทนทางการเมืองในสภา พร้อมทั้งไปใช้สิทธิยังบริการสถานที่และอำนวยความสะดวกในการลงคะแนนเสียง ซึ่งรัฐเตรียมไว้รองรับการทำกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน^{๓๘}

๒. กลุ่มเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนขยายผลการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางการเมืองสิ่งสำคัญสำหรับสื่อสารไปยังประชาชนได้เข้าถึงเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักการเมืองแกนนำไปพัฒนาท้องถิ่น และการเลือกตั้งแต่ละครั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนได้เตรียมพร้อมในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อรักษาสิทธิของประชาชนที่ พึงจะเลือกผู้นำท้องถิ่นให้มาบริหารงานตามความต้องการของประชาชน มีการตรวจสอบรายชื่อ และรับรู้ข้อมูลเบื้องต้น ผลงาน โดยคุณธรรมนักการเมืองของผู้ลงสมัครก่อนที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๓๙}

๓. นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถรวมถึงผู้นำทางการเมืองภาคประชาชนที่ประสงค์จะเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนควรสมัครลงรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนทางการเมืองเข้าไปบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบดูรายชื่อเลือกผู้สมัคร พร้อมทั้งตรวจดูรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดไว้และดูตามจุดต่างๆ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดไว้ และตรวจดูรายชื่อผู้มีสิทธิตามประกาศ^{๔๐}

^{๓๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๓๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๔. กลุ่มการเมืองควรร่วมมือกับ ภาครัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าใจถึงกิจกรรมการเลือกตั้ง ในรูปแบบของประชาธิปไตย โดยการเข้าไปตรวจสอบตรวจรายชื่อที่หน่วยเลือกตั้ง ถ้าไม่มีชื่อให้ไปเพิ่มชื่อตามที่ได้กำหนด มีแผ่นพับ บ้ายโฆษณา และนโยบายของแต่ละกลุ่ม อีกทั้งยังประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ตรวจสอบนโยบายวิเคราะห์นโยบายความเป็นไปได้ก่อนมอบอำนาจให้นักการเมืองเข้าไปเป็นตัวแทนทางการเมือง^{๔๑}

๕. กลุ่มการเมืองควรเข้ามามีส่วนร่วมจัดการประกาศให้มีการเลือกตั้ง ร่วมตรวจสอบก่อนมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาดูรายชื่อที่จะมีสิทธิ์การเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความยุติธรรมในทางการเมืองป้องกันปัญหาการจัดทำรายชื่อที่เสียผลประโยชน์ต่อกลุ่มการเมืองใดกลุ่มการเมืองหนึ่ง^{๔๒}

๖. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเลือกตั้งกับภาครัฐ และช่วยเตรียมความพร้อมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงขั้นตอนในการปฏิบัติก่อนการเลือกตั้งจะเป็นการวางรากฐานสู่การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้^{๔๓}

๗. สถาบันทางการศึกษาในท้องถิ่นและกลุ่มแกนนำประชาชนจัดกิจกรรมการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบจากกระบวนการทำความเข้าใจถึงประชาชน เสียงตามสายรถประชาสัมพันธ์ ผ่านเวทีประชุมหมู่บ้าน เวทีประชุมผู้สูงอายุ ฝ่ายการเมืองก็ได้มีการรณรงค์หาเสียงโดยแนะนำนโยบายที่จะพัฒนาชุมชนให้ชาวบ้านได้รับรู้รับทราบ^{๔๔}

๘. กลุ่มแกนนำการเมืองภาคประชาชนส่งเสริมประชาชนเข้าใจถึงกระบวนการในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเพียงพอ เชิญชวนประชาชนแสดงสิทธิและเสรีภาพตามบทบาทหน้าที่ของประชาชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง และเริ่มต้นสามารถที่จะเลือกผู้นำท้องถิ่นที่มีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชนได้เข้ามาบริหารท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาที่ประชาชนต้องการได้ดีที่สุด^{๔๕}

๙. การจัดกิจกรรมส่งเสริมบทบาททางการเมืองจากกิจกรรมการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ควรให้ความสำคัญ เพราะในการเลือกตั้งจะมีผู้รับสมัครเป็นจำนวนมากที่เป็นแกนนำทางการเมืองภาคประชาชนและเป็นกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ประชาชน ควร ดูตั้งแต่ ตัวผู้สมัคร กลุ่ม

^{๔๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

การเมือง โดยเฉพาะการหาเสียงของแต่ละกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเชื่อมโยงกับกิจกรรมทางการเมืองในชุมชน^{๔๖}

๑๐. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนและกลุ่มการเมืองฐานเสียงนักการเมืองก่อนการเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่นจะให้ความสนใจกับการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งโดยการดูคุณสมบัติของผู้ลงสมัครเลือกตั้งว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสมเหมาะสมแก่ การที่จะเข้ามาเป็นผู้นำบริหารท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด มีอิทธิพลทางการเมืองพร้อมการดูกลุ่มการเมืองแนวทางหรือนโยบายในการหาเสียงของแต่ละกลุ่มการเมืองเพื่อให้ได้ข้อมูลนโยบายของกลุ่มการเมืองที่ดีพอและออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง^{๔๗}

๑๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับนักการเมืองในท้องถิ่นทุกระดับ ช่วยให้เกิดการสนับสนุน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนโดยการแนะนำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมที่ดีและไม่ควรสนับสนุนของนักการเมืองท้องถิ่นก่อน เพื่อให้ ได้เลือกนักการเมืองเข้ามาทำหน้าที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่การเมืองระดับท้องถิ่น๑๓. ควรเลือกนักการเมืองที่มีความจริงใจ ทำตามนโยบายที่หาเสียงไว้ประชาชนต้องมาก่อน เข้าถึงประชาชน ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้^{๔๘}

๑๒. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะมีการรวบรวมข้อมูลผ่านเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานของผู้ลงสมัครที่ดี และจัดกิจกรรมเวทีวิเคราะห์นโยบายนักการเมืองเพื่อส่งเสริมการได้รับรู้ถึงนโยบายทางการบริหารที่กลุ่มการเมืองได้ประกาศไว้จะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกผู้นำมาบริหารท้องถิ่น การเลือกผู้นำท้องถิ่นที่ดีควรเลือกผู้ที่มีความจริงใจดำเนินงานการเมืองตามนโยบายที่ประกาศต่อประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชน การแก้ปัญหาประชาชนมุ่งบริหารงานเพื่อประชาชนเป็นหลักจะทำให้ได้ผู้นำท้องถิ่นที่ดี^{๔๙}

๑๓. กลุ่มการเมืองภาคประชาชน ส่วนมาก จะจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน และให้ความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการชักชวนและรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านไปลงคะแนนเสียง เลือกผู้นำที่เป็นคนดีมีคุณธรรมมีนโยบาย ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน สนับสนุนการเลือกตั้งจะทำให้การเลือกตั้งเกิดความยุติธรรมทางการเมือง เนื่องจากประชาชนจะออกไปใช้สิทธิจำนวนมาก จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครทางการเมืองท้องถิ่น ผู้ชนะเลือกตั้งโดยประชาชนเป็นผู้ใดควรได้รับ

^{๔๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

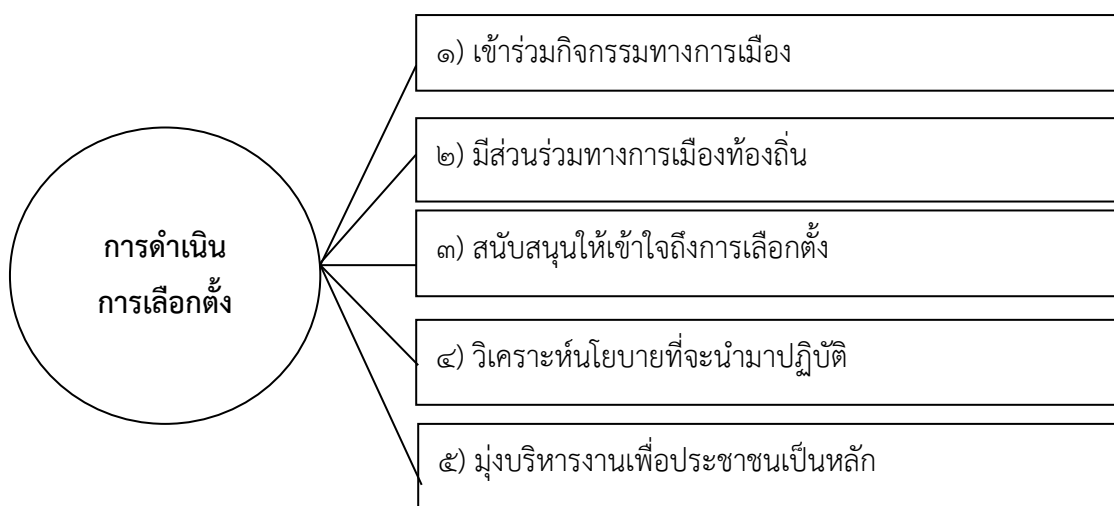
^{๔๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

การเลือกให้เป็นผู้นำท้องถิ่นของประชาชน เข้าแก้ปัญหาพัฒนาชุมชนทำให้เกิดการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น^{๕๐}

กล่าวโดยสรุป กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักรการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าใจถึงกิจกรรมการเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ตรวจสอบนโยบายวิเคราะห์นโยบายถึงความเป็นไปได้ที่จะนำมาปฏิบัติ กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับนักรการเมืองในท้องถิ่นทุกระดับ ช่วยให้เกิดการสนับสนุน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักรการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ผู้ที่มีความจริงจังดำเนินงานการเมืองตามนโยบายที่ประกาศต่อประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชน การแก้ปัญหาประชาชนมุ่งบริหารงานเพื่อประชาชนเป็นหลัก ดังแผนภาพที่ ๔.๕

แผนภาพที่ ๔.๕ การดำเนินการเลือกตั้ง

๔.๓.๒ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองคล้ายคลึงกัน มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ อย่างไรก็ตามการเข้ามารวมตัวกันในรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมและ

^{๕๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

ติดตามตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามา ร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตยและควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ผ่านการรณรงค์ แนะนำ และประชาสัมพันธ์ ในการเลือกตั้ง แต่ครั้งที่มีการเลือกตั้ง เช่น แจกแผ่นพับ ใบปลิวของทางเทศบาลตำบล เป็นต้น^{๕๑}

๒. เครือข่ายการเมืองภาคประชาชน มีลักษณะของกลุ่มจิตอาสาเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย มีการรณรงค์หาเสียงตามที่เทศบาลแจก เช่น วางใบปลิวไว้ตามบ้านที่มีเลขที่บ้านอยู่ เป็นต้น^{๕๒}

๓. การรณรงค์การเลือกตั้ง โดยทั่วไปเป็นการนำเสนอคุณลักษณะและนโยบายของนักการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองระดับประเทศแต่ส่วนมาก ขาดการรณรงค์ เชิงคุณธรรมโดยนำคุณลักษณะเชิงคุณธรรมของนักการเมืองมาประกอบกับ การนำเสนอนโยบายเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนนำประวัติทางการเมืองและผลงานที่สนับสนุนดูแลประชาชนมาเป็นเกณฑ์ตัดสินใจเลือกตั้ง พร้อมแจกใบปลิวและแผ่นพับเพื่อแนะนำตัวและประวัติของผู้ลงสมัครเลือกตั้งพร้อมประวัติการทำงานให้ประชาชนได้รับรู้ และเชิญชวนเพื่อนบ้านให้ออกไปใช้สิทธิ์^{๕๓}

๔. การรณรงค์ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มการเมืองภาคประชาชนออกมาให้คำแนะนำการประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเลือกแต่ละครั้ง ก่อนที่มีการเลือกตั้ง เช่น แจกแผ่นพับ ใบปลิว เป็นสิ่งที่สำคัญเนื่องจากจะช่วยให้ประชาชนได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ที่ประชาชนพึงปฏิบัติ ช่วยให้การเลือกตั้งในท้องถิ่นสร้างความความเข้มแข็งทางการเมือง^{๕๔}

๕. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมกับเครือข่ายทางการเมืองและองค์กรทางการเมืองร่วมเดินรณรงค์แจ้งประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง การติดป้ายประชาสัมพันธ์การประชาสัมพันธ์ ด้วยเสียงตามสายของเทศบาล การรณรงค์ใช้สิทธิ์โดยการประชาสัมพันธ์ภายในเขตเทศบาล และงานสำคัญลักษณะของความร่วมมือป้องกันการทุจริตเลือกตั้งของบุคคลกลุ่มต่างๆที่มีอิทธิพลทางการเมือง^{๕๕}

^{๕๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๖. การที่ประชาชนและกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งใจท้องถิ่น สร้างกระแสการเลือกตั้ง การใช้สิทธิ์ทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับ การพัฒนาประชาธิปไตย รวมถึงการตรวจสอบกระบวนการจัดการเลือกตั้งแจกใบปลิว จะทำให้ประชาชนได้ยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการที่เป็นเพียงแค่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว^{๕๖}

๗. การจัดกิจกรรมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงกำหนดการเลือกตั้งและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าใจถึงวิธีการ เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งให้ตรงกับวันเวลาในลักษณะของการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ การร่วมประชาสัมพันธ์โดยรถประชาสัมพันธ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและได้รับสนับสนุนจากองค์กรภาคประชาชน ที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมของการเมืองภาคประชาชน^{๕๗}

๘. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ข่าวสาร ตรวจสอบการใช้สิทธิ์ภายในชุมชน โดยจัดกิจกรรมผ่านหอกระจายข่าวของชุมชนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตื่นตัวและรับทราบวันเวลาของการใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและการเลือกตั้งในระดับประเทศส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิ์เลือกตั้งและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งตัวแทนของตนเองเข้าสู่กระบวนการสร้างตัวแทนในรูปแบบประชาธิปไตย^{๕๘}

๙. กลุ่มการเมืองที่เป็นคณะกรรมการเลือกตั้งหรือมีส่วนร่วมกับการสนับสนุน การแสดงออกทางการเมืองภาคประชาชนจะค้นหาข้อมูลข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวันเลือกตั้งเป็นสิ่งที่กระทำก่อนเคลื่อนไหวจัดกิจกรรมทางการเมือง จะทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น โดยแนะนำประชาชนวางแผนการเลือกตั้งไว้ล่วงหน้า การแบ่งเวลาเข้าร่วมเวทีทางการเมือง จะทำให้เกิดบรรยากาศทางการเมืองท้องถิ่นโดยประชาชนจะพูดคุย ชักถาม และชักชวนกันให้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผลดีให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรณรงค์ต่อการเมืองในระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงขึ้น^{๕๙}

๑๐. กลุ่มเครือข่ายทางการเมืองจะมีการประสานสมาชิกในเครือข่ายให้ช่วยบอกต่อเพื่อนบ้าน สมาชิกกลุ่มการเมืองเชิญชวนให้ไปลงคะแนนเพื่อเลือกคนดีที่ นักการเมืองที่มีคุณธรรมช่วยเหลือประชาชน มีศักยภาพทางการเมืองพร้อมมาเป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน หรือทำหน้าที่ทางการเมืองเข้าบริหารท้องถิ่น^{๖๐}

^{๕๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๖๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนิยมประชาชนสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนได้ เลือกตัวแทนของกลุ่ม เข้าทำหน้าที่ เป็นผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และสนับสนุนให้พรรคการเมืองที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนได้เข้ามามีบทบาท และประชาสัมพันธ์แนะนำตัวเองในฐานะกลุ่มการเมืองที่มีการชี้แจงนโยบายทางการเมือง ที่เป็นปัญหาและความต้องการจากการทำกิจกรรมทางการเมืองตลอดมาให้เกิดการขับเคลื่อนในรูปแบบของมีตัวแทนเข้าร่วมการบริหารท้องถิ่นหรือเข้าร่วมเป็นตัวแทนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขับเคลื่อนทางการเมืองในสภา^{๑๑}

๑๒. กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ที่เป็นกลุ่มการเมืองภาคประชาชน ใช้วิธีการส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายและสื่อออนไลน์ในการสนับสนุนสมาชิกใช้วิถีทางแบบประชาธิปไตยควบคู่กับการหาเสียงถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้ง รณรงค์ผ่านเสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ของกลุ่มนโยบายของกลุ่มต่อสาธารณชน^{๑๒}

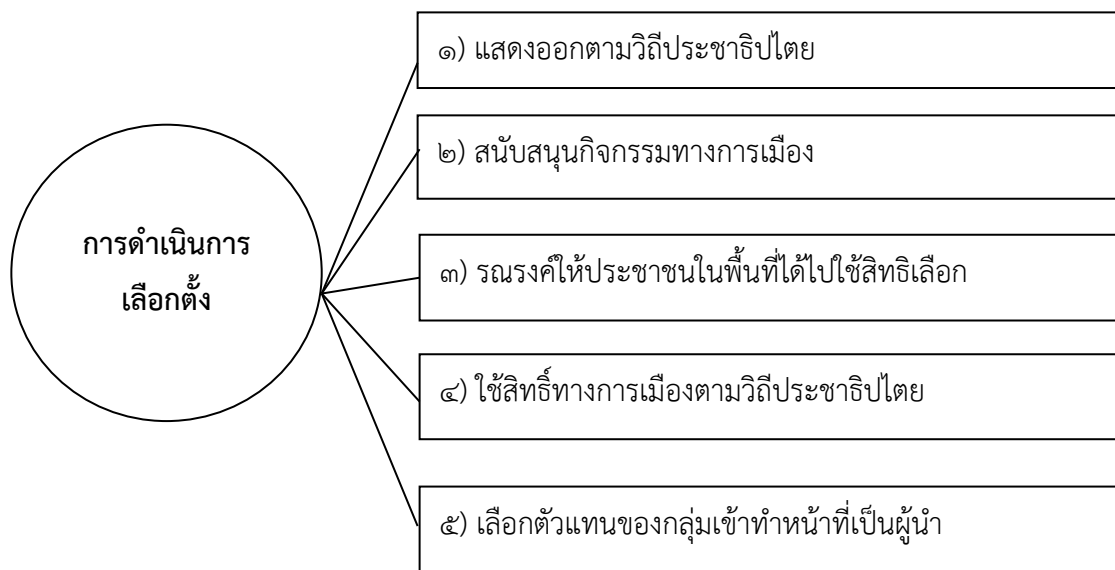
๑๓. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะมีแกนหลักที่เป็นผู้นำสำคัญที่ผ่านการใช้กิจกรรมทางการเมืองร่วมกับกลุ่มการเมืองอื่นๆในท้องถิ่นมารณรงค์ให้เกิดการเลือกตั้งที่ยุติธรรมและส่งตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบของการเลือกตั้ง อีกทั้งมีการส่งข้อมูลตามสื่อออนไลน์ของกลุ่มประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งในฐานะตัวแทนของกลุ่มเพื่อสร้างโอกาสให้ได้รับเลือกตั้งเข้าไปแก้ปัญหาดังตามความต้องการของกลุ่มทางการเมืองรวมถึงใช้วิธีการหาเสียงประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ ของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ผลิตขึ้นเอง^{๑๓}

กล่าวโดยสรุป ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง กลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนมีลักษณะของกลุ่มจิตอาสาเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองหรือการที่ประชาชนและกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งใจท้องถิ่น สร้างกระแสการเลือกตั้ง การใช้สิทธิทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประชาธิปไตยเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และสนับสนุนให้พรรคการเมืองที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนผ่านเครือข่ายและสื่อออนไลน์ในการสนับสนุนสมาชิกใช้วิถีทางแบบประชาธิปไตยควบคู่กับการหาเสียงถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้ง รณรงค์ผ่านเสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ของกลุ่มนโยบายของกลุ่มต่อสาธารณชน ดังแผนภาพที่ ๔.๖

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๖ การดำเนินการเลือกตั้ง

๔.๓.๓ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการตัดสินใจในทางการเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ ในประเด็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญของการบริหารประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แต่สิ่งที่ควรตระหนักคือ จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมากไม่ได้หมายความว่าความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ หากแต่การใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง การใช้สิทธิโดยอิสระเป็นการใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ได้เกิดมาจากการบังคับหรือข่มขู่หรือสัญญาว่าจะให้ผลตอบแทนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความเสมอภาคในการเลือกตั้ง บุคคลแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้คนหนึ่งเสียงเท่านั้น ความเป็นกลาง บุคคลที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องเมื่อได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและผู้นำทางการเมืองของพรรคการเมืองต่างๆตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในฐานะกลุ่มการเมืองภาคประชาชนหรือในฐานะตัวแทนของพรรคการเมืองที่ตนเองสนใจผ่านการเลือก ของกลุ่มการเมืองพร้อมกับการแสดงบทบาททางสังคมในการเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง มีการชูนโยบายที่เป็นอุดมการณ์ที่เกิดจากประสบการณ์การจัดกิจกรรม

ทางการเมืองร่วมกับประชาชนนำมาจัดทำเป็นนโยบายแก้ไขปัญหามาตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น^{๖๔}

๒. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง จากตัวแทนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อนตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมืองจากพรรคการเมืองทั้งนี้เพราะ ตัวแทนที่เป็นนักการเมืองของกลุ่ม มีความใกล้ชิดกับประชาชนและสมาชิกของกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของระดับท้องถิ่นมากกว่า การ แก้ไขปัญหาทางการเมืองในระดับประเทศ^{๖๕}

๓. พลังของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน เกิดจากการเข้าถึงประชาชนรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงรวมถึงมีการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาต่อผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติจนสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นที่ตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงรวมถึงสามารถกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้การแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จ^{๖๖}

๔. ประชาชนจะตัดสินใจเลือกสมาชิกของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่ตนเองรู้จัก โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึงการมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับปัญหาสร้างความยุติธรรมให้กับชุมชนต้องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการต่างๆที่เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้และตัดสินใจได้^{๖๗}

๕. นโยบายทางการเมืองของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน จะมีความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านในท้องถิ่นมากกว่าการกำหนดนโยบายกว้างๆของพรรคการเมืองที่มุ่งแก้ไขปัญหาในระดับประเทศและจัดการกับปัญหาไม่ได้จริงตามที่นโยบายของพรรคการเมืองประกาศทำให้กลุ่มการเมืองภาคประชาชนได้รับการตอบสนองจากการเลือกตั้งและสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มมากกว่า กิจกรรมของพรรคการเมืองแต่ด้วยอิทธิพลของพรรคการเมืองทำให้กลุ่มการเมืองภาคประชาชนไม่ได้รับการสนับสนุน^{๖๘}

๖. นโยบายของพรรคการเมืองที่สอดคล้องกับนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะเป็นหัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมทางการเมืองและจูงใจให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกสนับสนุนกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมากกว่ากลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่เน้นนโยบายและประสบการณ์ของกลุ่ม

^{๖๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๖๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๖๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๖๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๖๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

เท่านั้น เมื่อนโยบายกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีนโยบายพรรคการเมืองใหญ่สนับสนุนจะทำให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้แทนจากมาก กลุ่มการเมืองภาคประชาชน^{๖๔}

๗. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนประชาสัมพันธ์แสดงการตัดสินใจเลือกผู้แทนทางการเมือง ควบคุมผลงานของนักการเมืองที่ผ่านมา การช่วยเหลือชุมชน นโยบายของกลุ่มการเมือง ผ่านผู้นำชุมชน^{๗๐}

๘. ผลงานของนักการเมือง ที่พรรคการเมืองให้การสนับสนุน หากเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกิจกรรมกับกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ใช้เป็นเครื่องตัดสินใจเลือกผู้แทนทางการเมืองทั้งนี้เพราะผลงานของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเป็นการต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญซึ่งประชาชนสัมผัสได้ และหากผู้สมัครพรรคการเมืองเคยร่วมงานทำงานเพื่อท้องถิ่นมีฐานเสียงเป็นกลุ่มการเมืองภาคประชาชนก็มีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้ง รวมถึงประกาศนโยบายของกลุ่มการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ได้รับโอกาสเข้าไปรับใช้ท้องถิ่นด้วย^{๗๑}

๙. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนเน้นการจัดกิจกรรมทางการเมืองแบบเปิดรับฟังความคิดเห็นทางการเมือง การค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับคุณสมบัติผู้เข้ารับสมัครเลือกตั้งและเปรียบเทียบกับผู้ได้รับเลือกตั้งชุดก่อนว่ามีผลงานอะไรบ้าง มีการทำประโยชน์ อะไรให้ชุมชนมากน้อยขนาดไหน เพื่อให้ประชาชนทราบประวัติตัวแทนกลุ่มการเมืองจากแผ่นพับที่แจกแนะนำตัว^{๗๒}

๑๐. ผลงานที่โดดเด่นในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน รวมถึงการแสดงศักยภาพของกลุ่ม ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ช่วยให้ เกิดเป็นผลงานที่ประชาชนยอมรับ เมื่อถึงเวลาแสดงผลงานในฐานะเป็นผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนได้ตัดสินใจเลือกตัวแทนกลุ่มการเมืองภาคประชาชนให้ได้รับการเลือกตั้งทั้งนี้เนื่องจากเป็นผลงานที่เป็นประจักษ์และเป็นตัวบ่งชี้ว่า นักการเมืองที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเคยทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงจำเป็นต้องเลือกผู้แทนกลุ่มการเมืองภาคประชาชนให้เข้ามาทำงานทางการเมืองต่อเนื่อง^{๗๓}

กล่าวโดยสรุป การตัดสินใจในทางการเมืองกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง เพราะตัวแทนที่เป็นนักการเมืองของกลุ่มมีความใกล้ชิดกับประชาชนการตัดสินใจ

^{๖๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

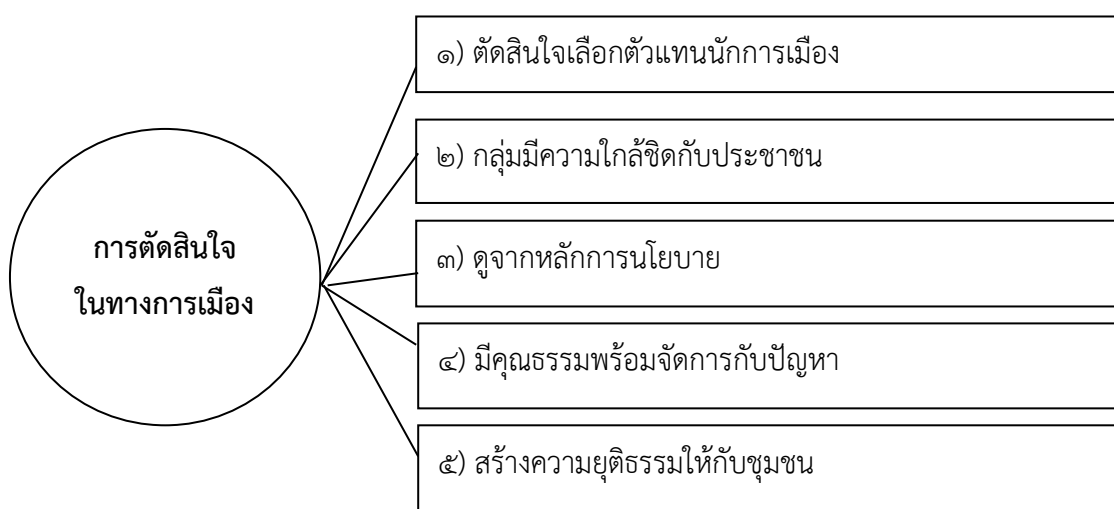
^{๗๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

เลือกสมาชิกของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนโดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึงความมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับปัญหา สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน แก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการต่างๆที่เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้และตัดสินใจได้ ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านในท้องถิ่นมากกว่า การกำหนดนโยบายกว้างๆ ของพรรคการเมืองที่มุ่งแก้ไขปัญหาในระดับประเทศและจัดการกับปัญหา ไม่ได้จริงตามที่นโยบายของพรรคการเมืองประกาศไว้ ดังแผนภาพที่ ๔.๗

แผนภาพที่ ๔.๗ การตัดสินใจในทางการเมือง

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจในทางการเมือง

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑.	ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลง ท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนได้ เข้าใจถึงกิจกรรมการเลือกตั้งใน ประชาธิปไตย	๑๓	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง การเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจในทางการเมือง (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๒.	ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกตาม วิถีประชาธิปไตย การใช้สิทธิทาง การเมือง ให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการยกระดับการ พัฒนาประชาธิปไตยเลือกตัวแทน ของกลุ่มเข้าทำหน้าที่เป็นผู้นำทาง การเมืองในระดับท้องถิ่น และ สนับสนุนให้พรรคการเมืองที่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่ม การเมืองภาคประชาชน	๑๓	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖
๓.	ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง การเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึง ความมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับ ปัญหา สร้างความยุติธรรมให้กับ ชุมชน แก้ปัญหาเศรษฐกิจของ ชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการที่ เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ ประชาชนเข้าถึงได้และตัดสินใจได้	๑๐	๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑

๔.๔ รูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา

การประยุกต์หลักธรรมในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด
นครราชสีมา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจาก
ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ นักวิชาการ

รวมจำนวน ๑๗ รูปหรือคน การศึกษาการประยุกต์หลักธรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประกอบด้วย ๑. หมั่นประชุมกันเป็นประจำ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕. ไม่ลุแก่อำนาจ ๖. รักสันติภาพ ๗. ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า

๔.๔.๑ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

หมั่นประชุมกันเป็นประจำเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนเป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้ประชาชนได้มีสิทธิ มีเสียงในการเลือกผู้นำท้องถิ่นของตนเองมีความรับผิดชอบเห็นความสำคัญของการเมืองท้องถิ่น และใช้ธรรมช่วยในการบริหารงานโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. หากต้องการให้เป็นการเมืองภาคประชาชนอย่างแท้จริง ต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อค้นหาความต้องการของประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการประชุม ตั้งแต่การเข้าร่วมทำประชาคมในหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล^{๗๔}

๒. หากต้องการความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนาการให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม^{๗๕}

๓. การร่วมแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลนำประเด็นเข้าประชุมเพื่อให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาพื้นที่เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทำให้เกิดระบบประชาธิปไตยพื้นฐานที่เข้มแข็ง^{๗๖}

๔. การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยความเข้มแข็งของการปกครองจะเกิดขึ้นได้จากประชุมน่วมกัน^{๗๗}

^{๗๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๕. การมีส่วนร่วมของประชาชนการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการที่ส่งเสริมระบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืนโดยเริ่มต้นจากการจัดประชุมอย่างต่อเนื่อง^{๗๘}

๖. การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมการเลือกตั้งโดยการจัดประชุมชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าใจเป็นการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด^{๗๙}

๗. การประชุมในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมากการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกที่เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเป็นอิสระ^{๘๐}

๘. การเข้าร่วมประชุมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนใช้เสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ^{๘๑}

๙. การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่งในการกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้นทั้งในส่วนของการมีส่วนร่วมเข้าประชุม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามสิทธิหน้าที่ของประชาชนที่พึงมี^{๘๒}

๑๐. การเข้าร่วมกิจกรรมด้วยการประชุมใช้เป็นหลักประกันของการทำงานร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ใช้เป็นเวทีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองตอบสนองความต้องการของกลุ่มการเมืองรวมถึงการประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ^{๘๓}

๑๑. การแสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ปัญหาคอร์รัปชันรวมถึงการเชิญผู้มีส่วนได้เสียกับแผนงานและโครงการมาแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงาน^{๘๔}

๑๒. การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมโดยเฉพาะการจัดทำแผนงานโครงการหรือเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นคณะกรรมการ ช่วยให้องค์ประชุมสามารถดำเนิน

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

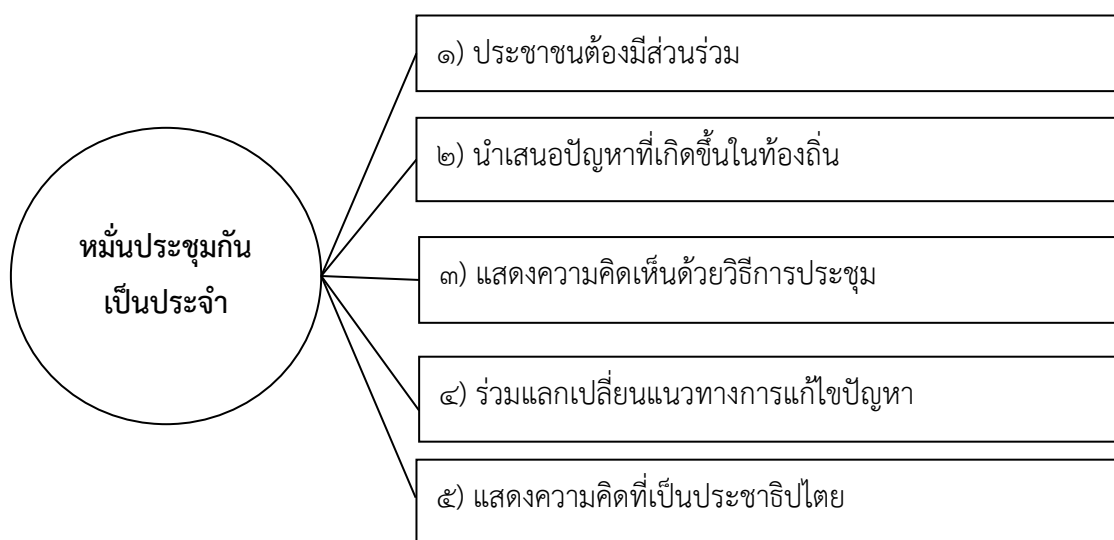
^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

กิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง สมาชิกจะรับทราบข้อมูลประเด็นสำคัญจากการประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม การเมืองต่าง ๆ^{๕๕}

๑๓. การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วม ควรมีการเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้ง โดยการตรวจสอบรายชื่อ สถานที่ในการจัดประชุมรวมถึงประเด็นสำคัญที่ต้องการประชุม^{๕๖}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านนั้นประชุมกันเป็นประจำ หากต้องการความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชน ประชาชน ต้องมีส่วนร่วมกับการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนาการให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม ร่วมแลกเปลี่ยน แนวทางการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาพื้นที่ การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยความเข้มแข็ง การแสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหรือรื้อฟื้นรวมถึงการร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่เป็นประชาธิปไตยให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนรวม ดังแผนภาพที่ ๔.๘

แผนภาพที่ ๔.๘ ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ

^{๕๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๕๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๔.๔.๒ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุมเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนเมื่อเวลาการประชุมยังดำเนินอยู่ ผู้เข้าประชุมไม่ควรออกจากที่ประชุมตามความพึงพอใจของตน คือพอใจที่จะเข้าประชุมก็จะประชุม ถ้าไม่พอใจจะประชุมก็ออกมาเสียกลางคัน เมื่อเป็นอย่างนี้กันหลายคน การประชุมนั้นก็ดำเนินไปไม่ได้ และถ้าหากการประชุมนั้นต้องการมติของที่ประชุม ว่าต้องมีสมาชิกที่เข้าประชุมเกินกึ่งหนึ่ง จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม มติใดๆ ที่ออกมาจึงต้องปฏิบัติตามมติที่ประชุมนั้น แต่เมื่อนับสมาชิกผู้เข้าประชุมแล้ว ไม่ครบองค์ประชุม การประชุมที่เริ่มต้นมาอย่างดีตั้งแต่ต้นก็เป็นโมฆะโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายและการจัดระบบการประชุมทั้งในเชิงเอกสารและการจัดประชุมย่อย ๆ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพียงด้านการประชุมรวมถึงการกำหนดเนื้อหาประเด็นในการประชุมที่ชัดเจน นำไปสู่การจัดประชุมที่พร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมพร้อมเพรียงกัน^{๘๗}

๒. สำหรับการเริ่มประชุมและสิ้นสุดการประชุม ไม่ได้หมายถึงการหยุดการประชุมไว้แต่เพียงการลงมติ แต่การประชุมจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ย้อนกลับมาจัดประชุมในครั้งต่อไป^{๘๘}

๓. การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันเป็นการกำหนดประเด็น ประสานประเด็นการประชุมอื่นๆ ต่อในลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง^{๘๙}

๔. การจัดทำวาระการประชุมแจกให้สมาชิกได้ศึกษาก่อนการดำเนินการประชุมช่วยให้องค์ประชุมได้วางแผนการจัดประชุมและสรุปประเด็นสำคัญ รวมถึงกำหนดระยะเวลาในการประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพรียง^{๙๐}

^{๘๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๘๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๕. การกำหนดระยะเวลา ควบคุมเวลาระหว่างดำเนินการประชุมมีความสำคัญต่อการวางแผนจัดการประชุมมีส่วนช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพรียง หากมีวาระการประชุมมาก สามารถปรับเปลี่ยนวาระรวมถึงการจัดสรรเวลาที่เหมาะสม^{๙๑}

๖. การบรรจุประเด็นในการจัดประชุมควรค้นหาปัญหาและความต้องการที่ชัดเจนก่อน ดำเนินการจัดประชุม เนื่องจากวาระการประชุมบางประเด็นมีความเห็นต่างทางการเมืองหรือวิธีการปฏิบัติจะส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุม การเตรียมประเด็นที่ชัดเจนช่วยให้การเริ่มประชุมและเลิกประชุมทำได้ตามระยะเวลาที่กำหนด^{๙๒}

๗. การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมช่วยให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพรียง ทั้งนี้เพราะเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นการดำเนินการประชุมให้เป็นไปตามระเบียบวาระจะทำได้ยาก^{๙๓}

๘. การประสานงานให้กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ได้บรรจุปัญหาความต้องการของสมาชิกรวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมช่วยให้กิจกรรมการประชุมดำเนินไปตามระยะเวลาที่สมาชิกกำหนด^{๙๔}

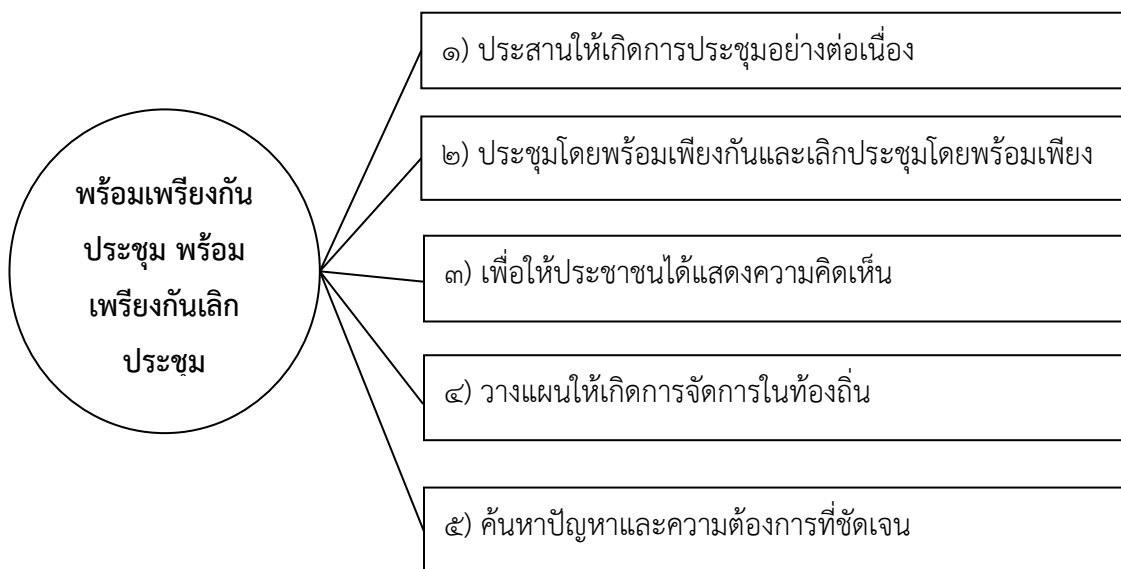
กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันเป็นการกำหนดประเด็น ประสานประเด็นการประชุมในลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น วางแผนให้เกิดการจัดการในท้องถิ่น ค้นหาปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน บางประเด็นมีความเห็นต่างก็ต้องยอมรับและจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมส่งผลให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพรียง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมช่วยให้กิจกรรมการประชุมดำเนินไปตามระยะเวลาที่สมาชิกกำหนด ดังแผนภาพที่ ๔.๙

^{๙๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๙ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเล็กประชุม

๔.๔.๓ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับเป็นการกระทำด้วยความสุจริตและปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายและจริยธรรมตลอดทุกเวลา ซึ่งนโยบายการปฏิบัติตามกฎระเบียบก่อให้เกิดกรอบการปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่มีพื้นฐานทางการเมืองด้วยความยุติธรรม และความน่าเชื่อถือโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุมนับเป็นแนวปฏิบัติที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนำมาใช้ปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ^{๔๕}

๒. การจัดกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้โดยปฏิบัติตามกฎข้อบังคับโดยการเปิดเสรีทางความคิดการกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและสร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง^{๔๖}

^{๔๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๓. การนำกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประชุมเข้ามาใช้กับการจัดประชุมโดยประชาสัมพันธ์ แจกเอกสารคู่มือการจัดประชุมให้สมาชิกได้รับทราบ ส่งเสริมให้ประชุมชนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ระหว่างจัดประชุม ให้รู้วิธีการประนีประนอมและปฏิบัติงานร่วมกัน^{๙๗}

๔. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมายโดยจัดกิจกรรมอบรมกฎหมายที่จำเป็นที่เกี่ยวกับการแสดงสิทธิเสรีภาพทั้งในที่ประชุมและนอกที่ประชุม^{๙๘}

๕. เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้แก่ประชาชนที่เป็นกลุ่มการเมืองภาคประชาชน รวมถึงกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ได้เข้าใจและสามารถใช้กฎหมายประกอบกิจกรรมการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม^{๙๙}

๖. ระเบียบและข้อกำหนดการลงมติรับรองการประชุม ช่วยให้ประชาชนที่มีปัญหาทางกฎหมายเฉพาะเรื่อง ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการให้บริการความรู้ด้านกฎหมายกับองค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์กรภาคประชาชนรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม^{๑๐๐}

๗. ประธานที่ดำเนินการประชุมต้องสร้างความเสมอภาคระหว่างการดำเนินการประชุม โดยยึดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียเปรียบ ผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับสิทธิโอกาสเท่าเทียมกับผู้อื่น^{๑๐๑}

๘. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับ อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายไม่ใช่อำนาจตามความต้องการเฉพาะกลุ่ม^{๑๐๒}

๙. ประธานกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเริ่มต้นจากการต้องทำความเข้าใจกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ซึ่งมีมากมาย เมื่อทำความเข้าใจแล้วก็ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งในส่วนของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและประชาชน^{๑๐๓}

๑๐. การปฏิบัติหน้าที่ของแกนนำดำเนินการประชุมต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิ

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓..

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

บาล โดยจะต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็น ภายใต้กรอบกฎหมายอย่างเสรี^{๑๐๔}

๑๑. สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม ไม่ใช้วิธีการโจมตีให้ข้อมูลอันเป็นเท็จต่อที่ประชุม แต่ให้ข้อมูลที่เป็นจริงตรวจสอบได้ที่ประชุม อันจะส่งผลให้ได้รับการยอมรับเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน^{๑๐๕}

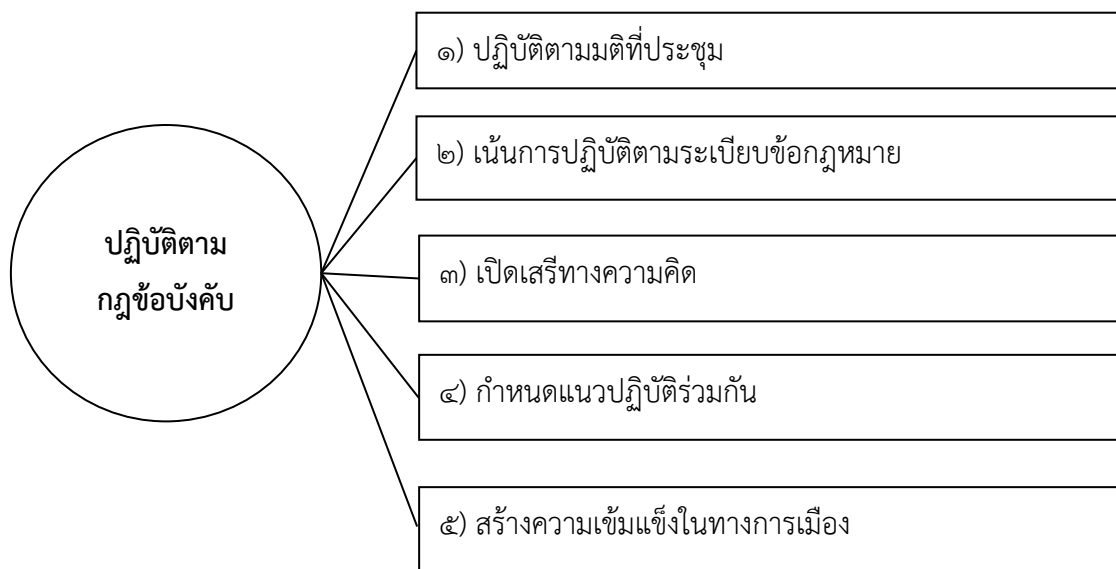
๑๒. ตัวแทนกลุ่มการเมืองภาคประชาชนต้องพึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ เปิดเผย โปร่งใส พร้อมให้ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก^{๑๐๖}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุมนับเป็นแนวปฏิบัติที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนำมาใช้ปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ เน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้ เปิดเสรีทางความคิด การกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและสร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมายและสามารถใช้กฎหมายประกอบกิจกรรมการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ประธานที่ดำเนินการประชุมต้องสร้างความเสมอภาคระหว่างการดำเนินการประชุมโดยยึดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๐

^{๑๐๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๑๐ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ

๔.๔.๔ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

การเคารพนับถือผู้ใหญ่มีความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน การให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมยอมรับความคิดเห็นและยอมรับในเหตุผลส่งผลต่อการยอมรับในความซื่อสัตย์ยุติธรรมในฐานะประธานที่ประชุมโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านการแสดงออกในฐานะประชาชนไม่มีโครงสร้างหรือการแสดงบทบาทหน้าที่ทางการเมือง^{๑๐๗}

๒. การจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองมีความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผลมากกว่าบังคับให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม^{๑๐๘}

^{๑๐๗}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๘}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๓. การให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถแนะนำแนวปฏิบัติที่ดีต่อกลุ่มการเมืองภาคประชาชน ทั้งนี้รวมถึงการเคารพนับถือปราชญ์ชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนมากจะถูกเชิญเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน^{๑๐๙}

๔. ประธานที่ประชุมวางตัวเป็นกลางระหว่างการดำเนินการประชุมใช้ข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติ ข้อมูลในวาระการประชุมเป็นแกนกลางสร้างความเป็นกลางระหว่างการดำเนินการประชุม รวมถึงการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนมาสนับสนุนการจัดสันทนาการของประธานที่ประชุมให้เกิดการยอมรับในความยุติธรรม^{๑๑๐}

๕. การคัดเลือกประธานที่ประชุมควรเริ่มต้นจากการประสานงานกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประธานเป็นที่ยอมรับของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชน^{๑๑๑}

๖. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนควรนำเสนอตัวแทนเป็นประธานในที่ประชุมควรหลีกเลี่ยงการมีประธานที่ประชุมที่มีอำนาจและอิทธิพลต่อสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม เนื่องจากอิทธิพลของประธานจะส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีไม่สามารถดำเนินการได้^{๑๑๒}

๗. ประธานที่ประชุมสามารถแสดงบทบาททางการเมือง รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกมีความพยายามกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ส่งผลต่อการยอมรับในความซื่อสัตย์ยุติธรรมในฐานะประธานที่ประชุม^{๑๑๓}

๘. การใช้อำนาจของประธานเพื่อตัดสินความเห็นต่างระหว่างการดำเนินการประชุมในบางประเด็นที่ไม่สามารถตกลงร่วมกันได้ ควรยึดข้อกำหนด ระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนส่วนร่วม ช่วยให้การประชุมดำเนินต่อไปได้^{๑๑๔}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ การจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองมีความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผล ให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถ ทั้งนี้รวมถึงการเคารพนับถือปราชญ์ชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก พยายามกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ยึดข้อ

^{๑๐๙}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๐}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

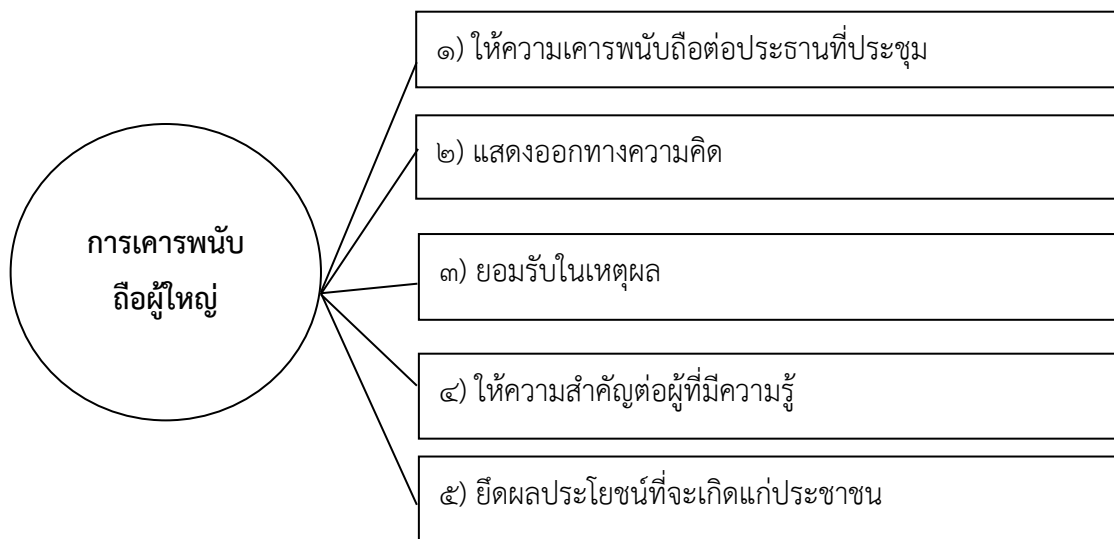
^{๑๑๑}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๒}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๓}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๔}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

กฎหมาย ระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนส่วนร่วม ช่วยให้การประชุมดำเนินต่อไปได้ซึ่งจะส่งผลต่อการยอมรับในความซื่อสัตย์ยุติธรรมในฐานะประธานที่ประชุม ดังแผนภาพที่ ๔.๑๑

แผนภาพที่ ๔.๑๑ การเคารพนับถือผู้ใหญ่

๔.๔.๕ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านการไม่ลุแก่อำนาจในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

การไม่ลุแก่อำนาจเป็นการรับฟังความคิดเห็นเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะของประชาชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความเห็นต่างทางความคิดเป็นวิถีประชาธิปไตย ไม่แสดงอำนาจข่มขู่ในในที่ประชุมโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะปฏิบัติ กิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักอภิธานิธรรมโดยเปิดเสรีให้ประชาชนหรือกลุ่มต่างๆที่เข้ามาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหากับท้องถิ่น^{๑๑๕}

๒. การรวบรวมข้อมูลข่าวสารการแสดงความคิดเห็นเพื่อคัดค้านอำนาจของรัฐที่ดำเนินโครงการต่างๆ และผลของการดำเนินโครงการส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนจะแสดงถึงการไม่ใช้อำนาจเกินขอบเขต หากแต่ใช้อำนาจเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน^{๑๑๖}

^{๑๑๕}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๖}สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๓. การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก่อำนาจความคิดเห็นเฉพาะตนหากแต่จะเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่นๆที่ mong การแสดงกิจกรรมทางการเมืองเป็นรูปแบบของการแสดงสิทธิเสรีภาพตามแบบประชาธิปไตย^{๑๑๗}

๔. เว้นการแสดงสิทธิเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นที่ทำให้ผู้อื่นได้รับผลกระทบซึ่งลบ เพราะจะเป็นการจุดชนวนความขัดแย้งใหม่ ๆ ทั้งในที่ประชุมและนอกที่ประชุม แต่การแสดงสิทธิเสรีภาพเพื่อให้เกิดการคานอำนาจ และใช้อำนาจอย่างเป็นธรรมต่อทุกกลุ่มการเมือง^{๑๑๘}

๕. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นจุดเริ่มต้นการเมืองภาคประชาชน ความเห็นต่างทางความคิดเป็นวิถีประชาธิปไตย เมื่อความเห็นต่างเกิดขึ้นระหว่างร่วมประชุมต้องไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม เลือกใช้สติปัญญาวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมมากกว่าการใช้อำนาจกดดันที่ประชุมลงมติตามความต้องการตนเอง^{๑๑๙}

๖. การเมืองภาคประชาชนและกลุ่มต่างๆ ระหว่างร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุมเพื่อให้สมาชิกที่ประชุมร่วมลงมติกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามที่บุคคลหรือกลุ่มต้องการ หากแต่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเพื่อให้เกิดการกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน^{๑๒๐}

๗. การเข้าร่วมประชุมของสมาชิกกลุ่มการเมืองภาคประชาชนไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ทั้งนี้ก่อนดำเนินการประชุมควรประสานงานระดมความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเบื้องต้นก่อนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลทั้งข้อมูลของกลุ่มและข้อมูลของที่ประชุมนำมาใช้ตัดสินใจระหว่างดำเนินการประชุม^{๑๒๑}

๘. สมาชิกกลุ่มการเมืองภาคประชาชนรวบรวมข้อมูลให้เกิดเป็นฐานข้อมูลสำหรับเข้าร่วมประชุมและแสดงข้อมูลผลกระทบจากการดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อให้เกิดการใช้อำนาจและธรรมาภิบาลกิจกรรมทางการเมือง สร้างความยุติธรรมโดยอาศัยการประชุม^{๑๒๒}

๙. สมาชิกกลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติและตัดสินใจเลือกสนับสนุนโครงการและกิจกรรมเพื่อให้มติที่ประชุมส่งผลต่อการดำเนินงานถูกต้องตามข้อกำหนดและระเบียบปฏิบัติ^{๑๒๓}

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

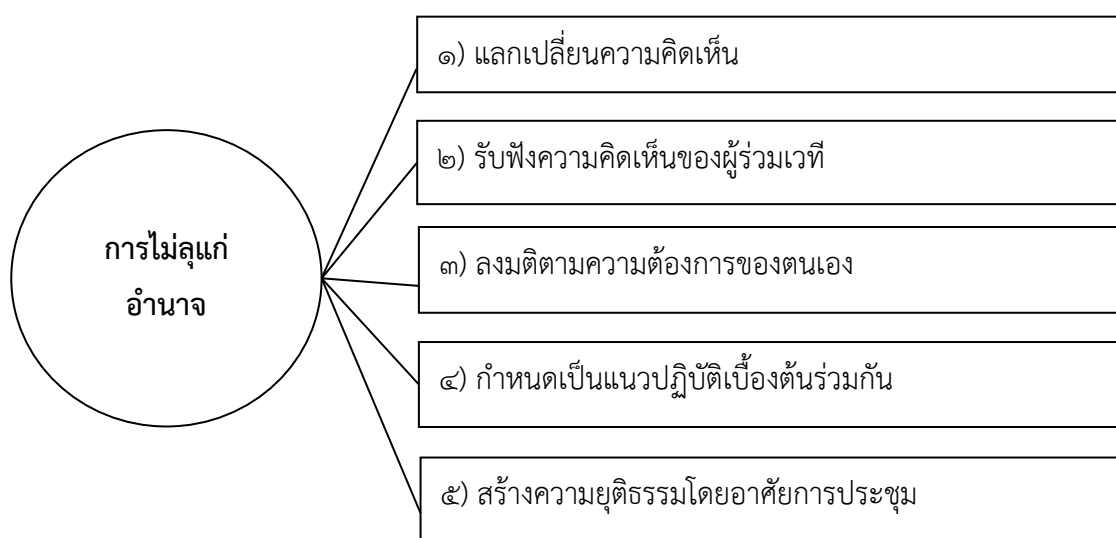
^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านการไม่ลูแก่อำนาจ โดยเปิดเสรีให้ประชาชนหรือกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหาที่ท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่นๆ นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมมากกว่าการใช้อำนาจกดดันที่ประชุมลงมติตามความต้องการเอง ระดมความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเบื้องต้นก่อนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลทั้งข้อมูลของกลุ่มและข้อมูลของที่ประชุมนำมาใช้ตัดสินใจระหว่างดำเนินการประชุมเพื่อสร้างความยุติธรรมโดยอาศัยการประชุม ดังแผนภาพที่ ๔.๑๒

แผนภาพที่ ๔.๑๒ การไม่ลูแก่อำนาจ

๔.๔.๖ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านรักสันติภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านการรักสันติภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่า

การรักสันติภาพเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางการเมืองของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาทางการเมืองที่เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้งอันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง หากประชาชนต้องการลดความขัดแย้งและสร้างสันติภาพให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะรักในการแสดงออกเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในขณะเดียวกันจะไม่ล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่นส่งผลต่อการระดมความคิดเห็นทางการเมืองเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาลำดับที่ ๑๒๔

๒. การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐการประสานความร่วมมือกับกลุ่มพรรคการเมืองที่มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนลำดับที่ ๑๒๕

๓. เริ่มต้นจากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหให้กับประชาชนลำดับที่ ๑๒๖

๔. การเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนรวมทั้งของตนเองด้วยความเป็นกลางทางการเมืองลำดับที่ ๑๒๗

๕. การเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมมุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ให้เกิดการประสานความร่วมมือ และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาโดยอาศัยพลังของชุมชนลำดับที่ ๑๒๘

๖. การเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมเป็นแบบอย่างสมาชิกรับฟังการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของทุกฝ่ายทั้งนี้การรับฟังข้อมูล การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมด้วยเหตุและผลมีจิตเริ่มต้นจากการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกลำดับที่ ๑๒๙

๗. การเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมสนับสนุนให้ผู้ร่วมประชุมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อ วิธีการ แนวทางการจัดการซึ่งเกิดจากการระดมความคิดเห็นของทุกภาคส่วนมีผลต่อวิธีการปฏิบัติที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกลำดับที่ ๑๓๐

๘. การเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมกำหนดแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง โดยสมาชิกร่วมกำหนดวิธีการจัดการกับประเด็นความขัดแย้งหรือนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกันผ่านมติที่ประชุม นำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ลำดับที่ ๑๓๑

๑๒๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๒๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๒๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๒๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๒๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

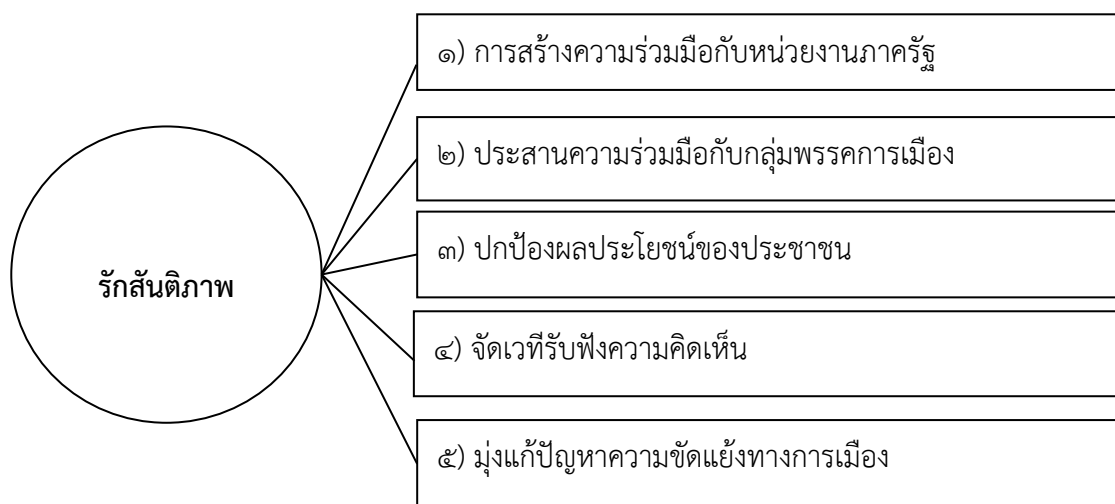
๑๒๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๓๐ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

๑๓๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ด้านรักสันติภาพ การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐการประสานความร่วมมือกับกลุ่มพรรคการเมืองที่มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ให้เกิดการประสานความร่วมมือ และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาโดยอาศัยพลังของชุมชน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมด้วยเหตุและผลมีจิตเริ่มต้นจากการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๓

แผนภาพที่ ๔.๑๓ รักสันติภาพ

๔.๔.๗ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การสัมภาษณ์ในประเด็นด้านการประยุกต์ธรรมะด้านการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดีในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน พบว่าการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดีเป็นการตั้งใจสนับสนุนคนดีปกป้องคนดีส่งเสริมคนดีหรือเลือกคนดี คนที่มีความสามารถเข้ามาเป็นกำลังในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาประเทศ โดยพบได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะมีเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศผ่านแกนนำในรูปแบบต่างๆซึ่งมีการรวบรวมประเด็นปัญหาเช่นประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนที่ทำกิน

ประเด็นปัญหาการไม่ได้รับความยุติธรรมจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐการจัดเวทีแสดงพลังและส่งผลกระทบต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าจับกุมหรือดำเนินคดี^{๑๓๒}

๒. การแก้ปัญหาการใช้อิทธิพลของกลุ่มต่างๆ เพื่อบีบบังคับให้แกนนำกลุ่มการเมืองภาคประชาชนได้ยุติการแสดงบทบาท อาศัยการสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นอุดมคติของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน^{๑๓๓}

๓. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่ร่วมการสนับสนุนและสร้างพลังในการปกป้องคนดี สอดคล้องกับแนวทางในการสนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการประชุมร่วมนำเสนอความคิดและประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของประชาชน^{๑๓๔}

๔. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมกำหนดแนวทางสนับสนุนคนดีมีความสามารถเข้าเป็นคณะกรรมการที่ประชุมเพื่อให้ใช้เวทีที่ประชุมเป็นฐานการเรียนรู้กิจกรรมทางการเมือง การคานอำนาจตามวิถีประชาธิปไตย รวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินโครงการ การร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของประชาชน^{๑๓๕}

๕. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนเข้าร่วมประชุมส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแนวปฏิบัติ พัฒนาการเมืองคุณธรรม เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์สามารถนำเสนอข้อมูลได้ครอบคลุมมากกว่าสมาชิกในที่ประชุม ช่วยให้ข้อมูลซึ่งผู้เชี่ยวชาญนำเสนอเป็นรากฐานของการเชื่อมโยงแนวปฏิบัติที่เหมาะสมให้ที่ประชุมได้รับรู้และร่วมกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีร่วมกัน^{๑๓๖}

๖. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมปกป้องแกนนำชุมชนที่ปฏิบัติงานเพื่อความสุขชุมชน เป็นเพราะสมาชิกแกนนำชุมชนส่วนใหญ่กล้าตัดสินใจปกป้องผลประโยชน์ส่วนร่วม ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ได้รับจากการปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวม การใช้ที่ประชุมปกป้องสมาชิกเกิดเป็นแรงหนุนขับเคลื่อนกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน^{๑๓๗}

๗. กลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมประชุมนำเสนอเหตุผล ข้อมูลปกป้องประโยชน์ชุมชนนำไปสู่การลงมติร่วมดำเนินงานโครงการที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งการ

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

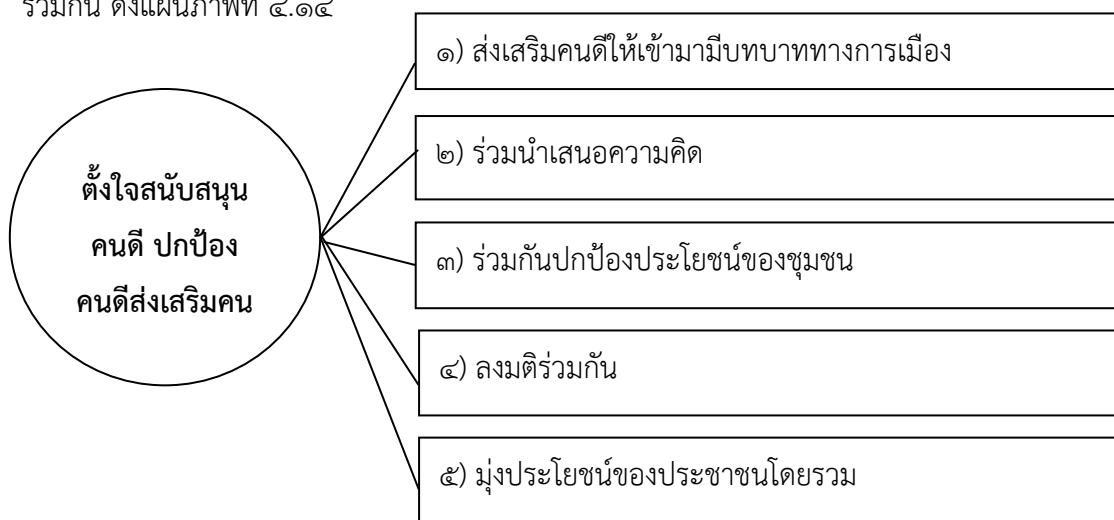
^{๑๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

นำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงเหตุและผลช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าถึงการยอมรับมติของที่ประชุมร่วมกัน^{๑๓๘}

๘. การจัดประชุมแกนนำเป็นการจัดกิจกรรมปกป้องผลประโยชน์ประชาชนเริ่มต้นของการใช้มติที่ประชุมขับเคลื่อนแผนงานโครงการตามที่ประชาชนส่วนใหญ่แจ้งต่อแกนนำ ส่งผลให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาในมิติต่าง ๆ^{๑๓๙}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง สนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการประชุมร่วมนำเสนอความคิดและประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชน ร่วมกันปกป้องประโยชน์ของชุมชนโดยลงมติร่วมกันส่งผลต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงเหตุและผลช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าถึงการยอมรับมติของที่ประชุมร่วมกัน ดังแผนภาพที่ ๔.๑๔

แผนภาพที่ ๔.๑๔ ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอุปทานิยธรรม ๗

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๑.	หมั่นประชุมกันเป็นประจำ การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยความเข้มแข็งการแสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ปัญหา คอร์รัปชันรวมถึงการร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเป็นประชาธิปไตยให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วม	๑๓	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖
๒.	พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันเป็นการกำหนดประเด็นประสานประเด็นการประชุมในลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น วางแผนให้เกิดการจัดการในท้องถิ่น	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘,

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๓.	ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อ กฎหมายที่รัฐกำหนดไว้ เปิดเสรีทาง ความคิด การกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและ สร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้าน กฎหมายและสามารถใช้กฎหมาย ประกอบกิจกรรมการประชุมเพื่อ แสดงความคิดเห็นตามวิถี ประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม	๑๒	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔
๔.	เคารพนักถือผู้ใหญ่ การความเคารพนักถือต่อประธานที่ ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับใน เหตุผล ให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีความรู้ ความสามารถที่สามารถ ทั้งนี้รวมถึง การเคารพนักถือปราชญ์ชุมชนที่เป็น ตัวแทนของประชาชนรับฟังความ คิดเห็นของสมาชิก พยายามกระตุ้นให้ สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่ หลากหลาย ยึดข้อกฎหมาย ระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชน ส่วนร่วม	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๑๐, ๑๑, ๑๒

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๕.	<p>ไม้ลู่แก่อำนาจ</p> <p>โดยเปิดเสรีให้ประชาชนหรือกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามาร่วมเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหากับท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวที นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมมากกว่าการใช้อำนาจกดดันที่ประชุมลงมติตามความต้องการ ระดมความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน</p>	๙	๑, ๒, ๓, ๖, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗
๖.	<p>รักสันติภาพ</p> <p>การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐการประสานความร่วมมือกับกลุ่มพรรคการเมืองที่มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ</p>	๘	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘

ตารางที่ ๔.๘ ผลสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ (ต่อ)

ประเด็น ที่	ประเด็น	ปริมาณ	
		ความถี่	รูปหรือคนที่ให้ข้อมูลสำคัญ
๗.	<p>ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ให้เกิดการประสานความร่วมมือ และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม</p> <p>ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี</p> <p>ปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง สนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามา มีบทบาทในการประชุมร่วม นำเสนอความคิดและประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความสุขของประชาชน ร่วมกันปกป้องประโยชน์ของชุมชนโดยลงมติ ร่วมกันส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม</p>	๘	๑, ๒, ๓, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒

๔.๔.๔ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำไปสู่การสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อประมวลผลทางสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากความคิดเห็นของรูปแบบการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา จากประเด็น สภาพการเมืองประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา คือ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือ

เรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ และร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง คือ การดำเนินการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และการตัดสินใจในทางการเมือง การส่งเสริมความเข้มแข็ง การเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ การพร้อมเพรียงกันประชุม การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การเคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ลุแก่อำนาจ การรักษาสันติภาพ และการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เพื่อให้เกิดการยืนยันรูปแบบจำลองที่ได้จากการศึกษาวิจัย ยืนยันรูปแบบจำลองโดยวิธีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๓ รูปหรือคน สำหรับรายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นดังต่อไปนี้

๑. สภาพการเมืองประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ และด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม

สภาพการเมืองประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาจากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) การเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมามีการเคลื่อนไหวกันอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเพราะประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภาครัฐที่ตีพอกการเวนคืนที่ดินในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มการเมืองเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมจากภาครัฐ^{๑๔๐}

๒) การรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องที่ทำกินปัจจุบันยังมีการเคลื่อนไหวเนื่องจากยังไม่ได้รับการตอบสนองจากการดำเนินการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มการเมืองภาคประชาชนและกลุ่มการเมืองที่ประชาชนเลือกเข้ามาเป็นตัวแทนมีความสัมพันธ์กันภายใต้การเคลื่อนไหวทางการเมือง^{๑๔๑}

๓) ประชาชนจะวิพากษ์วิจารณ์นักการเมือง หน่วยงานรัฐจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐทั้งในรูปแบบของการไม่เห็นด้วยหรือเห็นด้วยพร้อมทั้งสนับสนุน การเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบของการจัดมือบสนับสนุน จัดมือบต่อต้านเป็นธรรมชาติของกิจกรรมทางการเมือง สำหรับ

^{๑๔๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีการรวมกลุ่มจากฐานนักการเมืองและความสัมพันธ์ของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ มีการแสดงพลังเพื่อตรวจสอบอำนาจรัฐอย่างต่อเนื่อง^{๑๔๒}

๔) ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐเป็นสิ่งที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนต้องการมากกว่าการแสดงการต่อต้านหรือสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เพราะประเด็นสำคัญของการทำกิจกรรมทางการเมืองมาจากความเดือดร้อนหรือความเสียหายจากการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ กระทำการไม่ถูกต้องตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการแสดงพลังทางการเมืองสร้างการตรวจสอบและสร้างความร่วมมือทางการเมือง^{๑๔๓}

๕) การแสดงพลังของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการทางกฎหมาย จัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนผู้ได้รับผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายต่าง ๆ จากภาครัฐ การเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาที่ชุมชนได้รับผลกระทบหลังดำเนินนโยบายซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม^{๑๔๔}

๖) การรวมกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล การจัดให้มีการตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน กลุ่มการเมืองที่เป็นแกนนำสามารถนำเสนอข้อแนะนำส่งต่อผู้นำชุมชนตัวแทนทางการเมืองให้เกิดการตรวจสอบและส่งเสริมธรรมาภิบาล อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน การแสดงพลังทางการเมืองจะนำเสนอนโยบายและความต้องการของประชาชนสะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาล^{๑๔๕}

๗) การแสดงพลังทางการเมืองของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน เกิดแกนนำชุมชนส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐและบางกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐ การประสานความขัดแย้งของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เกิดการต่อรองทางอำนาจการเมืองเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มการเมืองภาคประชาชนกับการเมืองระดับประเทศ^{๑๔๖}

^{๑๔๒} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๓} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๔} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๖} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๘) กลุ่มการเมืองภาคประชาชนเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของประชาชนกลุ่มเล็กๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามการทำงานของภาครัฐ ภาครัฐควรคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ภาครัฐไม่ควรรักษาผลประโยชน์ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว^{๑๔๗}

๙) การแสดงความเห็นต่างทางการเมืองผ่านกิจกรรมการแสดงพลังทางการเมืองของกลุ่มการเมืองภาคประชาชน บ่งบอกถึงความเข้มแข็งของรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการแสดงเสรีภาพต้องไม่มองเพียงมิติใดมิติหนึ่งว่า สังคมวุ่นวาย เศรษฐกิจพัง เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยมีต้นทุนของตัวเองอยู่แล้ว รัฐต้องมีต้นทุนงบประมาณค่าใช้จ่ายในทางกลับกันรัฐก็ต้องมีต้นทุนป้องกันอื่นที่ตนไม่สนองฝ่ายเรียกร้องด้วย^{๑๔๘}

๑๐) การเมืองภาคประชาชนมีรูปแบบขบวนการของกลุ่มศาสนา กลุ่มสตรี กลุ่มสมัชชาคนจน กลุ่มแรงงานเป็นขบวนการทางสังคม ทำหน้าที่เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิทางการเมืองมีเป้าหมายประสงค์ประท้วงอำนาจรัฐ และต้องการปรับเปลี่ยนนโยบายสาธารณะเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเป้าหมายปกป้องประโยชน์ส่วนรวมและคานอำนาจรัฐ^{๑๔๙}

๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และด้านการตัดสินใจในทางการเมือง

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง จากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

๑) การเมืองภาคประชาชนแสดงอำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้งและกลุ่มการเมืองควรเคลื่อนไหวเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองหลังมีการประชาสัมพันธ์และประกาศตามกำหนดระยะเวลาเหมาะสมในการเลือกตั้ง^{๑๕๐}

๒) การเลือกตั้งเป็นรูปแบบให้นักการเมืองท้องถิ่นได้รับฟังพลังทางการเมืองภาคประชาชน ในฐานะเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนควรสมัครลงรับเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนทางการเมืองเข้าไปบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนตรวจดูรายชื่อเลือกผู้สมัคร พร้อมตรวจดูรายชื่อผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง พร้อมตัดสินใจเลือกนักการเมืองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน^{๑๕๑}

๓) กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่นมีลักษณะเครือข่ายการเมืองภาคประชาชน มีลักษณะของกลุ่มจิตอาสา กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม

^{๑๔๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๔๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้แก่นักการเมืองที่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่ม^{๑๕๒}

๔) กลุ่มการเมืองในชุมชนจะเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์ทางการเมืองพร้อมกลับเข้ามามีส่วนร่วมเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตย กลุ่มการเมืองภาคประชาชนออกมาให้คำแนะนำการประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเลือกแต่ละครั้งจะเป็นช่วงระยะเวลาที่นักการเมืองให้ความสำคัญต่อกลุ่มการเมืองภาคประชาชน^{๑๕๓}

๕) กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง จากตัวแทนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อนตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมืองจากพรรคการเมือง ทั้งนี้เพราะตัวแทนที่เป็นแกนนำกลุ่มการเมืองภาคประชาชนส่วนใหญ่สามารถนำเสนอความต้องการของกลุ่มต่อนักการเมืองของกลุ่มมีความใกล้ชิดกับประชาชนและสมาชิกของกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของระดับท้องถิ่นมากกว่าการแก้ไขปัญหาทางการเมืองในระดับประเทศ^{๑๕๔}

๖) กลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่เป็นแกนนำสามารถประสานให้ประชาชนจะตัดสินใจเลือกสมาชิกของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่ตนเองรู้จัก โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึงการมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับปัญหาสร้างความยุติธรรมให้กับชุมชนต้องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการต่างๆที่เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้และตัดสินใจได้^{๑๕๕}

๗) กลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะขยายผลไปยังกลุ่มการเมืองย่อย ๆ ระดับชุมชนในลักษณะการประชาสัมพันธ์แสดงการตัดสินใจเลือกผู้แทนทางการเมืองควรดูผลงานของนักการเมืองที่ผ่านมา การช่วยเหลือชุมชน นโยบายของกลุ่มการเมือง ผ่านผู้นำชุมชน^{๑๕๖}

๓. การเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ ด้านการหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม ด้านการพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ด้านการเคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ลุแก่อำนาจ ด้านการรักสันติภาพ และด้านการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

การเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิยธรรม ๗ จากการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

^{๑๕๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๑) การจัดประชุมและลงมติร่วมกันอย่างพร้อมเพียงเป็นการเมืองภาคประชาชนอย่างแท้จริง แสดงความเข้มแข็งของการพัฒนาประชาธิปไตยจากฐานราก ต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อค้นหาความต้องการของประชาชน และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดการประชุมตั้งแต่การเข้าร่วมทำประชาคมในหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล^{๑๕๗}

๒) การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารเพื่อให้เกิดการระดมความคิด ระดมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อให้เกิดการแสดงสิทธิเสรีภาพและรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนาการให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม^{๑๕๘}

๓) การจัดทำวาระการประชุมจะต้องเกิดขึ้นจากการรับฟังข้อมูลจากกลุ่มการเมืองภาคประชาชน พร้อมกับแจกให้สมาชิกได้ศึกษาก่อนการดำเนินการประชุมช่วยให้องค์ประชุมได้วางแผนการจัดประชุมและสรุปประเด็นสำคัญ รวมถึงกำหนดระยะเวลาในการประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพียง^{๑๕๙}

๔) การกำหนดตัวประธานที่ประชุมหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหาความต้องการ จะนำไปสู่การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมช่วยให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพียง^{๑๖๐}

๕) การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนรวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายที่ภาครัฐต้องปฏิบัติ การจัดกิจกรรมทางการเมืองโดยอาศัยการประชุมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนต้องดำเนินการตามมติที่ประชุมนับเป็นแนวปฏิบัติที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนำมาใช้ปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ^{๑๖๑}

๖) การแสดงพลังทางการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมติที่ประชุมโดยเฉพาะแกนนำทางการเมืองควรเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นภายใต้กรอบกฎหมายอย่างเสรี^{๑๖๒}

^{๑๕๗} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๘} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๕๙} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๐} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๑} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

^{๑๖๒} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๗) ผู้นำทางการเมืองที่เป็นแกนนำของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล การยอมรับในความรู้ความสามารถ การแสดงภาวะความเป็นผู้นำในฐานะประชาชนไม่มีโครงสร้างหรือการแสดงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมช่วยให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดความเข้มแข็ง^{๑๖๓}

๘) การคัดเลือกประธานที่ประชุมควรเริ่มต้นจากการประสานงานกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ และการประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะประธานเป็นที่ยอมรับของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชน^{๑๖๔}

๙) การปฏิบัติการและจัดกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนเกิดความเข้มแข็งทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีส่วนได้เสียอาศัย ปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับหลักอภิธานิธรรมโดยเปิดเสรีให้ประชาชนหรือกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามา ร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหาภัยกับท้องถิ่น^{๑๖๕}

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา อาศัยการแสดงพลังทางการเมืองการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ทั้งนี้กลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มการเมืองจังหวัดนครราชสีมา มีพลังการขับเคลื่อนมากเพราะเป็น จังหวัดใหญ่ กลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองระดับประเทศ ลักษณะการ วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานภาครัฐเริ่มต้นจากการจัดประชุมระดมความคิดเห็นและสะท้อนปัญหาความ ต้องการสู่การจัดทำนโยบายสาธารณะ

๔.๕ องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ด้วยการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม จากกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔๐๐ คน แล้วนำข้อมูลเชิงปริมาณ นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๗ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน แล้วนำข้อมูลจากการ

^{๑๖๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

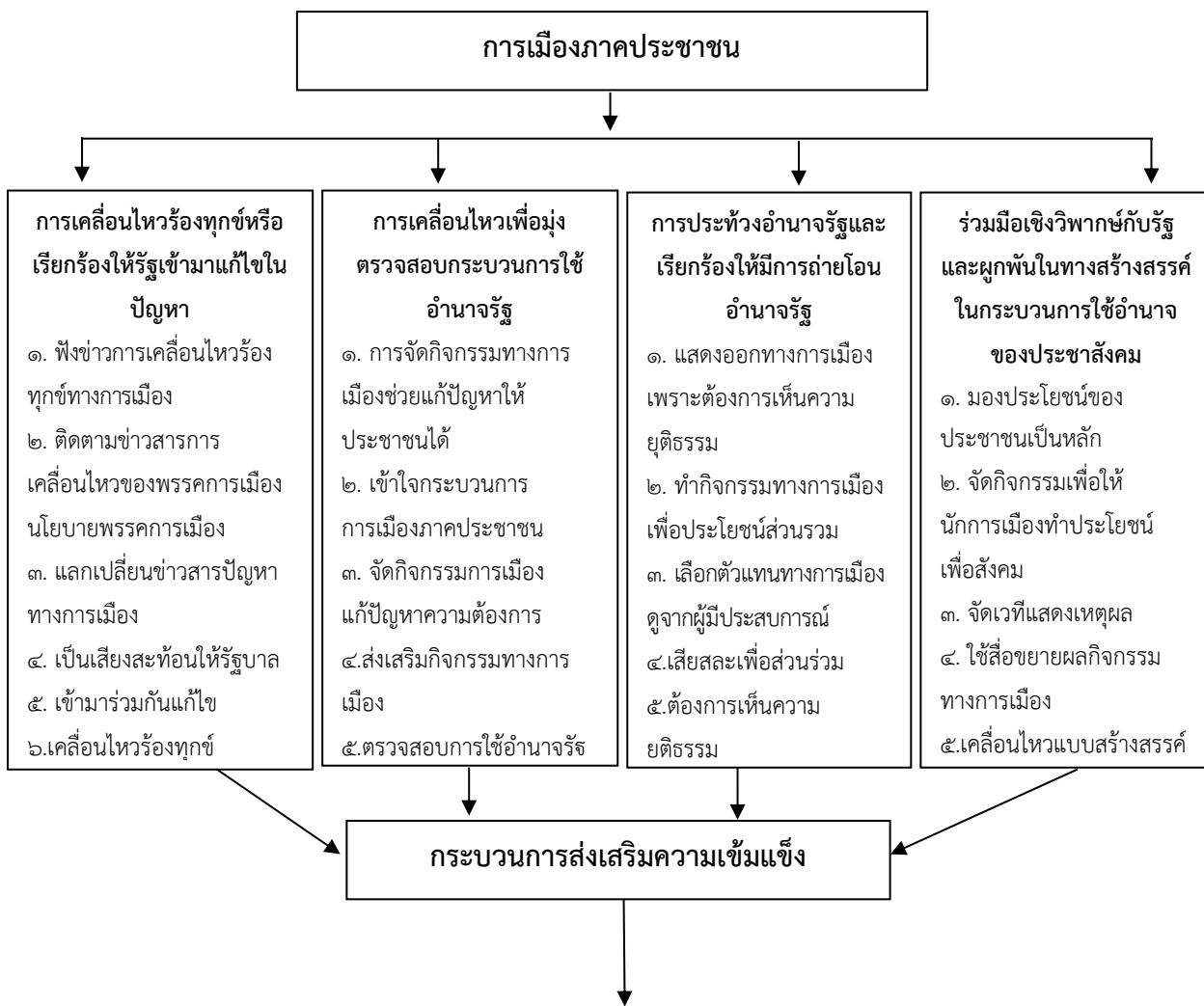
^{๑๖๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

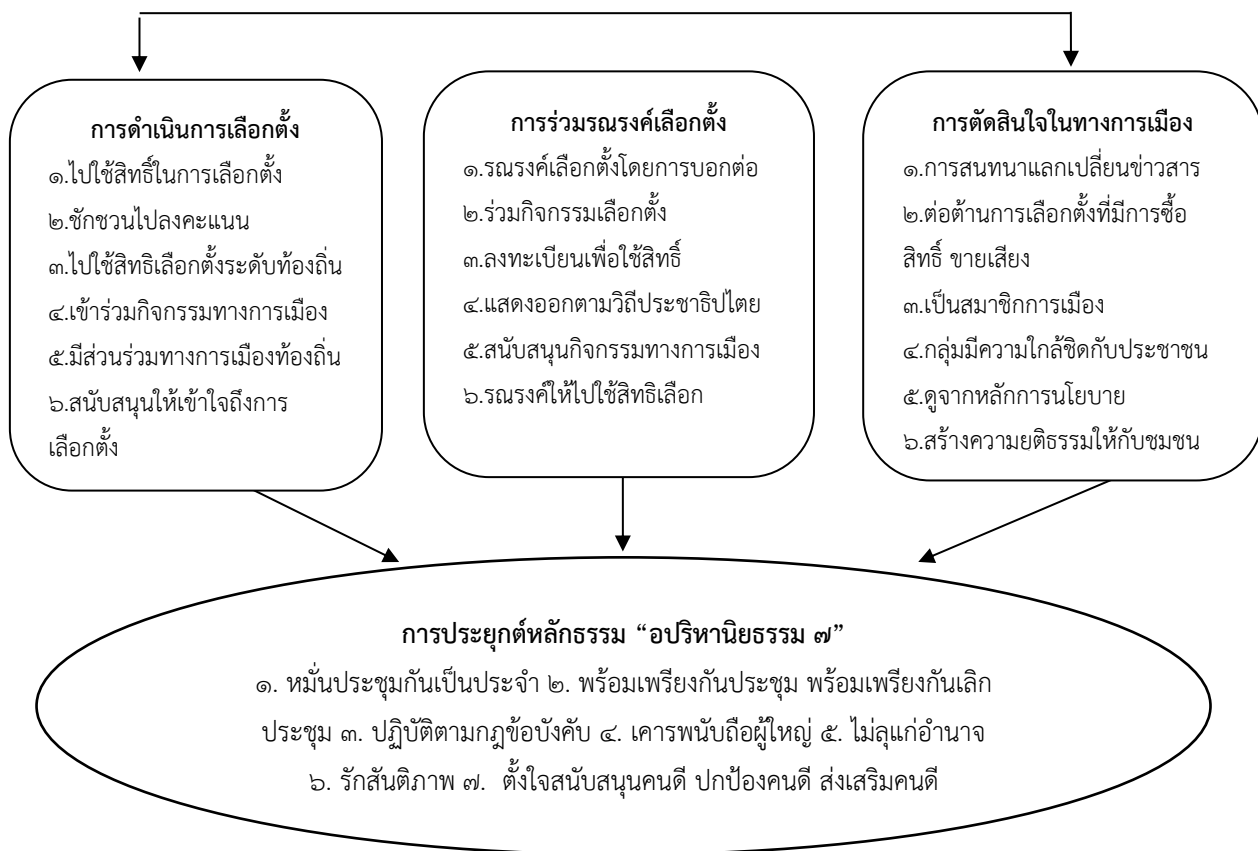
^{๑๖๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๙ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบบรรยายอธิบายและพรรณนา “ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ” เพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ศึกษากระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและนำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยความรู้ดังนี้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ศึกษากระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาและนำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยความรู้ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๒

แผนภาพที่ ๔.๑๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ สภาพการเมืองประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา คือ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ และร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง คือ การดำเนินการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง และการตัดสินใจในทางการเมือง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิปรานิยธรรม ๗ คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ การพร้อมเพรียงกันประชุม การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การเคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ลุแก่อำนาจ การรักสันติภาพ และการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี ประกอบด้วย

๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาดังต่อไปนี้

๑.๑ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา

การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกันแก้ไข การติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง แลกเปลี่ยนข่าวสารปัญหาทางการเมือง เป็นเสียงสะท้อนให้

รัฐบาลเพื่อให้เข้ามาร่วมกันแก้ไข สำหรับการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ของประชาชนส่วนใหญ่เกิดจาก ปัญหาความยากจน

๑.๒ การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ

สภาพการดำเนินงานทำกิจกรรมทางการเมืองแสดงความคิดเห็นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเองกลุ่มของตนเองโดยเฉพาะ ร่วมกลุ่ม ร้องทุกข์ การจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยแก้ปัญหาให้ประชาชน การเข้าใจกระบวนการการเมือง ภาคประชาชน โดยการจัดกิจกรรมการเมืองนั้นต้องมุ่งเน้นเพื่อแก้ปัญหาความต้องการของประชาชน การส่งเสริมกิจกรรมทางการเมือง .ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปด้วย ความบริสุทธิ์ยุติธรรม

๑.๓ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ

ประชาชนจังหวัดนครราชสีมาส่วนหนึ่งจัดกิจกรรมประท้วงทางการเมืองเสียสละเพื่อส่วน ร่วม เรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ แสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการเห็นความยุติธรรม ทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เลือกตัวแทนทางการเมืองจากผู้มีประสบการณ์ เสียสละเพื่อส่วนร่วมและสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือต้องการเห็นความยุติธรรม

๑.๔ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจ ของประชาสังคม

การแสดงออกของประชาชนโดยประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ร่วมกันจัดกิจกรรม เพื่อให้หนักการเมืองทำประโยชน์เพื่อสังคม จัดเวทีสาธารณะแสดงเหตุผล ใช้สื่อออนไลน์ขยายผล กิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวกิจกรรมทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ ทำให้ การเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง

๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งดังต่อไปนี้

๒.๑ การดำเนินการเลือกตั้ง

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชน ได้เข้าใจถึงกิจกรรมการเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตยดำเนินการเลือกตั้งโดยไปใช้สิทธิ์ในการ เลือกตั้ง ชักชวนไปลงคะแนน เข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้ง เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่น และสนับสนุนให้เข้าใจถึงการเลือกตั้ง

๒.๒ การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง

กลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการ รณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อ ร่วมกิจกรรมเลือกตั้ง ลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิ์ แสดงออกตามวิถี ประชาธิปไตย สนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองและร่วมรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์เลือก

๒.๓ การตัดสินใจในทางการเมือง

การตัดสินใจในทางการเมืองของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง เพราะตัวแทนที่เป็นนักการเมืองของกลุ่มมีความใกล้ชิดกับประชาชนการสนทนาแลกเปลี่ยนข่าวสารต่อต้านการเลือกตั้งที่มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง การเป็นสมาชิกการเมืองกลุ่มมีความใกล้ชิดกับประชาชน ดูจากหลักการนโยบาย สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน

๓. การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗ ดังต่อไปนี้

๓.๑ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ

การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วยความเข้มแข็ง การแสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ปัญหาองค์กรรื้อปรับรวมถึงการร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่เป็นประชาธิปไตยให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วม

๓.๒ การพร้อมเพรียงกันประชุม การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

การจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น วางแผนให้เกิดการจัดการในท้องถิ่น ค้นหาปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน บางประเด็นมีความเห็นต่างก็ต้องยอมรับและจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมส่งผลให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพียง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมช่วยให้กิจกรรมการประชุมดำเนินไปตามระยะเวลาที่สมาชิกกำหนด

๓.๓ การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

กลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ เน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้ เปิดเสรีทางความคิด การกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและสร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมายและสามารถใช้กฎหมายประกอบกิจกรรมการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ประธานที่ดำเนินการประชุมต้องสร้างความเสมอภาคระหว่างการดำเนินการประชุมโดยยึดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ

๓.๔ การเคารพนับถือผู้ใหญ่

การส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผล ให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถ ทั้งนี้รวมถึงการเคารพนับถือปราชญ์ชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก พยายามกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ยึดข้อ

กฎหมาย ระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนส่วนร่วม ช่วยให้การประชุมดำเนินต่อไปได้ซึ่งจะส่งผลต่อการยอมรับในความซื่อสัตย์ยุติธรรมในฐานะประธานที่ประชุม

๓.๕ การไม่ผูกแก้อำนาจ

เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหากับท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก้อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่นๆ ระดมความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเบื้องต้นก่อนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ข้อมูลทั้งข้อมูลของกลุ่มและข้อมูลของที่ประชุมนำมาใช้ตัดสินใจระหว่างดำเนินการประชุมเพื่อสร้างความยุติธรรมโดยอาศัยการประชุม

๓.๖ การรักษาสันติภาพ

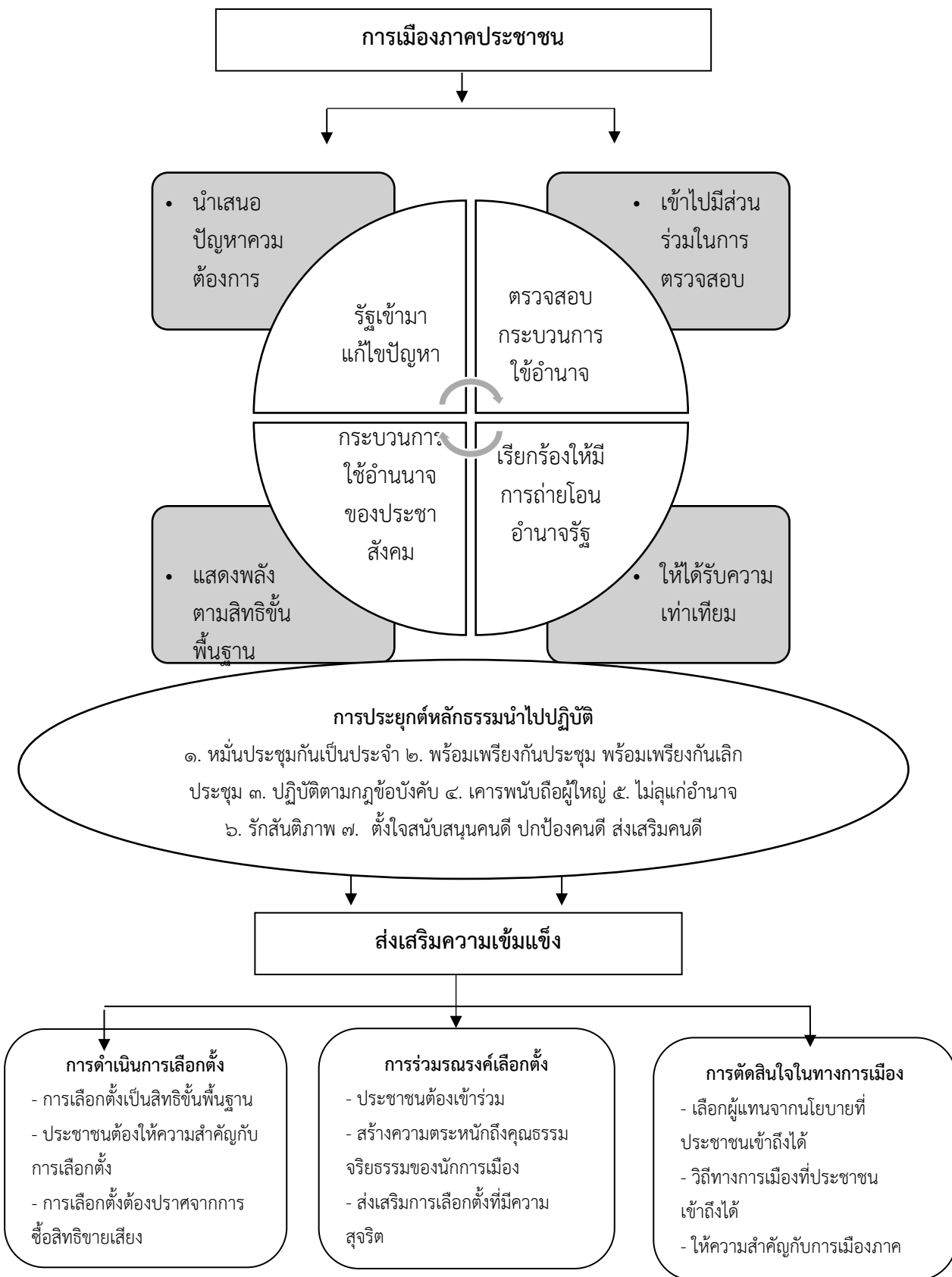
แนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ให้เกิดการประสานความร่วมมือ และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาโดยอาศัยพลังของชุมชน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมด้วยเหตุและผลมีจิตเริ่มต้นจากการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

๓.๗ การตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง สนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการประชุมร่วมนำเสนอความคิดเห็นและประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของประชาชน ร่วมกันปกป้องประโยชน์ของชุมชนโดยลงมือร่วมกันส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงเหตุและผลช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าถึงการยอมรับมติของที่ประชุมร่วมกัน

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางการเมือง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” เพื่อศึกษาสภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา และเพื่อนำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้อองค์ความรู้ ดังแผนภาพที่ ๔.๑๖

แผนภาพที่ ๔.๑๖ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์การวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความเข้มแข็งของการปกครองจะเกิดขึ้นได้จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนสภาพการเมือง ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมหรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาของภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบการนโยบายของรัฐบาล มุ่งตรวจสอบ กระบวนการใช้อำนาจรัฐ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง คือ การดำเนินการเลือกตั้ง การร่วม รมรงค์เลือกตั้ง และการตัดสินใจในทางการเมืองเพื่อนำการเมืองไปสู่ความเข้มแข็งโดยเน้นหนักและ ให้ความสำคัญกับประชาชนซึ่งกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการเมืองภาคประชาชนนั้น ต้องยึดหลักการทำงานตามหลักอภิธานิธรรม ๗ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ การพร้อมเพรียง กันประชุม การพร้อมเพรียงกันเล็กประชุม การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การเคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ลุ่ แก่อำนาจ การรักสันติภาพ และการตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี ซึ่งเป็นหลักธรรม ในการเสริมสร้างการทำงานของทุกภาคส่วน

๑. สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๑.๑ การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหา

การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชน เกิดจาก ปัญหาที่ประชาชนได้รับผลกระทบการภาครัฐไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างถนน การก่อสร้างบ่อขยะ การก่อสร้างสะพานต่าง ๆ เป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลเพื่อให้เข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้ ประชาชนได้รับผลกระทบน้อยลง

๑.๒ การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ

การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นการปกป้องและเรียกสิทธิเสรีภาพ ของประชาชนเพื่อให้ได้ความยุติธรรม การเคลื่อนไหวดังกล่าวมุ่งเน้นแก้ปัญหาความต้องการของ ประชาชนเป็นหลัก เมื่อประชาชนได้รับความเดือนร้อน ก็ย่อมต้องเกิดการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องให้ ได้รับสิทธิในการแก้ไขปัญหา

๑.๓ การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ

นอกจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มอำนาจให้กับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการ เมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจลงไปในระดับท้องถิ่น โดยให้ ประชาชนในพื้นที่ดูแล และตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้บริหารส่วนท้องถิ่นได้อีกด้วยโดยการให้สิทธิ ประชาชนเข้าชื่อเพื่อเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการเสริมสร้างบทบาทของประชาชนใน ระบอบประชาธิปไตยให้มีความสมบูรณ์

๑.๔ ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจ ของประชาสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการขับเคลื่อนระบอบ ประชาธิปไตยไปสู่แก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชนและ

เพื่อประชาชน กระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคมเป็นการทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การเลือกตัวแทนทางการเมืองจากผู้มีประสบการณ์เสียสละเพื่อส่วนร่วม

๒. กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งดังต่อไปนี้

๒.๑ การดำเนินการเลือกตั้ง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย คือ ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริงทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมการไปลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนของไทยรู้จักดีมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๒ การร่วมรณรงค์เลือกตั้ง

การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองคล้ายคลึงกัน มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ อย่างไรก็ตามการเข้ามารวมตัวกันในรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมและติดตามตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง เป็นต้น

๒.๓ การตัดสินใจในทางการเมือง

การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความเชื่อทางการเมืองคล้ายคลึงกัน มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อไปทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ อย่างไรก็ตามการเข้ามารวมตัวกันในรูปแบบพรรคการเมืองยังมีเป้าหมายอื่นอีกเช่น การให้การศึกษาด้านการเมืองแก่ประชาชน การดูแลและรักษาผลประโยชน์ของส่วนร่วม การสร้างผู้นำทางการเมือง การควบคุมและติดตามตรวจสอบทางการเมือง ฯลฯ ในส่วนของประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองได้ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง การช่วยรณรงค์หาเสียงในช่วงที่มีการเลือกตั้ง เป็นต้น

๓. การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอธิปไตย ๗ ดังต่อไปนี้

๓.๑ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำ

การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองเป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งและสร้างอำนาจต่อรองทางการเมืองของประชาชนโดยเฉพาะการระดมความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการ แนวทางการแก้ไขปัญหาอาศัยการมีส่วนร่วมของกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยความเข้มแข็ง

จัดเริ่มต้นสำคัญคือการหมั่นประชุมกันเป็นประจำและต่อเนื่องทั้งในส่วนที่มีความเห็นร่วมกันหรือในส่วนที่มีความเห็นแตกต่างกัน แสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ปัญหาหรือรับขึ้นรวมถึงการร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วม

๓.๒ การพร้อมเพรียงกันประชุม การพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

กระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การสร้างพลังเพื่อให้ประชาชนสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความเห็นต่างหรือความขัดแย้งจากการดำเนินงานของภาครัฐ อาศัยการประชุมร่วมกันของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางการเมืองสร้างการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานที่แตกต่างทางความคิดและแนวปฏิบัติส่งผลต่อการวางแผนการจัดการปัญหาด้วยวิถีทางการเมืองที่มีความเห็นต่างก็ต้องยอมรับและจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมส่งผลให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพียง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมช่วยให้กิจกรรมการประชุมดำเนินไปตามระยะเวลาที่สมาชิกกลุ่มการเมืองต้องการ

๓.๓ การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหลักการดำเนินการประชุมและวางแผนร่วมกัน เป็นแนวปฏิบัติที่สร้างการมีส่วนร่วม แม้ว่าแนวปฏิบัติบางประการอาจไม่สนองตอบของกลุ่มเมืองหากเป็นแนวทางสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ เน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้ เปิดเสรีทางความคิด การกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและสร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง

๓.๔ การเคารพนับถือผู้ใหญ่

การเคารพประธานในที่ประชุมหรือผู้ที่มีองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความต้องการของสังคม การแสดงความเคารพและยอมรับในคำตัดสินยอมรับส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผล ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุม พยายามกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ยึดข้อกฎหมายระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนส่วนร่วม

๓.๕ การไม่ลู่แก่อำนาจ

การยอมรับข้อมูลของผู้ที่เห็นต่างทางการเมืองและการนำเสนอข้อมูลความเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผล พร้อมกับเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่ลู่แก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่นๆ ที่ประชุมนำมาใช้ตัดสินใจระหว่างดำเนินการประชุมเพื่อสร้างความยุติธรรมโดยอาศัยการประชุม

๓.๖ การรักษาสันติภาพ

การรักษาสันติภาพ มิตรภาพระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน หลังการประชุมร่วมกันย่อมเกิดแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคน ด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

๓.๗ การตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี

การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน กลุ่มการเมืองภาคประชาชน การเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี โดยเฉพาะแกนนำทางการเมืองที่แสดงบทบาทและจัดกิจกรรมทางการเมือง การแสดงความกล้าหาญปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนอาจได้รับผลกระทบหลังจากเข้ามามีบทบาททางการเมือง ด้วยเหตุผลดังกล่าวการประชุมร่วมกันเพื่อลงมติหรือแสดงความคิดเห็นทางการเมืองส่งผลต่อการสนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการประชุม

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ด้วยการตั้งคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ การตอบคำถามวิจัย และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากนั้นนำมาสังเคราะห์การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผลจากการศึกษาสรุปได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

๑. ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชนการร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกันแก้ไข เมื่อประเทศมีการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การแข่งขัน การเอาเปรียบ เป็นเหตุให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่ว่านั้น การรับรู้สิทธิเคลื่อนไหวร้องทุกข์แก้ปัญหาความยากจน เนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร กระทำการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือขัดหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้ามาร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาหนี้สิน ที่ดินอติพิล ผู้ร้องจะเข้ามาแจ้งพุดคุยกับเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งจะมีการเกรงกลัวกับผู้มีอติพิลในพื้นที่

๒. ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ มีสภาพการดำเนินงานทำกิจกรรมทางการเมืองแสดงความคิดเห็นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเองกลุ่มของตนเองโดยเฉพาะ ร่วมกลุ่มร้องทุกข์ประเด็นเกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินการปกป้องผลกระทบจากการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต

ของชุมชนการเคลื่อนไหวเพื่อใช้สิทธิทางการเมืองรวมกลุ่มจัดกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน เรียกร้องให้รัฐบาลรับข้อเสนอแนะ ข้อเสนอเรียกร้องหรือมอบหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาดูแลและแก้ไข ปัญหาให้แก่ประชาชนแบบ รับฟังความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมต่างๆ การจัดกิจกรรมทางการเมือง ช่วยให้รัฐแก้ปัญหาให้ประชาชนได้ด้วยความยุติธรรมภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย สร้างความเท่าเทียมให้กับประชาชน

๓. ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนจังหวัด นครราชสีมาส่วนหนึ่งจัดกิจกรรมประท้วงทางการเมืองเสียสละเพื่อส่วนร่วม เรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ มีนักศึกษาเป็นแกนนำประท้วงแสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการ เห็นความยุติธรรม และรัฐบาลเลือกใช้กฎหมายจัดการผู้ชุมนุมประท้วง ลดผลกระทบจากกิจกรรม ประท้วง เรียกร้องแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ในเชิงต่อต้านอำนาจรัฐ และการใช้กฎหมายดำเนินคดีกับผู้ ประท้วง ตัดสินใจทางการเมืองปัจจัยเริ่มต้นส่งผลต่อการแสดงพลังทางการเมืองของประชาชนจังหวัด นครราชสีมา กิจกรรมทางการเมืองเพราะมีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ

๔. ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของ ประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชนเพราะอาจก่อให้เกิดความรุนแรง ประชาชน จังหวัดนครราชสีมาส่วนหนึ่งประท้วงการดำเนินโครงการรัฐ วิพากษ์กับรัฐ แสดงความไม่พอใจให้ สาธารณะชนได้รับรู้โดยตรง จัดกิจกรรมเรียกร้องให้มีการปรับโครงการ ยื่นข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล รัฐบาลรับฟังข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะการดำเนินโครงการรัฐ การจัดกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่น จัดประชุมรวมกลุ่มประท้วง ใช้สื่อออนไลน์ขยายผลกิจกรรมทางการเมือง การรับและส่งข้อมูล ข่าวสารทางการเมือง เคลื่อนเคลื่อนไหวและทำกิจกรรมทางการเมืองแบบสร้างสรรค์ ไม่ใช่ความ รุนแรงแก้ปัญหา แสดงถึงการเมืองภาคประชาชนจังหวัดนครราชสีมาเข้มแข็ง

๕.๑.๒ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่น สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักรการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา ท้องถิ่น ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าใจถึงกิจกรรมการเลือกตั้งในรูปแบบของประชาธิปไตย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ตรวจสอบนโยบายวิเคราะห์นโยบายถึงความเป็นไปได้ที่จะนำมา ปฏิบัติ กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับนักรการเมืองในท้องถิ่น ทุกกระดับ ช่วยให้เกิดการสนับสนุน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักรการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของ

ประชาชน ผู้ที่มีความจริงใจดำเนินงานการเมืองตามนโยบายที่ประกาศต่อประชาชน ให้ความสำคัญกับประชาชน การแก้ปัญหาประชาชนมุ่งบริหารงานเพื่อประชาชนเป็นหลัก

๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้งกลุ่มการเมืองภาคประชาชน มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนมีลักษณะของกลุ่มจิตอาสาเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองหรือการที่ประชาชนและกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งใจท้องถิ่น สร้างกระแสการเลือกตั้ง การใช้สิทธิ์ทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาประชาธิปไตยเลือกตัวแทนของกลุ่มเข้าทำหน้าที่เป็นผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และสนับสนุนให้พรรคการเมืองที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนผ่านเครือข่ายและสื่อออนไลน์ในการสนับสนุนสมาชิกใช้วิถีทางแบบประชาธิปไตยควบคู่กับการหาเสียงถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้ง รณรงค์ผ่านเสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ของกลุ่มชูนโยบายของกลุ่มต่อสาธารณชน

๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมืองกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง เพราะตัวแทนที่เป็นนักการเมืองของกลุ่มมีความใกล้ชิดกับประชาชนการตัดสินใจเลือกสมาชิกของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนโดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึงความมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับปัญหา สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชนแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการต่าง ๆ ที่เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้และตัดสินใจได้ ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านในท้องถิ่นมากกว่าการกำหนดนโยบายกว้างๆ ของพรรคการเมืองที่มุ่งแก้ไขปัญหในระดับประเทศและจัดการกับปัญหาไม่ได้จริงตามที่นโยบายของพรรคการเมืองประกาศไว้

๕.๑.๓ นำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

นำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอุปทานิยธรรม ๗ เพื่อนำสู่การปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ หากต้องการความเข้มแข็งทางการเมืองของประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนาการให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุมร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาพื้นที่ การเมืองภาคประชาชนเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยความเข้มแข็ง การแสดงความคิดเห็นภาคประชาชนผ่านการประชุมสามารถช่วยแก้ปัญหาคอร์รัปชันรวมถึงการร่วมกำหนดแนวทางการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินงานของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การจัดประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นการ

ปลูกฝังให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นที่เป็นประชาธิปไตยให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนรวม

๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันเป็นการกำหนดประเด็น ประสานประเด็นการประชุมในลักษณะของการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น วางแผนให้เกิดการจัดการในท้องถิ่น ค้นหาคำปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน บางประเด็นมีความเห็นต่างก็ต้องยอมรับและจัดการกับความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการประชุมส่งผลให้สมาชิกได้เข้าประชุมและเลิกประชุมได้อย่างพร้อมเพรียง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวาระการประชุมช่วยให้กิจกรรมการประชุมดำเนินไปตามระยะเวลาที่สมาชิกกำหนด

๓) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุมนับเป็นแนวปฏิบัติที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนำมาใช้ปฏิบัติจนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ เน้นการปฏิบัติตามระเบียบข้อกฎหมายที่รัฐกำหนดไว้ เปิดเสรีทางความคิด การกำหนดแนวปฏิบัติที่ได้ตกลงร่วมกันทำให้เกิดการประชุมและสร้างความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ทางด้านกฎหมายและสามารถใช้กฎหมายประกอบกิจกรรมการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม ประธานที่ดำเนินการประชุมต้องสร้างความเสมอภาคระหว่างการดำเนินการประชุมโดยยึดกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ พึงดำรงตนให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ

๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ การจัดกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองมีความสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผล ให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถ ทั้งนี้รวมถึงการเคารพนับถือปราชญ์ชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก พยายามกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ยึดข้อกฎหมาย ระเบียบ ผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประชาชนส่วนรวม ช่วยให้การประชุมดำเนินต่อไปได้ซึ่งจะส่งผลต่อการยอมรับในความซื่อสัตย์ยุติธรรมในฐานะประธานที่ประชุม

๕) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ โดยเปิดเสรีให้ประชาชนหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการจัดการปัญหาเกี่ยวกับท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่น ๆ นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมมากกว่าการใช้อำนาจกดดันที่ประชุมลงมติตามความต้องการเอง ระดมความคิดเห็นของสมาชิกเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติเบื้องต้นก่อนเข้าร่วมประชุมเพื่อให้สมาชิกได้รับรู้

ข้อมูลทั้งข้อมูลของกลุ่มและข้อมูลของที่ประชุมนำมาใช้ตัดสินใจระหว่างดำเนินการประชุมเพื่อสร้างความยุติธรรมโดยอาศัยการประชุม

๖) ด้านรักสันติภาพ การพัฒนาท้องถิ่นการสร้างร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐการประสานความร่วมมือกับกลุ่มพรรคการเมืองที่มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ให้เกิดการประสานความร่วมมือ และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาโดยอาศัยพลังของชุมชน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมด้วยเหตุและผลมีจิตเริ่มต้นจากการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของสมาชิกนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

๗) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง สนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการประชุมร่วมนำเสนอความคิดเห็นและประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสุขของประชาชน ร่วมกันปกป้องประโยชน์ของชุมชนโดยลงมติร่วมกันส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงเหตุและผลช่วยให้ประชาชนได้รับรู้ และเข้าถึงการยอมรับมติของที่ประชุมร่วมกัน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ๑) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชนการร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน ถือเป็นเสียงสะท้อนให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐเข้ามาร่วมกัน ๒) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐ ประชาชนทำกิจกรรมทางการเมืองแสดงความคิดเห็นตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องและเรียกสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเองกลุ่มของตนเอง การปกป้องผลกระทบจากการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน ๓) ด้านการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ ประชาชนส่วนหนึ่งจัดกิจกรรมประท้วงทางการเมืองเสียสละเพื่อส่วนรวม เรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ จัดเลือกตั้งใหม่ ๔) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชนเพราะอาจก่อให้เกิดความรุนแรง จัดกิจกรรมเรียกร้องให้มีการปรับโครงการ ยื่นข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล สอดคล้องกับนิติธรรม กล่าวคุ่มและเชี่ยวชาญ อาศุวัฒนกุล ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง^๑ และสอดคล้องกับ **ปรีชา พร้อมสุภา** ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการและขั้นตอนในการตัดสินใจต้องผ่านการตรวจสอบโดยมีระเบียบปฏิบัติ ในแต่ละอำนาจหน้าที่และการดำเนินการมักไม่ใช้กระบวนการประชาธิปไตย หรือใช้เทคนิควิธีการต่างๆ แต่ใช้อำนาจที่ตนมีในการเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและทำให้โครงการนั้นผ่านประชาพิจารณ์ โดยที่ไม่ได้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ควรลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ควรมีกระบวนการการปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง และควรแต่งตั้งกรรมการด้านต่าง ๆ เป็นการเฉพาะด้าน เช่น การทำประชาพิจารณ์ในโครงการต่าง ๆ ทุกโครงการจะต้องผ่านการยอมรับ และต้องเผยแพร่^๒ และยังสอดคล้องกับ **เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร** ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านการเลือกตั้ง มีการเพิ่มหน่วย การเลือกตั้ง ให้เพียงพอในทุกๆ เขต ๒) องค์กรต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ควรจัดให้มีการเลือกตั้งแบบอัตโนมัติ ๒) ด้านการเป็นเจ้าของหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีการให้ข้อมูลอย่างชัดเจน ๓) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน เป็นกลาง สร้างความน่าเชื่อถือ ๔) ด้านการติดต่อกับทางราชการ ย่อมเข้มและให้การต้อนรับที่เป็นมิตร มีการประเมินความพึงพอใจเพื่อแก้ปัญหา ๕) ด้านการเป็นผู้ประทัวง วางตัวเป็นกลาง ๖) ด้านการเป็นผู้สื่อข่าวสารทางการเมือง รับฟังข่าวสารให้ถูกต้องก่อนมีนำไปประชาสัมพันธ์^๓

๕.๒.๒ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ๑) ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

^๑นิตติธ กล้วยคุ้มและเชี่ยวชาญ อาศุวัฒน์กุล, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๒๕-๑๓๐

^๒ปรีชา พร้อมสุภา, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้ปฏิบัติงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) แม่เมาะ จังหวัดลำปาง”, วารสารปัญญา, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๑-๗.

^๓“เทอดศักดิ์ ยอแสงรัตน์ และวราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร, “ทักษะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๓๗-๕๗

สร้างการเปลี่ยนแปลงท้องถิ่นโดยเลือกตั้งนักการเมืองที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มการเมืองภาคประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับนักการเมืองในท้องถิ่นทุกระดับ ช่วยให้เกิดการสนับสนุน การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวนักการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน ๒) ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญในการสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งซึ่งเป็นการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนมีลักษณะของกลุ่มจิตอาสาเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองหรือการที่ประชาชนและกลุ่มการเมืองภาคประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งใจท้องถิ่น สร้างกระแสการเลือกตั้ง การใช้สิทธิทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ๓) ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง ประชาชนจะตัดสินใจเลือกตัวแทนนักการเมือง โดยดูจากหลักการนโยบายของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่แสดงถึงความมีคุณธรรมพร้อมจัดการกับปัญหา สร้างความยุติธรรมให้กับชุมชน แก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนรวมถึงการบริหารจัดการต่าง ๆ ที่เป็นไปตามวิถีทางการเมืองที่ประชาชนเข้าถึงได้ สอดคล้องกับ **ถวิลวดี บุรีกุล** ได้วิจัยเรื่องแนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้เกิดจากการเรียนรู้และพัฒนาการ จนเกิดความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชน การประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำการศึกษาในสองส่วนคือ การประเมินประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน^๔ และสอดคล้องกับ **พีระพงศ์ สุจริตพันธ์ พีรดาว หมัดอ่าตัม ปารีชาติ ชุมพงศ์** ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองด้านความรู้ความเข้าใจหรือจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดีเห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง^๕ และยังสอดคล้องกับ **สถาบันพระปกเกล้า** ได้วิจัยเรื่อง “ประชาธิปไตยชุมชน กลไกขับเคลื่อนภาคพลเมืองเข้มแข็ง” ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชนประชาธิปไตยชุมชน เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการการมี

^๔ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, “แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น: สังเคราะห์จากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา”, **รายงานวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗).

^๕พีระพงศ์ สุจริตพันธ์ พีรดาว หมัดอ่าตัม ปารีชาติ ชุมพงศ์, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”, **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๒๑๑-๒๒๒.

ส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นกลไกในการผลักดันแนวทางหรือทิศทางการบริหารจัดการท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้แผนชุมชน เป็นแม่แบบหรือเป็นบทเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน เพื่อกระตุ้นและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้การทำงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรูปแบบการทำงานและกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจากพื้นที่ต้นแบบประชาธิปไตยชุมชนนำร่องภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสภาพัฒนาการเมือง^๖

๕.๒.๓ นำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

นำเสนอการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗ ๑) ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ ประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองเพื่อนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พัฒนาการให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการประชุม ร่วมแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหา ๒) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม การประสานให้เกิดการประชุมอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นการประชุมโดยพร้อมเพรียงกันและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ๓) ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มการเมืองปฏิบัติตามมติที่ประชุมนับเป็นแนวปฏิบัติที่กลุ่มการเมืองภาคประชาชนนำมาใช้ปฏิบัติ จนกลายเป็นประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มการเมืองที่ต้องการแสดงสิทธิเสรีภาพ ๔) ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่ ประชาชนจะให้ความเคารพนับถือต่อประธานที่ประชุมหรือผู้ดำเนินกิจกรรมการ แสดงออกทางความคิดและยอมรับในเหตุผล ๕) ด้านการไม่ลุแก่อำนาจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีลักษณะของการไม่รู้แก่อำนาจ รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมเวทีหรือกลุ่มประชาชนอื่น ๆ นำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมมากกว่าการใช้อำนาจกดดันที่ประชุมลงมติตามความต้องการของตนเอง ๖) ด้านรักสันติภาพ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้เวทีทางการเมืองเพื่อสร้างสันติภาพพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนด้วยความเป็นกลาง มุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ๗) ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี การสร้างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนเพื่อปกป้องและรักษาคนดีส่งเสริมคนดี ให้เข้ามามีบทบาททางการเมือง สนับสนุนคนดีปกป้องคนดีให้เข้ามามีบทบาทในการทำงาน สอดคล้องกับ พระมหายุทธพิชัย สิริขโย ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตาม

^๖สถาบันพระปกเกล้า, “การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒).

หลักอภินายธรรม” ผลการวิจัยพบว่า อภินายธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน สอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในสังคมทั้งฝ่ายผู้บริหารบ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย” และสอดคล้องกับ พระสมหมาย อตถสิทโธ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักอภินายธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบหลักอภินายธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า หลักอภินายธรรมไปใช้ในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด มี ๖ รูปแบบคือ ๑) รูปแบบของความสามัคคีการจัดประชุมและเลิกประชุม ๒) รูปแบบของการเคารพต่อขบวนการนิยมประเพณีเดิมของท้องถิ่นรักษาขนบธรรมเนียมที่ดีงาม ๓) รูปแบบของการเคารพผู้อาวุโสและปราชญ์ท้องถิ่นให้เกียรติยกย่องเชิดชูและเคารพผู้อาวุโส ๔) รูปแบบของการส่งเสริมสถานะและบทบาทของสตรีส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ๕) รูปแบบของการถือแบบอย่างและยกย่องคนดีในการทำงานให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ที่เหมาะสม ๖) รูปแบบของการปกป้องคุ้มครองผู้อยู่อาศัยแวกและคนที่ย้ายเข้ามาในท้องถิ่นจัดระเบียบและดูแลความสงบเรียบร้อยเน้นความสะอาดเป็นระเบียบ เคารพซึ่งกันและกันใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต” และยังสอดคล้องกับ พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก ได้วิจัยเรื่อง อภินายธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอภินายธรรม ๗ ทางพระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าเข้ามาใช้เป็นแนวทางร่วมยุคสมัย น่าจะเป็นวิธีการเพื่อหาทางออกที่ดีในสังคมไทยที่มีสถาบันหลักคือ ศาสนามาใช้เป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคมไทยให้เกิดสันติสุขลดปัญหาข้อขัดแย้ง ไม่แบ่งเขาแบ่งเรา ให้เกิดความรักสามัคคี”

^๓พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย, “การบริหารงานตามหลักอภินายธรรม”, วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๑) : ๑๓๙-๑๕๒.

^๔พระสมหมาย อตถสิทโธ, “รูปแบบการนำหลักอภินายธรรมไปใช้ในการบริหารของผู้บริหาร สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด”, วารสารธรรมทัศน์, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม-มิถุนายน ๒๕๕๙) : ๑๐๑-๑๑๒.

^๕พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก, “อภินายธรรม ๗ : สันติภาพสู่สังคมไทย”, วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๗๘-๘๘.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ควรมีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน

โดยการบูรณาการร่วมในการลงปฏิบัติในพื้นที่จริง เพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในพื้นที่ของตนอย่างแท้จริง

๕.๓.๑.๒ ควรมีนโยบายกำหนดให้มีพื้นที่สาธารณะแก่ประชาชน ในการทำเป็นเวทีกลางในการแสดงความคิดเห็นของภาคประชาชน

๕.๓.๑.๓ ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรการเมืองภาคประชาชนตลอดจนมีการกำหนดโครงสร้างแบบยืดหยุ่นตามบริบทพื้นที่

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๒.๑ หน่วยงานงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนร่วมกับท้องถิ่น

๕.๓.๒.๒ หน่วยงานงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการนำกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน

๕.๓.๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นให้เกิดการตระหนักในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาท้องถิ่น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมความเป็นพลเมืองของประชาชน

๕.๓.๓.๒ ควรศึกษาเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ประชาชน เพื่อให้ได้ข้อมูล เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นและสามารถนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๓.๓ ควรศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล สมวิเชียร. วัฒนธรรมการเมืองไทยกับการพัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช, ๒๕๑๔.

คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม. แนวทางการเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. นนทบุรี : สถาบัน
พระปกเกล้า, ๒๕๔๕.

เจมส์ แอล เครย์ตัน. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. แปลโดย วันชัย
วัฒนศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๒ นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, ๒๕๒๔.

ถวิลวดี บุรีกุล. “การมีส่วนร่วม : แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ.” ใน เอกสารประกอบการ ศึกษา
ดูงานของคณะกรรมการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
วุฒิสภา. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

_____ . การให้บริการสาธารณะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
พระปกเกล้า, ๒๕๕๒.

ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. แนวทางการประเมินการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชุมชนในบริบทของ
การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : สักระยะจากบทเรียน ๓ กรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร
: สถาบันพระปกเกล้า. ๒๕๔๗

ทินพันธุ์ นาคะตะ. การเมืองการบริหารไทย : ภาวะของชาติ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ทิพาพร พิมพ์สุทธิ. พัฒนาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.

นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ประชาธิปไตย : องค์การ
บริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๑.

นุชนาฏ จันทวีเศษ. ทำการเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่นไทย: ความท้าทายแห่งยุคสมัย.

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๕๐.

ประเวศ วะสี. การเมืองภาคพลเมือง การพัฒนาการเมืองไปสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

_____ . ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๔๑.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. วัฒนธรรมการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๒๔.

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). ธรรมปริทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). ความสุขทุกแห่งทุกมุม. พิมพ์ครั้งที่ ๗ กรุงเทพมหานคร : ผลิตivism จำกัด, ๒๕๕๔.

พัทยา สายหู. กลไกของสังคม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พุทธทาสภิกขุ. บริหารธุรกิจแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร : อตัมมโย. มปป..

สถาบันพระปกเกล้า. การศึกษาความเข้าใจประชาธิปไตยของคนในชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพลส. ๒๕๕๒.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). ธรรมะสร้างเยาวชน. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๔.

สุนทรียา เหมือนพะวงศ์. สารานุกรมรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๒.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๘.

ไสว มาลาทอง. คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. ๒๕๕๒.

(๓) วารสาร :

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. การเมืองภาคพลเมือง : ทบทวนวรรณกรรมเพื่อสร้างตัวชี้วัดหรือตัวบ่งบอก
การเมืองของพลเมือง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒. (กันยายน ๒๕๕๖) : ๓๒-๔๒.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับความ
เป็นประชาธิปไตยทางตรง.” วารสารกฎหมายปกครอง. (๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๑) : ๖๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พรสวรรค์ สุตะคาน. การกล่อมเกลாத่างการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒. (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๖๗-๗๖.

วิทยา ชินบุตรการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนสู่การจัดตั้งพรรคการเมือง วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๙๗-๑๐๗.

ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ. รัฐไทยกับการกล่อมเกลาท่างเมืองแบบประชาธิปไตยผ่านหนังสือเรียนหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ ๗.

อรศิริ เกตุศรีพงษ์. “สังคหวัตถุ ๔ : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”. วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๕๐) : ๔๓-๔๖.

(๔) รายงานการวิจัย :

กิตติมี บุญชูวิทย์และคณะ. ๒๕๕๖. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยในเขตจังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คันธรส แสนวงศ์. ความรู้สึกสัมฤทธิผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ๒๕๓๙.

ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล. การกระจายอำนาจกับการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานวิจัย. มกราคม ๒๕๕๖.

ญาเรศ อัครพัฒนานุกูล. การกระจายอำนาจกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ๒๕๕๖.

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ และยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. ๒๕๔๑. ความสามารถในการพัฒนาประชาธิปไตยระดับ
หมู่บ้านในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของคณะกรรมการ
หมู่บ้าน. รายงานการวิจัย. [ม.ป.ท.] : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระศรีสัจญาณมณี, ดร.. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

พระมหาวิฑูรย สิทธิเมธี, ดร.. รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

พระภัทรชาพงษ์ สิริภทโท. ผู้อำนวยการสำนักวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายพีระบุลย์ เฉลิมวงศ์. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายประยงค์ ศรีตะคุ. ผู้อำนวยการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นางวันเพ็ญ มาจิ่งหรีด. กรรมการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

พ.ท.เจริญพงษ์ วรรณจิตติ. ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นายมานพ ประพิน. ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสมหมาย สังข์จะโปะ. ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

ร.ต.ต.เดชา จันทรวิจิตร, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๓ กันยายน ๒๕๖๓.

จ.ส.อ.ประยงค์ ฉัตรเมืองปัก, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายสมยศ พินิจพงศ์, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

นายพนัส ใฝ่กิ่ง, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นายประเสริฐ วิริยะจิตต์, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓

นางมะลิวัลย์ เจริญทัพ, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๓.

นางวิไลวรรณ ภาวะรัตน์, ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมา, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๖) การสนทนากลุ่มเฉพาะ :

การสนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง. รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

พระครูปลัดนิเวช ชินวโร, ดร.. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์. นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายรชตะ ต่านกุล. อดีตสมาชิกสภาจังหวัด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายยศพล นนทขุนทด. อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายสิรภพ นิติภัทร. นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

ดร.ภัทรพล บัญชาจารย์รัตน์. นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

น.ส.พิรุชญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ. ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

นายชาญชัย เต๋นจักวาท. ธรรมาภิบาลจังหวัดนครราชสีมา, ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Almond, Gabriel and Verba, Sidney. **The Civic Culture**. Princeton University Press: Princeton, 2013.

Cyde Kluckhohn. **Mirror for Man**. New York: Whittlesey, 2011.

Edward B. Tyler. **Primitive Culture Researches into the Development of Mythology, religions, languages, Art and Customs**. New York: Henry Holt, 2005.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Gabriel A. Almond & Sidney Verba. **The Civic Culture**. Princeton: Princeton University Press, 2003.

Gabriel, A. Almond. **Comparative Politics Today**. Canada: Little Brown and Com pany, 2015.

Lucian W. Pye. **Political Culture**, *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Macmillan, 2008.

Myron Weiner, **Political Participation: Crisis of The Political Process**. Princeton: Princeton University Press, 2007.

Norman H. Nie and Sidney verba. **Political Participation**. Readings, Mass: Addison Wesley, 2003.

Walter A. Rosenbaum. **Political Culture**. London: Thomas Nelson and Sons, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.พรรษา พุฒยางกูร อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. รศ.เนตรชนก บัวนาค อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๕. ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปฐ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครราชสีมา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ที่ ฮา ๘๐๐๕.๒/๕๘

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
อาคารเรียนรวม โถงบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : gps.mcu.ac.th
E-mail : gps@mcu.ac.th

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหฺ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์
เรียน ผศ.ดร. พิมพ์พจี บรรจงปรุ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครราชสีมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โคร่งร่างคุษฎีนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ จำนวน ๓ ชุด

เนื่องด้วย พ.ต.ท.ชุมพล นามสกุล เพ็งศิริ รหัสประจำตัวนิสิต ๖๓๐๑๓๐๖๔๑๐๙ นิสิตหลักสูตร
ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง
"การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็น
ว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจ
แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำคุษฎีนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทวาทิตาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวพล สุวะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อ.ดร. พิมพ์พจี บรรจงปรุ

ภาคผนวก ค
การวิเคราะห์ค่า IOC

ตารางผนวกที่ ๑ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความเกี่ยวกับสภาพการเมืองภาคประชาชน

คำถาม ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๗	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๘	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๕	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๑๖	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๒	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

๒๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๘	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๒๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๐	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๕	๐.๘	ใช้ได้

ตารางผนวกที่ ๒ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมความ
เข้มแข็ง

คำถาม ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

ตารางผนวกที่ ๓ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็ง
การเมือง
ภาคประชาชนตามหลักการบริหารนิยธรรม ๗

คำถาม ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๖	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

ตารางผนวกที่ ๓ (ต่อ)

คำถาม ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๓๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๔	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๕	๐.๘	ใช้ได้
๓๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
การหาค่าความเชื่อมั่น

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.890	81

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	324.10	377.886	.425	.887
a2	325.50	387.017	.509	.894
a3	324.50	375.638	.688	.888
a4	324.33	376.989	.565	.888
a5	325.13	384.051	.687	.892
a6	324.10	376.024	.461	.887
a7	324.53	374.326	.439	.887
a8	324.27	378.685	.519	.888
a9	324.40	375.214	.694	.887
a10	324.57	381.289	.548	.889
a11	324.10	377.679	.401	.888
a12	324.17	372.351	.533	.886
a13	324.10	376.921	.463	.887
a14	324.20	376.786	.792	.888
a15	324.27	366.202	.724	.884
a16	324.47	384.947	.623	.890
a17	324.53	376.533	.622	.888
a18	324.37	383.826	.524	.891
a19	324.63	377.964	.649	.889
a20	324.57	399.564	.466	.896
a21	324.27	386.064	.686	.891
a22	324.17	375.799	.597	.887
a23	324.40	378.041	.596	.889
a24	324.20	373.959	.436	.887
a25	324.03	372.309	.554	.886
a26	324.03	371.895	.568	.886

a27	324.03	366.447	646	885
a28	323.93	372.202	597	886
a29	324.07	381.375	451	888
a30	324.20	378.510	417	888
a31	324.10	372.576	518	886
a32	324.00	374.345	606	886
a33	324.33	383.678	680	890
a34	324.13	376.878	469	887
a35	324.47	382.947	687	889
a36	324.47	380.671	.797	889
a37	324.30	386.079	527	890
a38	324.47	381.706	544	888
a39	324.43	381.978	456	888
a40	324.53	374.257	530	886
a41	324.43	381.082	521	888
a42	324.33	385.885	460	890
a43	324.50	383.500	.778	889
a44	324.13	379.913	602	888
a45	324.07	380.616	674	889
a46	324.30	377.183	625	887
a47	324.47	379.706	593	888
a48	324.37	381.137	.725	888
a49	324.60	389.834	629	891
a50	324.53	383.844	.739	890
a51	324.33	384.713	644	890
a52	324.47	374.395	491	887
a53	324.73	379.720	526	888
a54	324.73	383.444	480	890
a55	324.87	381.016	584	889
a56	324.77	388.047	441	891
a57	324.63	386.378	670	891
a58	324.80	382.579	617	889
a59	324.50	380.121	530	889
a60	324.83	380.075	549	888
a61	324.60	380.317	439	888
a62	324.53	379.568	699	888
a63	324.53	383.223	545	889
a64	324.37	384.723	627	889
a65	324.30	379.528	404	888
a66	324.57	382.737	581	889
a67	324.63	384.999	438	890

a68	324.70	384.907	.534	.890
a69	324.73	389.375	.511	.891
a70	324.77	383.013	.643	.889
a71	324.63	380.378	.750	.889
a72	324.73	380.340	.784	.889
a73	324.63	377.482	.421	.888
a74	324.63	387.344	.671	.890
a75	324.70	379.941	.431	.888
a76	324.67	383.264	.710	.889
a77	324.57	387.633	.466	.890
a78	324.70	386.562	.522	.890
a79	324.60	384.869	.536	.890
a80	324.53	382.533	.630	.889
a81	324.07	380.133	.791	.889

ภาคผนวก จ
เครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัด นครราชสีมา

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” โปรดตอบแบบสอบถามตามความเห็นอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๕ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเมืองภาคประชาชน

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน

ตามหลักกอธิการนิยธรรม ๗

ตอนที่ ๕ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พ.ต.ท. ชุมพล เฟื่องศิริ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๓

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง
เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

 ชาย หญิง

๒. อายุ

 ๑๘ - ๓๐ ปี ๓๑ - ๔๐ ปี ๔๑ - ๕๐ ปี ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. สถานภาพ

 โสด สมรส หย่าร้าง

๔. การศึกษา

 มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือสูงกว่า

๕. อาชีพ

 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ เจ้าของกิจการ/ร้านค้า/ค้าขาย พนักงานบริษัท/พนักงานร้านค้า อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/รับจ้าง เกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง นักเรียน/นักศึกษา/ว่างงาน

๖. รายได้ต่อเดือน

 ต่ำกว่า ๙,๐๐๐ บาท ๙,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท ๓๐,๐๐๑ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ การเมืองภาคประชาชน

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

การเมืองภาคประชาชน		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
การเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไข ในปัญหา						
๑	ท่านเรียกร้องสิทธิทางการเมืองจากคำแนะนำและสื่อ					
๒	ท่านติดตามข่าวสารการเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง					
๓	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองเพื่อเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหา					
๔	ท่านชักชวนเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง					
๕	ท่านนำเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนต่อนักการเมือง					
๖	ท่านแลกเปลี่ยนข่าวสารปัญหาทางการเมืองกับนักการเมืองและสมาชิกชุมชน					
๗	ท่านฟังข่าวการเคลื่อนไหวร้องทุกข์ทางการเมือง					
๘	ท่านรับรู้ข่าวกิจกรรมทางการเมืองผ่านเครือข่ายการเมืองภาคประชาชน					
การเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจอรัฐ						
๙	ท่านสามารถส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน					

๑๐	ท่านสามารถจัดกิจกรรมการเมืองแก้ปัญหาความต้องการของสังคม					
๑๑	ท่านเข้าใจกระบวนการการเมืองภาคประชาชน					
๑๒	ท่านมีอิทธิพลทางการเมืองสามารถแก้ปัญหาประชาชนได้					
๑๓	ท่านและเครือข่ายกระตุ้นการทำกิจกรรมทางการเมืองภาคประชาชน					
๑๔	ท่านเชื่อว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้รัฐแก้ปัญหาให้ประชาชนได้					
๑๕	ท่านรู้สึกว่แกนนำชุมชนกระตุ้นหรือแก้ปัญหาชุมชนผ่านกิจกรรมทางการเมือง					
การเมืองภาคประชาชน		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
การประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ						
๑๖	ท่านร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐ					
๑๗	ท่านร่วมกิจกรรมการเมืองเพราะสถานการณ์การเมืองไทย					
๑๘	ท่านส่งเสริมกิจกรรมการเมืองเพราะนักการเมืองช่วยเรียกร้องสิทธิได้					
๑๙	ท่านแสดงออกทางการเมืองเพราะต้องการเห็นความยุติธรรม					
๒๐	ท่านตัดสินใจทางการเมืองเป็นปัจจัยเริ่มต้นของการเรียกร้องอำนาจจากรัฐ					
๒๑	ท่านเลือกตัวแทนทางการเมืองดูจากผู้มีประสบการณ์					
๒๒	ท่านทำกิจกรรมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ให้กับส่วนรวม					
๒๓	ท่านเลือกเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเมื่อประเมินโอกาสและจังหวะที่เหมาะสม					

๒๔	ท่านร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพราะมีส่วนได้เสีย หรือได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ					
ร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม						
๒๕	ท่านร่วมแนะนำรัฐไม่ควรขัดขวางการแสดงออกแม้ อาจก่อให้เกิดความรุนแรง					
๒๖	ท่านแนะนำนักการเมืองส่วนใหญ่มองประโยชน์ของ ประชาชนเป็นหลัก					
๒๗	ท่านแนะนำผู้มีความรู้ความสามารถร่วมกิจทาง การเมืองผ่านการเลือกจากสมาชิกชุมชน					
๒๘	ท่านจัดเวทีแสดงผล เหตุผล ผลกระทบ “รัฐบาลทำ ประโยชน์เพื่อประชาชน”					
๒๙	ท่านจัดกิจกรรมทางการเมืองให้นักการเมืองทำ ประโยชน์เพื่อสังคม					
๓๐	ท่านจัดกิจกรรมทางการเมืองให้รัฐรับผิดชอบต่อ สาธารณะชน					

ตอนที่ ๓ กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง						
๑	ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติ (ส.ส.) และ(ส.ว.)					
๒	ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น					
๓	ท่านได้ชักชวนเพื่อนบ้านไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ					
๔	ท่านเคยเข้าร่วมการรณรงค์เลือกตั้งหาเสียง ของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ					

๕	ท่านประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิลงคะแนน เสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ						
ด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง							
๖	ท่านเข้าร่วมรณรงค์เลือกตั้งช่วยแจกแผ่นพับ ของหน่วยงาน องค์การที่จัดเลือกตั้ง						
๗	ท่านร่วมกิจกรรมเลือกตั้งโดยรถแห่ ประชาสัมพันธ์ในชุมชน						
๘	ท่านร่วมรณรงค์เลือกตั้ง ชักชวนให้ประชาชน ไปลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิลงคะแนนเสียง						
๙	ท่านร่วมรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อเพื่อน						
๑๐	ท่านช่วยรณรงค์เลือกตั้งโดยการบอกต่อให้แก่ สมาชิกในครอบครัว						
ด้านการตัดสินใจในทางการเมือง							
๑๑	ท่านตัดสินใจทางการเมืองโดย การเป็น สมาชิกของพรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง ภาคประชาชน						
๑๒	ท่านตัดสินใจทางการเมืองโดย การสนทนา แลกเปลี่ยนข่าวสารทางการเมือง						
กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็ง			ระดับความคิดเห็น				
			มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
			๕	๔	๓	๒	๑
๑๓	ท่านตัดสินใจทางการเมืองโดย สนับสนุนโดย การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือกิจกรรม การเมืองภาคประชาชน						
๑๔	ท่านตัดสินใจทางการเมืองโดย การปฏิเสธ การยอมรับกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม						

๑๕	ท่านตัดสินใจทางการเมือง เปิดเผยต่อ สาธารณะชนต่อต้านการเลือกตั้งที่มีการซื้อ สิทธิ ขायเสียง					
----	--	--	--	--	--	--

ตอนที่ ๔ การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น

การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ตามหลักอภิธานิธรรม ๗		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านหมั่นประชุมกันเป็นประจำ						
๑	ท่านร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมุ่ง ประโยชน์ของประชาชน					
๒	ท่านร่วมประชุมเสนอแนะหรือทักท้วง ผลกระทบโครงการรัฐ					
๓	ท่านร่วมประชุมระดมความคิดพัฒนา โครงการท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
๔	ท่านร่วมประชุมกับกลุ่มการเมืองรับฟังคำ วิพากษ์วิจารณ์ ชักถามหรือให้คำ ปรึกษาหารือ ให้คำแนะนำต่างๆ จนเกิดการ วางแผนทางโครงการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน					
๕	ท่านร่วมประชุมจัดสรรผลประโยชน์ต่อ ส่วนรวม					
ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิก ประชุม						
๖	ท่านร่วมประชุมตามกำหนดเวลาที่แจ้งใน ระเบียบวาระที่ประชุม					
๗	ท่านร่วมประชุมมีคณะกรรมการครบองค์ ประชุม					

๘	ท่านร่วมประชุมกับคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดการพัฒนาโครงการกิจกรรมทางการเมือง					
๙	ท่านร่วมประชุมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนงาน โครงการร่วมประชุมและลงมติ					
๑๐	ท่านร่วมประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพียงองค์ประชุม					
ด้านปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ						
๑๑	ท่านร่วมประชุมตามระเบียบ ข้อกำหนดที่สมาชิกตกลงร่วมกัน					
การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๒	ท่านร่วมประชุมและปฏิบัติตามนโยบายทางการเมืองของกลุ่มอย่างเคร่งครัด					
๑๓	ท่านร่วมประชุมและรักษาระเบียบปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น					
๑๔	ท่านร่วมประชุมไม่ใช้อำนาจละเมิดกฎเกณฑ์ของกลุ่มตามอำเภอใจ					
๑๕	ท่านร่วมประชุมแนะนำสมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติที่เคยตกลงร่วมกัน					
ด้านเคารพนับถือผู้ใหญ่						
๑๖	ท่านร่วมประชุมแสดงกิริยาอ่อนน้อมประธาน					
๑๗	ท่านร่วมประชุมแสดงข้อมูลโต้แย้งประธานด้วยเหตุผล					
๑๘	ท่านร่วมประชุมแสดงอาการยอมรับฟังผู้เชี่ยวชาญหรือ ประชาชนผู้ชุมนุมเปรียบเหมือนยอมรับประธานที่ประชุม					
๑๙	ท่านร่วมประชุมแสดงยอมรับคุณธรรมประกอบการตัดสินใจความขัดแย้งในที่ประชุม					

๒๐	ท่านร่วมประชุมแสดงอาการน้อมรับการตัดสินใจของประธานในที่ประชุม					
ด้านไม่ลุแก่อำนาจ						
๒๑	ท่านร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม					
๒๒	ท่านร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม					
๒๑	ท่านร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติในที่ประชุม					
๒๒	ท่านร่วมประชุมแสดงข้อมูลผลกระทบให้เกิดการใช้อำนาจและธรรมนำกิจกรรมทางการเมือง					
๒๓	ท่านร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ					
๒๔	ท่านร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเมือง					
การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนตามหลักอภิธานิธรรม ๗		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านรักสันติภาพ						
๒๕	ท่านร่วมประชุมพิจารณาความคิดเห็นของทุกคนรวมทั้งของตนเองด้วยความเป็นกลางทางการเมือง					
๒๖	ท่านร่วมประชุมมุ่งแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง					
๒๗	ท่านร่วมประชุมเป็นแบบอย่างสมาชิกรับฟังการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของทุกฝ่าย					
๒๘	ท่านร่วมประชุมสนับสนุนให้ผู้ร่วมประชุมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง					
๒๙	ท่านร่วมประชุมกำหนดแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง					
ด้านตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี						

๓๐	ท่านร่วมกำหนดแนวทางสนับสนุนคนดีมีความสามารถเข้าเป็นคณะกรรมการที่ประชุม					
๓๑	ท่านร่วมประชุมส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำแนวปฏิบัติพัฒนาการเมืองคุณธรรม					
๓๒	ท่านร่วมประชุมปกป้องแกนนำชุมชนที่ปฏิบัติงานเพื่อความสุขชุมชน					
๓๓	ท่านร่วมประชุมนำเสนอเหตุผล ข้อมูลปกป้องประโยชน์ชุมชน					
๓๔	ท่านร่วมประชุมแกนนำจัดกิจกรรมการเพื่อปกป้องผลประโยชน์ประชาชน					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ปัญหาและอุปสรรค

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือการวิจัย (แบบสัมภาษณ์)

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์แบบสอบถาม โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริงได้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม

๒. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้จัดทำขึ้น จำนวน ๑ ชุด

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พ.ต.ท. ชุมพล เพ็งศิริ

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๖๓

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

*****

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... ฉายา/นามสกุล.....

ตำแหน่งหน้าที่/การทำงานปัจจุบัน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

วัน เดือน ปี.....

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา

๑. ท่านคิดว่าการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขในปัญหาช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่าการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจรัฐช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

.....
 .....
 .....
 .....
 ๓. ท่านคิดว่าการประท้วงอำนาจรัฐและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจรัฐช่วยส่งเสริมความเข้มแข็ง
 การเมืองภาคประชาชนอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 ๔. ท่านคิดว่าร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชา
 สังคมช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 ๕. ท่านคิดว่าการดำเนินการเลือกตั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองหรือไม่อย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....
 ๖. ท่านคิดว่าการร่วมรณรงค์เลือกตั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๗. ท่านคิดว่าการตัดสินใจในทางการเมืองเป็นกระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองหรือไม่
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ท่านคิดว่าการหมั่นประชุมกันเป็นประจำเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๙. ท่านคิดว่าพร้อมเพียงกันประชุม พร้อมเพียงกันเลิกประชุมเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็ง
การเมืองภาคประชาชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑๔. ท่านคิดว่าการหมั่นประชุมกันเป็นประจำเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน
อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน ๑๗ รูปหรือคน

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
๑	พระศรีสัจญาณมณี, ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ	๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๒	พระมหาวิฑูรย สิทธิเมธี, ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ ชัยภูมิ	๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๓	พระภัทรชาพงษ์ สิริภทโท	ผู้อำนวยการสำนักวิทยาลัยสงฆ์ ชัยภูมิ	๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๔	นายบุญเทียม ถิ่นโคกสูง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา	๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๕	นายพีระบุลย์ เณลิมาวงศ์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา	๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๖	นายประยงค์ ศรีตะคุ	ผู้อำนวยการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ต.เมืองปัก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๗	นางวันเพ็ญ มาจันทรัด	กรรมการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ต.เมืองปัก อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา	๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๘	พ.ท.เจริญพงษ์ วรรณจิตติ	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๙	นายมานพ ประพิน	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๐	นายสมหมาย สังข์จะโปะ	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๑	ร.ต.ต.เดชา จันทร์วิจิตร	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๒	จ.ส.อ.ประยงค์ ฉัตรเมืองปัก	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๓	นายสมยศ พินิจพงศ์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๑๔	นายพนัส ไผ่กิ่ง	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๕	นายประเสริฐ วิริยะจิตต์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
๑๖	นางมะลิวัลย์ เจริญทัพ	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓
๑๗	นางวิไลวรรณ ภาวะรัตน์	ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งใน จังหวัดนครราชสีมา	๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ภาคผนวก ซ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ที่ ๘๖ ๘๐๐๖๒/

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวม โถงบี ชั้น 5 โถง B 504 เลขที่ 19 หมู่ 1 ตำบลสีดา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา 33170 โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8002, 8009 Fax: 035 - 248 - 000 ต่อ 8203 Website : gsu.ac.th E-mail : gsu@mcu.ac.th

๗ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตขอส่งบุคลากรไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ราชการ
เรียน นายวิภากร ธรรมรักษ์
ผู้ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วันที่ ๗ ๒๕๖๓

เนื่องด้วย พล.ต.ท.เอก นามกุล เจ้าหน้าที่ วิทยาลัยตำรวจ (๒๐๒๐๒๓๐๘๐๐๘) มีผลศึกษาจบปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านวิทยุสื่อสาร

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการอื่นต่อไป และเพื่อความรวดเร็วในการวิจัย จึงขอเป็นประโยชน์ในการขออนุญาตให้เดินทางไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานนอกสถานที่ราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ทราบและปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิภากร ธรรมรักษ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติศักดิ์ ทองอินทร์)

ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

(Signature)
นายวิภากร ธรรมรักษ์

ภาคผนวก ฅ

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)
 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 จำนวน ๑๒ รูปหรือคน

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
๒	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์
๓	รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลืออง	รองคณบดี คณะสังคมศาสตร์
๔	พระครูศรีปริยัติวิสุทธิ, ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๖	ดร.ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๗	ดร.เบญญาภา อัจฉฤกษ์	นักวิจัยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
๘	นายรัชตะ ด้านกุล	อดีตนายกสภาจังหวัดอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๙	นายยศพล นนทขุนทด	อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอด่าน ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายสิรภพ นิติภัทร	นิติกรประจำองค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน อำเภอ ด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๑๑	ดร.ภัทรพล ปัญญาจารย์รัตน์	นายกเทศมนตรีตำบลกุดจิก ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
๑๒	น.ส.พิรุชญาณ์ พงศ์ธนากุลศิริ	ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหัน ต.บ้านหัน อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
๑๓	นายชาญชัย เด่นจักวาท	ธรรมาภิบาลจังหวัดนครราชสีมา

ภาคผนวก ญ
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

ที่ ๒๔๕๐๐๒๒/ ๗ ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สำนักงานอธิการบดี โทร. ๖๖๖ ๕ ๕๐๖
เลขที่ ๖๖๖ หมู่ ๑ ตำบลจักราช อำเภอจักราช
จังหวัดนครราชสีมา ๓๒๑๐๐
โทร. ๐๕๓ - ๒๔๕ - ๐๐๑ ถึง ๕๒๐๓
Fax : ๐๕๓ - ๒๔๕ - ๐๐๑
Website : rps.nknu.ac.th
Email : rps@nknu.ac.th
พิกัดถนน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นายอชุตม์ เก่งใจกว้าง อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนา จำนวน ๑ ฉบับ
เมื่อวัน พ.ศ. ๒๕๖๑ นายอชุตม์ เก่งใจกว้าง ได้รับแจ้งจาก ผศ.ดร.สุวิมล วัฒนศิริกุล
ประิษฐ์ประิษฐ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การ
ส่งเสริมความเข้มแข็งการมีเอกภาพประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาค้นคว้า
วิทยาสตรบัณฑิต

ในการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับ หลักสูตรปริญญา วิทยุบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครราชสีมา
และการวิจัยชาติ ซึ่งขณะเดียวกันท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงได้เชิญ
ท่านเข้าร่วมการสนทนาเฉพาะ เรื่อง "การส่งเสริมความเข้มแข็งการมีเอกภาพประชาชนในจังหวัด
นครราชสีมา" ในวันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นที่ ๑๕ อาคารรวมกิจนริ
วิวัฒน์ใน ตำบลจักราช อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา หลักสูตรปริญญา วิทยุบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือเป็นส่ววิจัยวิจัยได้มีความรู้และประสบการณ์ด้านนี้
และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนาเฉพาะตามรายละเอียดตามที่แนบมา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรสา สุวนอรรถ)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์

๒๕๖๑ ๖๖๖๕๐๐๒๒

ผู้ประสานงาน : ผศ.ดร.สุวิมล วัฒนศิริกุล
โทร :

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างภาพการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พระภัทรชาพงษ์ สิริภทฺโท
ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายสมยศ พินิจพงศ์
ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นายประเสริฐ วิริยะจิตต์
ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ นางประยงค์ ศรีตะคุ
ผู้อำนวยการหน่วยเลือกตั้งที่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๓

สัมภาษณ์ พ.ท.เจริญพงษ์ วรรณจิตติ
ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ภาคผนวก ฎ
ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ภาพการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
ณ เรือนธรรมวิจิตรนรี วัดด่านโน ตำบลด่านโน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ/นามสกุล : พ.ต.ท.ชุมพล เฟื่องศิริ
- วัน/ เดือน/ปีเกิด : ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๑
- ภูมิลำเนา : จังหวัดนครราชสีมา
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๓๖ : ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- พ.ศ. ๒๕๔๔ : ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์การทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นพลสำรองพิเศษ โรงเรียนตำรวจภูธรภาค ๑ จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ.๒๕๓๘ เป็นสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
- พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นสารวัตรสืบสวน สถานีตำรวจภูธรโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นหัวหน้าหน่วยปฏิบัติการพิเศษ จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ.๒๕๔๓ เป็นสารวัตรธุรการ สถานีตำรวจภูธรเมืองเลย จังหวัดเลย
- พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นสารวัตรปกครองป้องกัน สถานีตำรวจภูธรสีดา จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ.๒๕๔๖ เป็นรองผู้กำกับสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๓ จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
- ผลงานทางวิชาการ : ชุมพล เฟื่องศิริ. (๒๕๖๑). คุณธรรมสำหรับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ และนานาชาติครั้งที่ ๒ ณ วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติ ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑. หน้า ๕๙๑-๖๐๐.
- : ชุมพล เฟื่องศิริ. “ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาลของภาครัฐ”. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ MCU Congress ๓. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา. (๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๒) : ๑๔๕-๑๕๘.
- : ชุมพล เฟื่องศิริ. “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา”. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓. (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔).
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๓
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๒๕๐/๔ หมู่ ๑๒ ตำบลเมืองปัก อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา